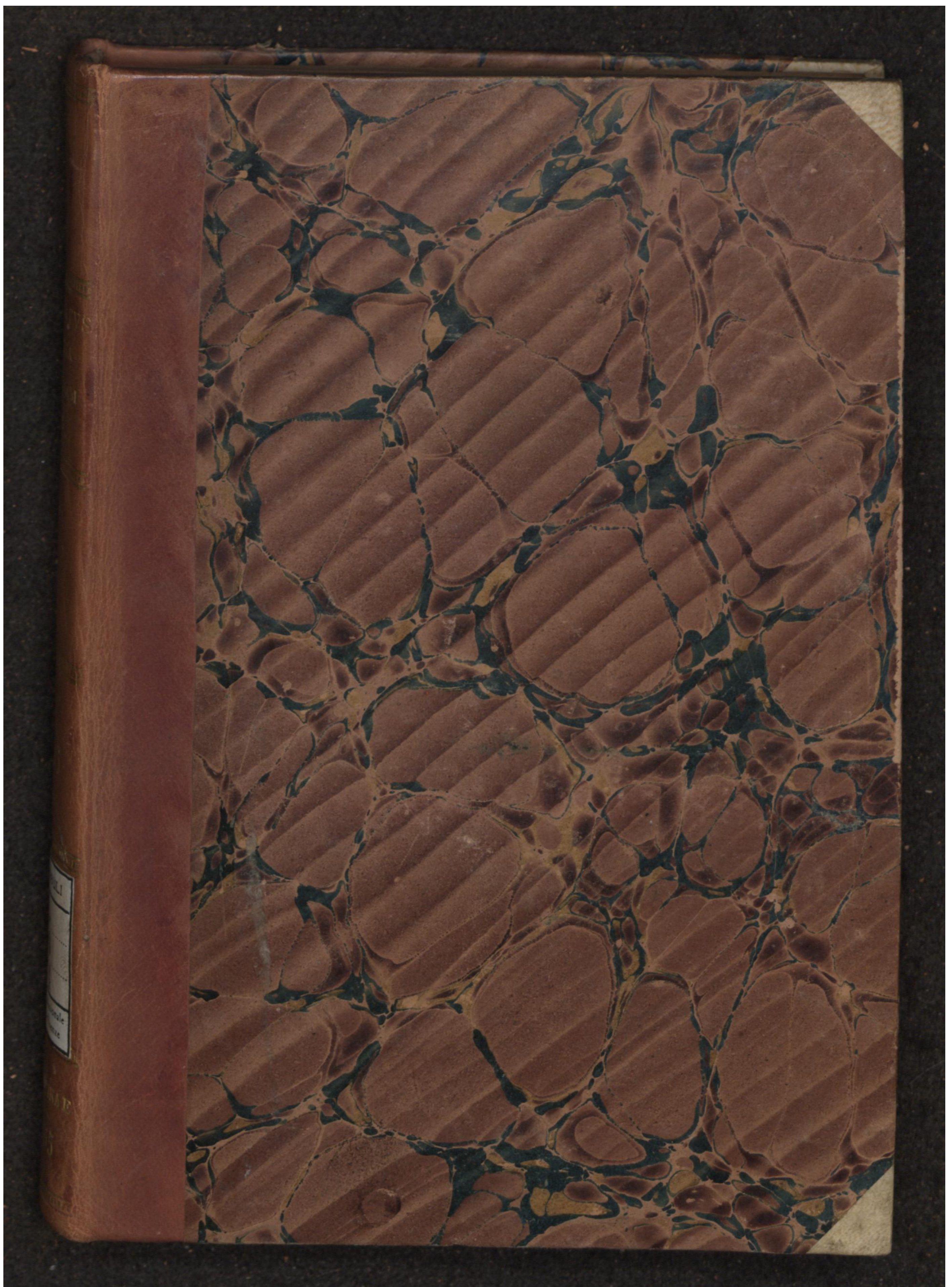
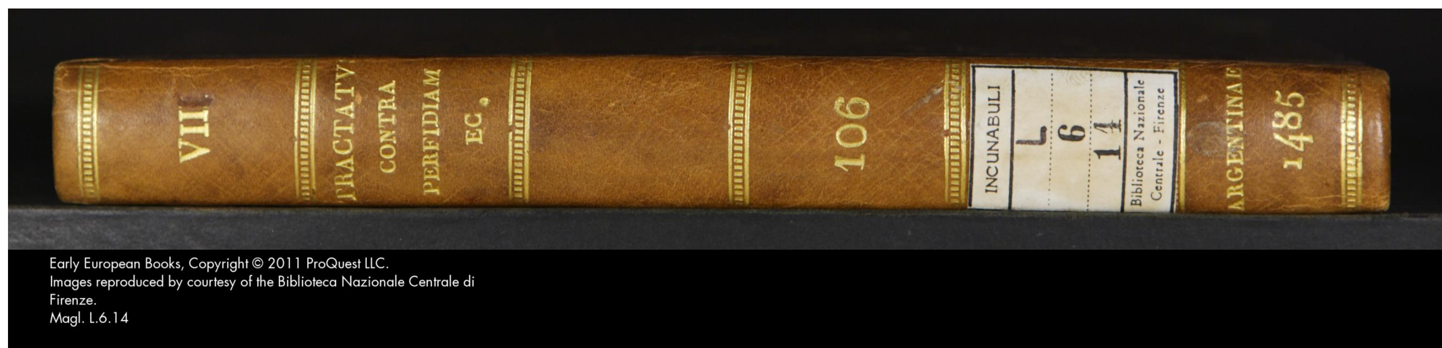

VII
TRACTATVS
CONTRA
PERFIDIAM
EC.
106
INCUNABULI
L
6
14
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze
ARGENTINAE
1485

c

Um iā pridem pro

veritate fidei catholice corā magnatibus regni bohemie inclitissimis. ex adverso Rokyzane ꝛ suoꝝ stetissem⁹. nō veriti de ea q̄ in nobis est fide. omi poscenti reddere rationē. Stetit ꝛ ille sola manu seculi armat⁹. Sic in verbis alternis ꝓcessum ē. vt dn̄s defensor fidei ꝛ eccl'ie sue cōcedebat. libenter nos pace vsi fuissemus. ꝛ vt ea que sancta mat' Romana eccl'ia tenet et dogmatisat teneret ꝛ crederꝫ ꝯmonuim⁹. Vel de cōclusis indubiū astruat. sꝫ in omib⁹ cū beatissimo Ambrosio magistrā sc̄tām seq̄t Romanā eccl'iaꝫ. in vsu ꝛ praxi oim sacramētoꝝ. precipue aūt sacratissime ꝯmunionis sub vna specie fidelib⁹ ꝓl'is tribuenda. Nō stetit ille. nec vocem incātantiuꝫ audiuit. sed vt aspis surda spreuit. ꝛ bonū simplicē piumqꝫ populū bohemū. suis non cessat ꝑniciosis abducere doctrinis. Jtaqꝫ vt etiam eos qui aliq̄d esse videbant' in studio Pragen̄. in eam ꝯstituissꝫ sententiā. q̄ꝫ publice q̄ndam tractatulum vnus illoꝝ suis in scripto dedissꝫ. Est igitur ad te nobis sermo. qui hui⁹ vie ductor es ꝛ auctor. Cū illuꝫ tractatū edidisti. Jn quo quidē nisus es cōfutare sex articulos catholicos xp̄ianos ortodoxos ꝛ fideles. q̄s cōtra te in ꝓcessu suꝑiore diximus. Jtaqꝫ illū edidisti vt nemineꝫ ex nostris illuc admittere voluisses. Si iusta. si recta. si catholica illius opis est sententia cur postea nō intimasti publice si opus lucis est pro foribus Quas ob res in abdito loco illud legisti. Quare tuos dūtaxat nō nostros admisisti. Sed vbi tu dictator occultare tuā sententiā voluisti. prodijt in palā. ne scelus

a 2

tuum et in sanctam dei eccliam blasphemum os in
seipo absumat̃ ⁊ sordeat. sed publicum sit etiam qđ fa-
cis orbi vniuerso. Ne itaqꝫ tibi sapiẽs esse videaris. et
prudentie tue innitaris. si spoliasses si afflixisses nos. si
luissemus vtiqꝫ. sicut ⁊ indies plurima ex te aut per te
perpetrata sustinuimꝰ. Sed quoniã sanctuariũ fidei
et eccliam dei tangis. inuenies in hijs cum beatissimo
Ambrosio sacerdotes ⁊ pro castris dei. illo cuiꝰ causa
agitur defensante. ꝓpugnatores. Maluissemꝰ autẽ
tecum in persona q̃ꝫ per tractatꝰ congredi. sed nõ pu
tamus necessariũ vt vincaris eniti. qui iam dudũ in
concilio Basilieñ. victus ⁊ ꝯfutatus es. vt ex dictis et
actis illius concilij euidenter patꝫ. que tu in scrinio te
nes ne videant̃ q̃ illic dirigẽte spũsancto ora patꝝ illo
rum contra te dictata ⁊ diffinita sunt. Nos tamẽ non
fugiunt. que etiã nobis viã veritatis aperuerunt. Q,
autem corã seculi manu gloriaris te victorẽ euasisse.
dic oro si victor euasisti. q̃re ad discussionẽ ⁊ examina
tionem quãtum ad materiã de precepto in tuis com-
pactatis ꝯsensisti. Si victor fuisti. Cur postea quidã
magistroꝝ ad ꝯciliũ iuerunt vt disputent de necessita
te. vbi referẽte magistro Procopio ⁊ dño Arzibibo-
ne. nichil in materia precepti ꝯcluserunt. vt etiã ex sen
tentia decreti apparet. Si victor fuisti. quare sententiã
contrariã babuisti. cui appellatione remota de iure cõ
sentire debuisti. quanq̃ꝫ autẽ nõ consensisti. Ipa tamẽ
solida et firma perseuerat. de qua inferius subijcietur.
Sed vt alij qui putãt nostram. ymo verius ecclesie do
ctrinam. illusionẽ ⁊ inania verba esse intelligant. ꝙ ea
que dicturi sumꝰ neqꝫ metu aut formidĩe perculsi po
tentum silebimus. neqꝫ corruptione prebendarum vt

astruis aut inanis gratia iactantie. sed necessitate fidei
per te excitati scribimus. ⁊ ad fidelium corda ꝯfirman
da ⁊ corroboranda in ecclesiastica vnitate conamur. ⁊
in eam pristine etatis normã bohemiã reponere. in q̃
et sanctã fidem ⁊ baptisma vnũ ⁊ indubitatam obedi
entiam ritumq; ecclesiastice vnitatis ab ineunte etate
regnũ hoc recepit. vt longe latius cum tecũ verba ha
bebantur exposuimus.

Intentio libri.

Intendimus itaq; du
ce deo ad singula tractatus illius verba que
saltẽ aliquid importare videntur cum deo ⁊
sancta matre ecclia respondere ⁊ dicta doctorum cor
rupte false ⁊ sinistre allegata resoluere. ⁊ deinde ex eisd
ad propositũ loquẽtibus te cõuincere. si saltem vel sic
temet cognoscere possis. Protestamur itaq; in primis
Q; quidquid in hac replica ⁊ tractatulo dixerimus
qd sit contra sanctã fidem catholicã apostolicã Roma
nam et Orthodoxam quã tenet et approbat predicatq;
dominus noster sanctissimus. cum collegio venerando
cardinaliũ ⁊ vniuersalis sancta mater Romana eccle
sia illud ex nũc prout ex tũc ⁊ ex tunc prout ex nũc reuo
camus ⁊ pro nullo habemus. Sed qd ipsa approbat. acce
ptamus. ⁊ humiliter suscipimus. Qd reprobat damnamus
et refutamus sequẽtes dictum beatissimi Hieronimi
patroni Sclauorum ⁊ gentis nostre. In. c. Hec fides. xx
iiij. q. j. hec dicentis. Hec est fides papa beatissime. quã
in ecclesia catholica didicimus. quã q; semper tenuimus.
In qua si minus perite aut parum caute forte aliquid

positum est. emendari cupimus a te qui Petri sedez tenes et fidem. Si autē hec nostra cōfessio apostolat⁹ tui iudicio comprobat. quicūq3 me culpare voluerit se imperitū aut maliuolum vel etiam nō catholicum sed hereticū comprobabit. Hec ille. Ad idem Innocē tius. Quotiēs fidei ratio ventilat arbitror omnes fratres et coepiscopos nostros nō nisi ad Petrum. id est sui nois et honoris auctoritatē referre debere. Hec ille. Hanc protestationē secutus est ille magnus sanct⁹ doctor Hylarius. xij. libro de trinitate cum sic orabat. Conserua queso omnipotens deus hanc fidei mee incontaminatā religionē. et vsq3 ad egressum spirit⁹ mei dona mihi hanc cōscientie mee veritatē. vt qđ in regeneratōnis mee simbolo baptizatus in patre et filio et spiritusancto sum firmiter professus semp teneam. et intrepide ac constanē defendam. Hec ille. Q, si cōtingat quod absit p ignorantiā aut obliuionem quid dicere ꝯ determinationē ecclīe sctē Romane ex nunc reuocamus et habem⁹ pro non dicto subdentes se correctioni ecclesie sancte et doctoꝝ catholicoꝝ a sede apostolica delegatoꝝ. quorum interest errantes corrigere et ad viam veritatis reducere gratiose.

Capitulum secundū continens sensum illius Omnis christi actio est nrā instructō et quid ad praxim chrīsti sit catholice dicēdū.

Q prohemio tui tractatus duo dixisti. niteris probare ꝯmunionem vtriusq3 speciei laicam et laicis institutam ex quibusdam deductionib⁹ extortis cū quadaz regula.

deinde ad conuicia nostra te conuertis. Et in hoc pri mum capitulum terminasti. In prima parte inducis Canonicam Johānis. Q, si testimoniū hominū acci pimus. testimonium dei maius est. ex hoc arguens. q plebes bohemie et morauie communionē sub vtraqꝫ specie attemptauerunt habentes testimonium Jhesu christi pro ipa. quod maius est. duos pro dicto tuo al legans doctores beatum Thomam quo ad institutio onem sacramenti. et Symonem de Cassia de stabili tate verborum ꝛ factoꝝ Christi. Q, igitur dicis testi monium dei maius est omni testimonio. verum est. Sꝫ cum subsumis in minori q pro communione vtri usqꝫ spēi laici sit testimoniū dei et hominū. falsuꝫ sub sumis. vt inferius in vltima conclusiōe probabitur. Veremur equidem q ita incōtinue in principio Tho mam de Argentina doctorē pro ea minore applicas in Compendio theologice veritatis dicentem. q hoc sacramentum verbo et facto a christo est institutum. Intelligit enim in sacrificō vt ex toto processu illius ca pituli apparet. cum postea in sequēti capitulo tractās communionem laicam ponit causas tres. quare po pulo non datur sub specie vini. vt inferius plene audi es. Et tu illum applicas ad communionem laicam et materiam precepti quā ille doctor nunqꝫ intendebat ita facis ꝛ mentem ac corda filiorum dei aliter doces. cum non ad intentōnem doctorum. sed tuam rebellio nem firmādam dicta doctorum non more doctores sed plebeis adducis. Ita ꝛ ille venerabilis doctor Sy mon Cassianus nichil facit pro tua minore. sed poti us pro maiore quā concedimus. quia solus Chri stus audiendus est. et vt exponit Glosa. id est nullus

ei contrarius. Cum igitur christus communionem
vnius speciei ⁊ docuerit ⁊ practicauerit. Si omnes an
geli. homines et demones oppositum dicerent non est
eis credendū. sed sancto euāgelio quod dicit dominū
sub vna specie communicasse non sacrificantes Et nō
vidisti in alio passu eundē Symonem statuta ecclesie
esse a spiritusancto dictata in libro. xij. caplo. xiij. Non
est alia veritas filij. alia spiritussancti. neq3 veritas ne-
q3 lex neq3 euangeliū filij et spiritussācti aliud et aliud
sunt. sed omīa sunt eque cōmunia. Verumtamē si qd
defuerit quod nō intelligetur per filium. intelligitur per
spūm sanctum qui in ipoꝝ cordibus declarauit euan
gelium quo inspirante in sulcata elemēta vsq3 ad mū
di finem ad memoriā sequentium redacta sunt. qui
etiam multa nō scripta inspirauit. que velut euangeli
um vsq3 in presens orthodoxa custodit ecclia. Hec ille
Cum igitur idem spiritus inspirauit communionem
vnius speciei que in concilio Cōstancieñ. et Basilieñ.
est elucidata. et non est alia lex eius q̄3 filij. credendum
est fide q̄ practica hec spiritussancti. est practica filij dei
quod est testimonium omni homīe maius. Fallit au-
tem te tuosq3 non sanus intellectus actuū christi. non
enim intelligis quomō resolui debeat. vt non ex omni
actu christi trahas in conseqns. quemlibet ita obliga-
ri christianū sicut christus fecit. Pro quo intelligēdo
assume textū beati Cypriani in epistola ad Julianu3
x. distinc. Quoniā idez mediator. Sup q̄ Johānes ar
chidiaconus ⁊ Bartholome⁹ brixeñ. dicunt q̄ domi-
nus ⁊ saluator mediator dei ⁊ hominū p quib⁹ saluā-
dis venerat officium omniu3 in se impleuit vt sua sc3
officia nō singulis generum sed generib⁹ singulorum

dominũ aptarentur. Etenim officiũ gessit imperato
ris.cum censũ impatori reddi pcepit. Regis cum co
ronam portauit. Judicis cum adulteram absoluit.
Legislatoris cũ pcepta dedit ꝛ firmauit. Pape cum
claues petro dedit.ꝛ super cathedrã Moysi sedentes
qd dixerit audire pcepit. vt in orbem vniuersum eant
misit. Episcopi cũ apostolos i psbiteros ꝛ epos ordia
uit. Sacerdotis cum p nobis seipm obtulit. Dei cum
miracula fecit. Religiosi ꝛ monachi quia sũme paup
obediens pauperibus ꝛ castissimus fuit. Penitentis
cum qdraginta diebus ieiunauit. Martiris ꝛ viri ple
ni dolore cũ pro nobis pati dignatus est. Confessoris
et doctoris cum p mundũ predicando docendo et in
struendo pambulauit. Virginis cũ in virgine matre
virgo natus ꝛ mortu⁹ virginitatẽ consecrauit. Ibi om
nes actus christi ꝛ alij nunqd sunt per nos imitabiles
vt eius actio nostra sit instructõ. Quis dicere audebit
Sꝫ singuli in quibus officijs domino successerũt illi⁹
sequi exemplũ pro possibili tenent. Cum igitur domi
nus tradẽdo corpis ꝛ sanguis sui misteria apostolos
in psbiteros ordinabat.episcopi vicem eius gerentes
imitant illum. Sacerdotes autẽ laicum ipsm ɔmuni-
cantes inspicere debẽt illuꝫ cũ ɔmunicauit illos duos
discipulos in Emaus post suã resurrectõem. Quãtuꝫ
igitur ad illud qd adducis testimoniũ nõ habꝫ funda
mentũ cũ domin⁹ nõ vt laicos sed psbiteros eos ordi
nando cõmunicassꝫ in sacrificio. Quomõ aũt postea
populus sit communicãdus in mãib⁹ ecclie reliquit
vt suũ sequat exemplũ in cõmunione illoꝝ duoꝝ disci
pulorum q statim cognita eius volũtate erat qtidie in
oratione ꝛ fractione panis pseuerans. Unde apparet

q ex facto nō habeat fundamentū a christo cōmunio sub vtraq3 specie.laicalis.sed potius ꝛ verius sacerdotalis in sacrificando vt inferius dicet. Q3 vero neq3 verbo laica ꝯmunio vtriusq3 speciei sit ī euāgelio fundata.ymo veri⁹ sub vna specie patebit in conclusione vltima.

Ca. iij

Quod autem pro hac

q tua ꝯclusione adducis btūm Paulū apostolum ad Corinthios scribentē. Si ipsū recte inspicias.nichil ꝑcepti aut statuti in illo toto processu inuenies.Dicimus enī cum vniuersali ecctia sicut et tibi in concilio Basiliense est responsum. q beatus Paulus apostolus ponit ordinē cene domice ꝛ eius processum.ꝛ vt alij dicūt docuit formam in verbis et materiā in rebus ꝛ tollit abusum.Unde glosa ordinaria sup verbo non laudans dicit. Postq̄m egit de velamine capitis vbi plurimū a veritate deuiabant.incipit agere de dominica cena in qua idem ipi multū peccabant.Paulus enī et euangeliste iuxta liram super verbo noui testamēti intendebāt recitare verba q̄ntū pertinēt ad historie narratōem.Unde ad nichil aliud inducit textū suū apostolus nisi vt abusū3 quē3 habebant sicut ad alios cibos tolleret ꝛ magnitudinē cene diceret.ac qua consciētia sumenda eēt aggrauaret.Allegare ergo ipm ad statutum vel ꝑceptū non congruit contra doctorum intellectum. Preterea quātu3 ad tradendū forma3 in verbis scribit Corinthijs sacerdotibus.cum scdum subiectam materiā eos concernat. Nam quib⁹ dixit accipite eisdem dixit facite.id est.ꝯfi

cite. licet igitur scribat omnib9 in comuni tamen quantum ad formam principaliter sacerdotib9. Nam cuz ad vnam comunitatem in qua sunt diuersorum officiorum homies aliqua generalis epistola omnes distributiue concernens scribitur. partes et mandata epistole per capacitate et congruentia personarum personis applicantur diuersis. Unde cum confectio non cadat in populum. sed in sacerdotes. docet sacerdotes formam in verbis et materiam in reb9. Abusus vero in omib9 fuit. et in tempore et in quanto. ergo omnes correxit cum dixit. Itaqz cum conuenitis ad manducandum inuicem expectate. Ecce loquens plebi dumtaxat de cibo fecit mentionem. Et vt hanc traditionem quam scripsit Corinthijs doceat non esse precepti ipse cum fuisset in naui cum Luca et discipulis in quodam naufragio eis panez dedit. Act. xxvij. quod secundum beatum Crisostomum intelligitur de sacra comunione prout inferi9 dicet. Et hoc est quod postea subdidit. Cetera cum venero disponam. Ubi Glosa dicit. id est. que ad eiusdem sacramenti ordinem pertinent cum venero disponam. Concordat beatus Aug. ad Januarium dicens. Saluator noster quo vehementius comendaret misterij illi9 altitudinem. vltimuz hoc voluit infigere cordibus et memorie discipulorum a quibus ad passionem digressus erat. Quo autem ordine deinceps sumeretur a postolis per quos ecclesijs dispositur9 erat hoc seruauit docenduz. Hec ille. Neqz fuga est de illo termino ordo. Nam non solum dispositionem temporis. sed etiam respectum modi qualitatis et actus ordo importat iuxta gramaticorum significationez. Quomodo igitur fuit in ecclesia dei comunicandum. hunc ordinem dominus suis successoribus iuxta Augustinum reseruauit. Quod autem allegas praxim beatorum Petri et andree ex sanctorali fuit tibi sufficienter responsum. et

cum conculcatus hic sis iterū respiras. sed nō miruz. vinci quidē potes. sed placari non potes. nō sum⁹ meliores christo qui scdm Crisostomū phariseos vicit. sz non placauit. concedim⁹ enim q cōmunicati fuerunt corpore et sanguine christi. Et iuxta btūm Andream confitemur. q populus mādūcat carnes agni immaculati. ⁊ eius sanguinē bibit. vel in sacrificio scilicz per participatōnem. vel sumēs in sacramenti vsu vnā speciem. integer agnus sumit et perseuerat. Tu vero apponis q sub vtraqz specie. ⁊ corrumpis exemplar apponēdo in tuo tractatu sanguinē quidez de calice communicabunt. qd supponis. ⁊ vbi probatio. Sed non mir. Nam et tui psbiteri in lectione sancti Euāgelij in pulpito ecclesie absqz rubore audent apponere illi textui christi. Qui manducat hunc panē viuet in eternum. ⁊ bibit hūc calicem. Non memores illius interminationis in Apocalipsi vt domin⁹ addat illi plagas in lege scriptas. qui ausus fuerit aliquid apponere ad verba libri. Magnipēdis sanctorale ⁊ passiones sanctorum cum tibi aliquid quāuis in veritate nichil facere videantur. et de sancto Donato allegas. qd tamen apud illam prouintiā cuius patronus est non habetur vbi maxime ille actus scriptus esse debuisset. vel dato sed non concesso q pro tempe fuisset et loco. sed ad tuum propositū nequaqz trahi potest. cuz specialia puilegia non faciant legē cōmunē. Quare non assumis ex eisdē passionalib⁹ et in ecclia dei legi ⁊ cantari solitis de sanctissimo Jacobo. Dyonisio. Hieronimo. Ambrosio. Augustino. Gregorio. columnis ecclesie ⁊ luminibus fidei et sanctis alijs ⁊ pmitiuis Petronella Lucia. maria egiptiaca. Francisco. Hugone et alijs innumeris

qui omnes sub vna specie communicati sunt vt inferius in conclusione vltima dicet.

Ca. iij

Reterea i processu tuo

p allegas breuit dictu venerabil Bede psbiteri q pfectu vite magisteriu est act9 ecclie pmitie imitari retorques illud ad comunione qua cum probare debeas psupponis. Dupliciter igit sicut psuetum tibi est in hac allegatione peccas. Primo quia no ad intetione doctoris allegas. Scdo quia hoc fuisse in ecclesia pmitiua pro pbato habes. qd tn laborint9 est inextricabilis si pbare valeb. inspiciat iste doctor in originali suo. In omel. Cu venerit paraclitus. infra octaua ascensionis vbi expsse per longu passum loques induci. Q ecclesia primitiua imitanda est in vite perfectone imitada est i parcitate victus. in vite rectitudine. in intentionis securitate. in miseratone ad proximum. in paruipensione temporaliu. et in ardenti desiderio celestium. ymo quod plus est facit in illo smone pro communione vnius speciei. Dicit eni ita. Deniq3 Luca referente pgnouim9 de illis tribus milibus viroru3 qui ipo die Penthecostes Petro pdicante crediderunt q3 parco victu contenti fuerunt. q3 sobria3 celestemq3 in terris vitam egeru. Erant inquit pseuerates in doctrina aplor et comunicatone fractionis panis et oratioe. Et paulo post. quotidie erat pdurates vnanimit in teplo frangetes circa domos panes sumebat cibu cu exultatone et simplicitate cordis collaudates deu etc. hmoi. Ad quor nos exemplu vitaq3 et mores solerter

aptare necesse est. quia pfectum vite magisteriū est ec-
clesie actus pmitiue semp imitari. Et infra. Perseuere
mus ergo nos in doctrina sctōꝝ vt videlicz discendo ꝛ
operibꝰ exercendo que docent oratiōibus incūbamꝰ
assiduis. dominici panis communione satagamus di
gni existere. vnanimiter in ecctia horis persistamus ca
nonicis. panem indigenti proximo vel quidquid va-
lemus pie consolatōnis porrigamus. Hec ille. Ex hac
autoritate si vis allegare pro ɔmunione habes per ex
pressum. Q, in ecclesia primitiua fuit ɔmunio vnius
speciei. Quare ergo illam nō imitaris. habes deniqz
ꝙ horas canonicas orare est actus pmitiue ecclesie.
Quid ergo discipuli tui excusatōnis asserent nō oran
tes horas canonicas dyocesanas. Quid dicent. cum
hanc autoritatē semper contra se inducūt. cum tamen
orare canonicas horas sit de pcepto ecctie. quotienscū
qz autē non orant. totiens mortaliter peccant. ꝛ tamen
nec de hoc conscientiam facientes ad altare accedūt.
Et ita melius possent contra eos pharisei causari q̄z
contra discipłos christi. Quare discipuli tui nō lotis
manibus manducāt. Et nos dicemus. Quare sacer-
dotes tui nō dictis horis canonicis nec lotis ɔscientie
actibus celebrant missam. Q, si dictuz beati Bede in-
telligere velis de omnibus circūstantijs sicut quōdaz
illi heretici paniste pro se allegabāt Bedaz in hoc pas-
su iam nō erit sanus sensus ipius. Quid enim nec etiā
temeritates et hereses nouiter collapsas referamus.
Ueniat vnus psbiter sine habitu ꝛ ornatu ecctiastico
sero ad mensam sine lumīe sine oratione. sed iuxta seri
em euangelij ꝛ sedendo cū duodecim laicas cenet pmū
et postea conficiat ꝛ dicat. Christus sic fecit. ergo nos

facere debemus. Alij autem deambulent per domos et frangant panem ⁊ in cameris vel cellarijs celebrēt et dicant. apostoli sic fecerunt ergo nos facere debemus. quia perfectū vite magisteriū est actus primitiue ecclesie imitari. debile friuolū ⁊ perniciosum esset hoc argumentū. quia dominꝰ tradendo suū corpus ⁊ sanguinē. ordinē. vsum. cultū et ritum in manibꝰ ecclesie reliquit. ymo apl's suus illud reprobauit ad litteram intelligendū. cū dicit. Conueniētibus vobis in vnum iam nō est dominicā cenam māducare. id est. nō debetis illum ordinē seruare qui in cena actus est. ⁊ ita reijciendo circūstantiam solam formaꝫ in verbis ⁊ materiam in rebis imitandū ⁊ seruandū quo ad confectōnem reliquit. Abusum vō ⁊ irreuerētiam precidit. verum cū ecclesia quo ad sacramentorum substantialia nichil imutauerit sicut nec imutare potest. de omnibꝰ accidentalibus plena potitē facultate. Multo enī pulcrius. decētius. ornatiꝰ. nunc diuinū peragitur officiū q̄ꝫ tempe apostolorū. esset ergo hoc destruenduꝫ. absit. Idem de baptismate ⁊ alijs sacramentis vt infra dicet pleniꝰ. Intellige itaqꝫ hanc autoritatem q̄ mādat Beda imitari eccl'iam in substantialibꝰ fidei ⁊ in moralibus. Item etiā in cōmunione vnius speciei ⁊ horis canonicis festorūqꝫ celebratione vt iam patuit.

Ca. 6.

Vltimo probare illam

praxim ꝯtendis ex duobꝰ concilijs vltimo habitis. Constantieñ. ⁊ Basilieñ. Ex ꝯstanciensi eliciendo qđ ꝯmendat primitiuā eccl'iam dicēs.

Licet in p̄mitiua eccl'ia huiusmodi sacramentū recipe
retur a fidelibus sub vtraqꝫ specie. tamē postea a confi
cientibꝰ sub vtraqꝫ. ⁊ a laicis tantūmodo sub specie pa
nis sumit̄. Et ita vl't h're iste inferēs. ꝙ cōmunio vtrius
qꝫ speciei ex ꝯcilij approbatione sit tenenda. Sed si mē
tem finalē que dicit̄ anima legis inspiciamus. nō intē
tionē istam sed aliam ibi inuenimꝰ. Unde facit duo
illud capitulū concilij. Primo qꝛ sicut eccl'ia potuit
imutare tempus a dn̄o celebratū vt iaꝫ nō sero sed ma
ne conficiat̄. ita potuit vsuꝫ mutare vt nō sub vtraqꝫ sꝫ
sub vna specie laicis detur. Ex quo patet scd̄m. ꝙ si po
tuit ⁊ vsus hoc laudabil' approbauit. ergo q̄cunqꝫ istā
venerabilē ꝯsuetudinē dicerent sacrilegam aut hereti
cam vel illicitam. censeri debent heretici. Q̄ autē con
lium dicit quia in eccl'ia primitiā fuit. non intelligit ꝙ
passim ⁊ indifferēter fuit. sed ꝙ aliquādo ⁊ ꝓaliquibꝰ
sicut ⁊ hodie conficientibus fuit ⁊ est ꝓ deuotis vl' con
celebrantibꝰ. nō tamē negat cōmunionē de vna specie
fuisse. Et ita habes nō commētationē sed nudam nar
rationem. ⁊ deinde vsus approbationē. et iam pro lege
statutū iuxta conciliū Basilien̄. vbi dicit̄. Laudabilis
quoqꝫ consuetudo cōmunicandi populū sub vna spe
cie pro lege habenda est. nec alicui licitū est eam repro
bare. aut sine autoritate ecclesie eam immutare. Hec
ibi. Et ꝓprie in simili oporteret te dicere sic. conciliū nō
reprobat ꝙ male fuissꝫ factum domini post cenā. ergo
si tunc nō fuerūt heretici. qꝛ post cenam cōmunicarūt
neqꝫ nūc sunt dicendi heretici. Sic illa igitur argumē
tatio non valꝫ. ita neqꝫ ista. quia cū iam ꝑ determina
tionē eccl'ie sit diffinitū. quid in hac materia sentire de
beamus. q̄d prius aliquibꝰ fuit licitū. post ꝓhibitiōem

illius fit illicitū. sicut qđ prius nō fuit heresis determina te post determinationē ecclesie censetur heresis. Teste beato Thoma qtlibeto. ix. q. xvi. qui inter alia verba di cit. Sicut tenemur credere illud qđ est in scriptura sa cra. ita et illđ quod est per ecclesiam determinatū. Vñ hereticus est qui sentit contra determinatōem Conci liorū. Et ergo omne iudiciū ecclesie erroneū esse non potest. Hec ille. Exemplū manuductiuū habes in po mo Ade. qđ ante phibitionē fuit licitū. sꝫ post phibitiō nē illicitū. Ita de melle ipi⁹ Jonathe. ⁊ de vino recha bitarū vt infra dicet. Mirabile est aūt dictu quomō in eodē instāti pene ⁊ scripto tibi ꝯtradicis. grās agis deo ꝑ testimonio hui⁹ Concilij. ⁊ in ꝑxima linea supe riori dicis ꝙ fideles nō debent sequi modernā phibi tionē. que nō ꝯcordat sed contrariat institutōi christi. acceptas conciliū ⁊ inhibes sibi obediendū. Narratō nem q̄ nihil ꝯcludit recipis. ⁊ diffinitionē que ꝯcludit abijcis. Dicis ꝙ conciliū plus corroborauit. erexit et ꝯmendauit ⁊ comprobauit omēs ꝯmunicātes. ⁊ ceca mēte nō vidisti. quomō interminatiue loq̄tur ⁊ stricte inhibet eandē. Tu ex cōcilio trahis vtrāqꝫ spēm. ⁊ vnā dānas. q₂ ecc̄ie ꝑmitiē dicis ñ ꝯcordare. ⁊ ñ vides māda tū ei⁹ ꝙ sub vna spē mādat cōmunicari ⁊ ꝯmēdat ⁊ ap pbat ꝙ a laicis sub vna spē ꝯmūicabat. Tu inniteris cōmunioī vtriusqꝫ speciei ⁊ ꝯcilio vni⁹ spēi. Quomō ergo ita concordare pñt ⁊ tibi suffragari. aut igit diffi nitionē concilij abijcias integrā ⁊ exꝑsse noteris de in obedientia vt sciam⁹ q̄lis in v̄bo tal' ⁊ sis in facto. Si omīno ꝯstituisti ꝯ̄ eccl'iam militare. fac audact vt nō tepidus. sed oino frigidus inueniaris. Si v̄o vnā par tem recipis ꝑ te recipe aliam ꝯ̄ te argumento capituli

Si romanoꝝ.xix.distinc.ad conciliū autē Basilien. ti bi in fine hui⁹ opis respondet.

Ca. vj.

Quod aūt gloriaris in

q hoc passu de ꝯgerie doctoꝝ pluriū. veꝝ ē ꝙ colligis cemētū cū stramie.arenā cuȝ lapidib⁹.argillam cū cinere.de q̄bus nullū muꝝ ꝯstruere potes. Dictū enī erat tibi in ꝯcilio Basilien. ꝙ silis es illis duob⁹ quoꝝ vn⁹ ꝯgregatis plīmis auctoritatibus sctōꝝ p laude matrimonij. ⁊ deinde recipiēs illō preceptū diuīe legis. Crescite ⁊ mltiplicamī.exinde concludere vellȝ ꝙ p̄ceptū dei essȝ sacramētū matrimonij. Alios vō plīmos ⁊ eosdeȝ doctores collegerat de laude vͤginitatis. ⁊ exinde illud Aplī.j. Corinth.vij. Volo autē omēs hoīes esse sicͭ meipm. ⁊ ꝯcludere vellȝ fidelibus p̄ceptū esse vt omēs vͤgines pmanerēt. vterq3 doctoꝝ sicut tu vocas.massam inducerēt et vterq3 se lege et doctorib⁹ munirēt.sed nihil vterq3 ꝯcluderet. Ecclesia aūt que intellectū doctorib⁹ dat inͭ eos sententiaȝ ferret.ꝙ sacramentū matrimonij est volūtatis. ⁊ obseruatio vͤgitatis similr̄.nisi voti.doctores aūt loq̄ntes d̄ vtroq3 statu ꝯmendāt ⁊ psuadēt. ⁊ ita p̄ceptū illi⁹. Crescite ⁊ mltiplicamī.respicit genera singloꝝ ⁊ nō singla generꝝ. ⁊ dictū Aplī nō preceptū sȝ ꝯsiliū esse pnūciaret Ita est in ppósito.tu allegas ples doctores.sȝ non ad ppositū. Nos mlto plures ⁊ efficaciores.q̄s iudex. Ecclesia q̄ in his ꝯciliis ꝯmunionē vni⁹ spēi plege eē tenēdam diffinit. Vn̄ scts Thomas.viij. q̄libeto sui dicit Certū ē ꝙ iudiciū ecc̄ie vniuersal' errare ī his q̄ ad fidē

pertinent impossibile est. Vñ magis standũ est senten
tie pape ad quē ꝑtinet determinare quomō in iudicio
proferet q̃ꝫ q̃runlibꝫ sapientũ hoĩm in scripturis opi-
nioni. Hec sctũs doctor. Non igiꝭ passione ducaris ꝙ
tibi in faciē restitimus ꝛ restitemꝰ. neqꝫ bñdictũ calicē
damnamꝰ quē quotidie ꝛ si pctōres in ara sancta offe
rimus cuiꝰ precio redempti sumꝰ. Neqꝫ ꝑicl'm anime
est. hec sancta vnius speciei cōmunio nostri et populi
sicut tu garris. verum tuam potius nichil valentem
doctrinam contra eccl'iam exorbitantem damnamꝰ
et refutamus. Ponis exhinc quandam vt appellas
auream regulá. per quam nos vis regulare et fidem
nouistarum docere. Qꝫ fides regulanda est per tria
per scripturas. ꝑ vitam ꝛ praxim christi. ꝛ per exempla
apl'oꝝ ꝛ eccl'ie ꝑ̃mitiue. Dic si vera sunt hec. an tu illa
sequeris. dic. Que sunt scripture docentes ꝯmunionē
pro laicis vtriusqꝫ spēi esse de mādato. dic. Et q̃scunqꝫ
induxeris generali tibi solutōne dicemus ꝙ nichil lo
quunꝭ de speciebus. aut ꝙ intelligũtur de ꝯficientibꝰ ꝛ
non de laicis ꝯmunicantibꝰ. Dicis aũt sacrā scp̃turā
haberi ex auditu Vbi rogo audiuisti ab aliq̊. tuis ꝯpli
cibus exceptis. ꝙ istud sit p̄ceptũ. vel vbi tui magistri
illud audiuerũt cũ fides debeat eē ex auditu. cuꝫ tamē
omēs contra te in concilio fuerũt. A quo es instructꝰ
vt alios erudire posses. Nos auteꝫ ex patribꝰ ita rece
pimus. Interroga omnē viꝝ doctũ in omnibꝰ studijs
locis. ecclesijs. collegijs. ꝑ̃ncipatibus ꝛ regnis. Interro
ga maiores tuos pōtifices. Cardinales. Papam. Hij
tibi dicent q̃d te oporteat facere. Pelles mortuas nō
consule. quia nesciũt quid tibi dicunt. Sed vade ad
sacerdotem nostri temporis et ipse annunciabit tibi

Sequere paulū qui nō est missus ad legē sed ad ananiam nō appellauit ad xp̄m sed ad cesarē. Audi cornelium q̄ nō vocauit bibliā sꝫ Petꝝ vt dicat quid sit voluntatis diuīe. Q, si non hos sed Herodē attende qui vocatis scribis didicit ab eis nō a lege vbi xp̄us nasceretur. Sic tu habes scripturā sacrā exempla ꝛ praxim christi ꝛ apl̄oꝝ ac sanctoꝝ. habēs illa sicut p̄missas vade ad ꝯclusionē ꝛ ad locum quem dn̄s elegit. ꝛ consule eccl̄iam. ꝛ habebis supra tuū auꝝ monetaꝫ cesaris sūmi imp̄ssaꝫ tipario vero ꝛ approbato. ꝛ ita p̄mo expendere poteris in vsus fideliū illam tuā auream regulaꝫ alias appetit illd auꝝ insidianꝶ tibi latrunculi Jericho tue incōstantie q̄tidiane. Vide ergo ne dep̄deris ꝛ volens auꝝ colligere auricalcū tibi in manu inueniatur Hec igiꝶ aurea regula tua massa quidē est auri. sed nichil ex ea conflari pōt Nam sacra scriptura opera xp̄i ꝛ sctōꝝ sunt sicut p̄misse q̄ sunt necessarie aut probabiles ex quibus debꝫ sequi conclusio ꝑ eccl̄iam dei ꝛ ministrum legis qui est ꝑ tempe. nō aūt per te vel alium Et ita ex ꝫ auro tuo sancta ecclesia dei conficit vas electum de quo ꝓpinat obedientibꝰ verā scientiam salutis. Sequiꝶ septimū capitulum.

Ca. vij.

Quod uero cōtra nos

quedā conuicia iacis. ꝛ diuerso noīe falso nos baptizas si recte vim nominū nō dicā ex maioribꝰ scientijs sed ex ipo lacte grāmatice suxisti. in te tua tela redibūt. Quid enī apostatas nos vocas q̄si ꝑuersos refugos ꝛ retromissos. Si augustinuꝫ do

ctissimū de māicheis eoꝝ errore fugiētē ad lumē fidei
Si paulū de cecitate iudaica ad xpm veniētē appellas
recte apostatas nos quidem cum eis. si sic pulcre. ymo
turpiter abuteris termio appellabis. cōpatimur tibi qꝛ
facecioꝝ termino nesciebas vti. Si vero pprie termi-
num inspicias. scis qꝛ apostasia ē temerari⁹ recessus a
statu fidei obedientie ⁊ religionis quā quis pfessus ē.
Quid igit̄ appellabis illū apostatā qui nō a fide sicut
tu. sꝫ ad fidē orthodoxā ⁊ ad sctē mris eccīe obedientiā
accessit. Jtē q̄ suoꝝ supioꝝ pceptis obedit. q̄ sacris ca
nonibus humilr̄ colla subijcit. Nō sunt illi apostate
sicut fingis. sed viri orthodoxi ⁊ fideles milites christi.
Sꝫ scimus cor tuū. ideo nobis hec ⁊ alia cōuicia obijce
re. vt ignari reꝝ hoc v̄bo solo exterriti ad lumē non re
deant fidei dū immanitate hmōi verboꝝ pcelluntur.
Aduertant v̄o fideles omnē eum esse apostatā filium
belial sine iugo obedientie verē ⁊ pprie. qui alit̄ tenet p̄
dicat ⁊ dogmatizat. q̄ꝫ sctā mater vniuersal̄ eccl̄ia ro-
mana oīm ecclesiaꝝ magistra tenet p̄dicat ⁊ dogmati
sat in omnib⁹ agendis ⁊ faciendis statū. ritum ⁊ obs̄-
uantiā fidei ⁊ accessoriaꝝ eius cōcernentib⁹. Jstud ē de
mente oīm doctoꝝ catholicoꝝ vtriusq; iuris diuini et
hūani. Unde Lucius papa in. c. Ad abolendū. de here
ticis. dicit vniuersos q̄ de sacramēto corpis ⁊ sanguis
dn̄i nostri Jhu xp̄i. vel de baptismate seu pctoꝝ cōfessio
ne matrimonio vl̄ reliq̄s ecclesiasticis sacramētis. alit̄
sentire vl̄ docere nō metuūt. q̄ꝫ sacrosancta Romana
p̄dicat eccl̄ia ⁊ obseruat. ⁊ generalr̄ q̄s eadē Romana
eccl̄ia. vel singuli epi p dyoceses suas cū cōsilio clericoꝝ
vel clerici ipi sede vacāte si oportuerit cū cōsilio vicino
rum epoꝝ iudicauerint. vinculo ppetui anathematis

Apostasia qd. sit

innodamus. Parcat aũt tibi dñs. ⁊ faciat ne mlieres id est. carnales tui affectꝰ ⁊ vinũ qđ in eucharistia nõ remanere cõfiteri nolebas te faciant apostatare. Sit vltrix ecclesia sctã dei ⁊ eius sponsus imaculatꝰ. cuiꝰ tu doctrinã blasphemo ore rabiẽ. falsaꝫ pphetiaꝫ. mendaciũ. errorẽ. doctrinã demonioꝝ. ypocrisim. deceptionem. spũm blasphemie. prauũ arcum. apostasiam. plꝰ q̃ꝫ gentilitatẽ. peccatũ in spũm sanctũ. non es veritꝰ appellare. Homo plenꝰ sceleris. ecclesiã dei ⁊ eius sanctã praxim cõmunionis sub vna specie derisisti. Nostꝝ ẽ et cuiuslibꝫ fidelis bonorẽ illius ptegere. sꝫ ipsius est penas dignas iniũgere. tui aũt cum tuis luere et deflere Preterea imponis falsuꝫ nobis vt ita bonis hominibꝰ nos exosos reddas sꝫ nichil facis. Nos enĩ cuꝫ in etate tenera fuissemꝰ sicut a pntibus ducebamur sic fecimꝰ. Ubi ṽo ratio sensui cepit dñari. excussimꝰ ea q̃ erant puuli. Et cum in vniuersitate Pragense fuissemus artibus operam dedimus. ⁊ cum in illo loco ameno Reczkromym quẽ tu semper odisti fuissemus. ⁊ si illic communio p fundatorẽ laicuꝫ scripta sit. cum tñ cõtra generale statutũ eccĩe sit. licitum erat ⁊ est illđ immutare. cum interp̃tatio statutoꝝ ad pontificẽ loci aut sedẽ romanã ptinet de iure. ibiq̃ꝫ in assumptõne ad locuꝫ iuxta tuã dispositionẽ ñ iuraŕ cũ sis exp̃sse ꝯ iuramẽtũ Cũ ergo ibi nõ iuraŕ quõ iurauimꝰ. vt nob ascribis. Preterea laicus q̃ñq̃ꝫ studij bñfactor fuit. nihil ĩ rebꝰ eccĩasticis ⁊ ritibꝰ potuit disponere. cũ laicuꝫ q̃ntũcunq̃ꝫ religiosuꝫ non auctoritas impandi. sꝫ nccĩtas manet. i. tenet obseq̃ndi. Cũq̃ꝫ meritis beatissime ṽginis marie patrone loci illiꝰ ad loca latina sese cõtulissemꝰ non pecuniã extorq̃ntes vt falso ꝯfingis. sed vt bonis

ſtudijs nos initiaremꝰ. vidimus illos viros doctiſſi-
mos. omni ingenio. vita moribꝰ ⁊ fide ꝑſtantiſſimos.
vidimꝰ ⁊ veritati locū dedimꝰ. Malētes cū vniuerſi
tate viā v̓itatis amplecti q̄z cū paucis tuis bonā Bo
hemiā in periculo adiuuare. Non ſumꝰ thauri neqz
cornipete. ſed domeſtici fidei. luporum autem nulla
nobis eſt cōmunio. Nos enim in caulis ſumꝰ. tu ma
gis cōtra caulas ouiū eſſe hijs ſcriptis argueris. oues
domīcas depredaris. inraucas eos qui te primum vi
dent. Et qui ſunt in ſancta eccl̄ia lupos putas q̊s oueſ
dicere debuiſti. Nunquid igit̄ damnabiles ſumus vt
non miſereat̄ noſtri deus ⁊ omniū communicātium
ſub vna ſpecie ſicut nō miſerebitur bethzaide ⁊ corro-
zaim. aut iudicabit nos dn̄s ſic̄ gentiles ⁊ blaſphemos
vt ſcribis in ſpūm ſanctū. O ſcelus. o crudele nephas.
eos qui obedire ſe deuenerūt fidei ignibꝰ eternis ꝯmit
tere. aut enim his qui tuā quondā ſeq̄bant̄ opinionez
et tunc eccl̄ie receperūt vnitatē in vniꝰ ſpēi ꝯmunione
tua tangit fabula Aut etiā eos qui nunq̄z tuis neuijs
adheſerunt. et non potes dicere p̓mos. quia par eſt ra
tio d̓ vtriſqz. quia pro vtroqz ſcd̄m te pena eterna. ſm
ergo te oēs tangit argumentatio. Ecce virꝰ inſanabl̓e
Ecce tua inobedientia. eccl̄iam ſanctam damnas. ſpi-
ritum ſanctū blaſphemas. vnitatez ⁊ pacem deſtruis
et hijs tuis concertatiōibus fidei vincula ſoluis. Sic
te legimus ⁊ doluimꝰ. Et quicūqz videbit planget. et
lugebit ſuper te viruz doloris. ⁊ dicat. Ecce homo qui
preualuit in vanitate ſua. Sed ne iniurie proprie vl-
tores arguamur reſtat. vt potius ſancte dei eccleſie in
iuriam illatam pro viribus defendamus. Et primuz
quidem ſpinas et tribulos euellere oportet. et hos

articl'os sex expaleare. et q̃ brumali intẽperie frumẽtū aut infectum aut destructū est. conaꝛ aduersarius bona terra pinguiq3 fimo reficere. vt hij bñdicti articuli in sanctum frumentū coalari possint. ꝛ in horreum dominice eccl'ie p fidelibus alendis reponi. Erantq3 igiꝛ et sunt erunt quoq3. sex ppositões nostre. ymo fidei catholice ꝛ xp̃iane affirmatiue. Prima q̃ sacramentum eucharistie sub vna specie est totū plenū et perfectum et non mediū sacramentū. Secūda. q̃ nec plus nec minus continetꝛ sub prima q̃3 sub duplici specie sed totus integer xp̃s. Tercia q̃ omnes gratie dona ꝛ charismata que dantur sub secunda. aut vtraq3 omĩa illa danꝛ sub vna specie ꝛ non minus. et ita fidelis ꝑl'us in null'o fraudaꝛ communicans sub vna specie. Quarta q̃ sanguis christi bibiꝛ sub prima specie. ita vere. vtiliter. salubriter. realiter ꝛ efficaciter. sicut sub secūda specie. Quinta. species visibiles ꝛ signa nihil conferūt aut causant gratie. sed dumtaxat significãt. Sexta. quã non posuisti potior. Q, ꝯmunio vni⁹ spẽi habeat fundamentū ex noua veteriq3 legibus ꝛ praxi christi sanctorūq3 apostoloꝝ. doctoꝝ primitiuoꝝ ꝛ modernoꝝ. sacroꝝ Conciliorum. vsu approbatissimo ecclesie sancte. ymo iam ex lege mandato ꝛ statuto ecclesie. Ex hac ꝯclusione sexta sequitur septima ꝛ vera quã p sexta posuisti. Q, quicunq3 facit ꝯ̃ preceptū ecclesie ꝛ summi pontificis peccat mortaliter. Octaua ꝛ vltĩa quã confiteri noluisti corã tanto adiutorio. nos autẽ corde ore ꝛ ope confitemur dicim⁹ ꝛ laudamus ꝛ fideliter credim⁹. q̃ post cõsecrationẽ sacramenti altaris panis ꝛ vinu3 transsubstantiantꝛ in veꝝ corp⁹ ꝛ sanguinẽ xp̃i substãtia panis et vini ibi ampli⁹ non remanẽte. Iste sunt octo nostre

beate conclusiones in beatitudinē eternam populum inducētes quas cū sancta matre ecclesia. catholica romana tenem⁹ p̄dicam⁹ ꝛ ꝯfitemur. cōtra q̄s tu ausus es os in celū ponere ꝛ calamū in cartam. vt innocentia corda veneno tuo veteri ꝯtra sancte mr̄is eccl'ie antibidotū inficeres. Quapꝓpter ꝯ cuiuslibꝫ ꝓpositōis argucias duce illo qui ecclesiā suam nunq̄ꝫ errare ꝑmittit. spiritu vnitatis. veritatis ꝛ pacis. solutiones ponem⁹ cum necessarijs que occurrēt. in fine debituꝫ nostrum ad ꝯfirmanda corda fideliū ꝛ in fide sancte Romane ecclesie stabilienda absoluem⁹. Capitulū octauum

Ca. viij

Veniant nunc in manus

venerabiles ꝛ xp̄ianissime ille sex ꝓpositōes que sic deo volente in senariū sunt redacte per aduersariū eccl'ie dei. ita pfectū ꝛ ꝯplemētuꝫ ꝯtinēt in se totius materie hui⁹ venerabil' sacramēti. Anteq̄ꝫ autē semina bona ꝓijciant in terrā. spine sunt extirpande. Dicis in scđo capl'o in ꝓncipio q̄ in complanatiōe sanctaꝝ scripturaꝝ oportet inherere doctoribus ꝛ sanctis patrib⁹. qui sunt prediti ingenio. exercitati excellēter in diuino studio. autenticati in scripturaꝝ iudicio. et general'r qui ꝓpinqui⁹ adheserunt deo. ꝛ implebant spū sctō. ꝓpriā vocē oblitus etiā incidis in factū dānatum cū non seq̄ris has conditiōes in allegationib⁹ doctoꝝ. sed vt plurimū in tua materia magis nc̄caria allegas Albertuꝫ. Thomā. Liram ꝛ reliquos. quos constat toti mundo esse nouellos. ꝛ ex eoruꝫ scriptis fuisse sub vna specie ꝛ parte. aut catholicos nō fuisse. ꝛ q̄mō

assumis eos. aut esse et quare nō seq̄ris eos. Nos aūt
appellas apostatas. ⁊ tñ cōicantes sub vna spē ⁊ ī illo
vita functos p̄ catholicis assumis. Quāta tua paup̄
implicatio ⁊ vana. tantū enī in tua materia ex nostris
doctorib⁹ ꝯcludis. ac si q̄s ex Virgiliocētenis aut ho-
merocenteuis xp̄m incarnatum metro cantasset. ⁊ ex
hinc Virgiliū ⁊ Homeꝝ pph̄as appellaret. cū nunq̄3
de mente Virgilij illa fuerūt q̄ ex suis carmib⁹ oborte
trahunt. Q, aūt dicis doctores modernos pl⁹ q̄dam
ꝯsuetudine ductos p̄bare ꝯmunionē vnius speciei q̄3
euangelio ⁊ sanctoꝝ antiq̄ꝝ doctoꝝ dictis. ecce ex sensu
tuo colūnas eccl̄ie niteris euertere. ⁊ q̄sdam illis ascri
bis leuitates q̄s nunq̄3 illi boni viri ⁊ sancti cogitaue
runt. Quomō enī possum⁹ vere dicere. q̄ scīs Thōas
et alij iam dicti doctores nō viderūt vel ñ intellexerūt
btūm Augustinū vl' Gregoriū vl' alios antiq̄s docto
res cū ꝯmuniter dicāt doctores q̄ inter modernos nl'-
lus maior doctore sctō surrexit. q̄ meli⁹ ⁊ enucleacius
mētem ip̄ius sancti in ope suo in stilo scolastico posu
isset. Cū ⁊ in vsu in quodā dicto de eodem sctō legitur
Optime de me Thoma scripsisti. quid igit̄ mercedis
hēbis. Qui rñdit. Non aliud q̄3 te dñe. Et de gl'ia sua
ibidem legit̄. Beatus Aug. cuidā apparens in visu di
xisse. Thomas michi par est in gl'ia. Qua potest quis
dicere temeritate q̄ nunc etas nostra melius sup̄ istos
sentiat et intelligat scripturas. nisi vnum ex duobus
dicas. aut q̄ illi doctores non intellexerunt. sed nobis
primum hec fuit veritas reuelata. sed illud restat pro
bare. aut per signa que nullus vestꝝ ostendit. aut per
euidentissimas scripturas quas in concilio adducere
videbamini. sed ex illis sententiam contrariam repor

ta stis. Alias si vis vt simplici vestre assertioni stetur. qui volet inania verba sequi poterit quidē sicut et plurimi fecerunt. Nos autem sanctorum doctorum ꝛ ab ecclesia receptorum stamus decisioni et diffinitioni. Aut dicere vos compellet ꝙ intellexerunt equidem. sꝫ nolebant ecclesiam Romanā contristare vt se oppo: nerent eidem. Non est autēꝫ huic temere sententie aliquo modo inclinādum. cum idem sancti doctores in hoc opere practicauerunt. non ignorauerūt illud verbum domini. Quid prodest homini si mundum vniuersum lucretur. anime autem sue detrimētum pati: atur. nullatenus doctores hoc in detrimentum anime sue fecissent. si hoc ita fieri debere cognouissent. Scimus enim beatum Bernardū qua seueritate locutus est Eugenio pape. vt homini ꝛ salua dignitate papali. cuius laudes infra ex eo posuimus. quo: modo in eum inuexit paterna ammonitione. Et alij plurimi sancti ꝛ boni viri q̄ metu mortis eterne ꝛ amore patrie celestis nichil qđ offendisset ecclesiam tacere potuissent. si non voce sed scriptis suis. Itaqꝫ et hunc passum de communione laica de vtraqꝫ specie vidissent. aut necessariā. aut plus gratie et salutis conferentem. proculdubio in libris reliquissent. ymo vt articulum necessitatis in Concilijs publicassent. Nec dici potest ꝙ obliti fuerunt. cum viderunt. frequentissime legerunt. cantauerunt. postillauerunt. ꝛ euangelio et aplm̄ ꝛ sctōs doctores antiq̄s. Neqꝫ etiam illis est derogādum ꝙ ex vsu veteri nō se de nouitate impediuerunt sicut tu illis impingis. Cum ipsi in omnibus libris suis veritatē ꝯsuetudini āposuerūt. et vbi illis

vsus ecclesie displicuit reprobauerunt. Neqꝫ tanti ob
nubilati vel inebriati sensus fuerūt. ꝙ ꝓpt̃ veterem cō
suetudinē hanc de hac materia nō mouissent q̄stionē.
Preterea posita hac questiōe vtꝝ plus debeat ꝯmūi-
care sub vtraqꝫ spē vel alia simili. si canonice debet de
cidi. inducātur doctores ⁊ antiqui ⁊ noui. Cōsuetudo
et auctoritas eccl̃ie. Constat ꝙ neqꝫ Aug⁹. neqꝫ alius
doctoꝝ antiquoꝝ ex intētione ⁊ in forma hanc q̄stiōꝫ
determinauerūt. cū nunq̄ꝫ tp̄e ipsoꝝ fuisset mota. et tū
vt iam ostēsum est. ꝯmunio vigebat vni⁹ spēi. Ex alio
capite aptum est. ꝙ doctores moderni ex intētione illā
questionē determinauerūt. Rationabilius igitur erit
adherere iam decise questioni. q̄ꝫ eius decisionem que
rere quam nunq̄m antiqui doctores salutauere. Ad-
huc per Apl̃m. fides ex auditu. auditus autē ꝑ verbuꝫ
dei. aperto celo clarior hec res est. Q, apostoli illā dū-
taxat fidem docuerūt quā a filio dei audierūt. et quaꝫ
illis spiritussanctus suggessit. Exhinc discipuli eorum
deinde discipuli discipulorum. neqꝫ aliquis homo vł
aliqua gens. aut patria vsqꝫ in hos dies ad fidem legi
tur conuersa. absqꝫ docente et informāte fidem. saluo
spūssctī speciali instinctu ⁊ influxu. Illam ergo fidem
hodie Romana ecclesia docet quā a suis patribus ac
cepit per doctrinam. ⁊ patres a patribus. ⁊ sic vsqꝫ ad
tempa apostoloꝝ. dicito nunc tu a quo fidem istaꝫ no
minis nō rei recepisti. si a iacobello vel ab alio. Ille au-
tem a quo. cum sciuit vniuersam ecclesiam Romanā
aliter practicare. Quapropter si a nullo docente. qui
ab alio etiam doctus fuisset. recepit. qua temeritate il-
lam alijs contradere ausus fuit. quam ipsemet nun-
quam studuit. nec a maioribus recepit. Et contra

illum ⁊ eius seq̄ces. ille canon Clementis quē o tracta
tista induxisti. facit ꝓprie non ꝯ̄ doctores modernos
Vn̄ potest ꝯtra inobedientes ⁊ ꝯ̄ obedientiā sctē ro:
mane ecc̄ie se opponentes nec in ritibꝰ sacramentoꝝ eā
vt mrēm sequi volentes sic ꝓprie ad formā redigi. Re
latum est eccl̄ie sancte Romāe. ꝙ q̊dam sacerdotes in
ꝑtibus Bohemie ꝯmorantes sacris doctrinis aduer
santur. scꝫ ꝯsuetudini ritibus ⁊ obedientie. sentētie dn̄i
quaꝫ dixit. qui vos audit. me audit. et ꝑut eis vidr̄. pri
mi quidē nec in omībꝰ obediant pape p̄ter ꝯmunioēꝫ
q: sibi nō ē reuelatū. Alij q̄d scit de hoc sꝫ errat et ex cō
temptu ꝓpter nos non admittit. cetera vero turba in
obedientiū ꝯtempta ⁊ simplici ⁊ obedientia exceptiua
inter se vt vulpecule capitibꝰ differentes. astruunt vt
contēpto omni hoīe mundi de ritibus ecc̄ie ipi dispo
nant mandata hominū nō aduertant. ⁊ simplr̄ omēs
ꝯmunicēt de vtraqꝫ spē. Alij v̄o vt nō cōmunicēt ꝑuu
los. Alij vt in septē annis. illi vt cantēt totam missam
vulgariter. Alij v̄o vt dūtaxat euangeliū ⁊ epistolam.
Isti vt dent pacem. Illis v̄o neqꝫ signū pacis ⁊ osculi
xp̄ianoꝝ videre g̈tum est cū internā pacem ꝑdiderint
Ille deridet cerimonialia a sctīs patribꝰ mature insti
tuta. Alter vero etiā cū vrceo se iubꝫ abluere. iste rema
nentiā panis nō audꝫ ꝯfiteri. reliquꝰ nihil credit. nisi sā
guis sub p̄ma specie eē fideles potantes. Vnꝰ in g̈tijs
laborat. sꝫ alter grās acq̄sitas q̄tidie ad ꝯmunioēꝫ cō:
pellēdo ꝑdit. sicqꝫ q̄ꝫ bene illis illud Gregorij. xxx. mo
raliū ꝯueniat apparet. q: in eo gradu in quo de ecclesia
exeunt diu stare nō p̄nt sed ad deteriora q̊tidie ruunt.
et sitiendo peiora in mltis se ꝑtibꝰ scindūt. atqꝫ a semet
ip̄is plerūqꝫ longiꝰ ꝯfusionis altercatione diuidūtur.

Hec ille. Quis eos hodie enumerare possit q̊t capita habent. sꝫ omēs in colligatis caudis ꝯueniūt q꞉ sapiūt de vanitate in idipsū. Sed non est mirꝫ. sapiente dicēte Inter supbos semp iurgia sunt. At econtra inē filios obedientie sine exceptōe sine aduerbio dubitādi. vnitas. charitas. fides. obediētia vna. sincera. integra ⁊ cōstans. non transgrediūtur terminos q̊s posuerūt patres eoꝝ. At illi ex aduerso nō ꝫm traditōnes patrum. sed termīos eoꝝ trāsferunt. Ille ad quācūqꝫ dyocesim possit manū extendere nō veretur. Alter nouos decanatus creat. Tercius in omnē ouēꝫ dñi ⁊ ad q̊dcunqꝫ ouile se ingerit. iudicat non iudicādos. metit vbi non semīauit. Dicat q̊d velit pater eccl'ie fili⁹ inobediēs in se aurē continēs omīa ꝯtēnit. ⁊ apud seipos ingeniosi reputanť. ⁊ ex his q̄ legūt verisilitudines capiūt. verbi exemplo. cū vidēt maxias ⁊ eximias laudes corpis christi acceptas ex q̄dam silitudine vel panis vł vini ⁊ alias preclaras laudes p̄ciosi sanguis xp̄i ex vino vel vua vł calice aut torculari ł quod similiū receptas. applicant ipi dūtaxat sanguini. ac si nihil ꝯmune sanguinis xp̄i habitus in corpe hrēt cum corpe quod est sub p̊ma specie. ex illis verisilitudinib⁹ placent ipł'o. preser tim Apocalipsim p̄dicantes. bestiā papam ⁊ filiū perditionis. Montes romā ⁊ reliqua iuxta libitū suum etiam ꝯmentanť appellantes. q̄bus btūs Gregorius in pastorali remediū dat dicēs. Ammonēdi sunt q̄ sacrā scripturā non recte intelligūt. dum enī pre ceteris se sapientes arbitranť. sequi alios ad meli⁹ intellectū despiciūt. atqꝫ vt apud impitū vulgus scientie sibi nomē extorqueāt. studēt sumopere ⁊ ab alijs recte intellecta ꝫ destruere. ⁊ sua pu̇ersa roborare. Vñ bene p pphā

dicitur. Secuerũt pregnantes Galaad ad dilatandũ Galaad
terminũ suum. Galaad aceruus testimonij interpre=
tatus. nõ incongrue ꝑ galaad ecclesia exprimitur. que
ore fidelium de deo quecunqȝ vera sunt testatur. Hec
Gregori⁹. Et ideo subdit Clemens diligenter obſuan
dum est vt lex dei cum legit̃ non scdm ꝓpriam ingenij
virtutem. scȝ scdm wiglepb vel Jacobelli expositõem.
non scdm propriam intelligentiã legatur. sed vt spirit⁹
sanctus flagitat. ꝑut ecclesia intelligit que spiritusctõ
regitur. Quid autem iniqui⁹ ſm beatum Leonem q̃ȝ
sapientiorib⁹ doctorib⁹ non credere. sed potius magi
strum erroris qui veritatis discipul⁹ nunq̃m fuit. Hec
Leo. Deinde beatus Clemẽs aureã dans doctrinam
subiungit. q cum multa verba in scripturis diuis pñt
trahi ad illum sensuȝ quẽ sibi sponte quisqȝ ꝑsumpsit
vt est exemplũ de illo christi verbo Nisi manducaue
ritis. quem vnus traxit ad communionẽ sacramenta
lem ad adultos. alius autẽ strictius ad infantes. terci
us autem strictissime etiã ad mortuos vt inferius di
cetur. Sed non oportet. non enĩ sensum extrinsecum
et extraneũ debetis querere. vt qȝ quomõ ipsuȝ ex scri=
pturaruȝ auctoritate cõfirmetis. sed ex ipsis scripturis
sensum cape oporteret. Omnis aũt sensus alienus ex
trinsecus extrane⁹ est quẽ ecclia non acceptat. Alien⁹
qꝛ non est de ouili sed aliunde. ꝛ ita furtiu⁹ ꝛ latronia=
nus. Extrinsecus qꝛ nichil de eis qui de foris sunt. id ẽ
extra ecclesie obedientiã sensuȝ littere ponẽtes. et extra
neus .i. exterrane⁹. qꝛ extra terrã pacificoꝝ ꝛ obedien
tiam habitantiũ in terra viuentium sub fide. Vñ Hie
ronim⁹. Viciosissimũ genus dicẽdi est deprauare sen
tentias ꝛ ad volũtatẽ suã trahere scpturã repugnãteȝ

Subdit beatissim⁹ Clemēs.et ideo oportz ab eo scien
tiam discere q̃ eam a maiorib⁹ ꝯm veritatē sibi traditā
ꝯuat. A quo.dic̄. Non a sensu ꝓprio.nō ab alieno inge
nio.nō ab extorta interpretatiōe.sed ab homie q̃ a ma
iorib⁹.i.suis p̄decessorib⁹ ꝯuat traditā v̓itatez. Iste hō
est pontifex summ⁹ ⁊ scta ecclia Romana q̃ iuxta bea
tissimū Augustinū ꝯm successionē pontificū hucusqȝ
semꝑ inuiolata ꝑmāsit.⁊ duce dn̄o ꝑmanebit.⁊ quod
a sanctis aplis traditū recepit hodie ꝯuat docȝ ⁊ predi-
cat incōcusse. Textus sunt de hoc indubitatissimi ⁊ in-
cōuulsi.preterea maiores fidei aut sunt pontifices aut
doctores. Si pontifices oculotenus veꝝ est qđ dicitur
ꝙ nemo debȝ interp̄tari scripturas nisi iuxta sensuȝ ec
clesie ⁊ pontificū Romāoꝝ. Si doctores maiores sūt
dicat nunc aduersari⁹.qua auctoritate maiores.pon
tificio.non.quia Papa p̓mus pontifex est.sciētia.nō.
quia sic oīs sciens plebeius p̄ferreret omni sacerdoti
minus scienti.qđ est contra Canonē Augustini in li.
de cathezizandis rudib⁹.vbi reprobat derisionē sapiē
tum ꝯ̃ sacerdotes bonos in vita sed paupes in sciētia.
qui quāuis bonā dictōem dicere nesciant.tamē bene
dictōez dare pn̄t. Oportz igit̄ maiores dicere q́ aucto
ritate in ecclia dei p̄stāt fidē quā ab aplis ⁊ suis succes
soribus receperūt. Et hoc est qđ subdit̄.vt ip̄e possit eā
quā recte suscepit ꝯpetenter asserere.ita ꝙ illam fidem
p̄dicet quā a suis p̄decessoribus recepit. Unde Simō
đ cassia lib.q̃nto.c.xxx.sup verbo Ite oñdite vos sacer
dotibus dicit ꝙ nulla infirmitate pellēda.nullis sanā-
dis infirmis.legim⁹ ad sacerdotes preterq̃m leprosos
dn̄m misisse curandos. Nam cuȝ corp⁹ occupet lepra
vniuersum varietqȝ colorē.omne gen⁹ peccati oñdit

confessione purgandũ ⁊ omnẽ immũdiciam sacramẽtalibus decretis aduersam seu legi contrariã. que vt pellatur oportꝫ cum sacramẽtis verum habere ostensum. Et quoniã varietas lepre varietatẽ intellectuum in scripturis sacris enunciat. oportet in scripturarum interp̄tatione cum sacerdotibus qui habent scientiaꝫ conuenire. cum discrepatio inducat errorem. Etenim Paulus qui a christo immediate habuit euangeliũ qui non errabat et collationẽ de christi euangelio cũ alijs fecit ne in vacuũ cucurrisset nihil amplius q̄ꝫ sciebat accipiens. Facile quidẽ a veritate deuiat auctoritate propria scripturas interpretans. et a contentu doctorum intellect⁹ capiens singulares. Proinde intellectum variuꝫ scripturarũ. quo sunt hereses introducte sacerdotibus iubet domin⁹ ostendi vt varietas abscedat. ⁊ veritas accedat. ⁊ reuocent̄ ab errore hominum corda cum de sectis ad ecclesie redierint vnitatem. In figura eni futurorum ⁊ sacerdotij futuri lepra sacerdotibus pandebat̄. Hec ille. Quia igitur sacra cõmunio vnius speciei ad plebeꝫ practicata fuit. predicata ⁊ tenta a sanctis patrib⁹ quis contra eaꝫ nisi suo sensu duci potest. Itaqꝫ illa auctoritas in toto est ꝯtra te et omnino pro nobis. Sꝫ fortiora sunt arma que ꝑ aduersario fabricata armãt nos. ita vt ex eoꝝ allegationibus sautientur. Sequit̄ capitulũ nouũ.

ca. viiij

b His presuppositis assumatur prima ꝓpositõ. Sub p̄ma specie est totum plenũ sacramentũ. Pro cui⁹ ꝓposi

tionis et aliarum sequentium omniumque doctorum in hac mate
ria allegabilium generali solutione et perfectissima. presup
ponenda et intelligenda est distinctio in concilio basi
lien. per venerabilem dominum Johannem de Ragusio
proposita. et a sacro concilio approbata. Quod triplex est per
fectio sacramenti altaris. scz. rei. signi seu significantie. et
effectus seu efficacie. Perfectio rei huius sacramenti
consistit in integritate et totalitate rei contente et signate
in sacramento videlicet ipsius christi. et ita sub utraque spe
simul et sub altera divisim totus integer christus vere et
realiter continetur sub specie panis. et minima particula sen
su apprehensibili totus et integer christus cum corpore et ani
ma et deitate cum omnibus donis gratijs et perfectione
totali secundum omnem modum existendi ubi deus est unitus
homini ubi est corpus animatum organicum. ubi est san
guis ille preciosus in venis sui corporis et non extra pro
fusus. ubi anima vivificat corpus. cum corpus non vivat
nisi per animam. anime autem sensitive sedes est in sangui
ne in vasis corporis et venis introclusis nunquam educi
bilis de venis christi iuxta apostolum Romanorum. vj.
Christus iam non moritur mors illi ultra non domina
bitur. Cum autem deitas animam et corpus que assum
psit nunquam dereliquit. necesse est etiam ut ibi sit deitas.
non solum absolute considerata ratione sue imensitatis. sed
etiam ypostationis ex reali concomitantia. Similiter est
omnino de specie vini per omnem eundem modum. quod ibi est
interger. totus christus. corpus. anima. deitas. sanguis
et reliqua cum omnibus ad integritatem et totalitatem unius
persone christi pertinentibus. Et ad hunc sensum loquitur
beatus Hylarius de conse. dist. ij. Ubi est pars corporis
ibi est totum. Et hieronimus eadem dist. Singuli accipi

unt xp̄m dominū ꝛ in singulis porcōnibus totus. nec
per singulos minuitur. sed integrum prebet se singul.
Idem magister in Sentētijs libro. iiij. dis. xi. dic. Sub
vtraq; specie totus sumitur xp̄us. nec plus sub vtraq;
nec minus sub altera. Eadem eniz est ratio vt ait Hy
larius in corpore christi que in māna pcessit. de quo di
citur. Qui plus collegerat nō habebat amplius. nec
qui minus parauerat habuit minus. Item Aug⁹. in
lib. Sententiaꝝ psperi. de conse. dist. ij. In christo. Cū
in multis locis offerṫ. vn⁹ vbiq; est xp̄us. et hic plenus
et illic plenus. Alia pfectio huius sacramēti cōsistit in
signo vel significantia. et hec consistit in quatuor. in si
gnificatione plene refectōis. Secundo in cōmemora
tione exuberantis domice passionis. Tercio in signifi
catione totalis hūanitatis assumptiōis. Quarto in si
gnificatōe vtriusq; nature nostre redemptōnis. Pro
hijs q̄ttuor signis ad pfectōem hui⁹ sacramēti qd pro
prie sic sumptū vocatṫ sacrificiū. requiruntṫ ambe spēs
et q̄libet eaꝝ est de integritate ꝛ pfectōe sacramēti. id ē.
sacrificij. eo q per ambas simul ꝛ per nullam eaꝝ p se exp̄
mitur hec quadruplex significatio huius sacrificij De
primo patz. nā cū pfecta refectio corpalis nō in solo
pane vel solo vino cōsistat sicut in vtroq; vna species
non potest singnificare xp̄m vt perfecte reficientez per
modum reficientis ꝛ famē eternam tollentis. et alia p
modum sitim extinguētis. quāuis sub alterutra sic sit
ille qui plene reficit. nutrit. satiat. inebriat. et potat. De
secundo apparet. q2 cum hoc sacramētum sit institutū
in memoriā domice passionis cum sanguis su⁹ fuissz
totaliṫ sepatus a corpe. ꝛ corpus suū fuit multiplici pro
nobis passioni subiectum non potuit competentius

hec effusio ⁊ eliquatio sanguinis significari nisi ꝑ has species distinctas, ⁊ eius afflictio ꝑ illam quotidianā fractionē specierū in altari nō ꝙ iam corpus dñicuȝ sit passibile ⁊ laniabile. aut sanguis extra venas educibilis. sȝ qd̓ fieri d̓buit domin⁹ reliquit in signo futuro vt nos quod factū est in signo iaȝ facto tenaci memoria in sacrificio commemorem⁹. Et hoc est ꝙ dicit Aug. in libro ꝓspi. de ꝯse. dis. ij. Dum frangitur hostia dum sanguis de calice in ora fidelium fundit̄ quid aliud q̄ȝ dominici corporis in cruce immolatio eiusqȝ sanguinis de latere effusio significat̄. Et ita illa auctoritas intelligitur de sacrificio ⁊ non ꝓprie de sacramēto. Item Ambrosi⁹ suꝑ ep̄la Pauli dicit. Ideo in duabus speciebus hoc sacramētum celebratur vt corporis et anime in nobis liberatio significet̄. Panis eni ad corpus et vinum refertur ad sanguinē. Hec ille. Et thomas d̓ Argentina super. iiij. Sentētiarū distinc̄. viij. dicit. Sic̄ sacramētuȝ est institutū significare rem cui⁹ est signū. sic due species duo in passione eius significant in altari memoranda. Nam pependit in cruce qd̓ per panis speciem significatur ⁊ effudit sanguinē qd̓ species vini ostendit. Hec duo diuisim sacerdos debet memorari in altari. Unde lyra super Matheū. xxvj. Istud sacramentum est sub duplici specie institutū scilicet panis et vini quia panis conuertit̄ in carnem christi ⁊ vinuȝ in sanguinē. ⁊ iste conuersiones fiunt separatim. quia sanguis christi fuit separatus a corpore ⁊ carne in passione. Hoc enim sacramentū vt dictum est. institutuȝ est propter quoddā memoriale illius passionis. Ideo consecratio corporis ⁊ sanguinis fit sub specieb⁹ distinctis. Hec lyra. Item ideȝ Lyra super Lucam. xxij. Hoc

facite in meam ꝯmēoratione͂. Quia eucharistie conse
cratio est quedam domice passionis rememoratio. et
propter hoc consecrat̄ corpus a calice distincte. quia
sanguis in passione fuit separatus a corpore. Hec ille.
Et ad idē ꝑprie loquit̄. j. Corinthiorum. xj. vt ip̄m etiaꝫ ad
uersarius allegauit male trahens ad communioneꝫ
cum intelligat ip̄e de significantia ⁊ sacrificō. De tercō
etiam manifestū est. ⁊ de quarto scꝫ assumptōe totalis
humanitatis ⁊ totius vere redemptōis. quia in nulla
alia re competētius hec significari poterant q̄ꝫ per pa
nem corpus. ⁊ per vinuꝫ sanguis in quo est sedes ani
me ⁊ vtriusqꝫ similit̄ redemptō. Unde magister in sen
tentijs. ad hoc in. iiij. di. xj. dicit ꝙ in duab⁹ speciebus ce
lebratur vt anime ⁊ corpis in christo susceptio ⁊ vtrius
qꝫ in nobis liberatio significet̄. Et plurimi doctores d̄
hac materia loquētes non ita grosse vt quidam dicūt
intelligendū ꝙ corpus christi sit datū in redemptōem
anime quasi per sanguinē christi non sit redemptum
corpus. neqꝫ per corpus christi redempta aīma. sed q̄r
competentius hec duo per illa duo significant̄. Nam
dixit domin⁹. Hoc corpus quod pro vobis tradet̄. nō
autē dixit pro corpore vestro. Item dixit. Hic sanguis
qui pro vobis. non dixit pro anime redemptōne effun
detur. sed ambo pro vobis. totum pro toto. ⁊ quodlibꝫ
pro quolibet. ⁊ qd̄libet pro toto. sed in significatōne re-
demptōnis. hoc ꝑ hoc liberatū expressius significatur
Et hoc mō ꝑfectōnis sacramētū sumptū. dicit̄ sacrifici
um ꝙ nullo mō fieri pōt sub alterutra specierum ꝑpt̄
defectum signi. Qꝫ autē hoc sacramētum sit sacrificiū
probatur primo autoritate beati Augustini sermone
j. parasce. sub hijs verbis. Nouum enī altare sacrificij

quomõ ꝛ immolatio noua ꝛ admirabilis. Ipse enim hostia erat et sacerdos hostiam offerens. Ipe erat hostia scḋm carnem. sacerdos ſm spiritum. Idem erat q̄ offerebat ꝛ qui offerebatur. Hec Augustinus. Idem Augustinꝰ libro. x. de ciuitate dei. dicit. Uerus ille mediator accipiens formam serui sacerdos est offerēs ipse ꝛ oblatio. cuius rei sacramētum quotidianum sacrificium eccl̃ie dei est. Hec ille. Idem super ps. xxi. ſmone. ij. Sacrificiū est qḋ christus obtulit discipl̃is suis. Item Innocētius terciꝰ in sua summa de officio misse dicit. Hoc autē officium misse christus instituit qui eccl̃iam consecrauit. Cenantibꝰ enim illis accepit panem fregit et dedit discipulis suis dicens. Accipite et comedite. hoc est corpus meum. Hac institutione formati ceperunt apostoli sacrum frequētare misterium scḋm eam formaꝫ quā christus expresserat in cena sua. Et vltra dicit ꝙ prius legitur hoc sacrificiū in figura celebrasse Melchisedech panem ꝛ vinum offerens. erat enim altissimi dei sacerdos. Sic discipuli a dn̄o ritum huius sacrificij didicerunt. Hec innocentius in capitulo de agno paschali. Item wilhelmus in sacramentali suo super canone dicit. Hanc igitur institutionem celebramus per misteriū qḋ celebrabatur in precium. Xp̄us enim corpus ꝛ sanguinē tradidit vt hoc sacrificium memorie commēdaret. Item Augustinꝰ libro de fide ad Petrum. Una diuinitas sacrificium panis ꝛ vini in fide et charitate sancta catholica eccl̃ia per vniuersum orbem terraruꝫ offerre non cessat pro remissione peccatorum. Hec ille. Et ad hanc perfectionem inducitur illud capl̃m Comperimꝰ cum precedē

ti capl'o Relatum. Hoc est etiam qd dicut omnes do
ctores tractantes de perfectone huius sacramenti.q2
quo ad ista quattuor signa omnes loquūtur de signo
et significantia. Concordat sanctus Thomas. q hoc
diuinissimū sacramentuz dupliciter potest considera
ri. Uno modo in ratione sacrificij. alio mō in ratione
sacramenti. Qntū pertinet ad rationē sacrificij vtraqz
species exigitur. Est enim ymago sacrificij illi9 in quo
iuxta Paulum ad Hebreos. Christus assistens pon-
tifex seipsum pro nobis obtulit sacrificium deo patri
in ara crucis. Et ideo quia in huius memoria fit. non
soluz representās christus passus. sed 7 ipa passio chri
sti in q̄ sanguis christi fuit a corpore separatus. Quā-
tum vero ad rationem sacramēti. quia sacramentum
dicitur a sacrando. quia nos sanctificat inquātuz no
bis traditur inuisibilis gratia sub visibili specie. suffi-
cit representatō christi passi qui representatur optime
sub specie panis. quia grano tritici se comparauit qui
mortuus fuit vt multum fructum afferret. Hec ille.
Tercia perfectio sacramenti est effectus ipsius seu ef-
ficacia que est augmentū gratie. deletio peccatorum
venialium. preseruatio a futuris peccatis. et quedam
refectio spiritualis anime. 7 in sumentibus digne. et
perseuerantibus adeptio eterne glorie. Et hij effectus
iuxta dominū Albertū magnū in tractatu de officio
misse nō dependent a speciebus sacramētalibus. 7 iat
a sacramento tantū. nec a significatōe qua per dictas
species illa q̄tuor vt dictū est. sz ex pfectione 7 totalitate
rei pmo ↄsiderate pfectōis. Dicenī ita Albertus. dici
debet q sicut in omni sacramento ita et in isto est

aliquod sacramētu sicut forme sacramētales et aliud res et sacramētum. sicut verum corpus christi. Aliud res tantum sicut gratia nutriens ad incorporatōnem christi faciendā. Forme eni sacramentales significant tantū. et nichil causant. corpus autē christi verū. et significat et significat et causatur. Gratia autē nutriens spiritualiter significat et causat. et nichil vlterius significat sed causat in mistico corpe incorpatōnem que fit fidelium ad christū. Et de hac causa ista tria sunt in sacramento. ita scilicet q primū est significans et nō significatum. scdm significatū et non significans. mediū vo est significans et significatū. Quidqd autē ex institutōne diuina significat. gratiā sacramenti non habet. et recte quia sacramētu est inuisibilis gratie visibilis forma cuius speciem gerit et causa existit. vt dicit Augustin9. Hec Albert9 in forma. Ex hac famosissima distinctōe omnia dicta doctorū circa que aduersarij ecclesie sancte laborant. faciliter ad armoniā ecclesiasticam reducuntur. Lucidissima enim veritas fidei est. q cum laici fideles non sacrificantes communicātur sub vna specie q recipiunt sacramenti perfectionē. primo et scdo mō dictā. quia integr christū corp9 et animā sanguiē et deitatem cū omni plenitudine gratiaru. et eam memoriā mortis plene refectionis et plene redemptōnis que in altari sancto hijs exteriorибus signis exhibetur in re suscipiunt cū illa signa nihil causent sed significēt. vt est iam exp̄ssum. Ex hac et si longa tamen solenni distinctione sequitur ¶ Primo q sub prima specie est totus et integer christus cum anima. corpore. sanguine et deitate. nec minus nec plus q sub secunda. Secundo sequit q secunda species vini nichil addit pfectōnis sa

cramento. sicut eni in duabus hostijs non ponit maio
ritas vel minoritas. ita nec in specie panis et vini. Ter
cio sequitur q vtraqz spes est necessaria in sacrificio p
pter significantiã illius q duplicis pfectionis. vt dictũ
est. Non est autẽ necessaria in vsu fidelium cum nihil
minus sumãt q sacrificantes. Quarto q cum memo
ria passionis significet in oblatione. quicũqz etiam ex
tra sacrificium sumeret vtrãqz speciem. ex ea sumptõe
nõ significaret memoria passionis sed ipe passus chri
stus sumeret bis quem semel digne sufficit recepisse.
Quinto sequitur q in prima specie et in secunda sumi
tur christus passus. sed in oblatione significat memo
ria passionis. Sexto q in sacrificio non superflue sumit
secunda species. quia aliud significat q prima. nec est
duplex sumptio sacrificij. sed in laicis esset duplex sum
ptio sacramẽti. Septimo sequit q eadem est efficacia
salutis sub vna spẽ sicut sub vtraqz. et ad salutẽ secun
da species nichil addit. sed dumtaxat significatõnem
mortis christi. et plene nostre redemptõis. Ista distin
ctione psupposita. pbat nostra catholica ppositio. scilz
q sub vna specie siue prima specie est totũ plenum et
perfectum sacramentũ. Primo autoritate deuotissimi
doctoris Bonauẽture super. iiij. Sñiarz distin. xj. que-
rit. vtrum vtraqz harũ specierz sit de integritate sacra
menti. et determinat q fideles perfectum et integrũ sa
cramentũ recipiunt in altera specie tantum. Et pro de
claratõne distinguit. q in hoc sacramẽto duo sunt. scilz
efficacia et significantia. Esse igitur de integritate sacra
menti duplr est. aut quantũ ad efficaciã. et sic nõ vtra
qz species est de integritate sacramenti. quia quelibet
habet totam efficaciã. aut quantũ ad significatõnem.

et sic ambe sunt de integritate. q2 ambe requirunt ad perfectam significationē. Et subiungit. Et ido fideles perfectuȝ sacramentū recipiunt in altera specie tantū. quia efficaciam recipiunt. sed quantū ad significantiā sufficit. ꝙ ecclīa faciat in eorū presentia. nec oportet ꝙ ipsi recipiant ꝑpter periculū effusionis ⁊ propter periculum erroris. quia non crederent simplices in altera specie totum christū recipi. Hec Bonauētura. Ad idē Petrus de tharātasia sup. iiij. Sententiaꝝ mouēs istam questionē. Utrum vtraqȝ species sit de integritate sacramenti et determinās dicit ꝙ in hoc sacramēto sunt duo. s. efficacia ⁊ sigficātia. Unū aliqd potest eē de integritate hui⁹ sacramenti dupliciter. vel quantū ad efficaciā vel quātum ad significantiā. Si quātum ad efficatiaȝ sic neutra species de integritate sacramēti est precise. sed sufficit altera. quia plenā efficaciaȝ habet sub qualibet harū. Si quātum ad significantiam sic vtraqȝ species est de integritate. q2 res huius sacramenti ꝑ neutrā exprimit̄. sed vtraqȝ simul. Et ita rńdens ad argumentū dicit. ꝙ fideles recipiunt sub vna specie perfectū sacramētum quantum ad efficaciam. sed q̄ntum ad significantiam sufficit. ꝙ ecc̄ia faciat in eorum presentia. scilicet ꝙ sumat sub vtraqȝ specie ecclesia: nc oportȝ ꝙ recipiāt laici sub specie vini. Et primo ꝑpter periculū effusionis. Scdo propt̄ periculum erroris. quia simplices non crederēt sic in altera specie totum christū sumere. si eis daret̄ sub vtraqȝ spē. Exemplū pȝ de eo cui exiuit sanguis de hostia q2 nō credidit ꝙ sanguis esset sub specie panis. Hoc autē sacramentū signatum est in veteri lege vbi de libamētis nichil habebāt offerentes. id est. populi. sed soli sacerdotes sacrifican

u utraq; spes sit d integri te sacramti.

tes per que. ſcꝫ libamina ſignificabat̃ potꝰ huiꝰ ſacra
menti. qꝛ libamina erãt de ſubſtãtia liquida. de ſubſtã
tia autẽ ſolida habebant populi ꝑ qđ ſignificabat̃ hꝰ
ſacramẽti cibus. Hec ille Petrus de tharant̃. Et iſtaꝫ
ſententiam ponũt omẽs doctores in hac materia loq̃n
tes. Probatur etiã iſta ꝑpoſitio rõne ſic. Cum ſcđm
te cõmunio ſacramẽtalis a xp̃o ſit tradita Johis. vj. et
ſi ſcđm te vtraqꝫ ſpẽs ex tuis dictis tantũ eſt integꝝ ſa
cramentũ. ſequitur. ꝙ xp̃s Johis. vj. docuit ⁊ tradidit
imꝑfectuꝫ ſacramentũ qđ eſt inſaniſſimũ dicere. quia
per totũ illum proceſſuꝫ nunq̃ꝫ fecit mentõem de ſpẽ
vini quã tu dicis eſſe de integritate ſacramenti. Sꝫ qꝛ
dei perfecta ſunt opa ꝑfecte omĩa tradidit dĩna ſapia
et quia de ſubſtantia ſola panis aut ſpecie fec̃ mentõꝫ
dicẽs. Panis quẽ ego dabo caro mea ẽ pro mũdi vi
ta. Et ego ſuꝫ panis viuꝰ ⁊c. et nuſq̃ꝫ nominauit ſpẽm
vini. Sequit̃ ꝙ ſub ſpecie panis perfectũ docuit et ſta
tuit ſacramẽtum. audi p̃terea Paſcaſiũ doctorẽ anti
quiſſimũ in rubrica. vtrum plus ex eo qui magis aut
qui minus accipit. et dicit ſic. Non eſt omĩno quanti
taſ viſibilis in hoc eſtimãda miſterio. ſed virtus ſacra
menti ſpũalis. ſic nec quãtitas xp̃i metienda eſt in cor
pore. ſed virtus in eo ⁊ diuinitas cõſideranda. Nam
plus retulit mlier illa in euãgelio q̃ fimbriã veſtimẽti
eius tetigit q̃ꝫ turba q̃ totũ corpꝰ ꝑſſit. qꝛ plꝰ eũ mẽte ⁊
fide ꝯcepit. Jdcirco cogitãda eſt a nob̃ hꝰ q̃ntitas mi
ſterij. non q̃ntũ dente ꝑmit̃ ſꝫ q̃ntũ fide capit̃ ⁊ dilectõ
ne. Nõ enĩ caro xp̃i recte ſine dĩnitate ſumit̃. nᶜ diuitaſ
ſine carne p̃ſtat̃. Et ĩfra. Et idcirco fili dũ h̶ miſteriũ cõ
municas dilata ſinũ mẽtis tue. emẽda ꝯſciam ⁊ ꝑcipe
non quãtũ mica exhibet ſꝫ q̃ntũ fides capit. Hec ille

Et hoc est qd dicit Magister in. iiij. distinc. xj. Postq̄ dedit ratione quare fuit sub duplici specie institutum statim subiungit. Sub vtraq3 tamē specie totus sumitur. quia eadem est ratio vt ait Hylari⁹ in corpore xp̄i que in manna pcessit. De quo dicit. Qui plus collegerat non habebat ampli⁹. nec qui minus parauerat habebat minus. Et dicit glosa sup epistolā Pauli. j. Corinthioꝝ. xj. Et beatus Hiero. vt habetur de conse. dist. ij. Singuli accipiūt christū dominū ꝛ singulis portionibus totū corpus nec per singulos minuitur. sed integrum se pbet singlis. Sed forte obuiaret hostis dicēs illas autoritates intelligi nō de vna specie sed de quātitate specierum. vt sc3 non causetur quis si hostia3 ad quantitatē vnius grani recipit. ꝛ sanguinem de calice ad vnā guttam sicut alius hostiā vnius panis ꝛ calicē haustus humani. et hec q̄dem stare possent ad conficientes ꝛ non solū. quia primo ꝛ precipue de hostia sub specie panis intelligitur. Nam dicit btūs Pascasius ꝙ nō est quantitas visibilis in hoc sacramēto estimanda. ꝙ scilic3 iste sub specie panis ꝛ iste sub specie vini recipit. Item dicit. non q̄ntum dente premit ꝛ non dicit et haustu potatur. Item beatus Hylarius illd confirmans dicit de manna ꝛ nullā mentionē facit de aqua fluente de petra vt solū manna significet hostiā sanctā populo dandā que sicut mānā incomparabilr habet omnē saporē suauitatis. Item dixit percipe nō quātū mica exhibet. ꝛ tamē non dicit ꝛ quātum haust⁹ sapit. Ad idem est glosa interlinialis sup Johannē. vj. super verbo Caro mea ꝛc. Qui vnum sumit totum sumit. quia ambo totum. sed vtrūq3 ponitur pro omni satietate. Item Thomas in glosa cōtinuata allegat Greg.

antiquissimū nazanzenum. totum autē corpus et sanguinem suscipit etiā si partem misterioꝝ accipiat. Sicut enim vnū sigillum diuersis suam figurā totaꝫ impartitur et integꝝ manet post distributionē. ⁊ sic vna vox penetrat ad multoꝝ auditus. sic nulli dubium. sic corpus ⁊ sanguinē domini totum in omnibꝰ reperiri Fractio autē panis venerandi passionē christi significat. Hec ille. Item Augustinus sup Iohannē. ⁊ habet in. iiii. Sñiaꝝ. dist. xi. Eucharistia vero intinctá. super hoc Glosa. scꝫ in sanguine nō debet dari populo pro supplemēto cōmunionis. vbi Glo. dicit. quasi diminute sub altera specie sumeretur. Nota diligent̄ glosam ꝙ dicit nō sumi diminute sub altera specie. Pro eodē est conciliū Bracarense. Audiuimꝰ quosdaꝫ scismatica ambitione detentos contra diuinos ordines ⁊ apostolicas institutiōnes lac pro vino in diuinis sacrificiis dedicare. Alios q̄dem intinctam eucharistiam populis pro complemēto communionis porrigere. qđ fieri hoc modo prohibemꝰ. Hec ibi. Ecce ꝙ ideo prohibetur intinctio. ne credat̄ diminute esse datum sub prima specie. Iteꝫ Bonauētura in suo breuiloquio capitulo de sacramento eucharistie dic̄. Quia vero corpꝰ christi beatum ⁊ gloriosum nō potest diuidi nec ī partes suas separari ab aīa nᶜ a diuītate. ideo sub vtraqꝫ est vnus christꝰ totus et indiuisus. scilicꝫ corpꝰ anima deus. ac ꝑ hoc vtrobiqꝫ est vnum ⁊ simplicissimuꝫ sacrammentū continens totum christuꝫ. Hec ille. Habuisti ex supiori ratione Augustini q̄re ñ dat̄ intincta eucharistia laicis habes aliud ꝙ intincta eucharistia quotidie sumit̄a sacerdotibꝰ. Ibi laicis prohibetur. Hic concedit̄ quia in sacerdotibus misteriū includit

in laicis error remouet. Uide igitur si huic inuincibili argumẽto non cedis. ne etiam in diuinã sapientiam imperfectionẽ inducas. Capitulum decimũ.

Ca. x.

His itaqz digestis re
b stat respondere ad inductões. scz factas p te doctorũ. Ad btũm Thomã qui inducit per te in. q. lxxix. arti. iij. euidẽs est responsio q ĩtelligit de pfectõe. scdo mõ dicta scz signi qd fit in sacrificõ. qd repñtat plenã refectiõz q̃ tamẽ refectio actu est in vtroqz piunctim z diuisim sacramẽto in re. licz nõ in signo Dicit eni idẽ sãctus. q̃ p nobis tibi rñdebit. q̃nq̃z illũ tu noluisti videre in tercia pte. q. lxxx. arti. xij. in responsione ad scdm. De pfectõe hui9 sacramẽti dico. q pfectio eius nõ est in vsu fideliũ. sz in psecratõne materie et idõ nihil derogat pfectõi h9 sacramẽti si pp̃ls sumat corpus sine sanguine dũmodo sacerdos consecrans sumat vtrũqz. Hec ille. Ecce quomõ illuz induxisti cũ ipse seipm planissime declarat. Et idem ad Bernardũ ad Petrũ loq̃ntẽ. qui totus tractat9 est de sacrificio altaris prima intentione si bene inspicitur. Dicit eniz in principio. Tibi sacerdos dei Petre z psimilib9 potissimum incũbit audire qd pponim9. et qd auctore do psequi temptabim9. Similr ad Augustinũ dicendũ. et infra plenissime dicet. nec tñ b Aug. fa e aliq̃m mẽtionẽ de spẽb9. Nos eni fide credim9 cũ Augustino. q nec caro sine sanguĩe nec sanguis siñ carne sumi potest vt esse. cum christ9 iam nõ plus moritur. O verba omni dulcedie plena etiam p te e celo inducta. si ergo necca

ro sine sanguine. nec sanguis sine carne possit esse nec sumi. Quid angarias populũ ad alteram speciē. Cur augustino derogas. cur illũ non corripis. sꝫ cum illuꝫ induxisti. ipe te tuo reti cepisti. Si vͦo tu intelligis augustinũ ꝺ specieb⁹ restat tibi ꝓbare spēs panis nunq̄ꝫ esse sine spēbus vini qꝺ nūq̄ꝫ ꝓbabis. q꞉ tu ita facis distincte hanc spēm ⁊ non simul sumēdo. Preterea ad pauca respiciens inducere conaris. ꝙ cōmunicantes de vna specie credere cogerent̄ octo esse sacramēta. Dicere enim vis quanuis inculte dixisti. si integꝝ sacramentũ sumūt. ergo cum sint duo integrar. eūt cū aliis sacramētis sex octo integra sacramenta. aut si nō integrum. ergo mediũ sumunt sacramentũ. Sꝫ nō ꝯsiderasti ꝙ cū ille spēs materialr̄ sint distincte ⁊ forma specificat ⁊ distinguit. ad pluralitatē specieꝝ materialiuꝫ non sequit̄ pluralitas ꝯtentoꝝ. sic eniꝫ due hostie eēnt duo sacramēta. aut baptism⁹ flumīs cum baptismate flāminis vel sanguīs tria. qꝺ falsum ē. cuꝫ ista vnũ duntaxat ꝯtineant ⁊ efficiāt. quare non sunt quo ad rē distinguēda. Vn̄ si eēnt duo formalr̄ integra veꝝ esset ꝙ essent duo sacramēta. sed materialr̄ nihil infert. Quin immo magis ꝭm tuā opinionē optꝫ ꝺ nc̄citate ponere h̄ duo sacramēta formalr̄ ⁊ specifice distincta. tū ꝑpter ꝑfes tuas grās. tū ꝑpt̄ effect⁹ ꝑfes distinctos vt asseris et ita octo erūt scd̄m te sacramēta. Tu vͦo vide si recte hāc magistralē distictiōꝫ ꝯsideres. Q; si tenes nc̄citatē h⁹ tue ꝯmunionis. vel ꝯpelleris ad ꝯsitendũ q꞉ pͥma ꝑfectio h⁹ sacramēti nō est ī altera specieꝝ. sꝫ hic ꝑs xp̄i scꝫ corp⁹ eius qꝺ vtiqꝫ ꝑ se ꝯsideratũ ꝑs est q̄ntitatiua hoīs. ⁊ ꝑs alia sub alia spē. ⁊ ita tu poti⁹ eris mediista. aut sufficit fideles hanc integritatē ⁊ ꝑfectionē ꝯsequi

cum vltima pfectione gratiaꝝ ⁊ donorum sub prima specie. ⁊ ita tuꝰ labor ⁊ tanta litteraꝝ congeries frustrabiť. ⁊ quicūqȝ te videbit ridebit ꝙ aut pro speciebꝰ contendis que nichil causant. aut integritatē ⁊ pfectiōem in sacramento nō credis. Deinde argumētaris hoc sacramentū esse vnū ⁊ indiuisibile. nomie. numero. cōsecratione. eleuatione. eēntia ⁊ pfectione. ergo vnū debȝ esse ministratōe. Negatur ꝯsequētia ista. quia ex antecedente multiplici nunq̄m potest conseq̄ns simplex inferri. Prima enī ppositio nō habȝ omēs ptes veras ⁊ simplices. nec eadē est ratio vnitatis in ꝯseq̄nte sic in antecedēte. cum in aūcedente vnitas illa referť ad sacrificiū ⁊ significantiā. In ꝯseq̄nte vero ad efficaciam et sufficientiā quaꝝ vna nō infert reliquā. Sicut in simili non sequiť de alijs sacramētis. vt ordinis sic dicēdo Accolitatus. subdyaconatꝰ. dyaconatus. p̄sbiteratus sunt vnū consecratōe. qꝛ in vna missa ꝯferunť. ⁊ nomine vnū qꝛ sunt ordo. ⁊ eēntia. quia pficiunt statū ecclie. ergo sunt vnū ministratōe passione seu susceptōne. cōseq̄uēs falsum. cū vnus in eadē angaria nō possit simľ et semel duos ordīes recipe. nisi velis de tuis sacerdotibus alias intelligere. qꝛ simľ omnes recipiūt ordīes indistincte extra angariā. extra diocesim. extra licentiā extra ꝯmunionē. ⁊ reliq̄ de quibꝰ non est ad p̄ns ſmo. Similr de sacris liquoribꝰ nō sequiť hec argumentatio. sacrum oleum. sacꝝ crisma. ⁊ infirmoꝝ vnctio sunt vnum nomie. quia sanctū oleum. vnū ꝯsecratōe. quia simľ in die cene ꝯsecranť. salutatiōe qꝛ salutanť omīa p pontificē. ⁊ duodecim p̄sbiteros dicētes ter Salue sanctum oleum. Salue sanctum crisma. ergo sunt vnum ministratiōe. qđ est falsuȝ. quia aliquos vngimꝰ oleo

quos non vngimus crismate sicut cathecuminos. et aliquos oleo infirmorum quos crismate non. et alios pontifex crismat in fronte. crismate sine oleo. et alios secundum aliorum opinionem oleo mixto crismati. vt quidam voluerunt tenere de presbiteris quamuis alii vngant oleo sancto. Ecce sicut hic non sequitur neque similiter tua sequela valet quia non est eadem ratio vnitatis in consequente sicut in antecedente. non enim sequitur. Hoc sacramentum est vnum et indiuisibile sacrificio. ergo indiuisibile est visu que tamen non intelligentia plurimos decepit. et in laborintum impegit. Preterea potest et aliter responderi. capiendo vnum pro esse indiuiduali vnius strictissime. sic falsum est tuum antecedens. Nam et si eucharistia vnum non sit. tamen aliquando pro sola specie panis ponitur. imo frequentius vt dicitur in Canone de conse. dist. ij. Presbiter semper habeat eucharistiam paratam. Dicit glosa. Non precipit sanguinem seruare. Ecce vbi est eucharistia solum species prima Unde et magister in. iiij. dist. ij. in principio dicit. enumerando que sunt sacramenta noue legis. Baptismus Confirmatio. Panis benedictionis. id est. eucharistia ecce solam speciem panis nominat eucharistiam. Est etiam aliud nomen panis aliud vini. Item inuenitur hostia sub prima specie et libamen pro secunda. et in pluribus locis vt in concilio Toletano. Item innocentius tractatu de missa dicit quod in sola specie panis eucharistia debet reseruari pro infirmis. et ita diuiduntur ille species nomine. Quod numero diuidantur patet expresse. quia hec non est hec consecratione. et eleuatione similiter quia in alia parte temporis. quamuis breui tamen distincta eleuantur et consecrantur. Unde Lyra super illo verbo Psalmiste Tollite hostias et introite in atria eius. Dicit tollite. id est lau

dibus diuinis extollite corpus et sanguinē christi sub
specieb⁹ panis ⁊ vini que dicunt hostie in plurali. q̄z
licet sit vnum sacramentū perfectū. tamē ibi sunt due
consecratōnes distincte. quaꝝ vna aliam nō expectat.
Idem super. j. Corinth. xj. Nec est intelligendum q̄ ille
due consecratōes. sc3 panis ⁊ vini mutuo se expectent
vt dixerūt aliqui. Quia post consecratiōem panis im
mediate ante consecratiōe3 vini sacerdos ostendit po
pulo hostiam adorandā qd non fieret nisi ibi veꝝ cor
pus christi esset. Veruntamē non est ibi verū corpus
christi sine sanguine. Hec lyra. Essentia etiam ⁊ perfe
ctio huius spēi puta accidentis panis nō est accidens
vini. Si vero indiuisibile hoc sacramētu3 dicis ꝑ con
tento. tūc quantū ad ꝯtentum puta Xp̄m sicut in qua
libet spē est integer ⁊ indiuisibil'. nomine. numero. con
secratione. eleuatione. essentia ⁊ ꝑfectione. Ita ⁊ com
munione. quia integer et indiuisibil' sumitur a fideli
bus sub vna specie. iuxta dictum beati Andree in san
ctorali per te allegatū. q̄ integer agnus ꝑseuerat. Et
beati Thome. A sumente nō concisus. non ꝯfractus.
non diuisus integer accipit'. Albertus autē per te alle
gatus. nihil facit ad probationē huius vnitatis mini
stratōnis. q̄z loquitur de illa significantia que sit in sa
crificio a qua arguere ad vnitatē specierum in mistra
tione ⁊ efficacia est fallacia figure dictionis. Q̄ autē
inducis dn̄m 2wilhelmū in suo rationali frustra car
tam pingis. cum ille expresse de sacrificantib⁹ loquat'.
et q̄ dicit non plenū sacramentū. id est. nō signū. Sub
dit enī idem in tua allegatōe. Deb3 hoc sacramētum
compleri prius q̄3 presbiter vtatur eo. ecce q̄ dicit pre
sbiter. ergo loquitur in sacrificio. cum hec vt repeti

tum est in oblatióne necessario requirunt. sed de laica sumptione nichil ad ppositū. Sed quia illum sinistre allegas. audi illum in forma in eodem rationali determinantē dextre pro cōmunione laica. siue non sacrificantib9 sub sola specie panis debere seruari. ⁊ non sub specie vini eucharistiā. Item ꝺ feria sexta pasceues etiam sub sola spē panis sacerdotes q̄ non sacrificát ipo die. id ē. n̄ ꝯficiūt debere ꝯmunicari. ⁊ ipo die nō sacrificare. Et ne calumnieris hec q̄si corrupta ꝯsuetudine introducta. Audi glosam ordinariā Treñ. Q, mos ille inoleuit in eccl'ia ab apostol' tradu9. vt q̄ die passus est xp̄us eo die hostia nō offerat. Hec wilhelmus Q, tu tamē tuis sacerdotib9 pmittis fieri et male. inductus wilhelm9 de monte landinio in suo sacramentali qui dicit recipiens corpus totam veritatem recipit. id est totum christū. bn̄dictus deus qui recipitur totus sub prima spē. sed sup totuȝ nō potest plus addi adhuc ⁊ totā veritatē. gratia autē ⁊ veritas p Jhesum christum. ergo fideles hn̄t totā v̓itatē ⁊ grām in prima spē. Q, aūt dic̄ nō recipiūt totū sacramentū. i. spēs visibiles q̄ vt supius d̄r cū nihil causent sȝ significēt. quā significatōem in re ꝯsequunt. nō ꝯtristent fideles de signo cū habeāt signatū. Q, v̓o narrat fuisse alicubi cōmunionē cū toto sacramēto. i. pāis ⁊ vini spēb9. quid miri. ymo ego dico ꝙ vos sic communicatis. Quid āt narratio addit doctrine vel v̓itati. Nō enī dic̄ ille doctor ꝙ ita est faciendū. sȝ in aliq̄b9 locis sic ꝯmūicabāt Verū ē etiā in aliq̄b9 locis post cenā ꝯficiebant. Sȝ ecclesia mat̄ nostra illū ⁊ aliū modū sustulit. ⁊ vsū ecclie pro lege tenendū sanciuit. Sȝ vt veritateȝ illi9 doctoris ⁊ mentē habeas. Audi Astenseȝ i sūma sua eūdeȝ

zvilbelmū allegantem: 8 vsu eucharistie capitulo.iiij. vbi sic dicit. Unde scdm zvilbelmum de monte landi: nio z scdm Johannē andree. cōmunio sacerdotalis fit sub duplici specie. Alio modo fit in laica simplici com munione. et illa scdm dispositionē z obseruatōnem ec clesie fit sub vna spē tantum. vt dicit Albertus magnꝰ in tractatu suo de corpe christi sub hijs verbis. Unica pars sacramentalis est hostia corpis christi ad quam populus admittitur. vt buccella christi corporis satie: tur. Hec ille. Uide mi compilator an tibi potiꝰ allegan ti corrupte Guilbelmū an hijs quatuor fidedignis ec clesie doctoribus sit standū. Quotienscūqz igitur alle gabis Albertum et zvilbelmū exiliet in te Asteñ. et di: cet contra mentē doctorum loqueris. ego illos induxi de vna specie z ritu ecclesie. nō fac illis iniuriam extor quendo sensum quē nunqm intenderunt.

Ca. xj.

Ostquaz igitur nichil

p probasti contra plenitudinē sacramēti sub prima specie. conuertis aciem vt nihil pbes contra integritatē vnius speciei. Inuehis autē bachi: cio ore contra christianos qui damnāt illam heresim asserentē medium esse sacramētum sub vna specie. In ducis itaqz autoritatē Bernardi ad Petrum z beati Thome que sunt manifeste. qꝛ tria sunt in sacramento species visibiles siue forma que vocat magister sacra mentū tantum. et veritas corporis scdm Magistruz sacramētum z res z gr̄a spūalis siue corpus christi mi sticum quod dicit̄ res tantū. Et ex hac niteris ponere

quādam extortam ⁊ inutilē tuo proposito diuisionē ꝙ aliud est loqui de corpe christi in sacramēto. ⁊ aliud de sacramēto. ita ꝙ christus in sacramento nō diuiditur. Sed sacramētum dicis diuidi ⁊ diuidētes incurrere sacrilegiū. Allegasq̄ȝ pro te Canonem Comperimus. vt igitur versucias tuas fidelis Bohemus intelligat cū dicis ꝙ sacramentū visibile diuidit̄ dū secūda species non sumit̄ aut obmittitur. Aut igit̄ intelligis de prima specie contra secundā. aut de q̄libet in se considerata. Si de q̄libet cū tu ⁊ sacerdotes oēs diuidāt hostiam tripbariam. sequeret̄ ꝙ omēs essent sacrilegi. Si vero de p̄ma respectu secunde. Tunc dicimꝰ. ꝙ aut hoc consideras sacramētum vt sacrificiuȝ. ⁊ ita erit sacrilegium. aut sacramentū extra sacrificiū. ⁊ nulluȝ est vnius absq̄ȝ alio receptio sacrilegiū. Preterea sacrilegium fit tripliciter. aut rei sacre de sacro. aut rei non sacre de sacro. aut rei sacre de non sacro. Nullo modo istoꝝ in cōmunione laica sacrilegiū ꝯmittitur. ergo a sufficienti diuisione ꝯmunio vniꝰ speciei non est sacrilega. Non enim cōmunicās sub vna spē aufert rem sacram de sacro. q̄d maxime videret̄. quia neq̄ȝ sanguinem a corpe separat cum ip̄m ibi in venis corpis christi inclusum credat ⁊ bibat nec animā nec deitatem diuidat. quia integꝝ christū credit ⁊ sumit. Alie due species sacrilegij hic cadere nō possunt. cum large loquēdo nichil est non sacrum cū anteq̄ȝ ꝯuertantur panis et vinum in corpus ⁊ sanguinē christi fit benedictō super illa. Sed dices ꝙ aufert speciem vini. et ita solum ꝯrenderes pro speciebus. vt infra latissime dicetur. sed cum hee spēs non sint necessarie nisi in sacramento altaris vt iam pluries repetitū est. Non est dicenduȝ ali

sacrilegiu[m] fit triphar[ia]

quod sacrilegiũ circa vnius speciei sacram ꝯmuniõez esse ꝯmissuz. Ad autoritatẽ Gelasij cũ vna tecũ in hijs verbis fuissem⁹ sufficienter rñdimus ꞇ mirari nõ suffi cim⁹ ꝙ tibi freq̃nter solutuz est. ꞇ tñ absqꝫ fronte ꞇ ve recundia illud qđ solutũ est inducis. Scis enĩ ꝙ illud loquit̃ đ ꝯficientib⁹. ita rubrica. ita expositores. ita ma gister Gratianus inducit. ita titulus quib⁹ scribit̃ ostẽ dit. ita intelligit et exponit sanctus Thomas in tercia parte. q. lxxx. art. xij. in responsiõe ad argumenta dicẽs ad autoritatem Gelasij que habetur de consecra. dist. ij. Comperimus. Dicimus ꝙ illud intelligitur quan tum ad sacerdotes. qui sicut totũ ꝯsecrant sacramẽtũ ita etiam toti cõmunicari debẽt. vt enĩ legitur in Con cilio Toletano. Quale erit sacrificiũ vbi nec sacrificãs ip̃e esse dinoscit̃. Hec ille. Item Scotus super. iiij. dist. viij. q. iij. soluendo capitulũ Compimus dicit. aut in tegra sacramẽta recipiat aut ꝛc. loquitur de sacerdoti bus ꝯficientibus. ꞇ infra idem dicit. Sacerdos qui te netur sanguinẽ ꝯsecrare. tenet̃ consecratũ bibere. vt in c. Relatum. quia hij qui sacrificantes nõ edũt rei sunt domĩci sacramẽti. Et sequit̃. Qui talis est a ꝯmuniõe vno anno repulsuz se nouerit. ergo omnib⁹ modis te nendum ẽ vt quotiens sacerdos corpus ꞇ sanguinez immolat. totiens corpis ꞇ sanguinis perceptõis parti cipem se prebeat. Iste ergo tenet̃ necessario ex instituti one christi. ꞇ propter integritatẽ sacramenti conficere sanguinez. ꞇ ex strictissimo p̄cepto ecclesie sub pena re pulse vno anno tenetur consecratũ perficere. id est. su mere. Unde qđ presbiteris conficientib⁹ est sacrilegiũ obmittere ꝑpter dñi institutiõem et eccl̃ie mãdatum nõ extendit̃ ad laicos. sicut in simili. presbiter nõ dicẽs

horas canōicas mortaliter peccat. et tamē laicus eas non dicens nō peccat. Ratio. iste obligatur. ille nō. ita est in proposito. Et cum vt soles ad sensum tuū trahe res autoritates. vnū tibi principale defecit. vt nō quis ita exponat doctor. s; qd caput tuū exponit autētisas. Omnes doctores illud capitulū Comperimus expo nunt de conficientib⁹. tu vnum ostendere non potes. et tamē ita semp de laica ꝯmunione exponis. Simili peccato laboras textū beati Gregorij de Arrianis vo lens inducere vbi nunq; mēs fuit beati Gregorij. S; vt intelligant fideles hunc textū. Superueniente. vij. q. j. et. c. Cepit. xxiiij. q. j. Sciant ꝙ btūs Gregorius in. iij. li bro dyalogorū per modum libri illius in processu in ducit quedam miracl'a que facta sunt tēpe Longobar dorum. et probat ꝙ non solū martir est ille qui expresse a gentib⁹ patitur. sed etiam qui a malis christianis. sic quidam rustici a longobardis cu; nolebāt comedere carnes ydolaticas. sed etiam ab Arrianis sicut ille iu uenis rex Hermigildus qui antequa; ꝯmunicass; de manu heretici Arriani episcopi poti⁹ morte occubuit Et ad illum sensum inducit Gratianus scdm textum. Unde ante in. c. Si quis. probat per textū beati Cypri ani in epl'a contra hereticos. ꝙ non debemus vti sacra mentis hereticoꝝ. Primo autoritate Apostoli qui ci bu; corpalē ꝓhibet cū eis sumi. Scdo autoritate dñi q̄ ꝓhibuit hoīem dei pphām cū eis cibū sumere. Ter cio q; heretici more symec ymaginē tātū hñt sacramē toꝝ. Quarto q; si mali q̄ sunt in eccl'ia ꝯparant ethni cis et publicanis vt cu; eis nō sumam⁹ cibum. multo fortius ipsi heretici prescisi. Quinto nō tantū ipsi pu niunt. sed etia; ipis fauētes ⁊ coꝝ sacramētis vtentes

Sexto autoritate Osee dicentis eorum sacrificia tan
q̃m panis luctus. omēs qui manducāt ꝯtaminabun
tur. Ultimo probat autoritate augustini. Q, extra ec
clesiam catholicā non est locus veri sacrificij. ⁊ deinð
subdit istam allegatā autoritatē ꝙ de manu heretici
ꝓpter illas allegatas rationes nō est sumendū sacra
mentum. Unde arrianoꝝ hereticorū sacramēta sunt
[illegible] ⁊ moriendū sine [illegible] cōione sacrilegia. id est. sacrum ledentia. vel de sacro. id est. ec
[illegible] heretico recipiendū sacramentū clesia sancta furata. ymo potius est moriendū sine cō-
munione. q̃ʒ ab heretico recipiendū sacramentū vt est
ille textus singularis in allegato capl'o. Cepit. xxiiij. q. j.
Q, autem ex hac autoritate infers ꝙ isti arriani ideo
sacrilegi fuerunt. quia sub vna spē confecerunt. Si ita
fecerunt ⁊ tecum concedo. iuxta illud. c. Comperimus
et. c. Relatum. Sed ꝙ sub vna spē dederunt illō nego.
Nam est historia Tripartita in oppositū libro quinto
capl'o. xxxi. vbi q̄dam macedonius arrian⁹ turbabat
orthodoxos. Ubi seq̄tur. Plurimi vō insignes viri de
tenti nolentesq̃ʒ ei cōmūicare puniti sunt qui post tor
menta violēter communionē ore suo suscipere et tene
re ꝯpellebantur. ligno nanq̃ʒ ora hominū aperientes
eis sacramenta deponebant. Porro mulieres et par
uulos abripientes ꝯmunicare cogebant. Si quis ve
ro contradiceret mox plage vincula ⁊ tormēta seq̄ban
tur. ita vt etiam feminarū ꝯmunicare nolentiū mam-
millas in archa ꝯprimentes abscinderent. aliaꝝ vero
aut ferro aut ouis ardentibus eadem mēbra combu
rerent. Hec ibi. Nota ex hac historia quomō ipi arria
ni ꝯmunicabāt in verbo sacramēti. Item adde si fuit ⁊
est adhuc sil'itudo huiusmodi compulsionis. Et tercō
nota ꝙ etiā ꝑuulos ꝯmunicabāt. et hijs visis intelliges

cui est vicinior illa heresis arrianorum. Quod autem idem bea tus Gregorius narrat fuisse comunionem speciei unius etiam ne dum salutarem anime sed etiam corpi. Audi eum et lege de beato Agapito. ubi dicit quod beatus Agapitus quendam mutum et claudum sanauit. cum infert. Cumque ei dominicum corpus in os mitteret illa diu muta lingua ad loquendum soluta est. Taceo de heresi Nestorij et Pelagij. qui Nestorius existimans quod sub specie panis esset tantum corpus christi sine sanguine. et sub specie vini san guis sine corpore. comunicabat populum sub utraque specie. quia cum sanguis extractus fuisset de christi corpore in die passionis et in memoriam illius mortis sacramentum sit institutum. tenuit quod in consecratione semper ita sit sanguis sine corpore et econuerso. alias memoria ut dicebat male et insufficienter responderet memorabili. Pelagius ve ro et ipsum sequentes innitentes falso sensui in dictis saluatoris. Johannis. vj. Nisi manducaueritis dicebant esse necessitatis. etiam laicis sic sub utraque specie dari. et etiam post baptisma paruulis. Et si speciem sacramenta lem panis non possent sumere dicebant. quod debebat con teri cum sanguine et infundi in ora puerorum. et si quippiam eiecissent dicebant illud comburendum innitentes illi scripture Exodi. xij. Si quid residuum fuerit igni combure tis. Multi etiam ita extense illum textum acceperunt. ut ultra Pelagianos non solum sub utraque specie ministra rent viuis. sed etiam defunctis. ut refert venerabilis Be da super Math. xxv. Ad dissoluendam autem autoritatem cum suo intellectu beati Leonis pape. est breuiter decla randum de secta Manicheorum circa sacrificium altaris. ex qua planius intellectus veniet autoritatis inducte. quam false et sinistre proprie contra mentem doctorum est per hostem

ecclesie allegata Manichei viri reprobi iuxta beatuz Augustinū in libro de heresibus conficiebant in pane ex hūano semine ⁊ farina confecto vinumqꝫ reprobabant. Unde cū sacerdotes eorum missas celebrabant. ritum conformē ecclesie obseruabant in cortice. sed in medulla heresis latebat. ⁊ ita in suo pane abuso. nulla memoria digno conficere videbant. sed in calice de vino non apponebant. quia vinū abhorrebant. ⁊ christū filium dei nondū a mortuis resurrexisse ⁊ ita nō habere sanguinē in corpore. nec etiam veruz corpus hominis pro nobis assumpsisse. ⁊ ita sine sanguine esse tenebant. Unde nec sub specie vini offerre volebant. Unđ eos in Bbts Leo reprobās in illo sermone contra eos dicit ita. ꝙ in sacra communione ita se temperant vel temptāt vt interdum quo tutius lateant corpus christi ore indigno recipiunt. sanguinē autē nostre redemptionis omino haurire declinant. quia nolebant conficere propter heresim. Et hoc quātum ad sacerdotes Manicheorum. Si vo autoritas intelligatur ad laycos vel ad sacerdotes nō sacrificantes. vt tu ꝯtra mentem doctoris trahis. tunc aptissime constat ꝙ fuit tūc laica communio sub vna specie in ecclesia dei. Nam dicit qui vt tutius lateant ore indigno corpus christi sumunt. sanguinē autem nostre redemptōnis omino haurire declināt. sicut ⁊ fideles faciūt. intellige in signo ⁊ specie. non in re ⁊ veritate. Si enī tunc cōmunio sub vtraqꝫ specie vt asserit iste practicata fuissꝫ. quomodo corpus christi sumentes ⁊ sanguinem christi recipere declinātes latere potuissent. Sicut modo catholicus quomodo latere posset intra tuam eccl'iam catholico more cōmunicare desiderās si te porrigente calicem

bibere declinaret. Picardus aūt ꝛwicklefista et omīs panista optime apud te lateret. quia quilibet illorum communicādum dicit de calice ⁊ suā sectam sub com munione obumbrat. quia de facto cōmunicat. Sed quia tunc ecclesia Romana sicut nunc ⁊ semꝑ sꝫ vna specie populo tradebat corpus ⁊ sauguinē dn̄i Ma nichei perfidie sue colorē seruare poterant. et tuti⁹ ita cōmunicātes in populo dei latere. Principali⁹ tamē ille textus loquit̄ de manicheis p̄sbiteris qui in confe ctione a sacro calice abstinebāt. ⁊ ita dupl'r peccabant. quia heretici erant ⁊ sacrilegium cōmittebant. Tu ve ro illū textū ad fideles christicolas applicas in tuo cor relario. q̄ ꝯmunicantes sub vna spē iste sāctus repre henderet. ⁊ sacrilegos fraudulentos appellaret. ⁊ de ec clesia auctoritate sacerdotali sunt expellendi. ⁊ tanq̄m excōmunicati deuitādi. O immane scel⁹ in eccl'iaꝫ dei O seuicia in mēbra ecc̄ie sācte. Quid adhuc egem⁹ te stibus. Vos ipsi auditis blasphemiā in totā dei eccl'iaꝫ ꝯmuniōeꝫ sāctissimā vni⁹ spēi sacrilegā fraudem ana thematē ⁊ excōicatiōe dignā appellat. Quid vobꝫ vid'r Sūt ne ista federa pacis. Est ne istud concordes esse cuꝫ sctā ecc̄ia. Nunq̄d tenet istud q̄s sanctoꝝ doctoꝝ. Quid op⁹ est v̓bis ꝯtendere qui fideles in faciē cedit. plange fili matris tue. q̄ꝛ ꝯmūionē sctōꝝ extra ꝯmuni onē anathematizat fideliū. Luge fidel' aīma q̄ꝛ sponsū tuū sacrilegū appellat. ⁊ mēsam plenam deliciarum a christo tibi positā omni maledicto amarissimo ⁊ felle replere vult sacrilegij iste ecclesie inimicus. Plenum omni delectamēto manna celeste. spurco fetidissimo qꝫ Manicheorum cōparat sacrificio. Nunquā nos venerandi calicis sanguinem quo redempti sumus

in eo obprobrio constituimus quanq̃m laico populo
ex eo non esse ministrãdum constanter affirmamus
quoniã ipse vnam spẽm luto secte sue maculare con-
tendit. Iste ne dum quidem toti pepercit ecclesie. chri-
sti fidelibus sub vna specie per totam ecclesiam cõmu-
nicãtibus derogauit. dignos dei sacerdotes Mani-
cheorum ⁊ Arrianoꝝ vilissime secte annotauit. Uerũ
illud tremendissimũ ⁊ omni veneratõe dignissimum
domĩci corporis sacramentũ. sacrilege consecratõnis
cõmunioni dum auctoritatẽ beati Gregorij allegasset
comparauit. Q, si fugam consueto more fingit. dicẽs
se non damnare communionẽ vnius speciei. Cur igi-
tur illas autoritates ad propositũ et quomodo indux-
it vt quid cartam occupauit. si communionez vnius
speciei non damnauit. Neqꝫ plane dicere potest ꝙ eos
dumtaxat reprehensos hic intelligit. qui quondam
sub vtraqꝫ specie communicati sunt ⁊ nunc ad gremi-
um ecclesie ⁊ obedientiã ꝯfugerunt. Naꝫ nõ est ratio
diuersitatis cum sic damnabilior fuissꝫ Paulus q̃m
Barnabas. et Petrus q̃ꝫ Johannes. Augustinus q̃ꝫ
Ambrosius. cum primꝰ persecutus est ecclesiam dei.
Alter christuꝫ negauit. Tercius cecitate Manicheo-
rum laborauit. sed quia ad christuꝫ redierunt duplici
sunt honore digniores. Paulus enĩ in apostolatum
est vocatus. Petrus pastor ouium constitutus. Au-
gustinus pontificali infula decoratus fidelissimus in-
terpres diuinorum eloquiorum cui par non surrexit.
et ecclesie christi dilatator religiosissimꝰ inter doctores
lucerna in mõte domini est vt specula collocatus. Ec-
ce non maledicta tua. sed eterna consequũtur premia.
qui ꝯuolant in fidei sinceritate ad sanctam ecc̃iam dei

Q; autem Lyram allegas ⁊ Scotū ita soluuntur vt
alij.cum ⁊ Scoti diffinitō et Lyre sententia intelligun
tur in sacrificio altaris. Sʒ in contrariuʒ ⁊ ex intentio
ne.audi Lyram quē extra lyram allegas si ita senserit
vt tu eum adducis super Iohēʒ.vj. Nō est inquit in
telligendū ꝙ hoc sacramētum sub vtraqʒ specie sit fide
libus exhibendū.sed tantūmodo a sacerdote sumen-
dum. Hec lyra. Recipe etiam Scotum in.iiij.distinc.
viij.articlō.iij.de ꝯmuniōe laica per expssum contra te
arguētem de die Parasceues. Videtur inquit ꝙ non
sit de perfectione sacramēti. quia sacerdos ipō die nō
recipit sanguinē. Respondet ꝙ illa integritas requiri
tur in consecratōe.ita ꝙ nullus consecrat corpus nisi
consecret sanguinē.non autem requirit in quacūqʒ ꝑ
ceptione.quia laicus bene percipit corp⁹ nō sanguieʒ.
sed requiritur in illa perceptōe que ꝯsequitur cōsecra
tionem que habet in.c. Relatum. Ecce formalius do
ctores adductos q̄ʒ tu adducis. Deinde inuoluis te
in quandā difficultatē volens soluere illud.ꝙ aliquan
do eucharistia dicit sacramētū.aliq̄ndo sacramēta.
et soluis bene per beatū Thomam ⁊ Albertuʒ. ꝙ plu
raliter dicuntur sacramēta materialiter ꝓpter species
sed vnuʒ est formalr. Sed postea ab hac solutōne tur
piter recedis ⁊ indocte inducēs illud argumentū sicut
ex homīe interiori ⁊ exteriori perficitur integer ⁊ vn⁹
homo.ita ex duabus speciebus est vnū et perfectuʒ sa
cramentū. Naʒ subsumo sic.sed homo interior est for
male.et homo exterior materiale.ergo similit̄ vna spe
cies erit formale et alia materiale. Que ergo spēs erit
ꝑfectō alterius.⁊ si sic expresse tibi contradices in indu
ctione suꝑioꝝ duorū doctoꝝ qui dicunt ꝙ ambe spēs

sunt duo materialia. ita q unum materiale panis scz
cum re contenta formali est unū sacramētuz. Simil
aliud materiale spēs vini cum re contenta ē unum sa
cramentū ɀ ambo simul unuz sacmentū. Ita dicit glo
sator in .c. Comperim⁹ Gelasij. Et ex hoc sic insulso ar
gumento ɀ claudo vis hanc inauditā conseqntiā for
mare. Ex homīe interiore ɀ exteriore pficitur integer
homo. ergo ex duab⁹ speciebus pficit integr sacramē
tū formāl argumētū a simili. Sz nescio quali. q in me
liori simili dicerem⁹. Ex hoīe interiori et exteriori pficit
una visibil psona. ergo ex corpe ɀ sanguīe in sacramen
to ad ɔmunionē sufficiet una visibil spēs. Sz quid d
istis extortis fantbasijs ab imptinenti ɀ nihil ad ppo
tum silitudine. cum nos ex intentiōe ecclie dei ɀ sctōr
doctor habeamus hanc materiā liquide decisam. Ex
hijs omnib⁹ ɔ tua correlaria. Seqtur correlariū pmū
Q, sub una spē est totus xps integer plenus ɀ pfect⁹
Scōm q totalitas ɀ integritas specier visibiliū sacra
menti hui⁹ non reqritur in ɔmunione ɀ usu fidelium
sed in sola significantia et ɔsecratōne. Terciū q omēs
doctores loquētes de hac materia utriusqz spēi. intelli
gūtur de sacrificio loqui. ɀ non de usu sacramēti. q ad
fideles. et hec ē oīm solutio pma general ɀ verissima.

Capitulū duodecimum.

xii.

Quia in superiore pro-
positione sufficienē pbatum ē q sanguis xpi
nō min⁹ est sub pma spē qz sub scda. Restat
nunc pbare ppositionē illam q dicit. Q, sanguis xpi

bibitur sub p̄ma specie ita vere salubriť. vtiliter. dulciť
efficaciter sicut sub secunda spē. quo ꝓbato ꝯsequens
erit ꝙ sanguis christi bibiť sacramentaliť sub p̄ma spē.
¶ Pro quo notandū. ꝙ quāuis plurimi effectus attri-
buuntur sacramento eucharistie ꝯsiderato bm̄ diuer
sas oꝑationes aut etiā spēs. qui oēs ad vnū opus ope
rans compati vnuꝫ sunt vt infra diceť. tñ actus illi seu
vsus. mādučatio. bibitio. attribuunť corpori ⁊ sangui
ni ⁊ sub spēbꝰ ⁊ rei ꝯtente. ¶ Principaliť autē rei ꝯtēte ꝑ
ut ille actus non significať nisi ꝑ hāc vl' hāc spēm. Nō
tamen res ꝯtenta caret illo effectu ⁊ vsu sub hac et sub
hac specie. Vñ sicut fideliter dicimꝰ ꝙ sanguis xp̄i bibi
tur sub secunda spē. ita fideliter dicimꝰ ꝙ bibiť sꝫ p̄ma
specie. sed in hoc dumtaxat differentia est. quia in scd'a
specie in signo ꝓprio. id est. spē vini sumitur. In alia au
tem vere realiter ⁊ identice sed sub signo vl' spē panis.
et idem de corpore christi. Cum enim dominus dixit
Caro mea vere est cibus. non dixit sub prima specie. ⁊
sanguis meus vere est potus. nō dixit sub specie vini.
Si ergo sanguinē dixit potum ⁊ non dixit hic et sub
specie vini. Si fidelis credit sanguineꝫ esse sub prima
credit etiam illum habere actum illum seu vsum. id
est. potationeꝫ. tamen ex quo veraciter continetur cor
pus illud manducať ⁊ sanguis ille bibitur. Et ita fide
credendum est ꝙ simul corpus ⁊ sanguis sumitur. bi
bitur ⁊ comeditur sub prima specie. sed cum simul ex-
primi non potuit necesse fuit vt corpus in modum ci
bantis. ⁊ sanguis in modum potantis exprimantur.
sicut est illud. In principio creauit deus celū et terraꝫ
simul creatū fuit celū et terra sed siml' dici non potuit
Item de quocunqꝫ nō negatur eius actꝰ intrinsecꝰ et

extrinsecus cũ habens maius habet minus. hñs prin cipale habz accessorium. ⁊ de sanguine sub spẽ panis non negaẗ actus intrinsecus. puta redemptio ⁊ viuifi catio. cum ille idem nos et redemit et viuificauit cor pus christi et ecclĩam sanctam suam. ergo de sanguĩe christi sub specie panis nõ negaẗ actus extrinsecus pu ta potare. ergo vere ⁊ realiter sanguis christi sub specie panis potat. satiat ⁊ viuificat. Preterea illi duo actus mãducare ⁊ bibere nõ sunt actus terminatiue resolu ti in corpus christi ⁊ sanguinẽ. sed in species. Notũ est eniz ꝙ corpus christi non p̃mitur dentibus. nec masti catur. sed ipẽ species visibiles ex quibus similitudina rie illa refectio celestis significaẗ. Nam proprie carna liter seu corporalr̃ nec caro comeditur nec sanguis bi tur. sed vere ⁊ proprie vtrũqz simul sumiẗ. ⁊ sic mandu catio ⁊ bibitio non sumũtur in hoc sacramẽto. vt sunt actus distincti sensibiles corporales et carnales. sicut in alio cibo cibatio nõ est potatio cum formaliter di stinguãtur. sed potius in sua latitudine. scilicet prout conueniũt in quodam generali in sumptõe siue parti cipatione seu communicatione scd̃m qd̃ ecclesia orat. Qd̃ ore sumpsimus. Et thomas. Sumit vnus sumũt mille. Nam apostolus hos actus alternatim nũc de vno nunc de altero dicit. ꝙ tamen non dixisset si actus illi formaliter distincti essent. Vnd̃ apostolꝰ. j. Corinẗ. x. Calix cui bñdicimus nõne communicatio sangui nis christi est. ⁊ panis quẽ frangimus. nonne partici patio christi corporis est. que duo cũ hic distinxerit ꝑ actum. tamẽ illa ambo per vnum actũ eundem ꝯiun git. cum subdit. Omnes de vno pane ⁊ de vno calice participamꝰ. Deinde ꝙ ꝑticipationẽ dicit de corpore

christi postea et participationē addit ꝛ de sanguine di
cens pro vtroqꝫ. Non potestis mense celestis partici
pes esse. ꝛ mense demonioꝝ. Communicatōem etiam
quā soli sanguini attribuit superiꝰ. post ad Hebre. ij.
attribuit vtriqꝫ dicens. quia ergo pueri cōmunicaue
runt carni ꝛ sanguini. ꝛ ipse similr̄ participauit eisdeꝫ
Et beatus Lucas soli speciei corporis. cū dicit. Erant
perseuerantes in doctrina apostoloꝝ et cōmunicatōe
fractionis panis. Cum ergo ex hijs dictis apostoli. ec
clesie ꝛ doctorum. cōmunicatio. participatio. sumptō
manducatio. bibitio idem sunt. et omnia illa ꝛ corpo
ri ꝛ sanguini attribuūtur recte corpus christi vbicun
qꝫ est in sacramento manducat̄. sumitur. participat̄ et
communicatur. ꝛ sanguis christi bibitur. sumitur ꝛ ꝑ
ticipatur ꝛ cōmunicat̄. Unde Thomas de argentina
doctor ꝓfundus super q̄rto. viij. dist. arguit sic. San
guis per modū potus solū dat̄ sub specie vini. igit̄ cui
libet christiano debet dari sanguis xp̄i sub spē vini ne
priuetur vita spirituali. Respondeo. Cui datur corpꝰ
christi illi datur spūalis refectio per modum cibi ꝛ po
tus. quantū ad rem significatā. licet nō quo ad speciē
significantē. Consequenter arguit sic. Omīs ordinata
refectio de communi lege ꝛ sine miraculo datur ꝑ mo
dum cibi ꝛ potus. sed istius sacramēti communio est
quedam ordinata refectio. igitur debꝫ dari ꝑ modum
cibi et potus. Respondeo. ꝙ qui digne recipit corpus
christi sub specie panis. vere manducat eius corpus
et bibit eius sanguinē quāuis hoc nō fiat sub proprio
signo ita expresso. sicut si illud reciperet̄ sub speciebus
vini. Nam christus sub speciebus panis est anime spi
ritualis cibus et potus. Idem ibidem arguit. Si sub
speciebus panis habet̄ sanguis christi. tūc inuanum

e

iterum sacerdos ꝯsecraret calicis sãguinē.consequētia
tenet.qꝛ frustra ordinat̄ aliꝰ actus ad bñdum qđ de fa
cto habet̄ realiter. Rñdeo.ꝙ ideo distinctim et diuisiꝫ
dꝫ fieri ꝯsecratō sanguis vt exp̄sse significet̄ ꝙ in christi
passiōe sanguis ꝑ effusionē fuit seꝑatus a corꝑe.ergo
sanguis xp̄i ꝗ̄uis ꝯcomitāter sit sub spēbus panis
sub quibꝰ ē corpꝰ vnitū sanguini ex vi sacramenti.ꝓpt̄
tamē dictam cām significatōnis idē sanguis ex vi sac̄
menti est sub spēbꝰ vini.⁊ corpus ꝯcomitant̄.et ið nō
est frustra.qꝛ ille actꝰ q̄ ordinat̄ ad sanguinē est aliꝰ ex
vi v̄boꝝ sacramēti panis.hec ille ꝑ totuꝫ in forma.Ex
isto doctore habet̄ sūmarie. Primo ꝙ sub spē panis est
plena spūalis refectio. Scđo ꝙ ꝯmunicās sb̄ vna spē
vere manducat corpus xp̄i ⁊ bibit eiꝰ sanguinē.qꝛ xp̄s
sub specie panis est anime spūalis cibus ⁊ potus. Ter
cio patꝫ ꝙ si sanguis christi solū fuisset a domino insti
tutus ad potandū suffecisseꝫ ꝯsecrare sub vna spē.sꝫ qꝛ
datus est ad significandū illuꝫ amorē quo ꝓ nobis to
tum effudit dñs sanguīeꝫ ꝯsecratur distincte.⁊ fidelis
populꝰ illū vt effusuꝫ in cruce adorat ī calice distinctuꝫ
speciebus quē fideliter sumit ⁊ bibit iam vnitū ⁊ ꝯiun
ctum ⁊ in membris christi inclusum sub specie panis.
Ad idem est doctor prepositiuꝰ q̄ fuit doctor ātiquissi
mus quē sanctus Thomas ⁊ multi doctoꝝ antiquoꝝ
allegāt.in questionibꝰ de sacramentis dicit. Sub hac
specie sanguis est corpꝰ ⁊ sanguis.⁊ sub hac spē panis
sumis sanguinē. Uel ergo comedis vl' bibis sanguinē
sed non est dicenduꝫ ꝙ comedis.ergo bibis. Solutio
sub hac spē cōedo ⁊ bibo. Hec ille. Ex quo manifestissime
apparet ꝙ sub spē panis sanguis christi bibitur.et non
solum sumit̄. Et per istū doctorē sufficienter soluta est
vmbra illiꝰ dicti aduersarij.qua semꝑ fugiendo lucis

captionem. dicit ꝙ sanguis christi non bibit͛ sed sumit͛
sub pͥma specie. Hec eciā non sufficit ratio. quia actum
aliquem designatū per genus. necesse est designari p
spēm vt status sit. Nam sicut nō quiescit animus phi
losophantis. ꝙ celum mouet͛ nisi per speciem designa
tus sit motus ꝙ orbiculariter de occidente in orientē.
ita non plene dissoluit qui dicit sanguis christi sumit͛
nisi dicatur qua specie sumptiōis vt in sacramento nō
sunt alij specifici actus q̄ꝫ comedere ꝛ bibere. vel ergo
comeditur quod non concedunt. ergo bibitur. et ita
propositum non obstat qđ dicit Innocentius. Est er
go modus sumendi carnē et sanguinē quo neutrum
manducatur aut bibitur. Est eniꝫ intelligendū. scilicet
in proprio signo vel specie. Unde nō sufficit dicere ꝙ
sumitur. quia si intelligitur ꝙ neqꝫ comeditur neqꝫ bi
bitur. tunc scđm Marcum apostoli non comederūt
quia ibi dicit͛. Sumite hoc est corpus meū. Alius vō
manducate. ergo vnum p reliquū exponendo. sequit͛.
sumite. id est. māducate. Ita simılit͛ sequitur. sanguis
christi sub prima specie sumit͛ ꝛ nō manducatur. ergo
bibitur. cum igit͛ realiter sumit͛ sanguis xp̄i. et si tune-
gas ꝙ bibatur ſm signū. q̄d inde. Dixit enim quidam
disputans tecum Basilee. Si ego reperio in taberna
vinum. quid ad me. si non reperiam signum. Pro eo
dem est dominus Petrus de Tharento doctor ce-
leberrimus qui ob vite ꝛ doctrine meritum assumpt⁹
fuit in apicem summi pontificatus ꝛ dictus Innocen
tius qui in scriptis sup quarto. distinctiōne vndecima
circa scđm ppleuma argumento. v. factis argumētis
rn̄det ad ppositum ad illud de cibo sine potu. Rn̄deo
Sub vtraqꝫ spē est cibus ꝛ potus scđm reꝫ signatam

quãuis non ꝰm spēm significantē. Ad illud nisi man ducaueritis ꝛc. Rñdeo. Sub vtraqꝫ spē corpꝰ mãducatur ꝛ sanguis bibit. Et est in re sꝫ nō in signo expresso Idem ibidē in hostia ē cibꝰ ꝛ potus ꝰm rē sigficatã ꝛ ñ ꝰm spēm sigficantē. ꝛ sub ipsa spē panis corpꝰ mãducatur. et sanguis bibit in re licꝫ non in signo expsso. Item Bonauent. sup. iiij. sniaꝝ. Qꝛ sãguis xp̄i bibit in spē panis. ideo nō opꝫ dare calicē pplo. Iteꝫ in eodē sanguis non dat pplo sub spē vini. qꝛ pplus bibit sanguinē sub specie panis. Ad idē est Albertꝰ magnꝰ i ꝰmōibꝰ d̄ corpore xp̄i. quos q̄dam ascribunt sctō Thome sermone xxix. qui ponēs tres rōnes q̄re sanguis xp̄i nō dat pplo sub spē vini. In scda dic̄ ꝑpter vitandū errorē. ne ppls estimet ꝙ plꝰ esset sub vtraqꝫ spē q̄ꝫ sub vna. ꝛ ꝙ nō essꝫ sangs xp̄i sub ꝑma spē. Vnd̄ sicut sacerdos sumit sanguinē christi sacramental̄r de calice. sic populꝰ sumit eum intellectual̄r sub spē panis. ꝛ est eis tam vtilis taꝫ dulcis vt sacerdotibꝰ q̄ sumūt eum sꝫ spē vini de calice Doctoreꝫ istū latius ponemꝰ infra. Ex istis doctoribꝰ patꝫ ꝑmo ꝙ pplus non dꝫ ꝯmunicare sub specie vini. Scdo ptꝫ ꝙ neqꝫ plus neqꝫ minꝰ est sub vna spē q̄ꝫ sꝫ vtraqꝫ spē. Tercio ꝙ pplo nihil derogat in porrectione huiꝰ sacramenti. qꝛ sumit ꝛ bibit sanguinē christi. ita salubriter. ita dulciter. ita vtilit̄ sicut sacerdotes. ymo p̄t esse ꝙ ex opere opante m̄ito salubrius ꝛ vtiliꝰ sumeret fidelis sub vna spē. q̄ꝫ sacerdos sꝫ vtraqꝫ. q̄ꝫuis non ex ope operato cum idē sit vtrobiqꝫ xp̄us. Quarto ptꝫ ꝙ ex corpe xp̄i sumit̄ sanguis xp̄i in potum. ꝛ ꝙ bibitur ex petra. id est. christi corpe vt expresse d̄r cum dixit. ꝛ biberunt omēs. Vltimo liquet ꝙ potus ille q̄ reficit aīam est dulcis suauis ꝛ vtil̄. ꝛ finaliter ꝑducit ad vitã etnã. et ita omīa charismata oēs grãs ꝯtinet sicut sꝫ altera

specie. Gaudeat igit fidelis xpianus. lugeat carnalis
expositor. letetur ppl'us xpi q2 nihil sibi derogat de sa
lute. d refectõe. de merito ⁊ de vita etna. ymo hec sola
sumptõ fidelib9 data. q2 est in naui. q2 in archa. q2 in ec
clesia salutē opat. extra quã neq3 est sal9 neq3 remissio
pctõꝝ vt infra dicet. Et si nulla sit alia doctoꝝ sentētia
ista ita famosa ⁊ celebris sufficit fidlib9 pro achillea ra
tiõe. Preterea ⁊ rõ natalis ad h dicēda nos ꝯmouet.
Nã act9 nõ ē sĩ illo c9 est act9 s3 potare ē act9 sanguis
ergo nõ est sine sanguīe. Confirmat. in substantialib9.
de quocũq3 pdicat actus actio ⁊ agere. sed de sanguīe
christi pdicatur act9 puta potus. ergo et actio ⁊ agere.
puta potare ⁊ potatio. maior vera ē. q2 si pater est po
tens ē potentia ⁊ potest. Si filius ē sapiēs. est sapien
tia et sapit. Si spũssanct9 ē amor. est ⁊ amabil. et amat
nos. ita si homo est intelligibilis ē intellect9 ⁊ intelligit
⁊c. ergo si sanguis xpi est potus. potat. et si corpus xpi
est cibus. cibat in vitate. Itē sangs xpi aut vniuoce aut
equiuoce est sub prima spē ⁊ sub scda. Non equiuoce
quia aut h esset rõne reꝝ aut rõe spēꝝ ꝯtinentiũ. Non
reꝝ cum vna ⁊ eadē sit res sub vtraq3 spē. Neq3 specie
rum. q2 ad esse sanguis nihil spēs operat. sicut ad eē vi
ni vt calix sed solũ ꝯtinet. Itē sanguis xpi nomē est vnũ
et res ⁊ ratio vna. ⁊ sub pma ⁊ secunda specie. ergo nõ
equiuoce. Consequentia tenet. Quia equoca sunt quoꝝ
nomē est vnũ ratiões vo diuerse. Seqtur ergo q vni
uoce cum vniuoca sunt quoꝝ res ⁊ nomia sunt vnum
ergo sanguis christi ꝯtinet vniuoce. sed vniuocoꝝ na
tura est vt quidqd dicitur d eo in vno. dr ⁊ in altero. si
ergo bibit sanguis xpi sub scda spē. ergo bibitur sub p
ma qd erat pbandũ. Q, aũt dñs tradēdo corpis ⁊ san
guis sui misteria ad primã spēm dixit comedite et ad

secundā bibite. per hos duos actus ꝭm doctores nō
exclusit neq; limitauit. vt sub hac spē dumtaxat come
datur corpus. ⁊ sanguis nō bibatur quo ad generalitatē
sumptionis istius sacramenti. sed quia sacrificiū insti
tuebat qđ sb hijs spēbꝰ tradendū fuerat q̊ ad significā
tiā; qđ distincte conficere voluit. distincte sumere mā
dauit. nec tamē simł sumēdum fidelibus ꝓhibuit. In
cuius signū ecclia terciā ꝑticulā in calicē mittere insti
tuit. quā sacerdos simul sumit. ⁊ ita etiā; in signo simł
comedit ⁊ bibit. nec ꝯtra christi p̄ceptum. ⁊ hec distin-
cta verba comedite ⁊ bibite facit. Aut si dicas ꝙ illam
ꝑticulam iam in calicem missā; humidā in modum
potus recipit. habebimꝰ ꝙ corpus xp̄i bibitur. ⁊ si ita q̄re
sanguis xp̄i comederetur. nō dabis rōnem diuersitatis.
presertim posito eo qđ quidā grecoꝝ faciūt quos tu plu
rimū amplecteris. ꝙ intingunt buccellā in calicem. et
exhinc exiccant ⁊ per totum annū seruant. deinde dāt
infirmis. Aut igitur dant infirmis sub vna specie ⁊ ha
betur propositū etiam ex grecis. Aut ibi remanet san-
guis xp̄i. et tunc ille sanguis xp̄i sic imbibitus in buc-
cellam. aut bibitur aut comeditur. Non bibitur cū; humi
dum speciei vini exiccacum sit substantia manēte san
guis scđm te non aūt ꝭm fidem. quia intātum ꝯtentū
credimꝰ q̄ntū spēs pn̄t sensū; imutare. ergo comeditur.
qđ ꝑ te singulariter est aduertendū;. Aut si corpus sic
missū; in calicem ⁊ humefactis spēbꝰ comeditur. ⁊ iā
spēs sāguis xp̄i subintrauerūt in poros speciei panis
ergo simul corpus christi ⁊ sanguis ibi comeditur et
bibitur. ⁊ ex alia ꝑte sanguis xp̄i ꝭm te est concomitan
ter sub speciebus panis sed non bibitur. ⁊ ita sequitur vnū
apud alios nondū auditū ꝙ sub hac tercia si dicendū
est spē. vel dispositiōe sanguis xp̄i bibetur ⁊ n̄ bibetur. ⁊ silr

corpus xpi manducabitur et non manducabitur. vel manducabitur simul et bibetur. Restat ergo ne in huius laborintum impingamus et simus fidelibus occasio diuersa etiam infidelia cogitandi vt dicamus quod sanguis christi eque vtiliter. salubriter et efficaciter bibitur sub prima specie sicut sub secunda. cum nichil plus neque minus sit sanguis sub prima specie quam sub secunda. Sed per eundem numero sanguinem sub prima et secunda nos saluauit nos redemit christus dominus noster. nec propter hoc sanguis christi a sacerdotibus superflue consecratur. eleuatur et sumitur. Nam fidelibus populis corpus et sanguis christi data sunt in efficaciam et digne sumpta sub vna specie sicut sub vtraque. Sed in altari distincte sunt conficienda et sumenda propter significantiam seu perfectionem signi vt est supius dictum. Et ratione sacrilegij. Unde Lyra sup Joh. vj. de verbo dni. Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. dicit Considerandum est quod bene dicit mundi. quia alia sacramenta solum proficiunt ipsi recipienti. Solus enim baptisatus recipit gratiam baptismalem et non alij Sacramentum autem eucharistie non solum proficit sacerdoti sumenti. sed etiam toti ecclesie. et etiam illis qui sunt in purgatorio. Cuius ratio. quia eucharistia non solum est sacramentum. sed etiam ecclesie sacrificium inquantum continet christum passum. et ideo proficit omnibus christifidelibus. Si autem sumatur alio modo sicut a laico. tunc proficit solum sumenti. quia officium eius est non offerre sacrificium. sed tantum suscipere sacramentum. et sic neutrum superfluit. Ex istis omnibus supius dictis patet facilis solutio istius tractatiste. Quod enim sanguis non bibatur sub specie prima panis probare nititur ex verbis domini dicentis ad primam speciem manducate. et ad secundam bibite.

Sacramentum eucharystie proficit etiam illis qui sunt in purgatorio

Istud iam solutũ est. non enĩ dixit mãducate sic ꝙ nõ
bibatis. ⁊ bibite sic ꝙ ñ mãducetis. Sꝫ qꝛ sacrificiũ in
stituebat corpis sui cruciãdi ⁊ exanguinãdi dixit mã
ducate. ac si diceret. ita erit aridum ⁊ exiccatũ ꝓpt̃ vos
corpꝰ meũ ꝙ nihil hũoris q̃ potari possit hẽbit. Unde
manducate. i. sic offerentes memoriã mei gerite q̃ꝫ ari
dus ⁊ siccꝰ atꝫ penis excoctꝰ sim ꝓ vobis in cuiꝰ mẽo
riã me trado vobis sub hac spẽ panis que sensu docen
te nihil hꝫ humidi in se sꝫ ẽ penitꝰ sicca. Similr̃qꝛ cruo
reꝫ meũ ita eliquabo ꝓ vobis ꝙ extra corpꝰ meũ oĩno
extractꝰ erit. ⁊ ꝓ vobis effusus ĩ cuiꝰ mei gestꝰ mẽoriã
me trado vobis offerendũ sub spẽ vini liquida vt sicut
nihil speꝝ vini est in spẽbꝰ panis. Ita in passione mea
nihil erit sanguis in corpe meo. Et h̄ est qđ subiunxit.
Hoc facite in mei mẽoriã. Ex h̄ tñ credere debetis me
totũ sub hac ⁊ sub hac spẽ esse qui vitã do. q̃ꝫuis ita di
stĩcte offerendũ p̄cipio. False ergo illa tua dicta infers
dicendo. Xp̄us fidelibꝰ dixit sub p̃ma spẽ comedite et
nõ dixit bibite. ⁊ incidis in illud qđ sp̄ dãnabas. scꝫ ꝙ ñ
valeat illa ꝯseq̃ntia hoc nõ est scriptũ. ergo ñ est factuꝫ
Nũc eĩꝫ illud idẽ dicis. ⁊ qđ in nob̄ arguebas iaꝫ eo so
lus vteris. Preterea dicis ita xp̄s dixit bibite. ⁊ aduer
sarius dixit nõ bibite. Uide si recte infers. capiamꝰ fac
tũ dñice cene. Quibuscũqꝫ vnũ p̄cepit ⁊ reliquũ. sꝫ ẜm
te oĩbus p̄cepit mãducate ⁊ bibite scꝫ sacramẽtalr̃. er
go omĩbꝰ p̄cepit ꝯficite. ⁊ oĩbus p̄cepit diuidite inter
vos. ⁊ incurres illã heresim panistaꝝ q̃ dicũt ꝙ omẽs
laici pñt cõficere ⁊ ꝓ se cõicare. Qꝫ si negas vnũ laicis
ꝯuenire nega ⁊ alteꝝ. Uel ponas drñtiam q̃re vnũ ill'
ꝯueniat ⁊ aliud nõ. Ne ergo incurras illã opinioneꝫ.
necc̃arium ẽ dicere ꝙ hec v̾ba comedite ⁊ bibite si de spẽ
bus intelligis referant̃ ad ꝯficientes. Si v̾o de ꝯtentis

intelligis bñ sapis. vt dictũ est q̃ vtrobiq3 et comedũt et bibunt fideles. et sis ꝯtent⁹ ⁊ crede ꝙ q̃ sub pma spẽ sumit. vtrũq3 sumit et cibũ ⁊ potũ3 vt audiuisti docto res allegatos Neq3 nos dicim⁹ vt loq̃ris. ꝙ dicamus laicis nõ bibit. e. s3 dicim⁹ sb vna spẽ satis esse ad salutẽ ⁊ ꝙ bibũt ⁊ comedũt sub pma spẽ. Sub scda aũt spẽ sa crificantib⁹ illd ꝯmittãt cũ nihil pl⁹ hẽat efficatie. neq3 plus sanguis xpi ibi bibat ⁊ sint filij obedientes mris eccl̃ie q̃ sic fienda ⁊ sumẽda sacramẽta dispẽsauit. De inde iteꝝ supponis ꝙ sacramẽtal' ꝯmunio sit d pcepto Erras ⁊ ꝯ oẽm determĩationẽ eccl̃ie facis istũ articulũ iam peccĩam repbatũ tenendo. ꝙ sub pena trãsgressio nis q̃ sacramẽtal'r comedit sacramẽtal'r bibere debet. Ad btm igit' Thomã ⁊ Innocentiũ ac Peteꝝ de palu de vna est catholica solutio. ꝙ sangs xpi nõ bibit' in p'ma spẽ in ppo signo. tñ bibit' ꝑm Petruz de Tharent'. Albertũ. btũm Thomã sub spẽ panis. ita dulcit'. ita sa lubriter. ita suauit' sicut sub ppo signo. ⁊ q3uis non sit sub pma spẽ ex vi sacramẽti p se pmo. est tñ ibi sacramẽ talit' p se non primo vt dicet'. et p Scotũ et Peteꝝ d tha rento. Muta igit' fiant labia dolosa q̃ loquunt' aduer sus iustũ xpm. dicentes ipm dare nob sanguinẽ suum in pma spẽ s3 non in potũ. cũ iam sufficient' pbatum sit sanguinẽ christi bibere eque bñ ⁊ salubrit' sub pma spẽ fideles sic' ⁊ sub secunda. Capitulũ terciũdecimũ.

Superest ut dicam⁹ de tercia ꝯclusione. s. ꝙ nõ plus nᶜ minus sb du plici spẽ ꝯtinet' q3 sb pma ex vi sacramẽti. Ista ppositõ sufficientissime est pbata supi⁹ in pma p doctores. Qr si est vtrũq3 integꝝ nõ erit sb scda pl⁹ q3 sub pma. quia

vtrunqȝ integꝝ ⁊ ambo integra. Dicimꝰ eiȝ vt dicis iste detractator. ꝙ illa est potissima rõ quã ipse deridet. sed ↄcedit eam ꝙ totꝰ est xp̃s in p̃ma. Infert tñ ꝙ ex h̃ nõ seq̈tur ꝙ nihil sit ampliꝰ s̃b duplici sp̃e q̃ȝ sub vna. hoc ꝓbat q̈drupl'r. Primo q² ex vi sacramẽti sub sp̃e paĩs nõ est nisi corpꝰ xp̃i. cũ solũ paĩs ↄuertat̃ in corpꝰ xp̃i. et inducit Egidiũ romanũ. Scd̃o q² mãducatio non est bibito. cũ ergo corpꝰ mãducet̃ ⁊ sanguis bibat̃ erit plꝰ sub scd̃a q̃ȝ s̃b p̃ma. Tercio q² in vtraqȝ sp̃e sũt due sp̃es. ergo plꝰ ẽ sub vtraqȝ q̃ȝ sub vna. Quarto ꝙ plus dat̃ de g̃rijs sub secũda q̃ȝ sub p̃ma. Ad declaratõem v̓itatis istiꝰ ꝓpositõis q̊ ad rõem dissoluẽdã eoꝝ p̃mã dic̃ doctor subtil' Scotus sup. iiij. mouẽs q̃stiõȝ hanc Utꝝ corpe xp̃i natural'r exñti ⁊ eidẽ sacramẽtal'r existẽti neccario insũt eedeȝ ꝓp̃etates. ⁊ arguit ꝙ nõ. q² sang̊s ñ est sacramẽtal'r nisi pꝰ ↄsecratõȝ vini. sed ñ est s̃b hostia tñ q² nihil incipit eẽ simpl'r. postq̃m iam incipit eẽ simplicit̃. ergo nec incipit eẽ sacramẽtal'r pꝰ q̃ȝ est sacramentaliter sang̊s hic. s. sub sp̃e panis. Et r̃ñdet si teneat̃ ꝙ sãguis ẽ ꝑ se ꝑs corpis vt corpꝰ est p̃mũ signatũ sp̃ei panis. tũc opꝫ dicere ꝙ his est hic sanguis ex vi sacramẽti. sed adhuc nõ eodẽ mõ. q² sub sp̃e vini est ꝑ se ⁊ p̃mo q² p̃mũ sig̃tũ eiꝰ. Sub sp̃e v̓o panis ẽ ꝑ se sȝ non p̃mo nec est frustra. q² ꝑ se est s̃b sp̃e paĩs vt saluet̃ v̓itas rei ↄtente p̃mo. nᶜ incipit esse postq̃ȝ ẽ eod̓ mõ exñdi. sȝ incipit eẽ primo pꝰ q̃ȝ nõ fuit p̃mo. licȝ ꝑ se habuit ibi eẽ. Hec Scotus. Ex hoc doctore pꝫ p̃mo ꝙ si sanguis ẽ ꝑ se ꝑs corpis nullatenꝰ p̃t esse siñ corpe. Scd̃o ꝙ sanguis xp̃i est ex vi sacramẽti s̃b sp̃e paĩs ꝑ se nõ primo. Tercio ꝙ sub sp̃e vini ẽ ꝑ se p̃mo. q² p̃mũ signatũ eiꝰ. Et h̃ est qd̓ alij doctores planiꝰ dicũt. ꝙ aliq̃d esse vt' sumi sacramẽtal'r intelligit̃ duobꝰ mõis. Uno mõ p̃mo

et pncipalr vel per se pmo. et B mō illud ẟ̄ esse z accipi sacramētaliter. qđ sub aliq̄ specie appropriata sibi bz eē et sub qua ex vi verboꝝ incipit eē. et sic corp⁹ xp̄i sacra: mentalit̄ est sub spē panis. z sāguis xp̄i ex vi sacramēti est sb spē vini. Hoc mō z magister in Sentētijs intel ligitur. cum dicit. licet sub vtraqz spē sumat̄ tot⁹ xp̄us tn̄ non fit conuersio panis nisi in carnē. nec vini nisi in sanguinē intelligendo sub pprijs z appropriatis signis Et in isto sensu loquit̄ Egidius i suis theoreumatib⁹. q sanguis nō est p se primo ex vi sacramēti sb pma spē Et sctūs Thōas Albert⁹ z Lyra z alij qui de hac ma teria loquūtur. quia illa spēs vini ad nihil aliud signi ficandū est instituta q̄z sanguinē nō absolute. sed inq̄n tum effundēdus erat z separandus a corpe. nūc aūt put erat olim pro nobis in cruce effusus bm q dominꝰ in stitutor dixit. Qui pro vobis effundet̄. Ad cōtinendū tamen corpus z sanguinē deitatē z animaz equaliter et vniformiter z ad omnē plenitudinez charismatum largiendā nemo fidelium ambigit. z hanc z aliā spēm fidelibus eē relictam pro salute. Alio modo aliquid esse z sumi sacramētaliter dicit̄ secundario z conseq̄n: ti siue per se non pmo. sicut cū sāguis xp̄i sumitur sub specie panis. Nam cū non sint alij modi eēndi sangui nem christi vere et realiter alicubi esse q̄z aut sub pro: pria specie aut sub spē sacramentali. z sanguis christi non est sub panis specie sub ppa specie et figura. quia sic fuit solū in crucis passione dum pro nobis in terrā effusus est. oportet ergo q sit ibi sub spē sacramētali ex ꝯsequenti z per se scdo. Et istud aptius declarat̄. Sa: cramentū est sacre rei signū. Signū vero est res que preter spēm quam ingerit sensui aliquid aliud derelin quit intellectui. Sacramentū igit̄ cū sit signū. speciem

panis offert sensui. sed apud intellectũ cuꝫ illud signũ non sit natale nõ aliud pt repñtare nisi scdꝫ qd institu tũ fuit. vel ad significandũ vl' ad ꝯtinendũ ⁊ vtendum Lumẽ igit ꝯgnitõis illꝰ fides est nrã q̃ vidꝫ sub spẽ pa nis res supnaturalr ꝯtentas. vicꝫ deũ verꝫ ⁊ hoiem cũ aĩa corpe sãguie ⁊ deitate. ⁊ ita ibi eẽ credit sicͭ scã mat ecc̃ia credit. ꝙ spẽs pais significãt tantũ illud corpꝰ ari dũ in ara crucis exangue ꝓ nobis. ⁊ spẽs vini solũ illũ sanguinẽ significãt vt erat ex corpe xp̄i effundendꝰ ⁊ in passiõe effusus. Sꝫ iam post passionẽ vnaqueqꝫ spẽs v̊aciter ꝯtinet corpꝰ viuũ ⁊ sanguinẽ ĩ vasis suis reclu sum. ⁊ animã sanctissimã corpꝰ viuificãteꝫ deitati vni-tam sicut a dextris dei in celo residet credendo sumit ⁊ vtitur corpe ⁊ sanguĩe eius in h signo. ⁊ ita sacramen taliter qd erat ꝓbandũ. Ad idẽ sub aliis v̊bis est Pe-trus de tharent. sup. iiij. dis. x. q. vij. Querit hanc nrãm q̃stionẽ. Utrꝫ virtute sacramẽti sit xp̄us sub vtraqꝫ spẽ Ex quo p̄t haberi solutio oĩm arguciarꝫ inductaruꝫ et prefatum illius quotidiani clamoris. Hic dixit bibite. et hic dixit comedite. ꝙ iste effectꝰ bibitõis ꝯuenit secun de spẽi primo. sꝫ p̊me ꝯueĩt secũdario seu ꝑ se nõ p̊mo. Q, si q̊s obiiciat ꝙ illo mõ loq̃ndi ex vi sacramẽti etiã anima ⁊ deitas sumerenͭ sacramẽtaliter. Dicenduꝫ ꝙ nõ est silis ratio de aĩa ⁊ diuĩtate ⁊ de sanguĩe ip̄ius. qꝛ sãguini ẽ assig̃ta ⁊ deputata ⁊ determiata spẽs vini sub q̃ possit ꝓprie sacramentlr sumi nõ aũt deitati aut anime. Uñ qꝛ sanguis hꝫ aliam spẽm sub q̃ possit sac-mentalitͬ sumi. scꝫ vini ꝓp̄e ⁊ p̊ncipalr etiã duꝫ sub alia spẽ sumitͬ dicetͬ sacramentlr sumi ex q̊ apiꝰ natꝰ ẽ sumi sub ꝓp̊a. et ita intelligendũ est de carne cũ sub secunda spẽ sumitͬ. Non aũt sic potest dici de diuĩtate ⁊ anima ex quo nullas habent appropriatas sibi spẽs. Et hoc

est q̄d dicit Egidi⁹ q̄ ex vi sacramēti nͨ sub vna nͨ sub
vtraq; est tot⁹ xp̄us. q: p̄sone xp̄i non ē assignata aliq̄
spēs. sed solū sue carni ⁊ sanguini. Si igitur ex h̄ dicto
velis dicere q̄ nō ess; totus ⁊ integer xp̄s sb̄ vtraq; spē
incideres in heresim. ⁊ ita dicendum est de sanguine.
Hec ad Egidiū p̄ut s̄m mentē eccl'ie intelligendus est
r̄ndimus. S; si s̄m sensum tuū ītelligend⁹ est ista ↄ̄tc
incōuenientia q̄ ↄtra nos inducere voluisti maiora in
curres. Nam dicis s̄m eundem q̄ laici non sumūt sub
p̄ma specie sanguinē xp̄i sacramētal'r. nec laici tui s̄m
eundē Egidiū ad tuū sensu; sumūt totum xp̄m sacra
mental'r. q: sub nullo sacramēto recipiūt aīam ⁊ deita
tem sacramētal'r. que p̄stantiora sūt dicēte dn̄o Spūs
est q̄ viuificat caro nō p̄dest quicq̄;. Miror ergo q̄ n̄
inculpas xp̄m dn̄m. q̄ tibi nō instituit terciā spēm pro
anima. ⁊ spēm q̄rta; pro deitate vt velis sub q̄druplici
spē ↄmunicare sacramental'r. ⁊ p̄mo nos inculpes q̄ ī
sufficient' ↄmunicam⁹ sb̄ vna spē p̄pl'm. Nā si bn̄ inspi
ciatur Egidi⁹ oīno ↄ̄ te ↄcludit. Tu enī dicis q̄ sb̄ vtra
q; specie est plus illō nullibi dicit in h̄ passu nec in alio
Egidius p̄ te allegat⁹. ymo p̄ exp̄ssu; dicͨ q̄ ex vi sacra:
menti nec sub vna nͨ sb̄ vtraq; spē siml' tot⁹ existit xp̄s.
q: aīma ei⁹ ex vi sacramēti sub neutra spē ↄtinet. cū ni
chil sit in ipsam ↄuersu;. Querit̄ ergo a te q̄re xp̄iani
dn̄t facere maiorē vim de sanguīe christi q̄; de aīa xp̄i
ex vi sacramēti. et an eo plus sit sanguis xp̄i sub specie
vini. q: est ibi ex vi sacramēti. sc; sub spē instituta. ad h̄
significandū. si sic ergo min⁹ erit aīa xp̄i ⁊ ipsa deitas
sub ip̄is spēb⁹ q̄; corpus ⁊ sang̃s. qd̄ omis fidel' abhor
ret. oport; ergo dicere te q̄ aut tot⁹ xp̄c ē sufficient' dat⁹
p̄ salute fideliū in p̄ma spē. Aut q̄ nō erit etiā tot⁹ ⁊ in
teger xp̄s sub vtraq; spē qd̄ est hereticū dicere. Restat

confiteri catholice totum Christū esse sub vna specie
s3 in sacrificio eē vtrāq3 spēm nccariam q̄ ad significā
tiam.s3 ad efficaciā nichil addas alteri spēi q̄3 secunde
7 ecōuerso. Ad albertum quē allegas dicentē q sangs̄
xpi nō hētur in v̄tute sacramentl'i sub pma spē.7 ex eo
infers aliqd esse sub pma qd nō sub scda nō plene intel
ligim⁹.tibi qd est h aliqd.si substātia vel accñs.de acci
dente nō disputabim⁹ cū sciamus spēm panis nō esse
vini spēs. Sbiam ergo intelligis.quā. Si christū.idē
est vbiq3.si aliā.forte ibi lat3 panis.fuge ne dicēs aliqd
cū pane corp⁹ xpi comedas 7 sanguinē cū vino bibas
7 hic pateat q̄re fidē ɔfiteri noluisti. Pensa v̄bū aliqd
qd tibi freq̄nt in tuis correlarijs plac3 Restat vt dicas
quā subam.si aliam aliquam q̄3 sanguinē xpi sub spē
vini. 7 ita vltimate vinū bibas. Debuisti igitur inferre
aliter 7 non aliud.ergo pl⁹. Nā nos alit̄ sumim⁹.q2 sa
cramentl'r hic in via.7 sancti p fruitōem in patria.7 tñ
nō pl⁹ nos capim⁹ q̄3 sancti.tñ ɓm te pl⁹ sumerem⁹.q2
aliter sc3 sacramētalit̄.qd tñ falsu3 ē. Doctores aūt al
legati Thōas 7 albertus nō inferūt illā ɔclusiōe3 quā
tu infers sub scda spē est sangs ex vi sacramenti.et sub
pma ex vnione naturali.ergo hic magis 7 hic minus.
q̄3uis dicat Egidi⁹ plus.i.magis ex vi sacramēti.tūc a
sil'r etiā arguo.ineuitabil'r sanguis xpi ex vniōe natali
est sub pma spē.s3 esse natale pl⁹ ē 7 magis q̄3 sacramē
tale.ergo sanguis xpi pl⁹ ē sub pma spē q̄3 scda. ɔseq̄n
tia pt3. Q2 nobili⁹ est eē naturale 7 ppriū.q̄3 sacramen
tale alienū 7 pegrinum.ecce q̄ ex tuo intellectu grosso
sequūtur. Preterea fidē si credim⁹ 7 ɔfitemur q q̄3uis
ex vi sacramēti non sit ibi aīma 7 deitas.s3 ɔcomitāter
tamē xpus ibi est viu⁹ integer.nostras preces audiēs
corda intuens.iudicās 7 saluans.7 breuit oīa faciens

et sciens nõ minus q̃z in dextera dei p̃ris. Credendum etiam erit fide' q̃ ei⁹ p̃ciosus sanguis in eo ibi sub p̃ma specie ex̃n̄s. nos abluit potat ꝛ reficit ineternū. Uel di ces q̃ nichil sanguis x̃pi sub p̃ma sp̄e opatur. ꝛ ita fru stra erit ibi vel inutil'r q̄d nõ est deo nostro ascribēdū. cū nihil faciat frustra. Est aūt admiratõne dignum q̃ hos ꝛ alios doctores inducis cū tñ ipi fuerūt sub vna sp̄e. quoniā si ita intellexissent vt tu eos extorq̄s contra vocē p̃priam venire potuissent. Paruipēdende sūt er go a fidelib⁹ tue inductiões q̄n doctores de vna sp̄e p̃ vtraq̄z inducis. Induc vnicū doctorē ab ecc̄ia receptū qui in scriptis suis ex intentõe mouisset illam q̄stionē Utrū p̄p̄lo danda sit vtraq̄z sp̄es. ꝛ q̃ determinass̄z q̃ sic et ecc̄iam repbasset ꝛ tūc audiem⁹ te. Q̄d si non potes quia nõ habes. crede nostris ex intentõe determinãti bus p̃te oppositū. Ulteri⁹ argumētat' q̃ pl⁹ sit sub vtra q̄z sp̄e. q̄ꝛ ibi sub p̃ma est mādducatio. ꝛ s̄b sc̄da bibitio ꝛ mādducatio nõ est bibitio. Itē q̄ꝛ sp̄es corp̄is non sunt sp̄es sanguis. ergo pl⁹ sub vtraq̄z q̄z sub vna. Ad ista argumentula facilis est solutõ. quia supra probatum est et infra dicetur q̃ sub vna et sub vtraq̄z specie cor- pus christi manducat' ꝛ sanguis x̃pi bibitur. ꝛ sic vtrū q̄z est in vtroq̄z. nec species aliq̄d addunt maioritatis sacramenti. Nā cū idem sit sacramētū sub vna ꝛ sub vtraq̄z Illud autē sacramētū rõne sp̄ez solū distingui tur materiat'r ꝛ nõ formalit'. non p̄t dici plus vl' min⁹ cum forme sit distiguere augere vel minuere ꝛ nõ ma terie. Uñ integra hostia nõ magis p̃tinet q̄z ps minima etiā visu notabilis simil'r de vno calice et de decem est dicendū. Q̄, aūt sp̄es panis non sunt species vini. cõ cedo. sed sanguis qui est sub specie panis est idem nu mero cum sanguine qui est in calice. Et hoc sufficit.

Qn̄ igitur dicūt xp̄s ibi instituit duplicē degustatōez vno sc3 gustu vt gustet corp9 suū p comestionez. Alio sanguis p bibitionē. Dicendū q iste institutōes sūt ad sacrificiū ꝛ ad significatiōem passionis. Nec tn̄ illa degustatio cibi ꝛ pot9 sacramental' excludit cibū ꝛ potū nō ex vi sacramēti. q3uis in sacramēto imo totus xp̄s in vtroq3 ē. s3 ad oñdendū sig̃ficationē dixit. comedite et bibite. ꝛ h' in sacrificante adimplet. Sic exponendo euangelistaꝝ triū verba Mathei Marci ꝛ Luce Albertus d' corpe xp̄i dic̄. Vn̄ Tho. de argentina sup. iiij. dist. viij. in rn̄sione ad argumētū. Cui dat corp9 xp̄i. illi datur spūal' refectio p modū cibi ꝛ pot9 q̃ntū ad rem significatā. lic3 non q ad rē sig̃ficantē. hec ille. Vn̄ dicere q grā spūalis cibans ꝛ grā spūal'r potās sint distincte g̃tie. aut q grā plene refectiōis si sit vna g̃tia nō infundit nisi post sūptionē vtriusq3 spēi est oīno errare. Nam si etiā sangs bm te xp̄i sumit sub pma spē anteq̃3 detur scd'a. aut aliqd efficit ille xp̄i sangs in aīa aut nō. Si nihil. sic frustra ē calciamentū cui9 nō est calciatio ita frustra erit ibi in pma spē sanguis xp̄i. Si efficit aliquid vel ꝯplete vl' incōplete. Non incomplete. q2 de9 opus impfectionis nō nouit. ergo relinquit q cōplete. ergo satiat ꝛ potat ꝛ plene reficit qd' erat pbandu3. Q, aūt dicunt q mādūcatio habet sub pma ꝛ bibitio sub secūda: Rn̄det q sacramētal'r. s3 effectualit' ꝛ realit' vtrunq3 hēt in vtroq3. S3 q dicūt. si nō est pl9 sb scd'a q̃3 prima. ergo supflue ponit altera spēs. Illud supius est solutū in scd'a refectiōe. ad exp̄ssionē maiorē ꝛ passionis ꝛ redemptiōis. S3 quo ad effectū supflueret scd'a cum idē p omia. ꝛ bm eundez modū essendi sit sb pma spē sicut sb scd'a si significantia nō eēt ꝛ rō sacrificij.

Capitulum q̃rtumdecimū.

Uperest ut iam ad il-

f lam propositionē probandā ꝛ ei⁹ instātias
confutandas descendam⁹. qua dicit. Q,
omnes gratie que veniūt ꝛ dantur ex corpe ꝛ sanguie
christi. danť fidelib⁹ ex digna sumptōe sub vna specie.
seu vt latius dicať. Q, sub vna spē sumiť tot⁹ xp̄s ſm
plenitudinē grāꝝ ꝛ nihil est grāꝝ sub altera spē qd̄ nō
esset sub pma spē. Pro cui⁹ intellectu notandū. q in p
posito ſm sctūm Thomā ſmōe. xxvj. Gratia eē influē
tia diuine bonitatis in aīma p quā assimilata deo fit
ei grata ꝛ vite eterne digna. Uel vt alij dicūt est qddam
diuinū auxiliū ad obtinendū effectū sacramēti. ꝛ diciť
gr̄a sacramētal' seu effectus. Iste aūt effectus eucha-
ristie sacramēti ſm Albertū aliuſ poniť. ꝛ ali⁹ ſm sctm
Tho. Uñ albertus in summa de corpe xp̄i pte vltima.
vbi tractat q h̄ sacramentū vocať donū dic̄. Habꝫ aūt
mltiplicē effectū. ſꝫ vnū hꝫ eēntialē. alios hꝫ adiūctos.
Essentialis effectus est restauratō deperditi in spūali
vita qd̄ hō incurrit ex abstinētia cibi spūalis. Adiūcti
aūt effect⁹ sūt vnitiuū. ↄformatiuū ꝛ charitatis inten
siuum. Postea tñ ponit aliū effectū cū subdit in eod̄
libro dicēs. Licꝫ p omēs virtutes ꝛ oīa bona hō dispo
nať ad h̄ q xp̄o incorpeť. tñ p vnaꝫ grāꝫ h⁹ sacramēti
ſm subalem ei⁹ opatōem fit ip̄a incorpatio. quia sic p
oēm q̄litatē digestiuā ꝛ subtiliatiuā ꝛ depuratiuā vir
tus natural' disposita. vt facilius corpi naturali incor
poretur. quo fuerit ip̄i corpi simili⁹. ꝛ tñ virt⁹ vltime in
corpatōis est in mēbris inducēs ꝛ incorpans nutrimē
tum. ita p oīa bona assimilať fidelis aīma ꝛ hō totus
vt facilius incorpetur. ꝛ tñ in corpe domico in cibum

f

sumpto remanet substantial' virt' et gratia qua homo in xpi corpus inducitur. vnit et incorporatur. Hec ille. Beat' autem Thomas in. iiij. dist. xij. de effectu hui' sacramenti dicit Proprius effect' hui' sacramenti est conversio hominis in xpm et ad hunc sequuntur duo effectus. s. augmentum spual' quantitatis in augmento virtutum. et restauratio deperditorum in remissione venialium vel reparatione cuiuscumque defect' precedentis. Hec ille. Item presupponim' quod dicunt doctores sanct' Thomas Hugo Albertus et alij quod species visibiles et forme non sunt proprie sacramentum. nec aliquid efficiunt in anima. Unde albert' in. iiij. Snia dis. viij. vbi tractat an eucharistia sit sacramentum dicit quod forme visibiles non sunt proprie sacramentum. quia non causant gratiam. Sed corp' xpi verum sit sacramentum. et eius effect' est vnitas corporis mistici. Item sanctus Tho. in. iiij. dis. viij. ar. j. dicit sic ad species aliorum sacramentorum habet se virt' que interi' est que sanctitatem acquirit ex quo sacramentum efficit. Hec hugo. Ita in hoc sacramento se habet corpus xpi quod per consecrationem sub illis specieb' est Unde sicut in alijs sacramentis materiale elementum non est causa virtutis que in ipso sacramento est. nec alicui' spual' effectus in homine nisi mediante virtute per modum quod ex elemento et virtute quasi vnum efficitur. Ita et in hoc sacramento species non sunt causa alicui' effectus spualis in anima nisi mediante corpore christi vero. Item idem sanctus in tercia parte. q. lxxxiij. in solutione secundi argumenti dicit. Sicut se habet virtus spus sancti ad aquam baptismi ita se habet corp' xpi ad species panis et vini. Unde species panis et vini non efficiunt aliquid nisi virtute corporis christi veri Hec ille. Ex hac mente doctorum sequitur correlarie. Quod datis vel assignatis quibuscunque gratijs vel effectibus corpori vel sanguini vel anime christi nulla illarum pendet ex specieb'. sed ex rebus contentis

Item aduertendū q̄ cuȝ apud doctores sctōs in hac materia loquētes. inueniant diuersa scripta corp⁹ chri sti et sanguinē eius ꝯmendantia sicut est apud btūm Crisostomū Albertum ꝛ Cyprianū ac reliquos. q̄r quidam appropriate ꝛ ornate loquūtur ꝯmendantes multiplices effectus corporis christi. ꝛ quidā sangui nis christi. nunq̄ȝ tamē illos effectus. ꝓprietates vł at tributōes ita appropriāt vł attribuūt vni qd̄ de altero negent. sed si qn̄ vni attribuūt. mouētur vł ab extrinse co vel ab intrinseco. Ab intrinseco sic d̄ corpe xp̄i grās dicunt. quia pascit. nutrit. satiat. dat grām ꝯmuniōis et de sanguine christi q̄ dat augmentū gratie redēptō nis. satisfactio est sitis. ꝛ delatio spūalis nutrimēti et si qua sunt reliqua. Ab extrīseco vō. i. ab aliq̄ similitudi ne vel signo sumpto exterius. vt q̄ȝ solent ꝯmunit̄ mili lites dicere. Ego ꝑ domino meo parat⁹ suȝ sanguinē fundere. id ē. mori. nunq̄d corpus nō morie̅t cū sangs̄ effundet̄ cuȝ animał vita sit in sanguīe. sȝ amor vł cha ritas ad dn̄m. seu amici ꝑ sanguinē attribuit̄ morti. vł occasiōi corporis Et quia ita solitū est loqui quia effu sio sanguinis maiorē affectū ostendit translatus fuit ille terminus aut effectus redemptō ad sanguinē in tantum etiā q̄ in plurib⁹ ꝛ maioribus doctoribus in uenit̄ hec translatio seu ꝓꝓetas sanguis trāsferri ꝛ tro po q̄dā dici de passione xp̄i. vt scȝ sangs̄ calix significet passiōeȝ vt dn̄s dixit ad prēȝ. Abba pat̄ trāsfer a me ca licē hūc. Itē ill' discipul' duob⁹. Potestis bibere calicē quē ego bibitur⁹ sū ꝛ generał̄r oīa q̄ dicūt̄ ꝑ doctores aut ꝓphās de calice ł sāguie pn̄t tropolośari d̄ passi one xp̄i ab extrīseco. Itē ab extrinseco vt vicȝ a spēbus panis ꝛ vini sumūtur q̄dam grē ꝛ attribuunt̄ ipsi cor pori et ratione panis vł frumenti. q̄ȝ est granū. crescit

metitur. molit. excoq̄tur ⁊ manducat. ſilitudinarie cor
pus eiꝰ creuit in v́ginis vtero. meſſum eſt in ſuis ꝑ no
bis laboribꝰ. excoctum in crucis patibulo ⁊ mãducat
quotidie in ſacramēto. Silr̄ de xp̄i ſanguīe aſſimilan
do ip̄m viti vue. vino et potationi. ex ſp̄ebꝰ intrinſecis
ſm ꝙ latiſſime h̄ ꝓſequit Albertus in ſuis ſmōibꝰ de
corꝑe xp̄i que eſſēt hic longū ſcribere. Ex h̄ aūt ꝙ corꝑi
xp̄i ſic ſimilitudinarie vel ſanguini ꝑ doctores appꝛop̄
antur. nōne poterint hec eadē in veritate corꝑi xp̄i vel
ſanguini applicari. ita pn̄t quidē ⁊ in veritate appꝛopꝛi
antur. Nā qui diuidit xp̄m anathema ſit ⁊ antichriſtꝰ
Dicitur hijs ſuppoſitis pꝛimo ꝙ ſi ꝯſideremus grām
vt in ꝓpoſito ꝯſiderari debꝫ. vnica ē gratia huiꝰ vene
rabilis ſacramēti eēntialis. et p̄ma ſcꝫ incorporatō no
ſtra xp̄o dn̄o. eo dicente Qui mãducat ⁊c. in me manꝫ
et ego in eo. Scd̄m Albertū ⁊ alijs v́bis ſm Thomā
Conuerſio homis in deū ꝑ amorē. ⁊ ſic incorꝑationeꝫ
ſiue iuxta alios doctores vocemus eam reſtauratōeꝫ
deperditi ſp̄ūalis qd̄ ad idē redit. Et hec ipſa incorꝑa
tio fit per dignā ⁊ meritoriā ſumptiōem corꝑis et ſan
guinis chriſti ſub p̄ma ſp̄ē. Cum ex ſcd̄a ſumptiōe ille
effectus nō ex ſp̄ebꝰ ſꝫ rebꝰ ꝯtentis ſub eis veniat. vt pa
tebit loco ſuo. Et ex pꝛioribꝰ allegatis ſub ſp̄ē pꝛima ſit
verꝫ corpus et verus ſanguis nec plꝰ nͨ minus q̄ꝫ ſub
altera vl̄ vtraqꝫ ſp̄ē. ergo illa tota gratia datur a corꝑe
⁊ ſanguine xp̄i ſub p̄ma ſp̄ē. Scd̄o dicit ꝙ oēs attribu
tiones ⁊ appꝛop̄atōes q̄ de corꝑe vel ſanguīe xp̄i fiūt ꝑ
doctores vl̄ ſacrā ſcripturā ſub diuerſ̄ reſpectibꝰ fiunt
cauſa ampliãdi materiā. excitandi deuotōem vl̄ alijs
cauſis. Sꝫ tn̄ ex his attributōibꝰ non eſt argumētan
dum ꝙ ſic conueniat vni ita ꝙ nō alteri Nam ſi gratie
eedem aliqn̄ attribuūtur diuerſ̄ ſacramentis non erit

mirandū si eidem sacramēto sub diuersis speciebus attri buantur. Ecce glosa ordinaria sup. xix. Joh. Unus mi litū lancea latus eius aperuit dicit. Ut illic quodāmodo ostium vite panderet. vnde sacramēta ecclīe manaue runt sīn quibus ad vitam non intratur. Ille sanguis fu sus est in remissionē peccatorum. Aqua lauacrum pstat & potum. et textus in. c. Cum marthe. de cele. miss. De la tere christi duo pcipue sacramēta fluxerūt redemptio nis in sanguine & regeneratiōis in aqua. Nunquid er go volumus dicere qd qui recipit sacramētum aque & nō recipit sacramētum sanguis habz grām regeneratiōis & non redemptiōis ptinebit ad regnū dei. & tamen erit captiuus diaboli. quia non redemptus. quid hoc dicto stultius & vesanius esse possz. Adhuc & gratia potus & la uacrū. quia p baptisma abluūtur a peccato originali et actuali. Nunqd ergo sanguis christi nō erit potus Absit. Si ergo de gratijs attributis diuersis sacramen tis verum est qd inueniūtur in illis ambe habenē p vtrū qz. quanto magis est verum dicere de diuersis speciebus eiusdem sacramēti. Q, cum sub eisdē vnica res conti- neatur omnes grātie que attribuūtur pme speciei. attri buuntur & scde speciei & econuerso. Et ad hoc dicit hu- go de sacramētis inter alia. Qd sumitur in pane valet ad vtrūqz. similr qd in vino sumit. qr in pane totum & integrum sumimus. Idem dic Alexander de ales sup. iiij. Qd si non essz verum neqz pcedendū. sequitur. Indubitā- ter vnū risu dignum. & contemptu plenissimū. qd vnus & idem hō sm corpus eēt in celo. & sm animā in inferno. Nā si corpus xpi datū est in redemptiōem corpis. & san guis anime. pmunicet qs sub vna spē digne & moriat. sm te erit corpus saluatū. & tū aīa qr nō pmunicauit san guini sb spē vini erit in inferno. Ecce ridiculū. quāuis

ore blasphemo ausus es dicere in tuo tractatu in.c.iij.
circa finem. q̄ cōmunicans sub vna specie indigne cō
municat. et sic q̄ non possit saluari contra omnē ordi
nationē & ritum sancte matris ecclesie. de quo tecū sic
qui contra totā ecc̄iam sapis & eam ore immūdo dam
nas contēdere nolum⁹. Non est enī verum q̄ dicis fi
deles cōtemnere sub altera spē ꝯmunicare. Debuisti
si sapis dicere hūiliter christi apl̄oꝝ & eccl̄ie dei mādā
tis parere. cū illis plenū nutrimētū: et vita ꝑfecta sub
ꝑma spē donetur. O vir ira dei dignū. dicere q̄d grā
dis error est. dicere & scribere q̄ altera spēs in sacrificā
te & in laico est minoris efficacie q̄ꝫ vtraqꝫ. Nam op
positū est veꝝ. hec dicens. dn̄o deo qui in h̄ sacramēto
est plen⁹ tot⁹ & integer sic tuipse ꝯfiteris iniuriā facis.
populū ad errorē inuitas. & sctām dei ecc̄iam ꝯtēnis.
Ipse tibi parcat qui per te iniuriať nobisqꝫ leuius ꝯce
dat ferre iniuriā quā ꝑ nobis suis humeris abste por
tat. Terciū dictū q̄ ille grē q̄ maxīe videntur attribute
sanguini xp̄i. aliquādo attribuūtur corpori & econuer
so. ergo nll'a est ḡra sanguīs christi q̄ non essꝫ corpis
christi. Unde sub ꝑma spē omnes veniunt gratie. Ex
emplū sit de ḡra redemptōnis q̄ scd̄m Albertū maxi
me & alios doctores sanguini xp̄i appropriať. aliqñ at
tribuiť aīme xp̄i. vt Mathei & Marci euāgelio. Da
re animā suā in redemptōeꝫ ꝑ multis. Aliqñ sangui
ni ad Eph̄.j. habem⁹ redemptiōem ꝑ sanguinē ei⁹ Et
ꝑma Petri.j. Redempti estis de vana ꝯuersatōe vrā
non corruptibilib⁹ auro & argento. sꝫ ꝑcioso sanguine
agni imaculati. Aliqñ corpi. vt in euāgelio. Hoc ē cor
pus meū q̄d ꝑ vob̄ tradeť. Tradere enī est dare seipm
in mortē ꝑ captiuis redimendis. Aliqñ toti christo.j.
Thimo.ij. Unus de⁹ mediator dei & hoim xp̄s Ihūs

qui dedit seipm redemptionē p omnib9. et ad Gala
Qui dilexit me tradidit seipm p me. Et in alijs locis
plurib9. Albert9 etiā ipe q̄ attribuit grāz redemptōis
sanguini in pallegato libro. in eodē libro supi9 ita dic.
Quinta causa. quare vocat eucharistia. i. bona gratia
qd est grā sup grām. quasi cumulū ↄtinēs gratiarum
ex corpe qdem ↄfert grām ↄmunionis ex sanguie dat
grām expiationis. ex aīma vo grām redemptiōnis. ex
spiritu xpi dat grām viuificatiōis ⁊ virtutis. ex diuini
tate affert grām refectōis. Hec albertus. Qui supius
dixit grāz redemptōis ex sanguie. iam nūc dixit ex aīa
Preterea ex h dicto q̄libet pt palpare. q oēs iste gr̄e
non dant ex spēb9. aut ex sanguie vl' corpe sub pprijs
signis. Nā si verū esset de grā ↄmunionis ex corpe et
de gr̄a expiatōnis ex sanguie rōne spēx sacramētaliū
vn̄ pueniēt residue grē redemptōnis. viuificatōis. vir
tutis ⁊ refectionis. cū aīma spūs ⁊ deitas nō sint in sa
cramēto ex vi sacramēti vt supius dictū est. s3 ex côco
mitantia pari modo sub q̄lib3 spē. Et si ita sequeretur
q etiā sub duplici spē ex vi sacramēti nō darent omēs
grē. S3 q2 nihil min9 deitas ⁊ aīma est sb pma spē q̄3
sub scda. Quappē sequit incōuincibilr. q in sacrificio
sub spē panis hēt grā ↄmunionis ex corpe. redēptōis
ex aīa. viuificatōis ⁊ virtutis ex spū. refectōis ex deita
te. ⁊ expiationis ex sanguie. cū omnia sint ibi ↄcomitā
ter. ergo omēs gr̄e ex istis veniētes erunt sub vna spe
cie qd erat probandū. Concomitantiā autē dicim9 ra
tione transsubstantiatōis q rōne pfectōnis et ordine
nate por est deitas aīa. ⁊ aīa sanguie ⁊ sanguis corpe
Adhuc autē sanguis xpi habet illas distinctas grās
aut ex corpore. aut ex se. aut ex speciebus. Si ex cor
pore et cum hodie sit in corpore non minus eas hab3

q̄z prius. Et idem si ex se. nō potest aūt dici q ex specie bus. quia illud reprobatū est in suppositōe secunda cū nichil veniat a spēbus nisi vt supi⁹ dictū est. q dn̄s ita se dare voluit in hoc sacramēto sub quodā pacto vt si ip̄m in suo sacramēto digne sumim⁹ ſm q ecclesia dispensat dat nob grām suam. ꝛ q hoc sacramētū visibile xp̄m dn̄m in interiora nostra introducit. ꝛ p h⁹ introductōem medio q̄dam excellētiori videt esse q̄ddā instrumētū grē diuine vt postea dicet. Caplm. xv.

His habitis restat ad

b tua motiua rn̄dere. Cū allegas lyraz. dicis q in illo passu super. j. Corinth. x. Calix bn̄dictionis cui benedicim⁹ nōne ꝯmunicatio sanguīs xp̄i est. Hic accipit ꝯtinens p ꝯtento in calice q̄ dicit bn̄dictionis. q: p dei bn̄dictionē ꝯsecrat. Tn̄ quia pcipiētes eū deuote bn̄dictōem p augmentū gratie ꝯsequūtur. Miror cum allegasti finē q nō vidisti solutōem cū dicit. benedicim⁹ nos sacerdotes. ecce ista cauda soluit totū caput tuū. q de sacerdotib⁹ intelligit apl's ꝛ Lyra ad h exponit. qui enī bn̄dicunt. illi etiā deuote recipiūt Cum enī Lyra fuissz sub vna spē nō est verisimile q ꝯ se loquat. Sz q facis vim ī illo augmēto grē. nō intellige alteri⁹ distincte q̄ in sanguine xp̄i nō eēt ꝯtenta sb p̄ma spē. Nam recipiēs sanguinē xp̄i de calice hz grāz sanguīs xp̄i ꝛ ei⁹ augmētū si deuote sumit ex deuotōe Vñ in grā palogisaris. Naz gtte augmētum hz hō ex deuota sūptione. ꝛ sic ipsa ꝑpatio deuota auget grām Vñ stat q laic⁹ deuote recipiēs scīm corp⁹ ꝛ sāguinē christi sub vna spē cum deuotōe ꝛ lacrimis. plus obti

net gratie et clementie. q̄3 sacerdos simpliciter ⁊ sine
actuali deuotōe sub vtraq3 spē. ⁊ sic hec augmentatio
gratie nō venit ex sumptōe. s3 duota ⁊ religiosa pparat-
tione. Preterea dicim⁹. q̄ Lyra nō ponit grā3 calicis.
id est. ꝯtenti in calice aliā distinctā a grā corpis xp̄i. s3
vtriusq3 vnā grām. pat3 hoc q̄ dicit panis quē frangi
mus nōne pticipatio corpis xp̄i est. ⁊ tñ non ponit ibi
distinctā grām. s3 post calicis ꝯmunionē dic̄. quia au-
gmentū grē sumit. ex vtroq3 illā grām vnā puenire di
cens. Et hoc pt3 modico infra p eundē vbi vtrūq3 exp̄
mit dicēs. Non potestis mēse dei pticipes esse et mēse
demonioꝝ. dicit pticipes mēse dñi p augmētu3 gratie
qd est effectus eucharistie. nō di c̄ grāꝝ s3 grē. Nō est
ergo intētio lyre. aliā esse grām sub spē vini q̄3 corpis
xp̄i sb spē panis s3 vnā. Ad aplm̄ q̄ corpi xp̄i assignat
grām pticipationis ⁊ sanguini ꝯmunicatōis q̄si alia3
grām respōsū est in tercio notabili. q̄ q̄3uis apl's at-
tribuat i passu textus sic d3. tamē nō negat quin eode3
mō ecōuerso attribuant. imo vni qd attribuit. postea
etiam alijs attribuit vt patuit de grā pticipationis in
notabili. Et quāuis ab aplo videat gratia ꝯmuniōis
distincte poni p sanguine christi. tamē postea idē apo
stolus attribuit illā grām vtriq3. cum dixit ad Hebre.
Pueri ꝯmunicauerūt corpi ⁊ sanguini. Et eccl'ia fere
i maiori pte ꝯplēdaꝝ orat. Hec nos ꝯmunio dñe pur
get a crimie ⁊c. Ad augustinū dicendū q̄ nimis curte
et inintelligibilit̄ neq3 ad ppositu3 est induct⁹. Pro q̄
notandū q̄ illa ps hic allegata sumpta ē ex Augustio
sup ps. Dñs regit me. ⁊ Glo. ordinaria. Et cassiodor⁹
post Augustinū ⁊ glosa illi⁹ psalmi sic incipit. Titul⁹
psalmi Dauid sb figura iudaici ppli de captiuitate ba
bilonica reuersi. sub Zorobabel ⁊ hiesu sacerdote ma

gnd pphetā. ꝛ p̄dicit hic reditum fidelis populi de ba-
bilone hui⁹ seculi p xp̄m ad domuȝ dei. ¶Psalmus nā
qȝ iste agit de misericordia christi qua fit reductō. enu
merans decē gratias per quas velut p decem mansio
nes homo ad deuȝ reuertitur. Et ponit illas gratias
per partes psalmi. ¶Prima. locus pascue. id est sermo
diuinus. Secunda aqua refectōis. id ē. baptismi. Ter
cia animā meam cōuertit. augmentū p virtutis et bo
ne opatiōis. Quarta deducēs supra semitas iusticie
et charitatis. Quinta non timor male vmbre mortis
Sexta virge correctio ꝛ consolatio. Septima ad ppo
situm mense preparatio. id est. beata conuiuatio satu
ritatis fidei. esca salutis de qua dicit Apostol⁹. Qui
manducat ꝛ bibit indigne ꝛc. et infra. Vel mensam hic
accipit doctrinā validiorē qua non paruuli sed gran-
diores vescantur. Octaua impinguatio ꝛ vnctio capi
tis christi. ¶Nona calicis inebriatio. id ē. christi sangui-
nis qui sic inebriat vt sobrios reddat. et tūc sequitur il
la eoꝝ allegatio mota q caliceȝ. id est. sanguinē christi.
per se ponit quasi aliaȝ grām a mensa. id est. carne. cū
tamen nec caro sine sanguine. nec sanguis sine carne
possit sumi vel esse. ¶Nec ibi sunt duo sacramēta sȝ vnū
quia nec caro est sanguis nec sanguis caro ꝛ panis ī
carnem vertitur ꝛ vinū in sanguinē et non ecōuerso.
et sub diuersis speciebus vtrunqȝ sumit̄. Ideo mēsam
et calicem hic distinguit velut diuersas gratias. Deci
ma misericordie consecutio. ¶Hec ille. Ex isto toto pro
cessu non innuit̄ aliud q̄ȝ illaꝝ decem gratiaꝝ vel man
sionū aut partium distinctio. sed nichil h̄ loquitur de
gratia sacramētali nec eos ab inuicē distinguit. ymo
in veritate iste textus proprie facit contra allegantem
eum. ¶Nam querit Augustin⁹. Quare quasi alia gra

tia.id est. pars ponitur calix a mensa cum illa duo nō sint nisi vnum sacramentū. nec caro sine sanguine possit esse vel sumi. Et subdit rationē quam tu obticuisti sub tuo verbo ⁊ infra quasi diceres illud quod sequitur non valet pro me quia est contra me. Ideo quia non omnes habent Glosa ȝ ordinariā. credant michi q̄ nichil hic dicitur. ymo in veritate solutio est tue false allegatōnis sub illo tuo. ⁊ infra. Nam soluit qꝛ nec caro est sanguis. nec sanguis caro. et ideo sunt posite quasi diuerse gratie non quo ad effectū diuersum. sed ad diuersum modū essendi sub sacramēto. quia ex vi sacramenti per se p̄mo corpus christi est sub specie panis ⁊ alia cōcomitanter ex vi sacramēti per se non primo. et ita de sanguīe christi. sed quia iuxta eundē vnū nō potest sumi sine reliq̄. non dicit spēs panis sine speciebꝰ vini. sed corpus sine sanguine ⁊ sanguis sine corpe. qꝛ amplius non diuidit̄. ⁊ ideo nō sunt diuerse gratie. pt ȝ igitur q̄ frustratus ē labor vt populꝰ ꝯmunicet de calice quia sub p̄ma totū sumit corpus ⁊ sanguinē et nō potest esse ⁊ sumi vnum sine reliquo. Nullū damnuȝ est fidelibus sub vna specie. ymo salus vita et refectio plena. Dicat igit̄ quicūqȝ q̄tcunqȝ grās d̄ sanguīe xp̄i non poterit eis carere ille qui cōmunicat sub vna specie. ex quo nō potest esse q̄ sumat corpus christi siñ eiꝰ sanguīe. iuxta Augustinū adducit. postea ille somniator Albertū doctorē ecclie p̄fundissimū qui tamē fuit sub vna specie. ⁊ in toto opere suo solēni non redarguit communionē vniꝰ speciei qd̄ tamē facere debuit si illicita ⁊ insufficiens hūane saluti fuit. Aut si non fecit vt debuit insufficiens ⁊ palpator peccati fuit. Cur igitur per ipsos totiens allegatur. ymo ne dum reprobauit sed constanter tenuit in eodem libro suo

de missa prope finem. q ppter intollerabile damnum
qd incurrerēt habitātes in terris vbi nō habent vinum
expediret q dispensaret q corpus christi sine calice cō
secrari possit. quia corpus christi nō est sine sanguine
et anima ⁊ deitate. Cum quo sentit Innocentius in tra
ctatu suo de officio misse. Si igitur quo ad sacrificium
institutio christi est dispensabil a maiori cū non sit in
stitutio p laicis sacramētaliter est fuerat ⁊ erit in mani
bus ecclie. Sz dicūt aduersarij ecclie. Non est fortior
et melior pbatio q̄z p dicta aduersarij ppositū pbare.
Contra. si Albertus ⁊ sanctus Thomas fuerūt aduersa
rij vestre secte. si vera secta est. falsi sunt doctores isti et
inimici veritatis ⁊ iuste a testimonio repellendi p om
nia iura ⁊ canonica ⁊ legalia. Si falsa secta est induci
pro ea nequaq̄z possunt. cum sint in ecclia dei recepti
vt doctores veritatis ⁊ nō falsitatis assertores. Q, si in
parte dixerūt verum ⁊ in pte falsum erunt suspecti. et
est textus Augustini in epistola pma ad Hieronimū
Si ad scripturas sanctas admissa fuerūt vl' officiosa
mēdacia quid in eis remanebit autoritatis. Et ista ra
tio sufficit ad omīa dicta doctor que per aduersarium
christi ⁊ sponse sue ecclesie inducūtur. Non est enim
possibile q doctor catholicus aliqd scripserit erronei
et falsi ⁊ vsq bec tempa indiscussus ⁊ non cōfutatus
p ecclesiā aut nō declaratus fuisset. Naz ⁊ de sctō Tho
ma quedā per emulos ɔdictiones conscripte fuerunt
que tamē p amicos veritatis in armoniā ⁊ concordiā
sunt reducte. inter quas nō inuenit reprobatus q sen
sisset male de cōmunione sacramentali aut de gratijs.
Apparet igitur q illor ⁊ alior doctor mēs nunq̄z fuerit
sicut extra cor intentōem ⁊ ordinē inducūtur. Et hāc
specialem in te dominus plagam egiptiacam immisit

tenebrasq palpabiles vt quos reijcis doctores moder
nos ⁊ nescio q̄mō paruipēdendo appellas in tua sum
ma necessitate. vbi te debuisti doctorib⁹ antiq̄s muni
re illis obmissis recurris palpando ad Albertū ⁊ tho
mam ⁊ alios seq̄ntes, et post hoc nos derides cum no
stros ⁊ ab ecc̄ia assumptos p̄ nobis ymo p̄ fide catho
lica allegam⁹. Dicim⁹ ergo q̄ p̄ te extranee ⁊ sinistre ī
ducunt̄ ⁊ mir̄ est. Putas enī fortasse nos libris origia
libus carere vt compellamur rustica fide tuis trucel
lis ⁊ fasciculis inepte ꝯgestis credere. ⁊ non ꝯ mentem
doctoris inducti ꝯsiderare. ⁊ exinde allegatā autorita
tem ita intelligere vt ad p̄positū inducat̄. Sūma enī
abusio est viri volentis aliq̄d esse detrūcatas viciatas
non ad p̄positū. ⁊ extra intentōē doctoꝝ autoritates
in mediū allegare. Vnd Albert⁹ libꝝ suū quē fecit de
officō misse intitulauit. sic ipse etiā aduersari⁹ ꝯfitetur
Tractat igitur q̄ in missa materia exponēda sit ⁊ q̄lis.
deinde p̄ passum longū ꝓsequitur d̄clarando q̄ confi
cere sub vtraq̄ spē est valde ꝯuenie͂s institutū quo ad
illam siḡficantie p̄fectionē quadruplicē vt supradictum
est. et ita frustra laborat q̄ illa v̄ba ad laicos cōuertit.
sicut ⁊. c. Gelasij Comperim⁹. Vnde passus p̄ aduer
sariū allegatus seip̄m soluit. ⁊ mirandū q̄ ita cecus fa
ctus est q̄ solutōem in ip̄a allegatōe non vidit. Nam
ibidem dicit. Sȝ ad h̄ dicim⁹ q̄ xp̄us postq̄ȝ exhibuit
corpus suū sub spē panis tūc etiā exhibuit. postea san
guinē suuȝ sub spē vini ⁊ vtrūq̄ȝ sacramentl'r diuisim
conficiendo corpus ex specie panis. ⁊ diuisim confici
endo sanguinē ex specie vini. Q̄ȝ autē diuisim sic hec
duo exhibuerit ⁊ celebranda instituerit xp̄s p̄tȝ Ma
thei. xxvj. Hec albertus. Et p⁹ hoc ponit illa autoritas
quam allegasti solū vnū oculum ⁊ vnicā aurē paruȝ

etiaz elemēti pmi in grāmaticalib9 bñtib9 q nō loqtur nisi de pficientibus ⁊ celebrantibus. Q, vo in eadem autoritate dicit Albertus. ideo sub vna spē tradimus corpus ⁊ sub altera sanguinē. fecit festū summū. vix in veritate habet h festum pmemoratōem. Nam vbum tradim9 refertur ad vniuersitatē sacerdotū .i. pficim9 scz qñ erat psuetudo celebrantib9 dare d integro sacrificō iuxta puilegiū qd non facius pmune. Vñ Petr9 de tharento sup. iiij. Sñiaꝝ dicit. q sm morē quarūdā eccliaꝝ sacerdotes epo pcelebrabāt cum ordinabātur ad pñtandū q qñ dñs h sacramentū ⁊ ptātem pficiendi discipul' dedit eis pcenauit sic episcop9 simul' cum ordinatis celebrat. Hec ille. Loqtur etiā in forma ecclesie mādātis q sicut dñs ita tradidit. i. instituit. ita nos ei9 voluntatez declarantes tradim9 sicut apl's dixit. Ego accepi a dño qd ⁊ tradidi vob. ⁊ tñ nō accepit a dño sacramentalem cōmunionē in celo. nec eam tradidit de manibus Corinthijs. sed per epistolam scripsit. ⁊ ideo hoc eoꝝ festum necest dignum cōmemoratōne. quia potest de cōmuni teneri Itaqz ad pauca prospiciētes de facili paralogisant. Q, in eadez autoritate idez Albertus ponit distinctā significatōem ⁊ opatōz corpis a sanguie dicēs. q xpus dedit corp9 suū in pmunionē sui ⁊ mēbroꝝ. sanguinē aūt dedit in redemptōem. q in hoc nutrimēto spūali datus ē pot9 spūal' ad pfectōem nutrimēti spūalis. qui bz aliam opatiōem diuersaz in satisfactiōem sitis ⁊ lationē nutrimēti. Dico q intēdit vt p9 dicebat in pfectōe significātie q pfecta refectio q̄ consistit in potu ⁊ cibo spūali nō significat p vnā spez q̄zuis ē ibi in vitate. Et pter h dic Albert9 q diuisaz habet opatōem sanguis a corpe tam in se q̄z in signo. cum tñ vtrūqz ptineatur sb vtraqz spē. vtrunqz. id est

redemptio ꝛ ꝯmunio cibus ꝛ pot⁹. sic sub altera specie non tñ vtrunq3 ꝑ alterā spēm significat. et h̄ est ꝙ Albertus ꝯcludit vt allegās dixit. ꝙ cū dñs sic ordinauit et mltiplicauit sacramēta ꝛc. expresse ibi ꝯcludit ꝙ tota illa diuersitas existit in diuersitate significatōis. ꝛ non in re q̊ ad effectū. Non ei dixit. nō sufficit in sacramēto elementū efficiens redemptiōez. q2 false diceret. s3 dixit vigilanti v̄bo significans ꝯmuniōnē ꝛ redēptōnem. ꝛ ita ista cauda digna est sacrificio. q2 sine ea aīmal non debet offerri. sic isti aduersarij facere ꝯsueuerūt. nunq̄3 integꝝ aīal dño offerētes. s3 vel caput aut caudā autoritati amputāt vel ventrē exenterant. Vñ cu3 dicunt ꝛ infra semꝑ suspitio est ꝙ ibi ꝯ̄ eos insidie lateant. Igit̄ q̄3 falsa correlaria sciat formare videam⁹. dic̄ ei stati. Ex hijs apparet manifeste ꝙ alteri⁹ est efficacie potus sacramētalis q̄3 cibus cū in toto isto passu hoc Albertus nō dicat. sed debuit dicere. manifestū est ꝙ alteri⁹ est significantie pot⁹ sacramētalis q̄3 cib⁹. ꝛ ita catholice dixisset. Deiñ volens ꝯfutare expositōez illius termini de Alberto tradim⁹. sc3 nob̄ cōficientib⁹ que ꝑt bene sustineri incidit in cilla3 cū eundē Albertū alibi adducit. Hec eni duo ab oīm ore rumināda sūt freq̄ntata memoria in sacramēto. q2 h̄ duo maximū bonu3 sunt fideliū in misterio posita ꝛc. Nā si vult stricte vti terminis. tunc ruminare solū est cibū indigestū digerere. nam potus non ruminat̄. Unde dat Albert⁹ intelligere hec sc3 corpus ꝛ sanguis sunt ruminanda. ab ore fidelium q̄ cum ambo sunt sub spē pāis ꝑt3 intellectus. vel loquitur de memoria passionis in sacrificio. Nam subdit. Q2 hec maximū bonum sunt fidelium in misterio posita ꝛc. Nota verbum misterio. nō dicit in vsu vel sumptōne. Et ꝙ Crisostomus dicit prebere.

tu apponis ꝓ ꝑlis. Unde tibi autoritas vt apponas. qđ tamē in sensu doctoꝝ neq; mēte inueni. Q₂ aūt indu cis btūm Hieronimū in sophoniā. ꝛ habet. j.q.j.c. Sa cerdotes. Qui eucharistie seruiunt ꝛ sanguinē ꝑ ꝑlis diuidunt ꝛc. Ex hac autoritate nichil habes. nā sangꝰ xp̄i etiam sub p̄ma spē diuidit vere ꝛ realit. licȝ nō sub ꝓprio signo sacramēti. Nam ex q̄ ꝓbatum est ꝙ bibit. a maiori sumit diuidit prebetur ꝛ tradit sꝫ vna spē po pulis fidelibꝰ. Postq̄ȝ concedente dn̄o defecerūt au toritates sibi ꝛ quos videbatur sufficietenus p se tra dere declarati sunt sanum ꝛ fidelē sensum ecclie posu isse. vertit aduersarius arma ad rōnes vt citius p eas cadat. impugnat igit debiliter hanc rōnē. Omne bo num qđ datur in vtraq; spē tantū ꝛ non minꝰ dat etiā sꝫ p̄ma spē. ergo sufficit ꝯmunio vniꝰ speciei ad salutē Antecedēs est verissimū. q2 ibi datur totus xp̄s corpꝰ sanguis anima ꝛ deitas ꝛ tota sancta trinitas que est summū ꝛ inestimabile bonū. cum plenitudīe gratiaꝝ et fructu. Rn̄det ad hꝫ ꝙ quāuis veꝝ sit. tn̄ aliter ꝛ alit. quia in prima dat se p modū cibi. in secunda p modu; potus. Gratias age deo ꝙ recessisti ab illo termino ali ud aliqđ sub prima ꝛ aliud sub scđa. ꝛ iam dicis te cor rigendo alit ꝛ aliter. sic bone homo. sic semp facias vt tandē ad sensum eccl'ie venias. Ista igit alietas accidē talis. scȝ cibatio ꝛ potatio. aut datur rōne spēꝝ aut rōe rerum ꝯtentaꝝ. Non spēꝝ quia inq̄ntū spēs non sunt cibus ꝛ potus sp̄ualis. Ergo rōne reꝝ cōtentaꝝ. sȝ iste sunt ita bene sub p̄ma sicut sub scđa ex vi sacramēti p se. non p̄mo vt dictū est. ergo cum illud summū bonum non alliget speciebꝰ. in sacrificio voluit se significare distincte ꝓpt illaȝ q̄druplicē significantiā. sed in effica cia totū se prebet percipienti. Et ita illa ratio superior

militat in vita. Deinde volens solutõem suam in illã stabilire ꝯfirmat per duo similia. Nam idez sol diuersos effectus facit ꝑ diuersa media. aliqua siccãdo. aliq̃ humectãdo. Similiter christus ꝑ diuersa sacramẽta salutem diuersimode ⁊ grãm operatur. Secundũ ponit simile de natura q̃aliter operatur salutẽ ꝑ cibum ⁊ aliter per potũ. ⁊ deficiente potu deficeret nature opatio per potum. sic christus per speciem alteraz operatur potuz spũalem ⁊c. Dicendũ ꝙ illa ratio nostra assumpta currit in quattuor pedib⁹ impugnatio autez claudicat in similitudinib⁹. Nam verũ est qꝺ dicit. Xp̃us per diuersa sacramẽta tanq̃m ꝑ diuersa instrumenta causat grãm in suis fidelib⁹. Sed due spẽs in hoc sacramento nõ sunt duo sacramẽta. ergo ꝑ eas nõ causant diuerse grẽ. Simile est ꝺ sacramẽto baptismatis aque et sanguinis. Nam licz ista ꝑ materiã solam differãt. tamen in aqua nõ datur alia gr̃ia q̃z in fusione sanguinis pro christo. scz in q̃ntũ quis in suo sanguine baptisatur. Vñ cum ista nõ faciant duo sacramẽta sz vnuz quanq̃z sint plura materialia. sed nõ distinguũtur formaliter et in esse specifico sacramẽtali. non causant diuersam grãm. ita ⁊ de sacramẽto eucharistie. Naz cũ res distinguatur ꝑ formã. forma aũt huius sacramenti vna est. scz xp̃us. ⁊ due sunt species materialr. Quapropter non est simile de sole ⁊ de spẽbus huius sacramẽti. quia sol per illud agens ꝙ indurat in eternũ nõ p̃t facere liquefactiõem. neq3 est possibile vt rem quã calore incinerat ꝑ idem agens ⁊ eodem modo liquefaciat. Similr ⁊ natura nõ inducit ꝑfectionẽ nutrimẽti ꝑ solum cibũ nec ꝑ solũ potuz. sed simul quia neutrũ illorũ hz in se reliquũ vt talia. Vñ deficiente potu delatiuo nutrimenti deficit nutritio. In ipo autez christo dño quis

audet dicere deficere potũ. cum sit ipe eterna satietas
Unde dando se sub pma spē dat se cibũ ꝛ potũ. et sub
scda similr. Et ideo illi fatui hospites interdũ nostris
catholicis psbiteris dabāt cenā sine potu. errantes in
hac silitudine. ac si sub spē pais sit xps assus. coctus vl
frixus sine sanguīe suo. ꝛ sub altera spē sanguis siñ cor
pore suo. volētes trahere silitudinē ab impfecto ad p
fectissimũ. Si tñ essꝫ aliqs cibus pporcionat⁹ q ꝛ ciba
ret ꝛ potarꝫ si talē refectōꝫ hospites darent nō puto vt
vinũ apponere sit ncce nc haberēt vnde nolētes bibere
deridere possent. sic cibus auiũ regaliũ. ꝛ qtuor aīma
lium ex qttuor elemētis a predominio viuentiũ. in qꝫ
bus eēt silitudo pporcionabilior ꝛ melior cũ ex ipso ci
bent ꝛ potent. null⁹ enī falconē deridet si nō bibet. ridē
dus magis essꝫ qui inebriatũ inebriare ꝛ potare vellet
Optima v̓o similitudo est in cibo manne qd habuit
oēm saporē. Uñ ps. Manducauerũt ꝛ saturati sunt
nimis desideriũ illoꝝ attulit illis. nō sunt fraudati a de
siderio suo. Istd potuit ꝛ debuit p exemplo recipe vi
uacissimo. Btūs etiā Thōas ponit exemplũ in botro
in q est cib⁹ ꝛ pot⁹ vt infra dicet. Et puta ꝙ mltũ ppriũ
exemplũ est in lacte materno q infans ꝛ in vtero et per
certos dies enix⁹ alitur qd est sibi sufficientissimũ nu
trimentũ p cibo ꝛ potu. Et qd dices. puer comedit vel
bibit lac. dicere optꝫ ꝙ ꝛ bibit ꝛ comedit. Quare etiam
falsissime infers ꝛ mortalr ꝙ xpus nō dat se p modũ
potus sb pma spē qꝛ nō est veꝝ vt dixim⁹ nisi vt sub si
gno pprio. Sꝫ debuisti dicere ꝙ nō significat p modũ
potus qꝫuis in v̓itate tribuit se potũ. ꝛ ita nō est veruꝫ
ꝙ sbtrahat grām suā ꝯmunicāti sub vna aut pma spē
vel ꝙ hō sibi subtrahat ꝛ ita indigne ꝯmunicet qlibet
sub pma spē. Et mirũ dictu ꝙ istud scribere ausus es.

Nam tu ipse ad interrogatõem vnius nobilis ꝛ magni
ex p̓matibus regni interrogatus an sub vna spē ꝯmũicare
sufficeret ad salutē. Rñdisti ꝙ sic. Qd̓ postea negans
publice testibus tue opiniõis fuisti ꝯuictus ita astruxisse.
Falsũ ergo ꝛ ad panistaꝝ saporē inclinatũ ſmonē dicis
qui ex spēbus grām astruis. Quappͤ nos catholice cõ
fitemur ꝙ q̄ aliter q̄z sācta matͤ ecclia ordĩauit. p̄sumit
eucharistiā sumere indigne sumit ꝛ peccat mortalr̓ sicͭ
inferius pbabitͭ. Et tu ipse tenēs ꝙ q̄ de altera spē cõicat
solũ scd̓e spēi grām perdit heresim astruis. ꝛ hostis es
patentissimus ecclie. ymo dico ꝙ q̄ se in alteraz ingerit
absq3 licentia eccĩe etiaz p̓me grām pdit. Et ad hoc est
illa autoritas p te allegata Remigij. j. Corinth. xi. Qui
māducat ꝛ bibit ĩdigne. indigne. id ē. ordine nõ obſua
to. q̄ sc3 aliter misteriũ celebrat vl̓ sumit q̄z traditũ est
a sanctis patribus. vt sc3 si post cenā vl̓ infermẽtato fiat
Similiterq3 a sctis pr̄ibus et vniuersali eccĩa traditu3
est vt ꝯmunicetͭ ꝑl̓s sub vna spē. indigne sumit q̄ aliter
q̄z sancta matͤ eccĩa Romana sumit. vt fuit supra per
btm Luciũ in. c. Ad abolendā allegatũ. Falsum ē etiā
qd̓ subdis ꝙ xp̄m nõ dedit sub vna spē nec scti p̄res vt infe
rius patebit. ymo falsu3 ē ꝙ vnq̄3 laicis dedisse sub vtraq3
spē. Nam ipis solis q̊s in sacerdotes ordĩauit. p̄cepit
vt facerent. id est. conficerēt in sui memoriā. Unde illd̓
sacramẽtũ dedit xp̄s aplis in rõe sacrificij cuius dispensa
tiõis vsũ eccĩe ꝯmisit. S3 sub duplici spē p̄cepit eis vsũ
nõ rõe efficacie s3 rõe sigĩficantie. vt iā sepe dictu3 ē. To
tum v̓o se dat fidelibus sub p̓ma spē cũ omibus donis ꝛ grã
tijs spiritalibus. iuxta capacitatē accipiẽtis. Subiũgis
in fine tui capli Correlariũ. ꝙ grādis ē error scribere ꝛ
dicere ꝙ altera species in sacrificante et in laico non
est minoris efficacie q̄z vtraq3. ꝛ hoc probare conaris

quia vtraqꝫ species duplicat grām. ad hoc iam plene
est responsum. Dolemus tamē p te ⁊ teipm deplangi
mus qui omniū doctoꝝ sentētias qui sunt supiꝰ alle-
gati ꝯtemnis. ⁊ eoꝝ scripta errorē appellas. ⁊ tn̄ eisdem
doctoribꝰ corrupta ⁊ erronea allegatōe vteris. qui do
ctores vniformit̄ dicunt. ꝙ quo ad efficaciam ⁊ in lai
co ⁊ in sacerdote nichil plꝰ aut minus efficit vna spēs
q̄ʒ vtraqꝫ vt est supius deductū. Sed dignum est am
miratōe ⁊ deus laudandꝰ qui obstruit os loq̄ntium
iniqua ⁊ proprio fune ligat in dei ecclesiam manū mit
tere volentem. Ecce allegas hic beatū Thomaʒ ꝙ vir
tus diuina et passio christi opatur in nobis diuersas
gratias per diuersa sacramēta quasi p diuersa instru
mēta. hec ille. Profecto si hec autoritas est p diuersis
gratijs sub vtraqꝫ specie. ergo ineuitabil̄r erunt octo
sacramēta quia hec duo instrumēta per te. Si vō do
ctor sanctus intelligit sicut ita ē d̄ alijs sacramētis q̄re
est hic adductus. Ecce huiꝰ viri inuolutōem. Similit̄
quoqꝫ in sequenti capitulo vbi ponit effectꝰ sacramen
ti sanguis christi in sumēte sic in assistente digne. Ma
le igitur infers ꝙ fideles spoliarent̄ gratijs nō sumen-
tes sacramentū calicis cū omnē participatōeʒ calicis
digne interessentes ꝯsequūtur iuxta illud Psal. Par
ticeps ego sum oīm timentiū te ⁊ custodientiū māda
ta tua. Adhuc ⁊ omīa diuina munera. scʒ remissionē
peccatoꝝ. eternitatē gl'e ⁊ meritū fidei ꝯsequunt̄ ꝯmu-
nicantes sub vna spē dicente dn̄o. Et q̄ mādu cat me ⁊
ipse viuet ppt̄ me. Item q̄ māducat hūc panē viuet in
eternū. Illa igit̄ misteria q̄ in ꝯsecratiōe calicis posita
sunt. q̄ simplici pp'lo multū sūt tāq̄ʒ secreta misterioꝝ
celanda oīa in effusione sanguis sonāt. nō autē q̄ ad
efficaciam sub scd̄a spē eiusdē sanguis cū pprie idem

numero.natura.re. proprietate.efficacia.virtute.gratia suauitate.refectione et omni dulcedine idem sit sanguis sub prima specie sicut sub secunda iuxta doctores supius allegatos. Representatio autem ipius passionis summe fuit necessaria ab hijs speciebus quasi cuiusdam sensibilis rei manuductiua in memoriam tenaciorem mortis christi. Et hoc est quod dicit beatus Thomas quod licet totus xpus sit sub vtraque specie.tamen seorsum consecratur.ad representandum memoriam passionis et significantiam.integrum esse cibum et potum xpm sed in qualibet specie contentum. Unde generalis solutio est.quod omnes isti doctores loquuntur de significantia non efficacia. Unde expresse Innocentius hic allegatus est contra allegantem. Nam dicit quod vtraque species consecratur. et neutra superfluit etc.et hoc est quo ad significantiam vt supius dictum est. Quam igitur falsa quam perplexa est illatio istius tractatiste dicentis quod geminata est salus sub vtraque specie.et tamen vna est salus sub vna specie. Concludit esse duplicem salutem.in ipsam etiam gramaticam peccans dicit. In vtraque specie esse salutes et in vna specie salutem. Que est ergo hec geminata salus. Nos enim scimus satis esse homini nec plus posse esse cum semel saluabitur. Credimus etiam quod redemptionem hominis christus operatus est totam salutemque corporis et anime quam totam in corporis sui digna susceptione efficere voluit. sub qualibet specie et in sacrificio sub vtraque significare. Si igitur etiam secundum eum vna est salus sub vna specie.sed quam vna et semel saluatur non oportet plus saluari. Non contristentur fideles ymo gaudeant.quod tuam aduersarius ecclesie confitetur salutem esse sub vna specie.et tamen supius dicebat quod qui non communicat sub altera specie.etiam primam gratiam perdit. Hic autem eam salutem et gratiam inuenit et sumus contenti. Sed aduertat fidelis quod sequitur et fugiat laicum. Dicit enim quod gratie non dantur eedem per speciem panis sacramentalis

sicut ex calice. Quis est iste panis sacramētalis quem semꝑ pietas christiana exhorret. Hic apparet ꝙ de his gratijs ideo contendit quia non potest obliuisci de pane. quē si non audet nominare materialē. sed iam per expressum sacramentalē appellat. ꝛ illi pani sacramētali alias gratias attribuit. ꝛ vino sacramētali alias. Fugebant viam xp̄iane fidel' ꝛ simpl'r ꝯfiteare nihil panis et vini hic neqꝫ materialis neqꝫ q̄litercunqꝫ nomiati. sed sola accidentia remanere ꝛ vnicā ꝑsonā dn̄i nostri Ihu xp̄i ꝛ sub prima ꝛ secunda specie crede. ꝛ ita facil'r laqueos ꝛ insidias inimicoꝝ pambulantiū in delictis suis declinabis. Et non sis appreciator panis ꝛ vini. sꝫ corporis ꝛ sanguinis christi hūilis et fidel' receptor. Neqꝫ crede ꝙ dn̄s ī hac p̄ma spē. aliter tuā fuisset opatꝰ salutem. et aliter sub scd̄a sicut ille fictor dic̄ compando fedas medicinas primo curatio salutis quasi dn̄s ita det salutis ꝑtem hic ꝛ alibi aliam ꝑtem sicut medicus per aliam medicinā curat colerā ꝛ ꝑ aliud antidotū flegma qđ est impfectionis ꝛ artis ꝛ nature. Nam si esset medicina aliqua saltez reuelata q̄ omēs morbos curaret hec perfectissima esset. ita est xp̄us dominꝰ in hoc sacramento summa medicina in spē cibi datus fidelibus vt teste btō Urbano sicut homo ꝑus corruit ꝑ cibū ita curet̄ ꝑ cibum. Et hec dicta sint de materia gratiaꝝ.

Capitulum decimūsextum.

q

Uinta propositio fuerat aduersarij eccl'ie etiaꝫ ꝑ nos recitata in alia forma ꝛ itentiōe q̄ꝫ ipe posuit. Spēs visibiles. id ē. accidētia sine subiecto sacramenti altaris

nihil opantur seu causant aut ꝯferunt grĩe in anima
Pro cuius ꝓpositõis catholico intellectu pmo pmit
tendū est qđ notauit Hugo pte.viij.de sacm̃etis dicẽs
ꝙ tria sunt in h sacramẽto. Spẽs visibiles.veritas cor
pis ꝛ sanguis ꝛ vtus grĩe spũal.ꝛ sic tria sūt ibi in vno
In pmo inuenit signū scđi.in scđo causa tercij.in tcio
vo virtus scđi ꝛ vitas pmi. Sȝ scđm in sacramẽto est
veritas corpis.ꝛ illa est cã tercij.Hec ille.Quo psuppo
sito sit h pma ꝯclusio capiendo sacramẽtuȝ pmo mõ
scȝ p spẽbus visibilibꝰ panis ꝛ vini h mõ sacramẽtum
nihil causat in aĩma.pbat illa ꝯclusio p illã suppositõeȝ
venerabil Hugonis.Nã dic ꝙ pmū est signū secundi
sed q2 scđm ẽ corpꝰ ꝛ sanguis xpi q̃ sunt cã tercij.id est
grĩe spũalis.cū ergo signū nõ sit nisi signum ꝛ non cã
ptȝ expsse ꝙ accidentia q̃ sunt signa nõ sunt causa grẽ
spũalis.Item Albertꝰ.iiij.Sñiaꝝ dist.viij.vbi tractat
an eucharistia sit sacramẽtuȝ dic.ꝙ forme visibiles nõ
sūt ppe sacm̃etū.q2 nõ causant grãm sȝ corpꝰ xpi verū
est sacramẽtum.ꝛ eius effectꝰ ẽ vnitas corpis mistici.
Hec albtꝰ.Item Tho.in tercia pte.q.lxxxiij.in solutõe
scđi argumẽti dicit.Sic se hȝ vtus spũssancti ad aquã
baptismi.ita se hȝ corpus xpi ad spẽs panis ꝛ vini.Vñ
spẽs panis ꝛ vini non efficiūt aliqđ nisi vtute corpis
christi veri.hec ille.Ex dictis hoꝝ doctoꝝ habes ꝙ spe
cies visibiles nihil ꝯferunt grẽ spiritual.nisi ꝙ fontem
gratie xpm dñm in interiora hoĩs misterialr inducūt
Sȝ diceret quis.ad quid ergo illa accidẽtia remanẽt
cum nihil ꝯferant grẽ. Rñdet magister in.iiij.dist.xij.
dicens.Remanẽt ergo illa accidẽtia p se subsistentia
ad misterij ritū.Glo.vt occultetur in eis corpꝰ christi
ad gustus fidei q3 suffragiū.quibꝰ corpus xpi habens
formam ꝛ naturã suam tegit.Ubi glosa super verbo

Gustus. ne scz abhorreat carnē crudam. Item super v̄bo fidei. Glo. vt fides mereat̄ credendo q̄d nō vid3. Hec ille. Ecce magist̄r illum profundissimū. qui non dicit q̄ maneant accidentia ad grām causandū ⁊ cōferendū. Vñ ⁊ ecclia canit. Sub diuers̄ spēb⁹ signis tantū ⁊ nō reb⁹ latent res eximie. S3 obijcis in fine. si species sacramēti nihil agūt. q̄d agit aq̄ bñdicta nō ex̄ns nisi aqua. Vñ sequeret̄ q̄ aqua bñdicta ess3 maioris efficacie q̄3 sacramētu3 corpis x̄pi. Item si spēs nihil conferrent. seq̄ret̄ q̄ nō deberent hōies ꝯcurrere qñ pulsatur ad videndū corp⁹ x̄pi. et si sic daretur occasio erroribus absentādi se a visione corporis x̄pi. Item allegas Magist̄r in q̄rto ⁊ Innocentiū. q̄ cu3 species sacramēti sunt sacramentu3 eucharistie. dicere q̄ spēs sacramenti nihil opatur: est dicere q̄ sacramentū eucharistie nihil operat̄. q̄d est error per exp̄ssum. Itē in fine arguis q̄ dicētes spēs sacramenti nihil ꝯferre loquūt̄ ꝯ cōmunionē vni⁹ speciei. et assimilas fideles catholicos illi meretrici apd̄ Salomonē que dixit. Nec mihi nec tibi. iste sunt tue motiue nō ratiōes sed potius delirationes quib⁹ conaris ꝓbare q̄ spēs sacramentales aliquid conferūt gratie. S3 vbi debuisti apparere gloriosus factus es ridiculosus. Cum enim facis ꝯparationē spēr ad aq̄m bñdictā valde imptinent̄ allegas duplici defectu. Primo debuisti ꝯpare spēs sacramēti ad spēs sacramētales vt drñtiam vl̄ ꝯuenientiā ponas int̄ sacramentū ⁊ sacramētale. Scd̄o quia facis ꝯpatiōnē inter accidentia ⁊ substantiā. inter spēs visibiles ⁊ int̄ aquā. S3 nō mireris q̄ plurima ꝯferunt̄ ex aspersione aque bñdicte cū in simili vt in hoc capl̄o in p̄ncipio induxisti. Baptism⁹ ⁊ penitētia delent pctā ⁊ venialia ⁊ crimīalia. scd̄m te ergo eucharistia delebit

criminalia ꝛ venialia peccata. ꝛ erit causa remissionis
culpe ꝛ pene. qd nemo sani capitis dicere audet. Nam
ſm Ambroſiū hoc nobilissimū sacramentū nō pdest
nisi qui secū innocentiā ad altare portat. Vñ psuppo
nit grām. Hñt ergo minꝰ digna sacramēta aliquā vir
tutem q̄ non cōpetit sacratissime eucharistie ꝑpter ip
sius nobilitatis materiā vt apparet ex dño Petro de
Tharent. sup quarto. nec ꝑpter hoc ē ignobiliꝰ. qꝛ illa
sunt ad istud ꝑparatoria. Istud autē tanq̄m vnū ꝯserua
tiuū ꝛ deperditi spūalis restitutiuū. Q, igit aqua bñ:
dicta habet grās illas ꝛ virtutes. non hȝ eas p modū
sacramēti. sed per modū meriti. quapropt nō est simil
compatio alterutriꝰ. Unde scīs Thōas. in. iiij. dist. ij.
Alexander de ales et Petrus de Tharent. dicunt ꝙ
remissio venialiū que fit p aspsionē aq̄ bñdicte. nō fit p
modū sacramēti ſȝ rōne meriti ex eo ꝙ nō ordinat ad
remediū prestandū ſȝ ad remouendū ꝓhibens. i. ad re
mouēdū impedimēta digni vsus sacramētoꝝ aut ad
ꝓmouendū dignū vsum eoꝝ. Vñ aq̄ benedicta et alia
sacramētalia hñt efficaciā ex merito vniuersalis ecc̄ie
qd applicat fidelibꝰ p sacramētalia sic̄ p sacramenta
applicat meritū passiōis xpi. Et ꝑpterea dicunt sacmē
talia. id est ad solennē vsum sacramētoꝝ vtilia. Q, au
tem dicis irrisor omniū cerimonialiū et institutionū
ecclesiasticaꝝ ꝯtemptor ꝙ aqua bñdicta nō est nisi aq̄
de qua dicimꝰ ꝙ pstet sanitatē corpis. integritatē men
tis. tutelam salutis. securitatē spei. corroboratōȝ fidei.
non putes istud ecc̄liaȝ dei supsticiose ꝛ friuole freq̄n
tare. nō nos ſȝ sctōs dei prēs ꝛ martires argue q̄ h in:
stituerūt. Nā iuxta ꝯstitutionē vetustissimā a btō A
lexandro pp̄ et martire quīto post btūm Petꝝ aq̄m
sale aspersam populo benedicimꝰ vt ea cuncti aspersi

sanctificentur ⁊ purificent. Nam si cinis vitule aspsus populū sanctificabat atq̃ mūdabat. s. a venialib⁹. mlto magis aqua sale aspersa. diuinisq̃ pcib⁹ sacrata ppl'm sanctificat atq̃ mundat a venialibus. Et si sale asperso per Helyseū sterilitas aque sanata est. q̃nto magis diuinis precib⁹ sacratus sal sterilitatē rerum aufert humanarum coinquinatos sanctificat ⁊ purificat. bona multiplicat. insidias diaboli auertit ⁊ a fantasmaticis versucijs homies defendit. Rursus Cyp̃anus papa ait. q̄ ideo homines aqua aspgunt benedicta. q2 valz ad sanctificatōem. Vn̄ scriptura p Ezechielē dic. Aspgam sup vos aq̄m mundā ⁊ mūdabimini ab omib⁹ immūdicijs vestris. Et Guilhelm⁹ in suo rōnali pte tercia. c. de aqua bn̄dicta in dn̄icis diebus ante missaz maius altare ⁊ totus populus tantū aspergit. ⁊ infra. Q2 enī ꝯclusit deus oīa sub peccato saltez veniali. q2 septies in die cadit iustus. Idcirco ip̄e ppl's ecc'iam ingrediens diuinis insistere intēdens. ip̄a aqua sanctificata aspergit que valet ad q̄tidiana delenda peccata sicut cinis vitule in veteri testamēto bm q̄ qui immūdus erat phibebat eccl'iaz ingredi donᶜ aqua lauaretur. Hec rationalis diuinoꝝ. Preterea iuxta sentētiā Alberti magni aqua benedicta nō ex seip̄a habz hos effectus. sed quia diuitas est desup inuocata. ⁊ humilitas homis suscipientis considerata quāto homo propter deum subijcit se viliori creature sup quā nomen dn̄i est inuocatū tanto ex merito nō ex sacramēto maiorem grām pmeret. Hec ille. Hec idcirco paꝝ extendere libuit vt ppl'us intelligat quomō tu sup cerimonialibus fastidis ⁊ contēptui habes. Quapropter ad argumentū tuū dicim⁹ formalr. q̄ aut cōparas species panis ⁊ vini ad sp̄ēs aque bn̄dicte. ⁊ ita neutꝝ aliquid

operatur virtutis. quãuis spẽs panis ⁊ vini in h differunt. q circũstant nobilissimũ ens. puta corpus christi et dicunt sacramẽtu3 tantũ. sed accidentia aque informant tantũ substantiã aque. Si vero compas substantiam ad subãm. tũc indubitant ⁊ catbolice ↄfitemur q nobilissimũ corpus transsubstãtiatũ ex pane infinities excedit in vtute gr̃a ⁊ plenitudie cũ sit fons p̄pri⁹ cui nõ ↄmunicat alienus. et nulla erit ↄparatio subãe aque ad substantiã corpis xp̄i. sicut finite vtutis ad infinitã. creature ad creatorẽ. Si aũt compas accidẽtia panis ad subãm aque nõ vt simplr̃ aque. sed vt eius sup quã est nomẽ dñi inuocatũ. tũc illis p̄eminet virtutib⁹ vt dixim⁹. q̃s tamẽ de accidentib⁹ nõ legimus Ad aliud obiectũ qd̃ dicis. q cum quis videt species sacramẽtales dic̃ per q̄ndã tropum. video corp⁹ xp̄i. Si sanũ sensum ecclie seq̄ris ver dicis. sed timeo ne te bic sens⁹ decipiat. vt semp aliq̃d spẽbus ↄcedas. q3 sc3 panis adbuc vl̃ vinũ sensui tuo sapiãt. Est enĩ sensus eccl̃ie. ego video corp⁹ xp̄i. id est h qd̃ sb spẽ pais video ẽ corp⁹ xp̄i. Vñ lyra sup vbo. Hoc. id est. ↄtentũ sb spẽ panis est corp⁹ meũ de q̄ mlto clarior babend⁹ eẽt sermo. Q3 autẽ infers. si ergo spẽs nibil ↄferũt. quare ad eleuationẽ p̄p̄lus ↄcurrit. Dic nob o bõ cu3 p̄pls ↄcurrit an currit cum toto corde vt deũ videat incarnatu3 oculo cordis in h reuerẽdissimo sacramẽto ⁊ ex digna visione remissionẽ ⁊ indulgẽtias pontificũ mereatur. an vt solas spẽs visibiles cernat. Si vt xp̄um dñm videat optime sentires. q3 ita fides catbolica sentit ⁊ credit. Et ad h Albtus p te allegat⁹ fac̃ optie. Deb3 enim omni conamie ⁊ deuotõe fidel p̄p̄lus ↄcurrere ad tantum misteriũ videndũ ac si p̄ñtialiter esset cum dominus in cena istud instituebat. cum pro nobis in cruce

pendebat cū a mortuis resurgebat. ⁊ sub illis spēbus credere fideliter esse verum deū ⁊ hominē cum aīa. corpe. sanguie. ossibus ⁊ tota substātia corporea ⁊ deitate. naturalr̄. realiter ⁊ vere. ⁊ ipm ibi deū suum adorare. Cum enī scd̄m Augustinū sacramētum ecclesie duobus modis conficit. scʒ visibili elementorū specie. et inuisibili dn̄i nostri Jhu christi carne ⁊ sanguie. id ē sacramēto ⁊ re sacramenti. Manifestū est q̄ deum in hoc sacramento veneramur. nō illa accidentia. Nam dicit Aug. In spē panis ⁊ vini quā videm⁹ res inuisibiles. i. carnē ⁊ sanguinē honoram⁹. Et btūs Thōas in scd̄a scd̄e. q. j. arti. iij. Fides credētis nō fertur ad has species panis vel ad illas. sed ad hoc q̄ veruʒ corpus christi ē sub spēb⁹ sensibilib⁹ quādo fuerit recte consecratum. Hec ille. Unde Albertus p̄te allegatus facit pro nobis. q̄ ad videndū corpus dn̄i popul⁹ cōcurrit vt recipiat dn̄m venientē ⁊ p̄ntial'r ibi in sacramento existentē. Non aūt dic̄ vt videat spēs. sed vt inspectis specieb⁹ ibi fide credat velatū dn̄ʒ. ⁊ eū in hac velatōe quasi veste ꝯtectum adoret scd̄m q̄ idem Albert⁹ loquitur in s̄monibus de corpore christi allegando Augustinū dicentem. Si quis purpuram vel dyadema regis per se iacens inueniat nūquid eam adorabit. Cuʒ vero ea rex fuerit indutus periculum mortis incurrit si eam quis cū rege adorare contempserit. Ecce q̄ dyadema vel purpura cum rege adoratur. ⁊ tamē in purpura nichil est regni vel regalitatis sʒ sub purpura. ita est de spēbus. Sʒ cuʒ q̄s desiderat regē videre nō claudit oculos. sʒ vidit purpurā. ymo libent̄ vidʒ regē purpuratū. Juxta illd̄ sapientis. Filie iherusaleʒ videte regem cum corona qua coronauit eum mater sua ⁊c.

qꝛ scit ibi sub purpura oīa mēbra regis celata ⁊ in ve
ritate ꝯtenta. alias si pn̄tiam solū specieꝝ consideres
et nō ꝯtentū. tunc cū calix eleuat̄ nō deberemꝰ inspice
re. qꝛ spēs vini nō videmꝰ. Uel optꝫ vt in calice vitreo
conficias ad ōndendū ꝓpt̄o spēs vini. Et forte h̄ est tua
ratio vt semꝑ illud venerabile sacramentū certis tpi-
bus ꝓpt̄o exhibendū omni die ad videndū absqꝫ omni
reuerētia exponas. vt aliud quipiā qđ in corde latꝫ in
corda fideliū infundas. ⁊ eccl'ie q̄ tpa certa ad h̄ sacra
mentū exponendū statuit semꝑ vt soles contradicas.
ymo vt scimꝰ in tantā leuitatē corpis dn̄ici ostēsionē
dedisti. vt paꝝ ad sctām eleuatiōem intēdant. vbi plu
rime sunt ⁊ grē ⁊ indulgentie cōcesse ꝓpter continuam
ad populū in sacrario expositōeꝫ. Itaqꝫ ex Alberto ꝑ
te allegato nō sequit̄ illud quod infers ꝙ sacramentū
visibile aliud oꝑet̄. sꝫ debuisti ex eo sic inferre. Ex h̄ ptꝫ
falsitas eoꝝ q̄ dicunt ꝙ spēs ꝑ se aliquid oꝑent̄. Scđo
ꝙ ꝓpt̄us libent̄ debꝫ interesse misse sacratissime ⁊ eleua
tioni corpis xp̄i. vt ibi p̄sentialr̄ videat ocl'o cordis do
minū nostꝝ velatū. sed non dicit expositioni q̊tidiane.
Tercō ptꝫ ex Alberto ꝙ summa est sanctitas sacerdo
tibus hoc mēoriale passionis celebrantibꝰ Hūc passū
expresse induxisti ꝯ te ⁊ tuos clamādo vociferādo. q̄d
illi aduersarij boni oꝑant̄ in castro. aut monachi solū
legentes missas non p̄dicant neqꝫ laborant cum ꝓpt̄o
quid boni oꝑant̄. Audisti Albertū si summa sacerdo
tum sanctitas ē hoc celebrantiū sacramentū. ymo ni-
chil est altius ⁊ p̄stantiꝰ. Et h̄ est qđ dicit beatus Leo
Dyoscoro Alexandrino ep̄o. Non modica res est vnā
missam facere ⁊ valde felix est q̄ vnā digne potest cele
brare. Et est Canon de ꝯse. di. j. Sufficit. Quarto patꝫ
ꝙ ex presentia corpis christi in sacramēto altaris. hec

bona hic consequit. si adest deuote sancte eleuationi q sancte societati iunct⁹ est scꝫ sacerdotuꝫ qui eleuant et angelorum qui assistūt. Scdo q adorat dn̄m suum p̄sentialiter in sacramēto existentē. Tercio q cū multitudine orat fideliū ⁊ ita citi⁹ exaudit. Quarto q mēor est illius exaltatōis xp̄i in cruce p nob qui nos traxerat ad se. Quīto q homo in q̄ndam stupore dei ꝯuertitur. videns q̄ntam charitatē nobis dominus ōn̄dit. vt se nobis hic in sacramēto reliquissꝫ. quē sꝑ p̄sentem habem⁹ cuius bn̄ficioꝝ memores simus. ⁊ in visionē ipius ocularē forti⁹ accēdamur. Et vltio q a romāis pontificib⁹ mlte date sunt indulgētie adessentib⁹ sancte misse ⁊ eucharistie sacratissime eleuationi ⁊ tractatui cū nichil ꝓpinqui⁹ nihil exp̄ssius p̄t a xp̄iano circa xp̄i passionē ⁊ alia misteria fieri ⁊ dn̄o grati⁹ q̄ꝫ vnigeniti eius oblatio ⁊ sacrificatio. Ita debuisti Albertum enucleare nō ad tuū extraneum sensum. Ad illud qd̄ allegas ex Magistro sn̄iaꝝ ⁊ Innocentio q sp̄ēs sacramenti sint sacramētū ⁊ arguis sic. Species sacramēti nihil operant. sed sp̄ēs sacramēti sunt sacramētum. ergo sacramentū nichil opat. Inspice noue dyaletice q ex puris pticularib⁹ nihil seqt. sis iudex si h formaliter sequit. Et ex tuo argumēto arguā similr. Sacramētū ꝯfert grām. sꝫ sp̄ēs panis ⁊ vini sūt sacramētum. ergo sp̄ēs panis ⁊ vini ꝯferunt grām. Sꝫ albedo ⁊ rubedo sunt sp̄ēs ille. ergo albedo ⁊ rubedo efficiūt gratiaꝫ in homie aut aīma. Ecce tuū argumentū quo vis aīam accidētib⁹ satiare. Sed vide quid facias in materia fidei. quomodo in allegatōnibus doctorum extra eorū mentem ludis. Nunquid illū legisti magistrum q sacramentū tantum vocat species ⁊ non rem per totum libꝝ. Quid ergo. si non est res sacramenti sacramētū

tantum. quid rogo efficiet. Latent ergo in tuis argu-
cijs venena. Audiuisti enim Albertum. quod species impro
prie dicuntur sacramentum quia solum est signum secundum
Timemus quod parum teneas de re sacramenti sed de
signo. alias nunquam ita grosse et extra mentem docto
ris argucias allegares. Ad illud quod non tenentes
ex speciebus gratias prouenire impingunt contra com
munionem vnius speciei non satis intelligis. Nam ex fal
sa suppositione arguis quod sub secunda specie sit aliquid
plus gratie quam sub prima quod est supius latissime impro
batum. quid ergo impingimus contra vnam speciem
si nihil gratiarum populo abnegamus. Vel potius fidem
firmamus vt nihil credat fidelis gratie prouenire. nisi ex illo
solo et vnico deo domino Ihesu christo. qui secundum Augustinum
est plenus gratia et maiestate tanquam ex fonte gratiarum
recipe gratias. et non ex speciebus. Nec propterea sumus
similes illi meretrici que dixit. nec michi nec tibi sed di
uidatur. O inuerecunda frons tua viros catholicos
appellare meretrices. fidem catholicam scisma nominare.
nunquid christum diuidit qui species separat. aut opor
tebit te aliquid panis et vini pro substantia sacramenti re
linquere. et cum wickgleph errare. aut dimissis specie
bus fideliter sub prima et sub secunda specie integrum chri
stum credere. Vide vide ne potius ille typus tibi conue-
niat. Illa enim mulier vsurpare volebat quod non genuerat
Tu gratias speciebus attribuis. quas neque consecratio ne
que substantia generauit. Illa quod non poterat consequi occi
di postulauit. tu cum probare non potes etiam a christo domino
in prima specie gratias niteris auferre. Sed prudens Sa-
lomon iudex equissimus deus pater. pie matri ecclesie
reddi iubet infantem viuum christum dominum. non diuidendo
sub speciebus duplicibus dando. sed date inquit illi

scilicȝ fideli populo infantē Christum filiū meū viuū et verum et nō diuidatur ne populus credat hic esse sanguinē ⁊ ibi corpus. sed integer agnus māducetur. iuxta beatū Andream apostolū. Hec enim est mater eius. scilicet fidelis anima que sic per amorem eum generat. ⁊ ex eo est generata vt ipa sit in eo et ille in ea in vita eterna que scȝ petiuit vt nō diuidat̄. ⁊ sic vel sic sb speciebus detur. sed postulauit etiam inimico suo eū dari qđ et nos postulam⁹ tibi vt det dominus cognitionem vt viuū sub vna specie infantē christum populo administres fideli. ⁊ non diuidas ipm sed populuȝ in fide confirmes ⁊ vnitate matris sue ecclesie. Conclusio secunda quā ponit pfundissim⁹ doctor Thomas de Argentina sup. iiij. dist. ij. q. iiij. ar. iiij. Sacramenta noue legis sunt gratie diuine causa instrumētalis dispositiua dispositōe extrinseca habilitante subiectum ad recipiendū grām. nō ex nat̄a rei. sed tantū ex dispositione diuina. Hanc diuisionē plurimis ⁊ subtilibus medijs idem doctor declarat ⁊ probat que longum ē hic explicare sed ibi videatur. neqȝ alijs medijs hic pbanda est q̄ȝ eis que aduersarius induxit put inferi⁹ dicetur. Cōclusio tercia. Sacramentū eucharistie nō ex speciebꝰ continētibus sed ex ipsa re contenta aliter et longe differentius prestat gratiam q̄ȝ alia sacramēta. Hec conclusio catholica et fidelis pbatur pmo per doctorem subtilē in q̄rto. dist. viij. q. j. arti. j. dicentem. Ex his patet q̄ q̄druplex est dr̄ntia ⁊ excellentia huius sacramēti ad alia quaꝝ triplex est in significādo. Una est q̄ est simplr̄ veracissimuȝ in signando. Alia enim sacramēta veracia sunt quātum est de se tamē qn̄qȝ non habent effectū suum pp̄ter indispositōem suscipientis. Istud autē nunq̄m caret suo signato. Secūda

differentia est ꝛ excellentia. qꝛ qđ signat illud sacramē
tum hoc realiter ꝯtinet. alia non. Tercia excellentia ē
signati ꝑ istud. Alia enī sacramēta significant gratiā
accidentalē inherentē suscipienti. Istud aūt significat
grām subsistentē quod est veruꝫ corpus ibi existens.
Ultima ꝛ quarta differentia est in modo essendi istiꝰ
sacramēti. Quia oīa alia sacramēta ꝯsistunt in vsu
et fieri. ita ꝙ idem est ibi sacramentū ꝛ perceptio sacra
menti. sicut baptismꝰ ꝛ ꝑceptio baptismi. neqꝫ ꝑmanꝫ
aliquid qđ sit sacramētū cessante vsu tali seu ꝑceptiōe
Sꝫ hoc sacramentū est quoddā ꝑmanens ꝛ añ vsum
Et hoc ꝯgruum erat. qꝛ xp̄us ꝑmanēter voluit esse no
biscū. ergo in aliquo signo ꝑmanenti. Uñ vsus hic nō
est sacramentū istud. Usus eiꝫ verboꝝ sacramentaliū
est quedā via ad sacramentū. qꝛ in termino prolatōis
verboꝝ incipit eē sacramentū. sed vsus seu ꝑceptio hꝰ
sacramenti est definitio sacramēti. Hec scotus. Item
Thomas de argentina suꝑ q̄rto. dist. viij. q. v. arti. iiij.
dicit ꝙ hoc benedictū sacramentū omniū sacramētoꝝ
rum est dignissimū. quia q̄nto vnuꝫ sacramentū exce
dit aliud in sanctitate. tantū excedit in dignitate. sꝫ istđ
sacramētū excedit alia oīa in sctītate. ergo ꝛ in digni
tate maioꝛ ptꝫ. qꝛ tota dignitas sacramēti ꝯsistit in h
ꝙ vel confert vl' ꝯtinet sanctitatē. Minoꝛ ꝓbaṫ. qꝛ illđ
sacramentū maioꝛi pollet sanctitate ꝙ ꝯtinet illud qđ
est sanctū eēntialiter ꝛ formal'r. q̄ꝫ id qđ solum đꝛ sctm
per q̄ndā attributionē extrinsecā. puta qꝛ est signū san
ctitatis. vl' qꝛ est causa instrumētalis sc̄titatis in q̄dā
alio ab eo realiter distincto. Sꝫ sacramentū euchari
stie ꝯtinꝫ xp̄m q̄ in q̄ntū est deꝰ ꝛ ip̄a sanctitas eēntial'r
et ſm ꝙ est hō hꝫ in se eminentē sanctitatē formalitē. Ce
tera v̄o sacramēta sunt solū signa sctītatis vel eius cā

instrumentalis alio ab ipis realiter distincto puta in homie qui suscipit sacramentū. Hec ille. Itez Nicola9 de lyra sup. j. Cor. xj. dicit q in vita spūali xps cū sacramēto baptismi solū est bm vtutē 7 in alijs sacramētis. sed in sacramēto eucharistie qd ē alimentū spirituale scdm substantiam. Hec ille.

ca. xvij.

Vt aūt lucide uideatur in q istud sacramentū excellit alia sacmēta. et exinde habeat solutio oim doctoz in hac materia loqntiū habita mēte doctoz iam allegatoz. Notandū est p intellectu totius isti9 materie. Q sic in alijs sacramētis qtuor pcurrūt. s. eēntia. sigficantia causalitas 7 ptinentia. Scdm ista qtuor istd sacramētum hz suas singularitates qs alia sacramēta nō hnt. Nam qntū ad essentiā habz duas singlaritates. Prima q2 hoc sacramentū est res pmanēs. alia vo sacmēta sunt res trāseuntes. Scda q vba psecratiōis nō manēt sz transeūt manēte sacramēto. nō sic in alijs. Quo ad sigficantiā hz etiā alias duas singularitates q2 alia sacramēta significāt alid fieri. sacramētū vo istd facta psecratōe an vsū ei9 significat aliud eē. s. vez corp9 xpi et sanguinē. Scda singlaritas ē q cū alia sacramēta significāt grām gtū facientē. q est grā accidental' inherens aie suscipiētis. Hoc vo sacramētuz sigficat grām sbsistentē siue subialem. i. vez corp9 xpi 7 sanguinē cū sit etiā grā increata eo mō quo fili9 hoīs dr fil9 dei. ppt eandē vnionē psonalē. grām vo accntalē bm Scotū id est. grām gtu facientē h sacramentū nō sigficat seorsum seu p se sed hn implicite i corpe xpi mistico. Quo

ad causalitatē seu efficaciam habet etiā duas singula
ritates. Prima q₂ omīa alia sacramēta omnē rem suā
tam pmā ⁊ minꝰ pncipalē q̄₃ rem suā scdam ⁊ pncipa
lem. vt est grā g̃tum faciens causant ex vi sacramenti
Sacramētu₃ vō eucharistie causat rem suā pmam ⁊
pncipalē vic₃ corpus ⁊ sanguinē xpi ex vi sacramenti
rem vō suā scdam ⁊ minꝰ pncipalē. i. corpꝰ xpi misticū
nō causat s₃ significat. Causat tñ ex eius digno vsu au⸗
gmentū gratie q̄ est vincl'₃ corpis xpi mistici nō ex vi
sacramēti s₃ ex vi ꝯtenti. Nec illud ꝯ̃dicit Hugonis di
ctis. Ibi enim solū est s̄mo de spēbꝰ visibilibꝰ vnde ꝯsi
deratis ꝙ nihil causant in aīa. vt aūt clariꝰ intelligat̃
quid sit agere sacramētal'r seu ex vi sacramēti dic̃ scts
Tho. pte. iij. q. lxxviij. arti. ij. Sermo dei opatus est in
creatōe rex q̄ etiā opatur in hac ꝯsecratōne aliter tñ et
aliter. Na₃ h̄ opat̃ sacramentl'r. i. s̄m vim significatōis
sed in creatōe rex solū opatꝰ ē effectiue. que q̄dem effi
cientia ē p imperiū sapīe sue. hᶜ ille. Qñ ergo diuia vir
tus assistens digno vsui sacramētox causat eox effectꝰ
non absolute s̄m impium sue sapiētie. s₃ s̄m vim signi
ficationis eox tūc d₂ opari sacramentl'r. Ex tūc q̄dq̄d
sacramenta causant instrumētalit̃ scdm vsū sue signi⸗
ficationis dicunt̃ causare sacramentl'r siue ex vi sacra
menti. Sacramenta autem alia añ eorum vsum nō
sunt sacramenta sed in ipō vsu fiunt sacramenta. ⁊ pꝰ
eorum vsum non manēt sacramenta. Idcirco tunc ni⸗
chil causant nisi cum fuerint sacramēta ⁊ nō aliter nisi
ex vi sacramenti. sacramētum aūt eucharistie cū ante
vsum maneat non causat rem suā minus principalē
id est corpus christi misticū ex vi sacramēti. sed ex vi
contenti. Vñ efficacia huiꝰ sacramēti non est ratione
signi. id ē. sacramēti significātis. s₃ rōne ꝯtenti q₂ nichil

causat ex vi sacramēti in ei9 vsū nisi vsus sit sacramētū
sed vsus sacramēti hui9 qui dicit manducatio sacra-
mental' nō est sacramentū. sꝫ act9 sacramētalis vt dicit
Scotus. Nō est igit mirꝝ q vsus h9 sacramēti nō agat
rem suā q2 vsus eius nō est sibi eēntialis sic vsus alio-
rum sacramentoꝝ est eis eēntialis. Scda singl'aritas
est respectu subiecti in quo causat suas res. Nam alia
sacramēta causāt vtranqꝫ rem suā in suscipiētib9. sac-
mentū vo eucharistie causat rem suam pncipalē. i. cor
pus xpi ꝛ sanguinē in se vt dictū est. q2 nō pficit in vsu
per applicationē ad suscipientes. sꝫ in ꝯsecratiōe matie
Rem vero secundam ꝛ min9 pncipalem non causat
Quarto quo ad ꝯtinentiā habet etiā primā singulari
tatem. q2 alia sacramēta ꝯtinent res siue effectus suos
nō realiter in se sed tantū causalit causando eos in vsu
suo in suscipientib9 ea. Sacramētū vero eucharistie
rem suā pncipalē ꝯtinet in se realiter. quia sm sanctū
Thomā pte iij. q. lxxiij. nō perficit in vsu sꝫ in ꝯsecratio-
ne materie. Scda singularitas q2 alioꝝ sacramentorū
res pmo ꝛ min9 pncipalis est caracter vel aliquid aliō
quod est res ꝛ sacramētū disponēs ꝛ dignificās aīam
suscipientis ad suscipiendū grām q est eoꝝ res secūda
et pncipalis. Hui9 vo sacramēti res pma ꝛ pncipalis
et quodāmodo eēntialis est corpus ꝛ sanguis xpi que
sunt res ꝛ sacmentū. Gratia vo gratū faciēs quā cau
sat in corpe xpi mistico est ei9 res min9 pncipalis ꝛ q-
dāmodo accn̄talis. Ex hijs patꝫ alia singularitas. Q2
alia sacramēta sūt sacramēta in eoꝝ vsu q est eis essen
tialis. sacramētum vo eucharistie est sacramentuꝫ di
gnissimū an̄ ei9 vsū. ipse vo vsus ei accidit pl9 comple
tū esse. Ignorātia igit istoꝝ q dicta sūt de singl'aritatib9
hui9 sacramenti ꝛ psertim quomō hoc sacramentum

non causat gratiam gratū facientē ex vi sacramenti ꝑ suam significantiā. sed ex vi ɔtenti sub sacramēto veri corporis xp̄i est causa erroris in hac materia. Ex hijs doctoribus pꝫ p̄mo correlarie ꝙ aliter est loq̄nduꝫ de h̄ sacramento ⁊ aliter de alijs q̄ntū ad significatōꝫ ⁊ modū essendi cū h̄ qd̄ significat etiā ɔtinet vere ⁊ realiter. Scd̄o pꝫ ꝙ de h̄ sacramento ⁊ alijs aliter est loq̄ndū de collatōe gratiaꝝ. Nam alia sacramēta ab isto sunt causa instrumētalis grāꝝ dispositiua dispotiōe extrinseca in quodā alio ab ip̄is distincto. s. homīe suscipiēte Hoc v̄o sacramētuꝫ est fons grāꝝ. ymo est ip̄a grā vt dicit Albtus in tractatu de corpe xp̄i caplo p̄mo. Qꝫ hoc sacramentū nō sit nisi ḡtia ꝓbat̄ ꝑ nomē ip̄ius. qꝛ eucharistia est ⁊ nominat̄ bona grā. Et infra. Si eniꝫ gratia dꝛ que ḡtis hētur sacramentū nō nisi grā esse pt̄ Hec ille. Ex q̊ pꝫ ꝙ Xp̄us in h̄ sacramēto formalr̄ id est. ſm suam formalē naturaꝫ ⁊ sbstantialē rōnem est p̄ncipalit̄ ⁊ vere. ſꝫ in alijs sacramētis est solū ꝑ assistētiam. Tercio correlarie seq̄t̄. ꝙ non ex sp̄eb⁹ accn̄talib⁹ ſꝫ ex ip̄a re sacramēti oēs grē prestāti⁹ ⁊ inestimabili⁹ dant̄ in h̄ sacramento q̄ꝫ in alijs. Et ita ꝑ h̄ generalr̄ ē dicendū ad omēs autoritates hic ꝑ aduersariū inductas. ꝙ nichil ꝓbant aliud q̄ꝫ ꝙ sacramēta noue legis i suo eē formali ɔsiderata sunt causa instrumētal̄ grāꝝ et nō illa q̄ visu apprehēdit̄. In sacramēto v̄o altaris ē ip̄sa ḡtia q̄ est xp̄c vere ⁊ realit̄ vt dictū est. Sꝫ si inferre vult aduersari⁹. ergo sp̄es causant grām nichil infert. Nam cū in alijs sacramētis vbi manēt materialia nō sequat̄ hoc. a fortiori in h̄ sacramēto vbi nichil panis mat̄ialis ⁊ vini manet. sed dūtaxat accidentia nihil ex eis ꝓuenit grāꝝ. Sꝫ vt nūc ad quēlibꝫ doctoꝝ breuit̄ rn̄deamus. Ad q̄stionē doctoꝝ. Utꝝ sacramēta noue

legis sint diuine gr̃tie collatiua. dicendum scd̃m supio-
ra. q sic. sed differenter vt patuit de eucharistia et alijs
Itez dicendū q sacramentū eucharistie vt iaz dictū ē
cōtinet ipam veritatē corpis et sanguinis. et dr̄ causa
instrumētalis. qr scz ꝯtinet. ⁊ ex sua sumptiōe xp̄m ī in-
teriora nostra introducit vt animā nostram satiet et
inebriet sua p̄ntia. Q, aūt inducis btm Thomā qui
ponit effectū huiꝰ sacramēti ꝯsiderari ex q̃ttuor. Bene
dictus deus qr pro noƀ illuz allegas. Unde habeatur
hic p inscripto. Sunt eiz isti effectus ƀm eū in ƀ sacra
mento: xp̄us. vita. grē. eius venerabil' passio et nostra
redemptio. ip̄e idez satietas ⁊ refectio nrā. Ecce effectꝰ
non spēꝝ sz ꝯtenti. et sumꝰ ꝯtenti. Ad innocentiū sepe
dictū est q qui sumit sacramētal'r plꝰ sumit q̃z spūal'r
et augeť in eo gr̃tia. veꝝ est si sumit sacramētū ⁊ rem et
capax sit sumptōis. qr iam sacramentl'r et spūaliť mā-
ducauit. Sed si sacramentl'r tantuz sicut iudeus vl' in-
fidelis sumeret quid putas gratie ꝯsequereť ex hac sa
cramentli sumptōe. Ad Albertū de quo gloriaris ex
tra eius omnē mentē vt soles trahendo. intelligit enī
vt supiꝰ dictū est. q influit. id est. defert in speciebꝰ ad
interiora christū sacietatem nostram. Nam aliter q̄d
per hoc intelligat q̄ sumus dic. cum dicit sacramentuz
influit vitam in nos. an ipsas spēs. an rem cōtentam.
Si species influit. ergo spēs causant vitam. Qual' de
mentia ⁊ leuitas essz. vt albedo ⁊ rubedo causent vitā.
oportz ergo dicere de re contenta. Est ergo intellectus
Pater influit vitā in filiū. ⁊ filius hn̄s vitam in semet
ipso influit vitā in sacramēto. id est. virtute sua diuina
ad plationē verboꝝ in ꝯsecratione trāssubstantiat pa
nem ⁊ vinū in corpus suū et sanguinē relicto velamīe
sub quo est velatus. ⁊ in sacramēto influit vitā in nos

Vel.id eſt.dando ſe nobis ſb ſacramento viſibili ſub
quo pepigit nobiſcum fedus dat nobis vitam velut ſi
quis dicat vt dicũt doctores. Si veneris ad me in tali
alba veſte.dabo tibi centum aureos. Ita dominus in
ſtituit ſacramenta vt cum quis ſumit eũm vt inſtitu
it ex quodam pacto vere ipe ibi exiſtens dat ſe eidem
Ad alias autẽ autoritates Auguſtini Lyre Petri di
ctũ eſt ꝙ non eſt ſimile de hoc ſacramẽto et de alijs.nc
valet argumentatio quãtum ad omĩa a baptiſmo ad
eucbariſtiã. Idem de tuo illo Mathia pariſienſe q̃m
uis nichil faciat contra nos nichil ad propoſitũ hui⁹
operis catholici. Poſtq̃m probaueris illum ab eccle
ſia approbatum extunc illũ iunge dictis doctoꝝ. alias
ſileat ille cum ſua doctrina quã eccleſia nondũ appro
bauit. Sed vt etiaȝ idem Mathias te confodiat quẽ
diligis ſequere ipm ſaltem ⁊ audi quid dicat. Dicat ĩ
libro de reguliſ. Quia diligo teneo ⁊ ꝓfiteor omĩa que
ſanctiſſima mater mea eccleſia catholica ⁊ Romana.id
eſt dominus papa cum ſuis cardinalib⁹ ⁊ ceteris coe
piſcopis et ſanctis patribus vſq; ad papam Bonifa
cium nonum.decreuit.ordinauit ⁊ ſtatuit ⁊ ꝯſecrauit.
omnia in quã illa quia ſincera fide diligo ⁊ ꝯfiteor fa
cta in nomĩe Ihu xpi. Hec ibi. Item idẽ in prohemio
libri de diſcretiõe ſpirituũ dic̃. Et ego ſingulariť et no
tabiliť me ⁊ ſcripta mea ⁊ oĩa alia mea hũiľr ⁊ deuote
ſubijcio matri mee pijſſime romane ecc̃ie ⁊ ipi⁹ docto
rib⁹ venerabilib⁹ atq; ſanctis obſecrãs corã pio ihu vt
ꝓbent me ⁊ dicta factaq; mea oĩa ⁊ ſingľa temptẽt in fi
nẽ. Et ego patũ me exhibeo ſeq̃ ⁊ obedire.q̃niã ſcio ꝙ
illa via regia certiſſima eſt ⁊ ſecura q̃ ambulãs non cõ
fundar in eternum. Hec ille. Tu igitur o Iohes Ma
thiam tuum imitare quẽ colis. Vade et fac ſimiľr ne

ꝯfundaris in eternū. Audi illū hoc fac ⁊ viues. Videt nobis satisfactum huic ꝑpositioni ꝙ ex speciebus visibilibus nihil confert gratie cū ille sint dumtaxat signa et nō cause vt dictū ē. Sacramentū aūt eucharistie cū sit ipa grā m̄lto differenti⁹ alijs sacramētis grām cōferre doctores sup allegati attestant. Tu vō nullū allegasti ꝑ nudis spēbus cū null⁹ tui opinionē vnq̄m doctoꝝ fouit aut fouebit tanq̄ȝ sinistrā ⁊ ecclie ac scpturis dissonā ⁊ aduersam.

Caplm vltimum.

n

Hinc breuissime propter corda fideliū corroboranda ponēda est ꝑpositio. quā tamē tu in publico auditorio confiteri noluisti. Q, post consecrationeȝ panis et vinum transsubstantiant in veꝝ corp⁹ ⁊ sanguinē christi accñtib⁹ dumtaxat manentib⁹. Hec ꝯclusio cū in hac ciuitate a magnis ⁊ doctis sit amplissime examiata ⁊ sufficientissime ꝓbata tñ iustū arbitramur vt aliq̄t breuiter ⁊ ꝑptim q̄tuor sctōs doctores ꝑ edificatōe inseramus, ꝑmisso solius christi testimonio sufficiētissimo dicentis. Hoc est corpus meum. ⁊ nō dicentis. Hic. id est. in pane vl' in signo. sed hoc. id est. hec substantia panis transsubstantiat in corp⁹ meū. Vñ Aug. lib. de eucharistia dicit Nec dubitare debȝ aliquis quin panis et vinum cōuertantur in veram substātiam xpi. ita vt nō remaneat subia panis ⁊ vini. cū m̄lta ⁊ alia in opibus diuīs non min⁹ mirāda videmus. Hoīem enim substātialiter mutauit deus in lapidē vt vxoreȝ Loth. et in paruo artificio homis fenū ⁊ silicem in vitrū. nec credendū est ꝙ subia panis ⁊ vini remaneat. sed panis

in corpus xpi. ꝛ vinū in sanguinē mutat solū q̄litatib⁹ panis ꝛ vini remanentib⁹. Hec ille. Itē idem de verb apli s̄mone. xxxv. Inuisibil' sacerdos visibiles creaturas in subiam corpis ꝛ sanguīs sui verbi secreta ptāte ꝯmutat. que v̄ba Magister in sentētijs allegat sb titulo Eusebij emiseni. Et subdit Magister in sententijs. Ex hijs alijsq3 plurib⁹ ꝯstat verꝫ corp⁹ xpi ꝛ sanguinē3 in altari eē. ymo integꝛ xp3 sub vtraq3 spē. ꝛ substātiā panis in corp⁹. viniq3 subiam in sanguinē ꝯuerti. Hec magister Snīaꝝ. Scdus testis est btūs Hieronimus. qui ꝛ si plīma ꝛ egregia scpta de h fecerit. tñ illud valde et p fide catholica. et p nō remanētia panis. ꝛ pro vna specie ē ꝯmemorandū et hic inserendū. Qui vt scribit beatus Eusebi⁹. Cum rogass3 frēs vt afferrent sibi corpus xpi multū s̄monē ꝛ xpianissimū locut⁹ est. Et tūc quidam frater ad locū accedens. sacratissimū corpus dñi nostri Ihu xpi attulit. qd vbi vir dei videre potuit pstrauit se in terrā ꝛ supplicem orōne3 fudit. Tu es deus me⁹ ꝛ dñs me⁹. et explicat omīa bñficia xpi. Et subdit. O ineffabilis admiratio. o omniū nouitatū nouitas. oculi in te albedinē videt. saporē sentit gust⁹. odorem olfactus. tactusq3 subtilitatē recipit. S3 auditus per fidem cordi repn̄tat in te illa non fore accidentia. hinc certe p se sola existunt accidentia sine subiecto. q2 non vt hūanis videt sensib⁹ panis es. sed totus christ⁹ ihesus integer sicut a dextris patris in celo resides de⁹ et homo. Hec ille. Tercius testis est btīssim⁹ Grego. in plurib⁹ locis s3 p fidelib⁹ sufficiat illd miraclm. Qñ matrona q̄dam nō credidit verꝫ xpi corp⁹ eē in altari. Qui orōne facta accessit ad altare ꝛ pallam reuoluit ꝛ vniuerso pplo ꝛ ipsa mliere intuēte ptē digiti inuenit sanguine cruentatā ꝛ mulieri dixit. Disce veritati ve

modo iam crede ꝓstanti. panis quem ego do caro mea est. et sanguis meus vere est potus. Sȝ prescius conditor infirmitatis nostre ea potestate qua cũcta fecit ex nihilo. ⁊ corpus sibi ex carne v̓ginis opante spũ sancto fabricauit ⁊ panẽ ⁊ vinum aqua mixtũ manente ꝓpria spẽ in carnẽ ⁊ sanguinẽ suũ spũssancti sanctificatione ꝯuertit. Hec Greg. Item Origenes in omel. de manna ait. Panis qui in mensa dñica ponit̄ inter ꝯsecrandũ substantia panis amissa. virtute spũssancti transit in sub̃iam carnis dñi. quãuis tñ ꝓpẽ sumentiũ necessitatẽ panis retineat q̃litatem eius tam ẽ retinere sub̃iam sana fides nõ habȝ. Item Berñ. ad Petrum Qd̓ itaqȝ videm⁹ spẽs est panis et vini. qd̓ sb̓ spẽ illa credim⁹ veꝝ corpus ⁊ sanguis christi est qd̓ pependit in cruce ⁊ qui fluxit de latere. Iteȝ tractatu de sacramẽto corporis christi. Hostia quam vides iam nõ est panis. sed caro mea que pepẽdit in cruce pro mũdi vita. Hec ille. Item Beda in libro de misterijs. Dicimus ꝙ substantia corp̃is christi in altari est vbi forma corporis christi nõ videt̄ sic ibi forma panis videtur vbi substantia panis nõ est. nec est ibi alius panis q̃ȝ qui de celo descendit. Hec Beda venerabilis. Item Anshelmus in tractatu de corpore xp̃i dicit. Sicut in mensa nuptiali aq̃ in vinũ mutata solum effecit vinum in quod mutata est aqua sic in mensa altaris solum adest corpus domini in qd̓ vere mutata est panis vera substantia. nisi ꝙ de aqua nichil remãsit in mutatione illa. de pane v̓o mutato ad pagendũ sacri misterij institutũ sola remanet spẽs visibilis. Unde beatus Ambrosius. Ne inquit horror fieret cruoris. ideo in visibili spẽ accipim⁹ sacramẽtum. Nam panis substantiã post dominici corporis consecrationẽ in altari eẽ sem

per abborruit pietas christiana q̄d nup damnauit in berengario Thuroneñ. ⁊ eius sequacib⁹. Nam si hoc admitteret̃ iam verbū non incarnatū tantū. sed si dici potest impanatū diceret̃ sicut ille dicebat. si sic panis transiret in corpus dñi vt tamē panis eē nō desineret. Vñ post ꝯcludit dicēs. Est igit̃ in misterijs vera corporis dñici substantia. sed absq₃ visibili spē sua et ē vera spēs visibilis panis. s₃ absq₃ sua subã. Hec ille. Q₃ autē non solū hanc sectam abborruit pietas xp̄iana. s₃ q̄ sit heresis tenere remanentiā panis aut xp̄m impanatum. Dicit doctor subtilis super. iiij. dist. x. arti. j. q. j. Dico q̄ corp⁹ christi esse in hostia vere ⁊ realiter ē simpliciter de articulis fidei eo modo quo veritas alicui⁹ sacramenti pertinet ad articulos fidei. Et infra. Unde est simpliciter heres̃ hoc sentire q̄ nō sit ibi realiter verum corpus christi. Hec ille. Item Altisiodorens̃ sup quarto de eucharistia. c. iiij. q. j. dicit. Notandum q̄ in hoc sacramento q̄dam sunt scd̄m naturam vt accidētia in loco determinato. quedā supra naturam. scilic₃ accidentia sine subiecto. vt color. sapor. rotunditas et huiusmodi. Dicit autē dominus Albertus magnus in tractatu suo de corpore christi tres opiniōes de corpore christi que circūstant hanc questionē. qualr̃ xp̄s sub forma panis et vini ꝯtinet̃. Scd̄m p̄mam inquit opinionē. xp̄us s̄m veritatē non ꝯtinet̃ sub forma panis ⁊ vini sed significat̃ tantum reficere spiritualiter sicut panis ⁊ vinū reficiunt corpaliter. Hec Albertus. Scd̄m hanc opinione₃ omnes iudicant̃ quicunq₃ tenent necessitatē vtriusq₃ spēi. q₂ sicut nō potest esse refectio corpal' nisi in cibo ⁊ potu. ita neq₃ significari. ⁊ cū nō sit aliud q̄₃ illa rep̄sentatio significationis in sacramēto de necessitate hn̄t ponētes vtranq₃ spēm esse de

necessitate tenere hanc opinionē. Et addit Albert⁹ de hac opinione. Constanter dico q illa opinio nō est opinio sed heres manifesta ꝛ ꝯdemnata. ꝛ debent combu ri libri in quo tenet. Et infra Hac igit opinione reiecta tanq̄ʒ heretica ꝛ immūda videam⁹ de scda scdm quaʒ continet christus sub illis formis. sed cū substātijs panis ꝛ vini. Sʒ dico sine p̄iudicio q nūq̄ʒ ista scda placuit mihi opinio que est valde incauta ꝛ heresi valde vicina. ꝛ videtur mihi esse abijcienda. Tercia est q ibi nulla substantia ꝯtinet nisi sub ia corpis et sanguinis christi ꝛ naturarū que sunt in xpo. ꝛ illam terciā prosequentes ꝛ amplectentes, fidelem ꝛ verā dicimus. Hec Albertus. Q, autem idem Albertus ponit primam esse heresim ꝛ secundā heresi vicinam hanc conciliuʒ generale celebratū sub Innocentio pro heretica dam nat et anathematizat. dicens in Canone de summa trinitate ꝛ fide catho. Una est fidelium vniuersalis mater ecclesia extra quaʒ nullus omino saluatur. In qua idem ipe est sacerdos ꝛ sacrificiū Christus Ihūs cui⁹ corpus ꝛ sanguis in sacramēto altaris sub speciebus panis ꝛ vini veraciter ꝯtinetur transsubstantiatis pane in corpus et vino in sanguinē ptāte diuina vt ad pficiendū misteriū vnitatis sumam⁹ de suo quod accepit ipse de nostro. Et idem in Canone cū Marthe de cele. mis. dicit. Munimentū erroris quidam putauerunt trahere dicentes in sacramēto altaris non esse corpis et sanguinis christi veritateʒ sed ymaginē tātū et speciem ꝛ figurā. Sed tales ex eo laqueum erroris incurrunt. quia nec autoritates scripture conuenient intelligūt nec sacramēta dei suscipiūt reuererēter. Et īfra. Dicitur tn̄ misteriū fidei quoniaʒ aliud ibi credit q̄ʒ cernat. ꝛ aliud cernitur q̄ʒ credit. cernit species panis

et vini et creditur veritas carnis ⁊ sanguinis christi ac virtus vnitatis et charitatis. Hec ibi.

Hec breuiter posita sunt pro fidei stabilimento et fideliũ ꝯsolatõe. Nũc ad aliã ꝓpositõem transeam⁹.

o Mniũ superius positorum lumẽ ⁊ regl'a ex q̃ originẽ ⁊ robur que dicta sũt recipiũt sequit̃ alia propositio. Q, quicunq; facit ꝯ̃ preceptũ summi pontificis ⁊ eccl'ie aut ꝯ̃ ꝓhibitionẽ. peccat mortal'r Hec ꝓpositio pendet ex illa vtrũ de nccẽitate salutis sit obedire sũmo põtifici cuilibꝫ hic ĩ terris viatori. Pro cui⁹ intellectu est singularit̃ fidelib⁹ aduertendũ. Q, cum dñs mũdi factor ⁊ rector iura orbis sibi vendicauerit ĩ signũ vniuersal' dominij etiã sibi ⁊ suis ministris reseruando vt decimas ⁊ alia ẜm Innocẽtiũ in.c. Tua nob. de decimis. primũq; int̃ creata hoĩem ad ymaginẽ ⁊ similitudinẽ suã fecerit subdiditilli viuentia in terris. Et cũ ipe rector vniuersoꝝ inuisibil' ⁊ imẽsus eẽ voluit ab ineunte mõdo vnũ vicariũ preferre qui int̃ mortales vices suas gereret in t̃ris. Et vt nõ ꝓpria sꝫ doctorum in h̃ pcedat sentẽtia. veniat dñs Innocẽtius doctor clarissim⁹ q̃ hanc materiã plene tradit in ope suo sup.c. Licꝫ. De foro ꝯpetenti. ita in forma cũ certa iura induxit q̃ sunt in fauorẽ pape dicit. Sꝫ dicet q̃s hoc summi pontifices ꝓ se statuerũt. vñ vt sine culpa sacrilegij loq̃mur nõ est ibi tanta fides adhibẽda. xvij. q. ij. §. j. Sꝫ si hij diligent̃ attendũt qđ dicunt vere sacrilegij culpã incurrũt. Qđ vt meli⁹ intelligas prenota. q̃ deus creauit in ꝑncipio celum ⁊ terrã ⁊ oĩa q̃ in eis sunt

angelicam ⁊ humanã naturã spũalia ⁊ tp̃alia. ipsaqȝ
per seipsum rexit. sic factor rem suã gubernat ⁊ homini
quẽ creauit precepta dedit. ⁊ transgredienti penã impo
suit Geñ. iij. Ipsis etiã peccãtibus penã imposuit p̱ seip
sum Geñ. iij. Qualr̃ aũt p̱ seipm̃ Cayn puniuit et La-
mech ⁊ Cham ⁊ q̊sdam alios in eodẽ libro legit̃. Et sic
recto mũdo p̱ ipm̃ deũ vsqȝ ad Noe. Ex tempe Noe
cepit deus creaturas suas regere per mĩstros. quorũ
p̃mus fuit noe. de quo q̃ fuerit rector populi apparȝ ex
eo q̃ sibi dñs gubernatõnem arche p̱ quaȝ ecclesia si
gnificatur ꝯmisit. Geñ. v. ⁊ vj. Item q̃ etiaȝ dñs Noe
et filijs rectorã ⁊ legem dedit Geñ. ix. Noe etiã licȝ nõ
legat̃ sacerdos fuisse officiũ tamẽ exercuit sacerdotis
statim p⁹ egressum arche anteq̃ȝ legem pp̃lo daret. qd̃
officiũ sacerdotis siml̃ Abel ⁊ Cayn p̃mo silr̃ fecerãt.
In hac aũt vicaria successerũt patriarche. iudices. re-
ges. sacerdotes ⁊ alij qui p̱ tp̱e fuerũt in regimine pp̃li
iudeorum. ⁊ sic durauit vsqȝ ad christũ qui fuit naturalis
dominus ⁊ rex noster de quo dic̃ Psalmista. Deus
iudiciũ tuum regi da. Et ipse Ihs xp̃us vicariũ suum
ꝯstituit Petrum ⁊ successores quando ei dedit claues re
gni celorum. ⁊ qñ dixit Pasce oues meas. Hec innocen
tius vbi sup̃. Ex quo apparet q̃ ab initio mũdi vsqȝ ista
temp̱a necesse ẽ dare vnũ qui vices xp̃i gerat in terris.
Cuius iurisdictioni christiani. iudei. saraceni. gẽtiles
Scismatici ⁊ heretici ⁊ vniuersalr̃ omnes hoĩes mun
di subsunt. sicut idem Innocenti⁹ in alio loco infra eo
dem libro sup̱. c. quod sup̱. de voto dic̃. Bene credim⁹
q̃ papa qui est vicarius Ihu xp̃i ptãtem hȝ nõ tantuȝ
sup̱ xp̃ianos sed etiã sup̱ omẽs infideles. cum eni xp̃s
sup̱ hos habuerit ptãtem. vt patȝ in psalmo Deus iu-
diciũ tuũ regi da. non videtur diligens paterfamilias

nisi vicario suo quē in terra dimittebat plenam pote
statem sup̲ omēs dimisissꝫ. Ipse enī Petro ⁊ successo
ribus suis dedit claues regni celoꝝ. et ei dixit. Q̃ocun
qꝫ ligaueris ⁊c̃. Item alibi. Pasce oues meas. Omēs
autē tam fideles q̃ꝫ infideles oues sunt xp̄i ꝑ creatōeꝫ
licet non sint de ouili eccl̄ie. et sic ꝑ dicta apparet. ꝙ pa
pa sup̲ omnes habꝫ iurisdictōeꝫ ⁊ ptātem. Et infra In
nocenti⁹ per vnā magnā columnā ꝓsequitur ꝙ papa
potest terrā sctām inuadere. crucem p̄dicare. infideles
coercere. ibi videat̃. His p̄suppositis dicenda sunt ista
p̄mo ꝙ xp̄o dn̄o nostro tanq̄m regi ⁊ deo nr̄o est obe
diendū in lege sua ⁊ sancto euāgelio. hec ꝓpositio cuꝫ
xp̄ianissima sit. nulla ꝓbatione indiget ꝓpter euidētiā
et rei ⁊ fidei. et h̄ est qd̄ ꝑ longū passuꝫ aduersarius di
cebat inducēdo ꝙ xp̄us p̄t legē mutare. ꝙ ip̄e est p̄m⁹
legifer. ꝙ ipsi sup̲ oīa sit obediendū ⁊ reliq̃ que vera
sunt. Scd̄o dicit̃ ꝙ vicario dn̄i nr̄i Ihū xp̄i ⁊ successoꝝ
petri qualis mō est indubitatus ⁊ vnicus domin⁹ no
ster sanctissim⁹ Paulus secundus olim ante assum=
ptionem Petrus nominat⁹. immediate est post chri
stum obediendū in omnibus in quibus nō prohibet
purum bonū vel non precipit purum maluꝫ. Scd̄m
ꝙ dicit beatus Bernard⁹ ad Adam monachū. Que
dam sunt pura bona. ⁊ quedā pura mala ⁊ quedam
media. que. modo. loco. tempore vl' persona mala pos
sunt esse vel bona. Pura bona sunt. fides. spes et cha
ritas que non sunt ad preceptum prelati obmittenda.
Nec pura mala: puta sacrilegium. adulterium. et ta
lia similia aliq̃tenus facienda. Sꝫ media q̄ ꝓ loco. tp̲e
mō et ꝑsona possunt esse bona vl' mala. in his posita
est lex obedientie tanq̄m in ligno scientie boni ⁊ mali

quod erat in medio paradisi. In hijs pfecto pbas nō est sententie platoꝝ pscribere. In hijs omino nc iussio nec pbibitō est ꝯtemnēda. Hec ille. Cum igit̃ ꝯmunio laica sub vtraqȝ specie nō sit puꝝ bonum, q2 neqȝ est fides neqȝ spes. neqȝ charitas. Maxime aūt fides cum nō sit de articul' fidei. vt scȝ non aduertat in contrario pape mādato. neqȝ fuit ante pbibitionē purū malum erit igit̃ mediū ꝛ apd illud cadit lex obedientie. Nam ꝛ lignū vite añ pbibitionē nō fuit puꝝ malū. sȝ post pbibitionē malū fuit. ergo Adam obedire tenebat̃ vt nō manducet. Et qđ tunc dñs precipiebat. nūc p suū vicarium pcipiens ita est audiendū ac si in ppria persona mādaret. Vñ dñs dixit. Qui vos recipit me recipit. ꝛ qui vos audit me audit. Et ad Samuelē dixit. j. Reg. viij. Non te abiecerūt sed me. Et ezechiel'. iij. Domus israel noluit audire te. quia noluit audire me. Et apl's Obedite ppositis vr̄is. Item Paul⁹. Omnis ptās a dño est. Non est autē dubiū q̄ Petrus ver⁹ ꝛ immediatus successor ꝛ vicarius fuit dñi nr̄i Jhu xp̄i. vt omnes sane fidei ꝯcedūt. Sed q̄ postea hec eadē potestas diriuata fuerit in successores btī Petri patȝ primo ex ep'la beati Clemētis quē btūs Petr⁹ ꝯstituit successorem sibi. post quē ordinarie absqȝ macula ꝛ ruga successerunt Romani pontifices. s̄m q̄ recitat btūs Augustin⁹ in ep'la ad generosū enumerando omēs vsqȝ ad sui tp̄a. Q, aūt si nō fuissȝ hec xp̄i ordinatō successorum ꝛ vicarioꝝ christi multa ꝯuenientia seq̄rent̃. Late psequit̃ Armachan⁹ libro. vij. de q̄stionib⁹ armenorum. Primū q2 fuissȝ ꝯ dñicum v'bū quod dixit legē suā ppetuo manere. Si aūt ordo apostolic⁹ desijsset. et lex christi terminata fuisset. Secūdo q̄ non minor cura est de nob̄ q̄ȝ de suis aplis. ergo si illis dedit petr.

fide credimus q nobis temporib⁹ nostris dedit pau
lum successorē Petri ⁊ vicarium suū. Item quia xp̄s
nō min⁹ dilexit eccl'iam q̄z synagogam. sed synagoge
nunq̄z defecit summ⁹ pontifex cui⁹ impio si quis de iu
deis ꝯtradiceret. moreret. ergo eccl'ie sue nunq̄z deerit
summ⁹ pastor. Item si lege naturali verū est vt sit vnus
p̄nceps. cū omnis pl'alitas p̄ncipū mala. non est ve
risimile q summa sapia electis suis de vno gubernato
re nō puidisset vsq̄z ad ꝯsūmationē seculi cum quib⁹
dixit semp se mansurū. Hec ⁊ alia longe ⁊ diffuse pseq̄
tur Armachanus ibi videat. Tercio dr q ip̄ius est re
prehendere. corrigere. statuere. interp̄tari. soluere et li
gare. ⁊ ipsi tenent omēs obedire. Dictū istd p̄mo pbat
ex autoritatib⁹ doctorū scōꝝ grecoꝝ. deinde nrōꝝ. Vn̄
btūs Cyrill⁹ ep̄s alexandrie in grecia libro thesauroꝝ
dicit. Vt mēbra maneam⁹ in xp̄i capite nostro ap̄lico
Romanoꝝ pontifice a q̄ nostꝝ est querere q̄d credere
quid tenere debeam⁹. ip̄m venerātes ip̄um rogantes
p omib⁹ q̄niā ipsius soli⁹ est rep̄hendere. corrigere. sta
tuere ⁊ disponere. soluere ⁊ loco ei⁹ ligare qui ip̄m edi
ficauit. ⁊ nll'i alij quod suū est plenū s; ip̄i soli dedit cui
omēs iure diuino caput inclināt. ⁊ primates mundi
tanq̄z ipsi dn̄o Ih̄u xp̄o obediūt. Hec ille. Item idem
Cirillus ex p̄sona xp̄i loq̄ns Petro dicit. Tu cu; fine
et ego sine fine cū omibus q̄s loco tui ponā. plene ⁊ p
fecte sanctitate ⁊ auctoritate cu; eis ero sic̄ et tecū sum.
Idem in eodē libro. Dedit fili⁹ Petro plenissimā po
testatem ⁊ ei⁹ dyadochis. id ē. successorib⁹ non min⁹.
Item btūs Ansbel. in libro anthicımenon. iij. dicit. Cer
tum est igit ⁊ nulli q̄ sani capitis est dubiū q sicut vna
est eccl'ia ita ⁊ vni⁹ ecclesie vnū caput est. quē non solū
auctoritas Romani imperij. sed diuini iudicij male-

stas omnibus preesse voluit. Cuius quidem formā et insti
tutionē maxime in ecclesiasticis sacramētis opz om
nes imitari q sub obedientia illius in fide Petri cupi
unt saluari. Ita eiz dic btūs Ambro. mediolaneñ. Qui
a romana ecclia discordat hūc pculdubio hereticum
esse cstat. Hec ille. Item alius pstantissimus scūs doctor
grecus Crisostomus exponēs illō Tibi dabo claues zc.
ait. Sic a patre xp̄us ad salutē omniū mittit sic a xp̄o
petrus et eius ecclesia ad omniū salutē mittit cū ptāte
plena. qō nulli alteri hoīm credimus ccessuz. Itē idem
sup verbo Symon iohannis diligis me. Eximius apo
stoloꝝ erat Petrus et oīm discipuloꝝ et collegij vertex.
Unde negatōne deleta cmittit ei xp̄us plationē non
eni sibi exprobrat sz dic. Si diligis me. pasce oues me
as. Item idē super vbo Pasce oues meas dic. id ē. lo
co mei prepositus esto. et caput fratꝝ. et feruentē amorez
quez dicebas te habere in me q animā tuam poneres
pro me. nunc vice mea pone p ouibus. quia ego quod
olim tibi pmiserā nūc coram omnibus fratribus affir
mo. vt ipi te loco mei assumāt vbiqz terraꝝ. te et in thro
no tuo sedentes pdicent et cfirment. quatenus natōnes
per orbē sicut me in patre. sic et te vice mei recipiāt ordi
ne et euangelij dignitate. Hec ille. Item idem sup illud
Actuū. Surgēs petrus in medio zc. dicit de btō Pe
tro. intelligi pt etiā de qlibet successore eius qō est caput
sctissimū hūi aplici choꝝ camerarius et portarius ipius
xp̄i et eius thesaurarius ad quē xp̄m q ingredi cupiūt vt
ipse diffiniuit ego sū hostiū intrantibus ad prēm. ingre
di nō pñt nisi Petrus aperiat. Preterea Cyprianus ad
Corneliū papam in epla. et hēt. vij. q. j. Factus ē Corne
lius eps cuz fabiani. id est Petri locus et gradus cathe
dre sacerdotalis vacaret q occupato et d dei volūtate

atqꝫ omniū nostꝝ ꝯsensione ꝯfirmato. q̄squis iaꝫ ep̄s voluerit fieri foris fiat nec̄e est. nec habeat eccl̄iasticā ordinationē qui eccl̄ie nō tenet vnitatē. q̄squis ille fuerit licꝫ ad se multū iactās ⁊ plurimū sibi vendicās probanus est. alien⁹ ē. foris ē. ⁊ cū post p̄mū esse nō possit quisquis post vnū qui sol⁹ eē debeat fact⁹ ē iam non scd̄us ille, sed null⁹ est. Et infra. Neqꝫ aliunde hereses orte sunt aut nata sunt scismata. q̄ꝫ q̄n sacerdoti diuīo non obtēperat̄. nec vn⁹ in eccl̄ia ad tp̄⁹ sacerdos et ad tēp⁹ iudex vice xp̄i cogitat̄. cui si b̄m magisteria diuīa obtemperaret fraternitas vniuersa. nemo aduersus sacerdotū collegiuꝫ quicq̄ꝫ moueret. nemo p⁹ diuinū iudicium. post ꝑpl̄i suffragiū. p⁹ coepiscopoꝝ ꝯsensuꝫ iudicaret. sꝫ nō iam ep̄is sed deo iniuriā faceret. nemo dissidio vnitatis xp̄i eccl̄iaꝫ scinderet. nēo sibi placens et tumēs seorsuꝫ foris nouā heresim ꝯderet. Item idē Crede nob̄ fili charissime salutis necessitas illud exposcit. vt quēadmodū vnā sctām ⁊ ap̄licaꝫ atꝫ catholicā ecclesiā ꝯfiteri xp̄iana v̓itate q̄ xp̄i noīe censent̄ necessitant̄ sic vnū etiam ecclesie p̄ncipē. vnū gregis dn̄ici pastorē colere ⁊ venerari ꝯpellūt̄. nō v̓bo solū sꝫ opib⁹ et effectu. ne de illis iuxta ysaiā dici possit. Popul⁹ iste labijs me honorat. sꝫ cor ei⁹ longe est a me. Qui quidē pastor ⁊ vniuersaꝝ gentium vocationi. ⁊ omīb⁹ ꝑpl̄is cūctisqꝫ patrib⁹ p̄ponat̄ vt q̄uāuis in populo dei multi sacerdotes sunt multiqꝫ pastores. omēs p̄p̄rie regat petrus. quos p̄ncipalit̄ regit ⁊ xp̄s. Hec ille. Itē Theophilus sup illo Lu. xxij. et tu aliq̄n conuersus. Postq̄ꝫ me negato ploraueris ac penitueris corrobora ceteros cum te p̄ncipē apostoloꝝ deputauerim. Hoc enī decet. quia meum robur es ⁊ petra ecclesie. Et infra. Hoc auteꝫ intelligendū est non solū de apostolis qui

runc erant vt roborarent a Petro. sed de omib⁹ vsqz ad finē mundi fidelib⁹. Itemqz alius sanct⁹ grec⁹ eps Maxim⁹ in epistola orientalib⁹ directa dicit. Omēs fines orbis qui deū sincere receperunt vbiqz terraꝝ catholici veram fidē ꝯfitentes in ecc̄iam Romanoꝝ tanq̄m in solē respiciūt ꝛ ab ipsa lumen catbolice ꝛ ap̄lice fidei recipiunt. Ex boꝝ ꝛ alioꝝ doctoꝝ ecc̄ie celebri auctoritate vt babeat summa eliciunt hᶜ correlaria. Primo ꝙ papa est vicari⁹. portari⁹. camerari⁹ ꝛ thesaurarius xp̄i ꝛ successor Petri. Sc̄do ꝙ papa est caput nostꝝ sanctissimū intellige ministeriale in terris ꝛ visibl'e Tercio ꝙ ad ip̄m ptinēt cause ecclesiastice cū ipi⁹ soli⁹ sit rep̄bendere. corrigere. statuere et disponere. soluere et ligare loco dei. Quarto ꝙ papa est saluator oīm ꝑ xp̄m ministerial' ꝛ officialis. Quīto ꝙ papa recipit auctoritatē a deo sed nō ab bomīe. Sileat igit vesan⁹ beretic⁹ wicklepb. qui caput ecclesie summū pontificez appellat pontificē cesareum ac si ab imꝑatore sit fact⁹ pōtifex ꝛ non a deo ꝯ omēs doctores p̄fatos ꝛ subijciendos. Correlarie seqtur. Q, papa maior est angel'. bominib⁹ ꝛ demōibus. ptāte. vicariatu. ministerio. officō et ecc̄liastica admīstratiōe. Vñ non sequunt tua correlaria. bomines. angeli ꝛ demones nō p̄nt aliq̄d circa legem disponere. ergo neqz papa. cum locus a minori ad mai⁹ negatiue. etiā apd̄ pueros inutilis sit. ad boc vide infra Bernardū ꝛ correlariū optime capies. Sexto sic est articul⁹ fidei credere sc̄tām ecc̄iam catbolicā ita est de nc̄citate salutis vnū pastorē ecc̄ie papam credere. colere. venerari ꝛ ei obedire vt dicit Cyprianus. Ex q̄ septimo sequit ꝙ de necessitate salutis omēs obedire pape tenent. Vñ sequit correl'. ꝙ maledicētes pape morte mori debent sc̄dm antiquā legem ꝛ ƀm nouam.

et sacro Canone excōmunicari. Dixit eni dñs in lege Qui maledixerit patri ⁊ matri morte moriatur. Et in Deutero. Diis non detrahes. Non diis gentiliū q̊s dominus reprobat, sed illis d' qb⁹ Psal. Ego dixi dii estis, ⁊ ẜm Glosā, id est ecclesie prelati. Item Zacha. ij. Qui vos tangit, tangit pupillā oculi mei. Et dauid dixit. j. Reg. xxiiij. Propicius sit mihi deus, non faciā hanc rem dño meo xp̄o dñi vt mittā manū meā, quia christus dñi est. Et btūs apl's Paul⁹ ꝯfirmauit dicēs in actibus apl'oꝝ. Principem ppl'i tui non maledices. O vesaniētes cantores q̄ blasphemo ore in p̄rēs suos maledicta ⁊ probra p q̄sdam cantiones ꝯgerunt. dole at bohemus q̄ in lingua sua maledicit vicarius xp̄i ⁊ p̄nceps fidei. Si hec in aliena lĩgua ꝯtigissent forte ri/derem⁹. Sꝫ maledicta auis q̄ nidum propriū fetore heresum ⁊ blasphemiarū per homies nulla memoria dignos maculare audet. ⁊ dolore nō compūgit. Esto te autē obedientes o bohemi ⁊ colla fidei subdite aut linguam exactius in Xp̄m domini laxatam saltem mutescere facite. Non irrideat apd̄ vos vicari⁹ cuius diligitur xp̄us dñs. Si regē habetis p̄fectū honorate. Si estis in eccl'ia militāte caput eius militās p signo triūphali seq̄mini, ne si absqꝫ signis victorialibus ⁊ du ce spūalis belli ieritis in hostiū arma ruatis. Sꝫ dice ret quis, ego obedio soli deo. Respōdet tibi sanct⁹ do ctor Tho. in libro ꝯ̄ gentiles. iiij. dicēs. Si quis aūt di cat q̄ vnū est caput ⁊ vnus ē pastor xp̄s qui est vnius ecclesie sponsus, nō sufficient r̄ñdet. Manifestū est eiꝫ q̄ omia sacramēta ecclesiastica xp̄s ꝑficiat. ipse ei est q̄ baptisat. ip̄e peccata dimitit. Et q̄r non erat cū omib⁹ fidelibus corporal'r mansurus elegit ministros p q̄s predicta fidelibus dispensaret. Quia corpalem p̄sen/

tiam erat fidelib⁹ subtracturus. oportuit vt alteri cō
mitteret qui loco sui ecc̄ie gereret curā. hinc est ꝙ Pe
tro dixit. Pasce oues meas. Et infra idem scīs subdit
Non potest aūt dici ꝙ ⁊ si Petro hanc dignitatē de
derit. tamē ad alios nō deriuat. Manifestū est enim
ꝙ xp̄s sic eccl̄iam instituit. vt esset vsq₃ in finē seculi du
ratura. scd̄m illud Ysa. Sup soliū dauid ⁊ sup regnū
eius sedebit vt ꝯfirmet illud in iudicio ⁊ iusticia amō
et vsq₃ in sempiternū. Hec doctor sanctus. Quidquid
igit̄ nc̄ sedes ap̄lica statuit ita ē tenendū ac si scīs Pe
trus statuerit. Vn̄ dicit Agathō pp̄. Sic oēs ap̄lice se
dis sanctiones accipiēde sunt tanq₃ ipsius diuina vo
ce Petri firmate. Ex hoc scd̄m Ciprianū infert octauo
ꝙ ex inobedientia omēs hereses ⁊ scismata surrexerūt
Et vis videre huius dicti rōnem. Ecce stat fides eccle
sie in suis limitib⁹ incōuulsa ⁊ semp iuxta Anacletū
firma et stabilis perseuerat. Surgit nescio quispiam
suo sensu sibi cōplacens prudentie sue innitit̄. et dicta
sua maiorū dictis preponit. fingit. probat. ꝯfendit. vo
cat. ad obedientiā quidem verbo se ostendit. venit. p
ponit diffinitōem eccl̄ie. orat. sed ita vt iuxta mentē su
am conciliū diffiniat. Ex hinc audit̄ impugnat̄ ⁊ apud
eccl̄iam quid de suis sentiendū sit ymaginibus pleno
cornu diffinit̄. Stat ille ceruice suspensa ⁊ attonsis su
percilijs iacit in ecc̄iam ⁊ prelatos conuicia male et cō
tra legem christi fuisse diffinitū meliora sua fuisse mo
tiua q₃ diffinitionē eccl̄ie. ⁊ data copia scripturaꝝ san
ctarū ⁊ legem dei abiectam clamat. Nec memor illi⁹
regule mosayce. Si quid ambiguū. contendit nō ſm
legem esse diffinitū. oblitus illius nedum veteris s₃ no
ui testamenti. Tibi inquientis dabo claues. non dicit

scripture. Adhuc cum dixit dominus de scribis et eorum auctoritate iam pene abolita. quodcumque dixerint vobis facite. Neque fuerat dominus immemor verbi illius apud Moysen secundum legem. si enim in cathedra sedent cathedre verba. id est. legis autorisate sanctiones dicunt Et dixit idem dominus. Quodcumque solueris sit solutum. neque adiecit secundum scripturam. Qui igitur domino adijcit quod ille non adiecit. et ita suo sensu tumens non audit ecclesiam cui dominus causas deferre iussit. Et illud correlarium octauum incidit et in domo sine fundo dedali discurrens laborintum componit atque quod hodie placet. heri displicebat. et quod pridem cecinit hodie deplorat. Hec igitur omnium heresum et scismatum radix fuit et sentina. vt numquam diffinitionem ecclesie stare velit omnium errantium superbia. sed vbique vsque metam silentij victa fuit. quotidie se clamat victoriam potita Affirmatque libenter se sententiam suscepisse. Sed quia contra legem dei fuit pronunciata volens per hoc intelligere. id est. fanthasiam meam cum omnium ego doctior et prudentior sum. et si falsum teneo. sed ne gloria mea minuatur vereor emendare. Necessario igitur nono sequitur ex istis beatissimis doctoribus Quod non sufficit confiteri obedientiam voce et verbo. sed potius opibus et effectu. Nam vbi opus est facto verba non sufficiunt. et quidam dixit. Non verba sed herba satiat ventrem. Neque in illa sancta obedientia quicquam sui capitis quasi dicere velit non errare teste illo sene beato ysaac in collationibus suis. Nullatenus decipi poterit quisquis non suo sed maiorum viuit exemplo. Non dicit loquitur sed viuit Item iuxta Simonem cassianum. In scolis obedientie non admittuntur regule exceptionum. Vide ne cum fidem professeris dicas. ego credo et teneo preter hoc et excepto illo vt

illo incõstantissimo assimileris brunello qui ex oībus
mundi regulis aliq̄d ptis cum exceptiõe elicuit. in fine
q₃ nichil stabilitatis in sua volubilitate inuenit. Assen
ti igitur bone vir assenti sancte obedientie ne peccatū
ariolandi ⁊ paganitatis incurras. Teste Samuele q̄
dixit ad Saul. j. Reg. xv. Nunq̄d vult dñs olocausta
aut victimas ⁊ nõ potius vt obediat voci dñi. Meli-
or est obedientia q̄₃ victime. ⁊ auscultare magis q̄₃ of-
ferre adipem arietū. Quoniã quasi pctūm ariolandi
est repugnare ⁊ q̄si scelus ydolatrie nolle acq̄scere. Hec
Samuel. Et subdit btūs Greg. in epl'a ad omẽs pre
gnum ytalicū ⁊ theutonicoꝝ missa ⁊ fortificat dictum
Samuelis. applicãs illud ad obedientiã sedis romãe
lxxxj. dist. c. Si qui p̄sbiteri. Item ꝟm Cyprianū extra
ecclesiã est dist. xciij. c. Qui cathedraꝫ. Peccatum igit̄
paganitatis incurrit quisquis dū xp̄ianū se asserit sedi
apl'ice obedire ꝯtẽnit. Seq̄t̄ decima seq̄la ꝙ optꝫ desig
nare vnuꝫ visibile caput vt est mõ papa beatissim⁹ et
dñs noster Paul⁹ scd̄us cui⁹ dies xp̄us cū Petro fe
cundet ⁊ Paulo. ⁊ nõ ponere vnū papã ymaginariū
in aere aut vnam vetulã michi ⁊ alijs ignotã vt ille fa
tuus zwicklepb et̃nis ignib⁹ ab eccl'ia dat⁹ ꝯfinxit. Sꝫ
scio q̄d fecit intumuit spiritu. ⁊ vnū quem nunq̄₃ vidit
ꝯfinxit vt inde cū se obedire scripserit illi sese obedien
dum deuoueat quẽ nunq̄₃ nouit. ⁊ ita pulcro fuco nul
li obediat q̄d primordialiter intẽdit. Nam si obediret
eius decisioni in materia fidei stetisset et in plurib⁹ sic̄
et tu tuiq₃ ꝯtra se sententiã reportasset. immemor facti
dominici qui Petro claues tradidit queꝫ mortaliter
peccatuꝝ agnouit. ⁊ cur matri sue aut Johanni nõ de
dit quos vita p̄stantiores ⁊ fide firmiores habuit. vel
si eum Petꝝ fideliorem ex negatõne sua vt ait Amb.

ꝯfiteris sȝ meliorē in vita ⁊ merito quo ꝓbabis. Q, si h
tenes. neqȝ hodie papa neqȝ īpator neqȝ rex neqȝ epūs
neqȝ sacerdos vllus in ecclesia dei ⁊ regnis suis vere
erit. Nam quocūqȝ episcopo vel rege dato. actu regē
tibus meliorē vita et merito possum⁹ inuenire. Et ve
niet illa heresis vt nullus maior null⁹ sit supior ex illo
textu dñi male ⁊ in cortice intellecto. Reges gentiū do
minant̄. eorum aūt vis nō sit. Q, si ⁊ hoc non tenes
restat vt in laqueū cadas ⁊ nō ex vite merito pontificē
affirmes. sed ex ordinatōe diuina ⁊ illū papam esse di
cas cui ipa cardinaliū electio vocē ⁊ auctoritatē p̄resti
tit. Ex hijs seqtur ꝯclusio. q̄ obedire romano ⁊ vniuer
sali pontifici est de nccītate salutis. ⁊ ꝯ̄ eius p̄cepta ve
nientē omīno ꝯstabit mortaliē peccare.

Eo ne etiaȝ nostros la

tinos p̄tercam⁹ doctores. ⁊ nihil p̄p̄o sensu
loq̄mur. Ueniat ille pontifex p̄m⁹ vertex ec
clesie btīssim⁹ Petrus q̄ cuȝ ordinaret p⁹ se btūm Cle
mentē papam ita locut⁹ est ad p̄p̄lm. et. xciij. dist. habet.
Si inimic⁹ ē iste Clemens alicui. ⁊ vos nolite expecta
re vt ipse nob dicat. cū illo nolite amici esse. sed pruden
ter obſuare debetis et voluntati eius absqȝ ꝯcertatōne
obsecūdare. ⁊ auertere vos ab eo cui ip̄ȝ sentitis aduer
sum. sed nec loqui hijs cū quib⁹ ipse nō loquit̄. vt vnus
quisqȝ qui in culpa est dū cupit oīm vestrū amiciciam
habere. festinet citius reconciliari ei q̄ omīb⁹ p̄est et p
hoc redeat ad salutē cuȝ obedire cepit monitis p̄siden
tis. Si vō q̄s amic⁹ fuerit his q̄b⁹ ipe nō loquit̄. vnus
est ipe ex illis qui eccl̄iaȝ dei exterminare volunt. et si cū

corpore videatur esse vobiscū. mente tn̄ et animo contra vos est et multo nequior hostis est his q̄ illi qui foris sunt et euident inimici. hic enim per amiciciarum speciem que inimica sunt gerit. et eccliam dei dispergit et vastat Hec ille. Item idem Clemens testimoniū reddebat de petro beato. et habetur de maioritate et obe. Omēs prin cipes terre et ceteros homies episcopis obedire beatus Petrus precipiebat. Item Rabanus super illo verbo Tibi dabo claues dicit. Principatum iudiciarie pote statis accepit vt omnes per orbem intelligāt credētes. quia quicunq ab vnitate fidei vel societate illius quo modocunq se segregant nec vinculis peccatorum absol ui. nec ianuā celestis regni ingredi possūt. Et vt paucis multa concludam. Audi btm Bernardū ad Eugenium papam qui fuerat de suo monasterio receptus in apo stolatū cui multa in illo opere scribit ammonēs eum ad sollicitudinē pastoralē. et in moribus instruens vt ho minē. Quando aūt loquitur ad papā tūc ita dicit. In dagemus adhuc quis sis. quam geras videlicet pro tem pore personam in ecclesia dei. Quis es. Sacerdos mag nus. pontifex summus. tu princeps episcoporum. tu heres apostolorum. tu primatu Abel. gubernatu Noe. patriar chatu Abraham. ordine Melchisedech. dignitate aa ron. auctoritate Moyses. iudicatu Samuel. potesta te Petrus. vnctione Xpus tu es cui claues tradite: cui oues credite sunt. Sūt quidē et alij celi ianitores et gre gum pastores. sed tu tanto gloriosius q̄nto et differen tius vtrunq pre ceteris nomen hereditasti. Hnt illi sibi assignatos greges singuli singulos tibi vniuersi cre diti vni omēs. nec modo ouiū. sed et pastorum omnium pastor. Et infra. Ubi vnitas ibi perfectō. Reliqui nu meri perfectionē non habēt, sed diuisionē recedentes

ab vnitate. Inde est q alij singuli apli singlos sortiti sūt plebes scientes sacramentū. Deniq3 Jacobus qui videbatur colūna ecclesie. vna est contētus iherosolima petro vniuersitatē cedens. Nam dictus est frater dñi porro cedente domini fratre. quis se alter ingerat Petri prerogatiue. Ergo iuxta Canones tuos alij in ptes sollicitudīs tu vocat⁹ in plenitudinē potestatis. alioꝝ potestas certis artatur limitibus tua extenditur. ⁊ in ipsos qui potestate sup alios receperunt. None si causa extiterit tu episcopo celum claudere. tu episcopū ab ēpatu deponere etiā ⁊ tradere sathane potes. Stat ergo inconcussum ꝑuilegiū tuum tā3 in datis clauibus q3 in cōmendatis ouibus. Accipe aliud qđ nichilominus ꝑrogatiuā ꝯfirmat tibi. Discipuli nauigabant ⁊ domin⁹ apparebat in littore quodq3 iocundius erat in corpore rediuiuo. Sciens petrus q2 dñs est in mare se misit. et hoc venit ad ipsum alijs nauigio peruenientibus. Quid istud nempe signū singularis pontificij Petri per qđ non nauem vnā vt ceteri quiq3 suam s3 seculū ipsum suscepit gubernandū. mare enim secl'm naues eccl'ie. inde est q altera vice instar domini gradiens super aquas vnicum se vicariū designauit christi quando nō vni populo. sed cunctis preesse deberz. Siquidē aque multe. populi multi. Itaq3 cū quisq3 ceteroꝝ habeat sua3 tibi vna cōmissa est grandissima nauis facta ex oīb⁹ ipsa vniuersal' eccl'ia toto orbe diffusa. En qs es. Hec ille in forma ꝑ totū. Idē Bern. sermōe habito ad cleꝝ in concilio Remen̄. Graue est inquit qđ iniungitur michi videlic3 vt doceā doctores. instruam patres ꝑsertim cum scriptum sit. Interroga prēs tuos ⁊ annūciabūt tibi. S3 ꝑcepit mihi moyses iste cui⁹ man⁹ gues sunt cui obediendū est nō solū

a me sed ab omnibus. Et plus q̃z moyses hic. Moy-
si eni ꝯmissa fuerat vna plebs israelitica. Isti ãt vniuer
sa ecclesia. et plus q̃z angelus hic. Cui eni angelorũ di
xit aliquãdo deus. Quodcunqz ligaueris ꝛc. Scdm offi
cium dico. non ẜm meritũ preter deũ non est ei silis nͤ
in celo nec in terra. hic est Petrꝰ qui misit se ĩ mare cũ
alij discipuli nauigio venerũt ad Jhesum. vnusquisqz
contentus est nauicl'a sua. archiepiscopatu suo. episco
patu suo. abbatia sua. ꝑpositura sua. Iste autẽ misit se
in omnes archiepiscopatꝰ. episcopatus. abbatias. pre
posituras. hoc mare magnũ ꝛ spaciosum manibꝰ illic
reptilia quoꝝ non est numerꝰ. Hec ille. Preterea do
ctor in signis Symon cassianus libro. xuij super v̈bo
domini Data est michi oĩs ptãs. Postq̃m christi do
mini potestatem altissime vt debuit extulit. Subdit d̃
ecclesia ꝛ christi vicario ad ꝑpositum sic. Veneret ãtz
adoret sanctuz scabellum eius qd ẽ ecclesia sancta eiꝰ
in qua qui sua vice presidet ĩ iusticia ꝛ auctoritate vir
tutis dominice. sceptra mũdi debet habere subiecta. q̃
vero sibi iuste ꝑsidenti ꝛ decernenti repugnant. aut ab
infidelitate aut a tyrannide aut ab heretica prauitate
et contumaci inobediẽtia detinentur. Hec ille. Huius
doctoris sentẽtiaz ꝯfirmat Nicolaꝰ papa scribens me
diolanẽsibꝰ. xxij. dist. Omnes. Non est dubiũ qꝛ quis-
quis cuilibet ecclesie ius suũ detrahit iniusticiaz facit.
Qui aũt Romane ecclesie priuilegiũ ab ipso summo
omniũ ecclesiaꝝ capite traditum auferre conatur. hic
pculdubio in heresim labit. ꝛ cum ille notetur iniustꝰ.
hic dicendus est hereticus. Fidez quippe violat qui ad
uersus illam agit que est mater fidei. et illi contumax
inuenitur. qui eam cũctis ecclesijs ꝑtulisse dinoscitur.
Hec ille. Ex hijs ꝛ alijs sanctoꝝ allegationibus restat

vt cum sancta mrē ecclesia ꝯcludam⁹ illaꝫ ꝯclusionē
quā decretal' ꝯcludit Bonifacij pōtificis octaui in .c.
Unā sctām eccliam catholicā ⁊ ipam aplicam vigen
te fide credre cogimur ⁊ tenere. Nosqꝫ hanc firmiter
credim⁹ ⁊ simpl'r ꝯfitemur extra quā non est salus nᶜ
remissio pctoꝝ. Et infra. Igit ecclesie vnice est vnū cor
pus ⁊ vnū caput. nō duo capita q̄si monstꝝ xp̄s vicꝫ
christiqꝫ vicarius Petr⁹ petriqꝫ successor. dn̄o iuben
te ipsi Petro. Pasce oues meas. Meas inq̄t gene
raliter non singularit. has vel illas. per qd̓ intelligitur
ꝯmisisse sibi vniuersas. Siue ergo greci dicāt siue alij
petro eiusqꝫ successori nō esse ꝯmissos fateant. sic ncc̄e
est de ouib⁹ xp̄i non esse. dn̄o dicente Johis. Unum
ouile ⁊ vnū pastorem eē. Et infra. Nam v̄itate testāte
sp̄ualis potestas terrenam ptātem instituere habꝫ. et
iudicare si bona nō fuerit. De eccl'a ⁊ eccl'iastica ptāte
verificat vaticiniū Hieremie. Ecce ꝯstitui te hodie su
per gentes ⁊ regna ꝛc. q̄ sequunt. ergo si deuiat terrena
potestas iudicabit a sp̄uali ptāte. Sed si deuiat sp̄ual'
minor a suo supiori. sic v̄o supma a solo deo nō ab ho
mine poterit iudicari. testante Aplo. Sp̄ualis homo
iudicat oīa. ipe aūt a nemie iudicabit. Est āt h̄ aucto
ritas ⁊ si data sit homi ⁊ exerceat p hoīem non hūana
sed potius diuia. ore diuino data Petro suisqꝫ succes
soribus dicente dn̄o ipi Petro. Q̄dcūqꝫ ligaueris ꝛc.
Quicūqꝫ igit huic ptāti a deo sic ordinate resistit. dei
ordinationi resistit. Nec duo sicē manichе⁹ fingit p̄nci
pia esse qd̓ falsum ⁊ hereticū iudicamus. quia testante
moyse. Non in p̄ncipijs sed in p̄ncipio creauit deus
celum ⁊ terrā. Porro subesse Romano pontifici oēs
hūanas creaturas d̓claram⁹ dicim⁹ et diffinim⁹ oīno
esse de ncc̄itate salutis. Hᶜ ibi. Stat ergo incōuulsa et

per sciolos derisa conclusio. Unū familiare exemplū preterire in hoc fine non est dignum. Sacerdos confessor tuus te vel aliū absoluens iniūgere pt penitētiaȝ satisfactoriā vt hoc die vel āno non accedas ad altare Si sacerdos h pt circa penitentē. ergo papa. qr q̄d q̄d potest minor pōt ⁊ maior. Non erit igit ab re vt papa possit mandare tu nō ꝯmunica neqȝ tu neqȝ ille. ⁊ oppositū faciens peccat mortalr De sacerdote ptȝ q̄tidie et sctōꝝ exemplo docemur. Legit eni de btō Gallo viro māsuetissimo ⁊ vere btō ꝙ cuȝ sibi bts Colūbanus missam vsqȝ mortē suā interdixisset legere q̄nq̄ȝ etiaȝ causa non subsistebat obediuit. Posteaq̄ȝ mortuuȝ btūm Columbanū in spū vidit ex tūc ⁊ missam defunctoꝝ p illo deuotissime legit.

D Tautem omīs qui tractatum tuū legit quid dixisti intelligat: dictaqȝ nō bn̄ posita ꝯgnoscat. ⁊ ex hinc in v̄itatis ⁊ fidei cog̃tionē cit⁹ deueniat ſm ordinē discutiem⁹. Primū dicis ꝙ euangelio seu etiā legi diuine nēo pōt aliq̄d addere vel minuere qr xp̄s est p̄m⁹ legifer. Et pbas illd. qr neqȝ apl's Paul⁹ neqȝ angeli neqȝ demones neqȝ homies. Sȝ si q̄s vlt imutare legem. illū antichristū appellas ⁊ filiū pditōis. ⁊ nescio q̄s ponis blasphemias retorq̄ns illas in papā q̄n allegas Canonē. Sūt quidā. Un̄ ex hoc infers ꝙ papa non pt ꝯtra articulos fidei dispensare. ⁊ cū ꝯmunio vtriusqȝ spēi ſm te sit fundata in lege ad laicā ꝯmunionē. q̄d tn̄ nunq̄ȝ pbasti nec probabis in eternū quo ad p̄ceptum. non potest papa eam mutare. sed astringis illum vt vsqȝ

mortem illã defendere teneat. Ne igitur fidelibus ali
quid in his coloris videatur. ita a veritate catholica et
sancta obedientia vacillent. Dicendū est q̄ lex dei est
quedā ordinatio salutis humane per filiū dei tradita
continens cōstitutiones. consilia. prohibitiones. me
rita et penas. omēs fundabiles in actu conuersatōis
christi in terris. Cum igit̄ eorum sermonū ꝛ institutio
num que dominus dedit. quedā sunt moralia seu sub
stantialia fidei vt sunt precepta decalogi. que scd̄um
doctores ꝛ glosaȝ ordinariā super. c. Non est. viij. dist.
sunt et veteris ꝛ noue legis quo ad sui substantiam
immutabilia. Alia sunt sacramentalia vt sunt septem
sacramēta ecclesie. Alia sunt cerimonialia. vt pedum
lotio. aque aspersio ꝛ reliqua. Preceptoruȝ moraliū
multiplex est differentia. Quedā enī obligant ad sem
per ꝛ p semp. vt dilectio dei et pximi. Quedā ad sp ꝛ
nō p semp. Quedā que ptinent ꝛ obligāt ꝯmunitateȝ
et non singulos. vt preceptū illud. Crescite ꝛ ml'tiplica
mini. Quedam v̓o ad singl'os. Item quedā hn̄t notaȝ
et signū precepti ꝛ tn̄ non sunt p̄cepta. Vn̄ domin⁹ in
euangelio Marci. x. loquens de libello repudij dixit.
Vobis precepit Moyses. ꝛ tamen nō fuit preceptuȝ
sed permissio. Simil'r cum lauisset pedes discipulorū
dixit dominus. Scitis quid fecerim vobis. exempluȝ
dedi vobis vt ꝛ vos ita faciatis. Et actum illuȝ ecclīa
mandatum appellat. De quo beatus Ambrosius li
bro. iij. de sacramētis miratur dicens. Vide omnem
iusticiā. vide humilitatē. vide grām. vide sanctificatio
nem. Nisi lauero inquit te Petre non habebis partē
mecum. Non ignoram⁹ q̄ ecclesia Romana cōsuetu
dinē hanc non hȝ cui⁹ typū in oib⁹ seq̄mur ꝛ formam
Et infra. Hoc ideo non dico q̄ alios reprehendam

sed in omnib⁹ cupio sequi sctãm eccliam Romanã.
Hec ille. Item aliud nisi qs renunciauerit. Quedã nõ
hñt notam pcepti ⁊ tñ sunt pceptũ vt sunt omẽs arti-
culi fidei. Itẽ pceptoꝝ qdam sunt dispensabilia qdã
indispẽsabilia. Item qdam modificabilia seu interptã
bilia quedã non. Ad ppositũ igitur redeũdo. dicim⁹
qntum ad sacramẽta. Q, institutio sacramentoꝝ qn
tum ad essentiã ⁊ subiam sacramentoꝝ est indispensa
bilis ⁊ inuariabil' per eccliam. Uñ non pt ecclia insti-
tuere plura sacramenta q̃ septem. neq̃ ea diminuere
q̃ sint sex. Non pt etiã instituere vt sub pma spẽ sit tan
tum corpus ⁊ non sanguis deitas ⁊ aĩma. ⁊ simil'r sub
secunda. Neq̃ illius tremẽdi sacramẽti effectũ eẽntia
lem potest tollere qui fm btũm Thomã vt sup est alle
gatus. est ɔuersio hoĩs in xpm dñm. Usum aũt ritũ
cultũ ⁊ obsuantiã potest p tpe. mõ. loco ⁊ conditione
immutare. Uñ beatus Tho. pte. iiij. q. lxxiij. ar. vij. dic
Dictum est sup q̃ h sacramẽtũ pficitur in ɔsecratiõe
materie. vsus aũt fideliũ non ẽ de necessitate sacramẽ
ti. sed ẽ aliq̃d ɔseq̃ns ad sacramentũ. et iõ ɔsequẽs est
q̃ appositio aque nõ sit de nccitate sacramenti. Hᶜ ille.
Et dñs Petr⁹ de tharent. in q̃rto dist. viij. arti. ij. cum
querit q̊ ordine eccli[illegible] cõficit. Rñdet. q̃ circa sacramẽ
ta quedã xps tradit[illegible] tanq̃ subialia vt materiã ⁊ for
mã. quedã tanq̃ accidentalia vt horã vel temp⁹. Cir
ca substantialia ecclie mutatõem facere nõ lic3. sed cir
ca accidentalia ex causa. Qñ enĩ altera causa est. alter
debet esse effectus. Hec ille. Considera q̃ nõ dicit vsum
subiale. s3 materiã ⁊ formã. q2 vsus accidit aut mod⁹
rei cũ sit post ɔpletum esse. Potest aũt ecclesia etiam
circa subialia interptari. Uñ idem statim exemplificat
de alio sacramento baptismi. q2 quãuis xps. xxx. ãnoꝝ

baptizatus est. tamē ecclesia baptisat in puericia. Item maxime videretur de sacramēto baptismatis cū sit sacramentum necessitatis. quod non debuisset ecclesia formam que est de substantia rei imutare. et tamē fecit ex certis causis quas tangūt doctores. et ipse aduersarius illud salutat in tractatu suo. Similiter dicendū est de alijs sacramentis vbi prius presbiteri crismabāt in necessitate vel ex permissiōe pape vt in. c. Peruenit. xcvj. dist. Nunc autem districtius est eis prohibitū. et solis pontificibus actus ille est reseruatus. vt est textus in. c. Quanto nos. De cōsuetudine. Preterea et in materia ecclesia statuit in crismate et non in oleo confirmandū. Unde si aliter eps faceret non confirmaret. De ordine sacro idē est dicendū. Nam cū in ecclesia primitiua duo dūtaxat fuissent sacri ordines Greg. pp apposuit terciū. s. subdyaconatum. vt in. c. Miramur de ser. nō ordi. Calixtus vxores prohibuit. quas ecclesia primitiua concesserat. Tempora ad suscipiendū ordines ita distinxit quod prior etas nō habuit. vt etiam careat executione ordinū et ordinans et ordinatus qui contra Canōes ordinauerint vel ordinatus fuerit. et si se temerarie ingesserit. ipso facto efficitur irregularis. De confessione quis dubitat. prius nō fuisse de necessitate saltē canonica illud c. Omnis vtriusque sexus. sic iam obligat quēlibet xpianū. quāuis turpis ille draco wicklephb in sua heresi aliter spirauerit. Taceo de reliquis sacramētis. Ita etiā de sacramento eucharistie ē dicendū. Cū enim spēs panis et vini sunt quo ad sacrificiū oportuna. ecclesia conficit in vtraque specie. Cum aūt sint accidentalia illi sacramento quo ad vsum fideliū cum sub vna et sub vtraque specie est totus et integer xpus cum plenitudine gratiarum et diuinitatis vt premissum est in superioribus. volūtatis ecclesie est sic vel sic vsum eius fidelibus instituere. put

melius ꝛ vtilius ac honorabili⁹ viderit pro vsu fideliū expedire. Q, autem dic̄ btūs Grego. eucharistiaȝ panem ꝛ vinū de sui substantia continere. intelligitur de sacrificio ꝛ oblatione. Unde quo ad hoc nō potest ecclesia statuere vt sub vna specie dumtaxat sacrificetur vt prius dicebat̄. salua sententia Alberti magni et domini Innocentij. Q, autē secūda species vini quo ad vsum fideliū non sit de necessitate ꝛ substantia prime speciei. patȝ ratione. Nam illud est de substātia alterius sine quo res esse non potest. sed species panis sine speciebus vini possunt esse. ymo sunt de facto ad sensum. ergo vnū potest esse ꝛ tradi sine reliquo. Si vero loquimur ꝺ contento idem est dicendū. Nam christ⁹ potest esse ꝛ est eque plene ꝛ perfecte sub pͥma quando scilicȝ in sacrario pro infirmis seruat̄ nulla secūda specie ibi existente. et tamē non minus adoratur. non min⁹ est deus gratie dator ꝛ glorie q̄ȝ sub vtraqȝ. ergo ꝛc. Unde sanctus Thomas in tercia parte. q. lxxx. arti. xij. in solutione secundi argumēti dic̄ ꝙ perfectio hui⁹ sacramenti non est in vsu fidelium. sed in consecratōe materie. ꝛ ideo nichil derogat perfectioni huius sacramenti si populus sumat corpus sine sanguine dūmodo sacerdos qui consecrat sumit vtrunqȝ. Hec ille. Ex hoc doctore patȝ ꝙ perfectio seu substantiale huius sacramenti nō est in vsu fidelium. sed in consecratōe materie. Ex his dictis facile ē ad tuas leuitates respōdere quibus solam cartam pingis. habens staterā dolosaȝ qꝺ nō est tanti pōderis grauiter appendis. ꝛ dicta sanctorum doctorū multiplicas. sic vt nihil q̄ȝ ꝙ substantialia p̄ceptoꝝ ꝛ legis non potest papa mutare cōcludis. q ꝺ tecuȝ indifferent̄ concludim⁹. Qꝺ vero inducis de beato Paulo qui cum omnia potuisset ꝛ nulli

potestati fuisset subiectus. ex hoc concludis q tamen euangeliū mutare anathematizauit. Sed quare non subdis q quāuis recepisset euangeliuz nō ab homine sed in celo. et tamen ad apostolos iuit. et de euangelio contulit. vt non in vanū curreret. aut enim incert9 fuit de euangelio cū dixit. Scio cui credidi et certus sum et frustra iuit ad apostolos. aut si nō frustra. ex equi euangelium non potuit nisi ab apostolis auctoritatē recepisset. Ergo non sufficit euāgelium a deo recipere nisi fuerit de eo cum apostolis auctoritatiue aut delegatiue collatū. Unde Symon de cassia libro. v. c. xxx. dicit. Eteni Paulus qui immediate a christo habuit euangelium qui nō errabat. collationē de christi euangelio cuz alijs fecit ne in vacuum cucurrisset nihil amplius q̄z sciebat accipiens. Facile quidē a veritate deuiat auctoritate ppria scripturas interptans et a contentu doctorum intellectus capiens singulares. Hec ille. Scimus eniz q neqz nostrū neqz tuum est scripturas interpretari auctoritatiue et statuendo. sed ecclesie Et quid hec scribis vt appareas cartas maculando. si enim scriberes quomō dominus passus est et resurrexit. putas contra te scriberem9 vt tenes. si in conclusionibus fidei discordamus concederem9 equidem. Unū iuxta supius dicta intellige Symonez de cassia. Crisostomum Cyprianum Gorram Petrum de palude: quos allegasti. loquuntur enim de substantialibus articulis fidei. Si vero doctores illos intelligis q nichil potest Papa in rebus ecclesiasticis disponere abuteris auctoritatib9 sanctorum et erras. Et hoc quidem deprehenditur de mente tua. Nam cum ex Apocalipsi glosam illam allegas. q scz filius iniquitatis interpretabitur scripturas pro voluntate sua. iudeū illum

preferens qui ex lege nullum iudicatur dixit. Si pa-
pam intelligis hereticus es vt papam et vicarium xpi
atq3 prem ecclie appelles filium pditionis extollente se
sup omne quod dicit deus. Si vo intelligis aliu3 que-
piam dicito. Nos eni et illum reprobam9 qui aliter te
net et interptatur q3 fides habet et sancta mater ecclesia
docet et astruit. Nos ɔfundere non poteris nisi sup te
hanc frameā exacuas. Si igit aliter lege3 interptaris
q3 mater ecclesia et dicis esse pceptū vbi nō est. fundas
nouos fidei articulos qui nō sunt. profecto tu es ille q
ordinationi dei et potestati resistis et statera3 tenes in
manu iuxta mentē tuā textū et dicta sctoꝝ et non iuxta
eccie diffinitōem interptaris. hoc semp ppt tuas inuti
les verboꝝ iactantias. et illa octo correlaria q concedi
mus repetito. q legem xpi nec homies nc apli nec dya
boli. neq3 tu neq3 tui destruere diminuere aut cassare
possunt. S3 cum ɔmunio et vsus vtriusq3 spēi ad lay
cum ppłm. neq3 est articlus fidei neq3 pceptū neq3 etiā
institutio. sed pure disponit ecclesie vt sepius est p plu
rimas sāctoꝝ autoritates repetitu3. potest et potuit in
vnam spēm interptari. immutari et dispensari p eccia3
fideliū exigentia et nccitate. qd neq3 homies neq3 ageli
nec demones nec tu imutabūt. Q, aūt in septimo cor
relario dicis. q solus antichrist9 conat legi detrahere
et mutare tempa et leges. Si retorques ad dispositio
nem alterius speciei quasi sic legi sit detractū luce cla-
rius appa ret. q expresse papam et ecciam appellas anti
christū filium pditōis et rebelles deo et vicario suo. an
tichristu3 appellas q leges xpi vices gerit. q si nō imu
tauit papa legē statuēdo vnā spēm cu3 p altera specie
tantū ɔtendis cū nihil sit legi detractū aut immutatū
vt quid verboꝝ perditio hec. Nunc ptereа ē reuelata

iniquitas tua quā in h tractatu tuo posuisti. Ut igitur pateat omnib⁹ christifidelibus sic breuiter ex hoc capitulo resumem⁹ intendis ꝓbare q̄ pape non licet immutare legem ⁊ euangeliū. sed cū cōmunio vtriusq̄ speciei pro laicis sit scd̄m te lex ⁊ euangeliū non lic; pape illa; immutare. Qꝫ si imutat sicut dicit iure ⁊ de facto immutauit. dicis ⁊ appellas ipsum dominū nostrum et patrē ecclīe ac vicariū xp̄i antichristū in corrolario septimo. Et quia illud dicit qd̄ nec ex lege hab; nec vidit nec audiuit falsuꝫ testē eum deponis esse. Quia vero contra sensum tuū interp̄tatur scripturas. appellas ipsum filiū perditionis ⁊ assessorem equi nigri apocaliptici cum statera. Et cum tulisset ip̄e ⁊ ecclesia sancta sententiā contra compactata. appellas illū iniquū iudicem ⁊ errantē. Cumq̄ tibi illa cōmunio lex videatur et ipse dispensat contra illam hereticū ipsum ⁊ omēs assentientes appellas. ⁊ ita pena transgressorū legis dignum. Unde ⁊ merito scd̄m te iuxta apostolū anathematizatur. O sceleris fabricator iniqui morte expiāde quē omīs terra venerat̄ vt patrem cui xp̄us claues celi contradidit tu antichristū appellas. Cum enim ipse successor sit Petri ⁊ beatus Paulus p̄dixit antixp̄m reuelandū. Et hoc deprehenderis ⁊ cōuinceris simpliciter errare cū contra caput ecclesie insurgis. ⁊ crimīe sacrilegij es notatus. cum crimen sacrilegij incurras qui de facto principis disputas. Non considerasti beatum Clemētem dicentem. ij. q. vij. qualis condemnatio eis immineat qui in patres peccāt diuīa scriptura ostendit. Si enim Cham quia nō operuit verēda patris maledictus est. mlt̄a ampliore condemnatiōe digni sunt qui patrib⁹ legatiōne dei fungētib⁹ ꝯtumeliā

inferunt. Item ex gestis Bonifacij martiris ⁊ habetur xl. dist. Si papa sue ⁊ fraterne salutis est negligēs inutilis ⁊ remissus. huiusmodi culpas istic redarguere p̄sumit mortaliū null⁹. qꝛ cūctos ipe iudicaturus a nemine est iudicand⁹. nisi dep̄hendat̄ a fide deuius. p c⁹ ꝑpetuo statu vniuersitas fideliū tanto instanti⁹ orat quanto suā salutem post deū ex illi⁹ incolumitate aduertit propensi⁹ pendere. H᷑ ille. Notare debuisti hūc textū ⁊ potius pro illius statu felici orare q̄ȝ sibi cōtra legem improperare. Item Innocenti⁹. Nemo iudicabit primā sedem iusticiā temperare desiderantes. neqȝ enim ab Augusto neqȝ ab omni clero neqȝ a regibus neqȝ a populo iudex iudicabit̄. Ecce qua reuerētia sancti loquūtur. quos tu omēs contemnis ⁊ iudicē mundi et tuum iudicas. Contra quod dicit beat⁹ Symachus. Alioruȝ hominū causas deus voluit per homines terminare. sed sedis istius p̄sulem suo sin̄ questione seruauit arbitrio. Voluit beati Petri successores apostoli celo tantū debere innocentiā. Et infra. Rursus sanctoꝝ voce pontificū dignitatē sedis eius factaȝ toto orbe venerabilē esse. dum illi quidquid fidelium est vbiqȝ submittit. dum totius corporis caput esse designatur. De hoc michi per prophetam dictum videtur. Si hic humiliat̄ ad cuius fugietis auxilium ⁊ vbi relinquetis gloriam vestraȝ. H᷑c ille. Deinde nō contentus hijs minorādo potestatem pape allegas illuȝ canonem. Sunt quidā multum sinistre. ne auteȝ putes te vera dixisse. audi eius sensum sanū. Canon ille dicꝫ ꝙ ea que semel fide tradita sunt. inuiolabilit̄ perseuerant. sed ea que circa dispositionē agendorum a sanctis patribus vl̄ concilijs generalibus statuūtur im

mutari possunt. dispẽsari. et pro tempe loco q̄litate im mutari. Nec est verum dicendo. qđ papa semel concedit postea non potest immutare. sicut compactata semel concessit nõ potest ea imutare. habes enim oppositũ in pluribus. Nam papa ꝯcessit vt vsq3 ad septimu3 gđũ fiat ꝓhibitio ꝯsanguinitatis et tñ postea instãte causa restrictũ est vsq3 ad quartũ gradũ. Et vt ad regnũ nostrum inclutũ loquamur beati Cyrulus et Methudius antistites et apostoli a sede aplica obtinuerũt cantum vulgare3 pro terra bohemie ꝑpter nouitatẽ fidei et rudimenta religionis christiane. Et tamen postea papa Gregorius illud regi wratislao bohemie potenti concedere denegauit quia causa substitit. Tu ergo cu3 tuis adhuc illud prohibitum tenendo proprie temerarius statutorum ecclesie et Canonũ es violator et quomodo desideras vt tibi teneatur qđ tu ecclesie tenere non proponis. Et ꝙ hec ita possint esse. viua est ratio. Quoniam verũ immutabiliter est verum. et quod semel est verum semp est verum. Bonum autem non sic sed qđ vno tempore est bonu3. altero tempore non est bonum. Cum igitur aliquid diffinitur fide esse tenendum quia verum nõ potest dici illud postea non esse verum. sed debet ad animã et sanguinẽ defendi. alias oppositũ asserens errasse magis q̄3 statuisse conuinceretur. vt quia verũ est. ꝙ panis et vinum transsubstantiantur in verũ corpus et sanguinẽ christi. tenens et nolens profiteri oppositum. sed volens comedere cu3 pane corpus christi. et cum vino bibere sanguinem christi debet vt hereticus euitari. Nam illud in fide symboli quarti de summa trinitate capitulo ꝑmo est pro articulo fidei positum. Ubi vero aliquid conceditur

vt bonum. cessante causa boni vel alia rōnabili supue niēte causa potest tolli ⁊ iam nō esse bonū. Sic aliqñ pro bono pacis erat quibusdā bohemis nō vniuersita ti bohemoꝝ. sꝫ dumtaxat vsum būtib⁹ concessū cōmu nicare iuxta ꝯpactata. superueniēte cā illud iam sbla tum est ⁊ non est bonū. quia contra obedientiā intem ptatum. Unde beatus Greg. ⁊ habetur in Canone. xj. q. iij. Qd ergo. dicit. Sciendū tamē est nunqꝫ ꝑ obedi entiā malū fieri. aliquando autē debet ꝑ obedientiam bonū quod agit̃ intermitti. neqꝫ enim malum in paradi so arbor extitit. quā deus homini ne ꝯtingeret interdixit sed vt melius ꝑ obedientie meritū homo bñ conditus cresceret. dignum fuerat vt etiaꝫ a bono ꝓhiberet̃ qua tenus tanto verius hoc qđ ageret virtus esset quanto ⁊ a bono cessans auctori suo se subditū ⁊ humilē exhi beret. Hec ille. Sil̃e est qđ dicit̃ in. c. Beniqꝫ. xxj. dist. ꝙ minor ꝑsente maiore bñdicere non debꝫ. nū quid ergo benedictio mala est. Absit. Sed ꝑ hoc innuit̃ quante censure freno inferiores quiqꝫ a suis ꝑpositis iudican di cohercendiqꝫ sunt. si hij etiā nullum ius benedicēdi obtinent. Ubi glosa ordinaria dic̃. ꝙ argumētuꝫ ē ex h̄ ꝙ aliquid ꝓhibet̃ non ꝙ ipm malū sit. sed q: inde ma lum pt̃ consequi. sicut iurare prohibꝫ dñs non ꝙ iura re malū sit. sed quia periurare immane peccatum est. Patet ex verb̄ obedientiā ꝯmendatā vt etiam ꝯ eius dispositionē bonū ꝓhibitū non eēt bonū. Ita est dicen dū de laica ꝯmunione circa dispositionē ei⁹ sic vel sic ꝓp̄o dandā ecc̄lia pt̃ disponere. Dicit enim btūs Tho. sup. iiij. dist. xxvij. arti. iij. q. iij. ꝙ saluis hijs que sunt de necessitate fidei ⁊ sacramentoꝝ. sed in alijs que sunt d̄ institutōe apostoloꝝ. ecc̄ia nunc habet eandē ptātem

statuendi et destituendi quem habuit tunc. Et Aug⁹. de anchona in tractatu de ecclīastica ptāte.q.lviij.de di spensatōe sacramētoꝝ sic dicit.sicut dic̄ Hugo.ij.libro de sacramentis. Omnis ecclīastica administratio in tribus consistit.in ordinib⁹ diuersoꝝ platoꝝ.in admi nistrationib⁹ sacramentoꝝ.et in diuersis pceptis sēdi toruz. Hijs concordat qd̄ dixit dn̄s p pphām. Congre gate illi sanctos eius q̄ ordināt testamentū ei⁹ sup sa crificia. Ubi lyra. In veteri testamēto fuerunt multa sacrificia.in nouo vō est [illegible]nū pfectissimū in quo xp̄us ymolat̄.s.eucar[illegible]ia qd̄ in[illegible]tutū est a xp̄o q̄ntū ad id quod ē essentiale. Sed circa solennitatē hui⁹ sacrificij multa sūt ordinata a sanctis patrib⁹ noui testamenti et eodem mō fuit de sacrificijs veteris legis a sctīs pa tribus illi⁹ tempis.et isti patres et illi a xp̄o ꝯgregabun tur. Hec lyra. Aliam solutōem illius Canonis [illegible]abet in p̄tacto capl̄o. Sūt quidā qui dicunt ꝙ papa in arti culis fidei nō dispensat.tn̄ dispensat ꝯ legem antiquaȝ de iuramēto et voto.q̄ȝuis eni dic̄ pph̄a. Uouete et red dite. Et alibi ī Deutero. Reddas dn̄o deo iuramenta tua. Papa et in iuramēto et in voto causa subsistēte di spensat. Item dic̄ Glosa eadē.et est valde notabil̄ ꝙ pa pa interp̄tat̄ euāgeliū. Dixit eni dn̄s ī euāgelio. Quos deus cōiunxit hō non sepat. Et tn̄ si in tercio vel quar to gradu contrahūt sepat eos ecclīa .et ita euangeliuȝ interp̄tat̄. Intelligendū post quartū gradum et vltra. Et subdit glosa.ꝙ papa aliq̄ndo dispensat ꝯ generale statutuȝ ecclīe. Et est additio Bartholomei brixienš q̄ tenetur p doctores quāuis Iohānes glosator hoc nō tenuerit in.c. Que ad ppetuam. Et ad istos sensus in telligitur iste Canon seq̄ns ꝯ statuta et omēs Canōes

in Causa.xxv.q.i. positi quos allegasti. Si per alle-
gationes vanas loquendum esset non facientes ad pro-
positum. quomodo non vidisti ad propositum textus plu-
rimos.xi.q.iij. ab illo capitulo Si quis episcopus p.xi. capitula que
omnes loquuntur quod in malo prelatis non est obediendum
cum precipiunt contra legem dei. Oblitus autem es autoritatum
xxv.q.j Violatores et sequentium. vbi expresse dicitur quod qui contra
obedientiam et institutiones sanctorum facit peccat et blasphe
mat in spiritum sanctum. Cum igitur illi Canones loquuntur quod
in eis que contra fidem sunt aut que simpliciter mala sunt.
non est obediendum. Audi alios quod in illis que dubia sunt
omnino pape est obediendum. Unde Bernardus in libro de
precepto ita dicit. Siue deus siue homo vicarius dei
mandatum quodcumque tradiderit. pari profecto obsequen
dum est cura. pari reuerentia deferendum. vbi tamen deo
contrarium non precipit homo. Nam obedientia que in
maioribus exhibetur deo exhibetur. Quamobrem quidquid
vice dei precipiat homo quod non sit certum deo displicere
non secus accipiendum quam si deus precipiat. Quid enim
interest vtrum deus per se an per ministros suos siue
homines siue angelos hominibus innotescat suum bene
placitum. Nec dicatur quod loquitur de his que tradit scri
ptura vel ratio manifesta. quia de hijs non est preceptor
expectandus vel prohibitor auscultandus. sed quod latere vel
obscurum esse cognoscitur vt in dubium venire possit
vtrum deus sic vel aliter fieri voluit velit. Hec ille. Sed
quia ecclesia diffiniuit communionem laicam non esse
de precepto christi sub vtraque specie. Audi igitur o homo
vicarium christi ac si deus precipiat. et humiliter obedi.
vt meritum obedientie consequaris. Sed quia tibi amara
sunt in tuis febribus hec. male itaque infers ex hijs canonibus

nibus q̄ summi pontifices debent defendere vtranqȝ speciem ⁊ ꝯmunionē laicam vsqȝ ad aīam ⁊ sanguinē cum laica cōmunio nec est articulꝰ fidei. nͨ preceptuȝ christi. nec statutū eccłie vniuersal. sed in manibꝰ eccłie iuxta allegata doctoꝝ ⁊ mente concilij Constancieñ. ⁊ Basilienß. Ceteꝝ ex hac tua allegatōne iterū implicite omnē ecclesiam damnas. Nam frustra illum Canonem allegares nisi dicere velis q̄ contra illū. Conciliū conclusit vbi ꝯcludere nō potuit. Adhuc hac allegatione vteris abrupta et decisa. ⁊ qđ optimū ⁊ expositio est dimisisti. Sequitur enī in fine illius autoritatis. Sunt quidaȝ sic. sed ꝓcul sit ab eis qui semper domini ecclesiam contra lupoꝝ insidias optime custodiūt. Ecce iste sanctus si impcatiue locutus est. exauditꝰ est pro sua reuerentia. domino dicente sibi ⁊ suis successoribus in Petro. Ego pro te rogaui Petre vt nō deficiat fides tua. Si vero decisiue. veꝝ dicit. quia illa sancta sedes nunquaȝ contagione alicuius heresis fuit contaminata. sed semper firma et stabilis perseuerat. nullo turbata hereticorum incursu. Habes igitur finem autoritatis. habes finē solutiōis. Preterea secundo peius infers. Q. cōmunio laica sit a domino instituta. et ab antiquis Concilijs Canonibus ⁊ Decretis tenta. cum nunquaȝ doctores hoc dicant. sed potius omnes de hac materia ex intentōne loquentes determinant. Q. populo non est sacramētum dandū sub vtraqȝ specie. sed q̄ ei sufficit sub vna specie ad salutē.

Ad sequenti capl'o tuo

i iterum reiteras. qd fideles concedūt scilicz ecclia non pt substātialia fidei imutare asserendo vtrāqz spēm ad laicos esse subiale fidei. Et inducis Cyprianū de lapsis. Qui tamē si oculo inspiciatur valde contra te facit. dicit enī q si aliquid mandāt martires. archidyaconus exponit. id est. boni viri et religiosi. ↄsiderandū est si ñ est ↄ dñm et ↄ dei sacerdotes id est. ordinē sacerdotalē facienda sunt. Ubi innuitur q mandatū vel consiliū contra deum et suos sacerdotes non est audiendū. Sz quia conciliū mandat communicare sub vna spē et tu mādas sb vtraqz. et si martires et religiosus. cuius ordinis. nescio. nō es audiendus. Si mandas ↄmunicare optz vt dicas. si illd a deo impetrasti. nō enī qd tu legez dicis ita tenendū est. sed vt dñi affirmant sacerdotes. Inducis pterea Gorrā q cōmunionē nō liceat immutare. et tñ idem doctor expsse determinat ↄ te q pplus nō debz ↄmunicare sb vtraqz spē super euāgelio Luce et Johis q ↄmunio sacramētalis nec est necessaria ad vitā gratie nec glie. Non grē quia illaz digne ↄmunicās psupponit si digne vult cōmunicare. ergo eā nō bz p manducatōz sacramentalē nec glorie. Si enī potest habere vitā grē pt et glie. cum ista psupponit illā. Ex hac autoritate itelligit ista. Nā si inductus Gorra q ↄmunio sacramental' sit subiale fidei. ↄdiceret posteri dicto suo. ergo intelligit vtrāqz spēz ad laicos esse de accñtibus. Qz aūt sbdis de btō Greg. q sacrametū panis et calicis vtrāqz spēm sibi sui sbia retinet. sepius repetitū est q intelligit in sacrificio put scis Tho. et doctores eū seqntes itelligūt. Ad petz de palude dicendū q ipe seipum soluit q non immutare

sacramenta. sed cultū ⁊ ritum. modū ⁊ ordinem nō negat. Et qđ dicit ꝙ papa nō potest dispēsare ꝙ puer salvetur sine baptismo. verū dicit. sed non negat q̄n possit dispensare ⁊ interp̄tari circa cultū baptismi. Dominus ei₃ simplr̄ statuit. Nisi quis renat⁹ fuerit ⁊c. Et tn̄ ecclesia statuit vt baptism⁹ sanguis ī martirib⁹ suppleat aque baptismū. Et in adultis non valentibus adire baptismu₃ aque sufficit voluntas. quod tn̄ in puulis non sufficit. neq₃ dñs dixit. ex aqua vel spū sed copulatiue. et tn̄ ecclesia interpretat̄ vt supius dictu₃ est. Volens autem minorare quantū vales s₃ nō preuales auctoritatē ecclesie cum ip̄a semp firma. stabilis ⁊ inconcussa pseuerat absq₃ omniū hereticorū macula. scd̄m ꝙ dicit sanctus Tho. scd̄a scd̄e. q. ij. arti. ix. Ecclesia vniuersalis errare non potest q₂ spiritusancto gubernatur qui est spūs veritatis. Tu tamē in ip̄m caput ecclesie nō cessas sputa tua iacere etia₃ ip̄am irridendo moderaris dicens. ita esse paruā potestatem pape ꝙ etia₃ predia eccl̄ie non potest alienare. non habens sanam mentē Canonū nesciens ea que iuris sunt diuini non posse papā īmutare. Cū ergo terra pape de facto pn̄s occupata ⁊ restituta eide₃ p Constantinū sit patrimonium christi ⁊ hereditas Petri. non potest papa illđ alienare. Non tn̄ canon ille loquit̄ de alijs p̄dijs ⁊ terris. Neq₃ etiam tuo oculo videre voluisti. dicta glose et doctor₂ q̄ dicunt. papam non obligari ad hec nisi ex ꝯgruo. q₂ par ī parē nō h₃ imperiū. Quoniā alienare p̄t cui⁹ oīa sūt. voce dñi dicētis. Data ē michi oīs po. in celo ⁊ in t̄ra. Preterea ille Canon loq̄tur de alienatione iniusta. vt sc₃ declaret. etiā principē vt papa₃. Imperatore₃. regem aut ducem nō posse patrimoniū xp̄i aut hominū absq₃ iure alteri tradere. Quomodo igit̄

dicens. Si hec papa non potest cū plus possit. quomō rex aut princeps alius potest. qđ tamē tu nunq̄m impugnas cū dotationē ecclie nō teneas. quā ex tuis cōpactatis obligaris tenere. non restat q̄z vt rectū irrideas. ⁊ qđ ꝯtra iura sit canōica canonises. Deinde argumētaris. irrationabile ē qđ pp̄ facit alijs dz ꝓhibere. sz in die pasce papa cōicat sub vna spē ⁊ cardinal'. dyaconus de altera sub calice. ergo ⁊ alijs hoc nō dz ꝓhibere alias posset sibi dici illud v̄bū apl'i. Qui p̄dicas nō furari furaris ⁊c. Istius dicti tui minorez gl'iaris ꝓbasse ex dicto magnifici dn̄i Procopij de rabenstayn cancellarij bohemie. Et nos quidē verboꝝ ei⁹ meminim⁹ que in sensu catholico protulit. ⁊ quare motus verba sua dixit. Motus ad verba vni⁹ ex consilio regis dicentis papam cōmunicare sub vtraqz specie populū in die pasce. Ad que refrenanda induxit. Papā dumtaxat vna vice calicē in confectiōe. scilicz tractare. Nā per cannā auream sumit de calice. dyaconus autem ministrat illis de calice quib⁹ papa dat de p̄ma specie incertum tamē scz dixit quid sit in calice. Quanq̄z v̄o idem vir spectabilis qui nunq̄z est neqz fuit tue vie. sed semper catholicus ⁊ orthodox⁹ extitit. nesciuisse se dixit qđ diacon⁹ ministret ex calice. Nos tamē constantissime dicimus in Romana curia nō esse praxim vtriusqz spēi. Preterea et hoc certo certius scimus q̄ Sigismūdus imperator cum ab Eugenio papa impiale dyadema suscipet sub vna tantū specie communionez ex manu sancti pontificis suscepit. vt fidem quā profitebatur toto mundo spectante suo exemplo firmaret. Idem Fridericus qui modo imperat obſuauit cum imperiales infulas a Nicolao q̄nto susciperet. Modernus v̄o pōtifex sanctissim⁹ dominus noster Pau

lus secundus qui mō in cathedra Petri sedet. vt pde cessor suor fidē z morē aperti⁹ testaret. z aduersantiū detestaret errorē primo pascate de anno ꝟ millesimo q̄dringētesimosexagesimoq̄nto. Omni ipso spectante sub vna tantū spē sacramētum eucharistie laicis exhibuit. dyacono pur vinum illis ministrāte. Quid igit in testimoniū assumis rem dubiam. z certā rem ymo certissimā abijcis. Non est verū qd̄ asseris. Unde nō poteris eundē Paulū papam arguere ex dicto beati pauli. sed ab ipso pontifice poti⁹ cape teneris illud qd̄ xp̄us pro se z suis vicarijs dixit. Exemplū dedi vobis vt quēadmodū ego cōmunico sub vna specie populū ita et vos faciatis.

e

Ex hinc ad tacitam sed fidelem obiectionē christianorū respondere conaris. qua sic arguit. Ecclesia potuit immutare formā baptismi a xp̄o traditam. ergo et cōmunionē. Item transtulit sabbatū de die in diez alterum ergo potuit z circa communionē disponere. Justa et equissima ē hec snīa. cuz tantū formalr valeat. Ecclia potuit īmutare formā sacramenti baptismatis. ergo potuit mutare dispositōz sacramēti eucharistie cōseqntia tenz. q2 si potuit ī mai⁹ potuit ī min⁹. sz minoris nccitatis eucharistia est q̄z baptism⁹. ergo zc. Sz tu soluis dicens. q baptism⁹ in nomie Jhu xp̄i nihil delebat eēntialis siue substantialis illius baptismi in nomine patris z filij z spiritussancti. Unde nisi christus dedisset aliam formā baptizandi. nllō mō ecclia potuissz discedere a forma apostolor. Non est ergo simile de cōmunione vtriusq3 spēi. q2 sublata scđa spē tollit totalitas

et perfectio sacramēti. Hec apđ te. Item dicis ꝙ in nō-
mie xp̄i intelligit̄ tota trinitas. ⁊ sic soluꝫ q̄ntū ad vocē
et formā sensibilem nō intelligibilē fuit mutatio. Hec
tua solutio. Ex q̄ sequit̄. ꝙ vbicunqꝫ nō tollit̄ substan-
tiale sacramēti nō est imutatū sacramentū. sꝫ in ꝯmu
nione sꝫ vna spē nō tollit̄ subƀiale sacramēti ⁊ eēntiale.
quia xp̄c est ibi integer totꝰ ⁊ plenꝰ. ergo in ꝯmunione
vniꝰ spēi nō est imutatuꝫ sacramentū. Maior est tua
et minor vᵃ. ergo ⁊ ꝯclusio. Preterea dicis ꝙ xp̄s tra
didit aliā formā baptismi. ergo forma apl'oꝝ erat alia
a forma xp̄i. ⁊ si ħ apli potuerūt. ergo ⁊ eccl'ia que non
est minoris potestatis. vt iuxta btūm Tho. supiꝰ alle
gatum est. Q₂ si erat eadē forma apl'oꝝ sicut xp̄i. ergo
si quis nūc illa forma batizaret̄ suscipet baptisma. qđ
est exp̄sse ꝯ btūm Thomā in .iij. pte. ⁊ contra Canōes
in. c. Si quis puerum de baptismo vt dicit textus. Si
quis pueꝝ in aqua immerserit. in nomīe patris ⁊ filij
et spiritussancti. et non diceret. ego baptiso te in nomi
ne patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. non est puer baptisatus.
Super quo textu omnes doctores fundāt formā ba
ptismi verboꝝ. et est exp̄ssum in. iiij. Sñiaꝝ dist. iij. vbi
dicitur. Si quis mersus fuerit sine inuocatiōe trinita
tis non est christianus nisi fuerit baptisatus in nomīe
patris et filij ⁊ spūssancti. Preterea si illa forma baptis
mi a christo p̄cepta erat dispensabilis ab apostolis vt
dicit Scotus. a maiori ministratio sacramēti sub hac
vel hac specie. cum nunquā sit a christo preceptum q̄
ad vsum vt dicit sanctus Thomas est dispensabilis
ab ecclesia. ergo nō est solum simile. sed plus q̄ꝫ simile.
Q₂ vero concludis non eē simile de eucharistie sacra
mento ⁊ de baptismo dicēs. ꝙ sublata scđa specie tolli
tur totalitas ⁊ pfectio sacramēti. veꝝ est q̄ ad pfectiōꝫ

scdo mō dictā de qua sup in ↄclusione scda q̊ ad sacrificiū et significantiā. nō autē q̊ ad efficaciā eiꝰ diuinissimā operationē quia in pma totus Xp̄us efficax ⁊ pfectus. Sed cum de baptismo fecimꝰ mentionē, hic paruam memoriā sed vtilē faciamꝰ. Apostoli acceperūt mandatū vt baptisarent in nomīe trinitatis sancte exprimentes nomīa personarū. Unde illis tanta auctoritas vt baptizarent in noīe christi. Nam nō dixit christus baptizantes in nomīe meo vel in nomine Jhesu. sed soluis cū Lyra. Q₃ nomē christi includit vngentē vnctum ⁊ vnctionē. Si ita est. ergo a simili licuit ecclesie sub specie panis corpꝰ ⁊ sanguinē tradere ꝑplo. cū in baptismatis forma sub nomīe xp̄i significabant̄ psone. hic aūt qđ plus est realiter corpus. sanguis. anima ⁊ deitas ↄtinet̄. Et si dicis ↄtinetur q̄dem sed non ex vi sacramēti. In sili dicā ⁊ in noīe xp̄i trinitas nō ↄtinet̄ ex vi sacramēti baptismatis cū xp̄us nō est nomē trinitatis sed vniꝰ psone. Si ergo apl'i qđ expresso mādato receperunt mutare ex causa potuerūt. Quare ecclesia q̄ non recepit exp̄ssum mādatū de ↄmuniōe fideliū. sed dumtaxat de ↄsecratione mutare nō potuit sine detrimēto salutis. Hoc p̄btim attento ꝙ baptismi sacramētum consistit in exercitio. vbi forma expressa requirit̄. Sacramentū autē eucharistie ī sui consecratōe absq₃ omi vsu perfectū existit sub vna ⁊ sꝫ vtraq₃ spē. Et facit hec materia ad q̄stionē qua supficiōse per istos statim infra querit̄ quomō ↄmunio vtriusq₃ spēi est ꝺposita Dicat̄ etiam p ipsos qñ baptisma in exp̄sso nomīe est depositū. et qñ in noīe xp̄i est depositū. vel q̄ auctoritate qđ ab apl'is est vsitatū per alios fuit immutatū Q₃ si nesciūt sed practicent capitulū Ecclesiasticaꝝ beati Augustini. xj. dis. ⁊ habebunt plenā solutionē p̄misso

rum. scientq3 non omnia ab aplis fuisse in scripturis redacta. sed multa etiam ex sola traditõe veteri forma ta. Teste aplo qui iussit tenere ea q̄ p eplaz vl traditõ nē per illū fuerūt fidelib⁹ p̄dicata. ita poss3 dici de laica ɔmuniõe. Et ex hijs hacten⁹ habes istius materie de baptismate solutionē. Ad sabbati ɔsiderationē venia mus q celebritas diei sabbati translata est in die3 dñi cū. auctoritas illud fecit ecclie. ⁊ nlla dispensatio atas dispositio diuīa. imo sb strictissimo p̄cepto ⁊ legitimo sempitno dñs illud p̄cepit cū singulari adiectiõe etia3 mēorie ɔmendādo qd in alijs nō legit dicēs. Memē to vt diem sabbati sanctifices. Tu q̄dem sm mentē do ctor solutis. S3 silitudinē de ɔmunione laica admitte re non vis. dicens q nō est simile de cerimoniali diei domīci puta de tpis obsuātia qd est imutatū. et de sb stātiali puta sanguis xpi de calice bibitõe. q̄ ē subiale sacrosancte eucharistie. Hec in tuis dictis in vitate. S tua drīa ⁊ dissilitudo penit⁹ nichil val3. ymo maius est iudiciū de transmutatõe sabbati q̄3 d ɔmuniõe lai ca sub vna spē. Primo q̄ illud mādatū decalogi. istd non. Scdo i illo mādato designat dies sabbati nume ralit. vt sc3 p̄ma feria sm Hebreos dicat sic de facto ita tenebat. Hic aūt ⁊ si spūalis ɔmunio sit d mādato. tñ nu sq̄3 spēs exp̄munt vt cadāt sub mādato. ymo veri⁹ vna species cū dicit. Qui māducat hūc pane3 viuet in eternū. Item sic sabbatū est cerimoniale ptim et ptim morale. ita eucharistia q̄ vt est sacrificiū. sic ē hostia et libamē ⁊ iuge dñi sacrificium ⁊ ita cerimoniale. Mo rale aūt quia p̄suata pctō. delet pctā. dat grām ⁊ reliq̄ que sunt mor ⁊ vtutū. Si igit potuit ecctia disponere circa celebritatē sabbati. ergo ⁊ circa dispensationem h⁹ sacramēti. Q3 aūt ponens drīam dicis q bibitio

de calice sanguis christi est substantiale huius sacramenti. Miror quod in tantā mentis passionem incidisti. vt iam tui oblitus diceres vsum huius sacramenti. id est. bibitionem esse de substātia ipsius. Nam si saltem philosophie aurē dedisses non ita pronunciasses. Scis enim quod actus posterior est natura illo cuius est actus. Notum est enim quod sacerdos prius consecrat quam communicet. Si igitur vsus sacramēti erit de substantia eius nunquā erit perfectū sacramētum nisi quādo sumitur quod non dicit quis ratiōe vtens. Nam vt prius dictū est christus in hoc sacramento presentialiter est et vere. in alijs autem sacramentis quādo eis vtitur homo assistit gratia sua xpus. sed nō est in eis ita presentialiter vere et realiter et ydemptice sicut in hoc sacramēto vt supra plene est declaratū. Preterea si de substantia sanguis christi est vt bibatur. ergo nunquā erit sanguis christi nisi bibatur. Sicut nunquam est baptisma nisi homo baptisetur. Unde sicut ille actus dicitur baptisma ita vis tu vt illa bibitō specierū vini sit sanguis christi aliquis si est sanguis christi sub specie panis vel vini absque eo quod bibatur. nō erit de substantia sanguinis christi bibitio de calice quod tu astruebas. Ceterum concludere volēs gloriaris quod ostendisti quādo sabbatum est mutatum. Quid scribat Magister in historijs optime nouimus sed in quo Concilio aut in quibus presidentibus dies dominica statuta est celebrari nihil dixisti. historia enim nichil statuit sed narrat. melius debuisti dicere. quod celebratio diei dn̄ice expresse mādata ē in concilio apud compendiū. et in concilio Lugdunēsi. et est textus in capitulo. j. de ferijs vbi dicitur. Omnes dies domīcos a vespera in vesperam cum omni reuerētia et veneratione decernimus obseruari et ab omni opere illicito abstinere &c.

Si igitur conciliũ quod longe post Aplos ꝛ sanctos doctores fuit. ꝛ añ illud potuit q̄s temerarie dicere q̄s instituit dīē dñicum. tamē est ꝯ preceptũ dei. sed omis homo siluit. qꝛ ita eccl'ia in hoc Concilio statuit. Qua re ꝯcilium Cōstancieñ. ꝛ Basilieñ. non accipis. sed temerarie ꝯfundis dicēs ĩ fine. ꝙ copiā scripturaꝝ legis dei ꝛ sanctoꝝ reiecerat Conciliũ illud ꝛ ꝯrium posuit. Et paulo añ laudasti illud Conciliũ q̄d ꝓfessum fuissꝫ de ꝯmunione ꝓmitiue eccl'ie. O scelus immensũ. o dolor dolore expiandꝰ. temerarie q̄d sanctꝰ dictauit spūs quali iam ꝑsumptiōe audebis tua ꝯpactata saluare qui v̄tutē ꝛ robur Cōcilio abstulisti. Nam si Cōstanciensi non credis. q̄re Basilieñ. recipis cũ eadē auctoritate fuisset vtrũqꝫ celebratũ. ymo Basiliēse fuit in scismate finitũ ꝛ non Cōstanciense. Neqꝫ nob oportunũ est vt demōstremꝰ vbi ꝯmunio vtriusqꝫ spēi laica deposita est. cum nunq̄ꝫ vniuersal'r fuissꝫ. sed sufficienter ostendimꝰ sub vna spē a xp̄o dño ꝛ ab eius eccl'ia vsqꝫ in hos dies fuisse practicata. Tuũ est magis oportunũ oñdere vbi ꝑ plebe laica ꝯmunio sb vtraqꝫ spē est precepta. Nā si illd̄ oñdisses. nunq̄ꝫ ex ꝯcilio Basiliensi ꝯ te ꝛ tuos sententiā diffinitiuā cũ decreto reportasses. Nisi ꝓbare velles ꝙ tuus iacobellꝰ ꝯmunionē vtriusqꝫ spēi inueīt ad laicos. Ista aũt sacratissima vnıꝰ spēi ꝯmunio nũc ꝑ totā eccl'am Romanā practicata recepta ē a sc̄tis pr̄ibꝰ ꝛ pr̄es sancti ab apl'is. apostoli a xp̄o vt infra plene ꝓbabit' qua indiget viuaciori ꝛ pleniori ꝓbatione nō videmꝰ. Falsũ est ergo ꝙ ꝓmo in cōcilio Constāciensi sit instituta. cũ in concilio Agareñ. Tholetano ꝛ reliquis fuissꝫ dudũ practicata. Sꝫ in Cōstanciensi est repetita declarata et renouata ꝑpter nouos exortos circa hoc errores. Et ibi apparet expresse. Cum

nouis supuenientib9 morbis noua antbidota opor
tet ⁊ remedia preparare &c.

Quoniam aũt tota no/

q stra difficultas ⁊ labor est in ea ꝯclusiõe. an
decisio ⁊ diffinitio oĩm causaꝝ eccliasticarũ
pertineat ad ecclesiã tanq̃ʒ ad iudicẽ ordinariũ Et si sic
Quid dicendũ ⁊ cui parti vl' doctorib9 adherendũ est
in casu q̊ verba legis aut doctoꝝ sibi inuicẽ diuersa vl'
aduersa videnť put erat de cõmunione laica sub vtra
qʒ spẽ. Naʒ tenẽtes ꝑtem affirmatiuã plurimos indu
cere conanť doctores. Astruentes aũt fidem sãcte ma
tris ecclie auctoritatẽ illius ꝑmarie firmissimã confir
mant auctoritatib9 modernoꝝ ⁊ antiq̊ꝝ doctoꝝ. Ideo
iste tractatista vlteri9 in ꝓcessu suo impugnat nos q̄ i
allegatõib9 nris vtimur doctorib9 modernis seu scola
sticis ⁊ decipim9 ꝓximos. itaqʒ sanctã vni9 spẽi cõmu
nionẽ vocat deceptionẽ. Quappť fidelis homo si cor
habet doleat q̄ salutẽ suam et dñi nostri pignus ⁊ san
ctam obedientiã deceptõeʒ appellat. vtimur nos o vir
et doctorib9 antiq̊s ⁊ modernis. quãdo quomõ ⁊ q̃liť
eis sancta mať ecclia vtitur. ⁊ non ad nostrũ sed sancte
matris ecclie sensum. Pro cui9 intellectu dissoluendo
presupponẽduʒ ẽ. q̄ sacra scriptura in sensu litterali sa:
ne bene ⁊ catholice intellecta est infallibilis fidei regl'a
⁊ sufficientissima implicite vel explicite dispositõis hu
mane ad vitã eternã regulatiua. Ad h aũt vt sane bñ
et catholice intelligať. requirit cuiuslibet passus scptu
re qui venit in ambiguũ ⁊ dubiũ examen ⁊ discussio ꝑ
iudicem primũ. puta spũm sanctum per os pontificis

auctoritatē habentis loq̄ntē qui est rector ꝛ guberna
tor ecclesie sue. Unde dato vno puncto scripture du
bitabili. ꝛ nōdū per eccl'am discusso explicite. pro quo
inducant̄ doctores plimi ad vtrūlibꝫ. ad quā ptez diffi
nitio ꝛ regula spūssctūs p os sctōꝝ loquit̄. vt in. c. Uio
latores. xxv. q. j. declarauerit l' declinauerit. illi⁹ snīe est
standū. patꝫ illud ex lege mosaica etiā p aduersarium
ecclesie dei allegata. Deut̄. xvij. Si difficile ⁊c. Uñ Au
gust. in li. ꝯ manicheos ꝛ habet̄ canonisatū. xj. dis. Pa
lam est q̄ in re dubia ad fidē ꝛ certitudinem valeat ca:
tholice ecclesie auctoritas que ab ip̄is fundatissimis se
dibus apostoloꝝ vsqꝫ ad hodiernū diem succedentiū
sibimet ꝛ ex ipsoꝝ serie et tot populorū consensione fir
mat̄. Hec ille. Super quo Glosa in verbo ad fidem .s.
construendā. xx. dist. de libellis. Unde apparet q̄ eccl'ia
in dubio habet iudicare de constructōne. Uel sicut di
cit archidiaconus de ꝯstructōe fidei. an scꝫ hoc sit pro
fide tenendū vel non. Unde magister Gratian⁹ in. xx.
dist. quando querit an pōtifices debeant p̄ferri in au
ctoritate doctorib⁹ respondens dicit. Q, in negocijs
diffiniendis duo sunt necessaria. scilicꝫ scientia ꝛ pote
stas. Unde christus dictur⁹ Petro. Quocūqꝫ ligaue
ris ⁊c. Pri⁹ dedit sibi claues regni celoꝝ. in altera dās
sibi scientiā discernēdi inter leprā ꝛ leprā. in altera dās
ptātem eijciendi aliq̄s de eccl'ia vel recipiendi. Cū igit̄
om̄is scientia sit vł absolutoria vł ꝯdemnatoria optꝫ
vt ñ solū sciat absoluere vł ꝯdēnare. i. vt sciat explana
re scripturas in q̄ sensu sunt reponēda in eccl'ia dei. sꝫ
etiam desiderat ptātem illud faciendi. Concludit igit̄
q̄ in expositōib⁹ scripturaꝝ doctores sunt ꝯsulendi et
preferendi. Sꝫ in diffinitōe illi⁹ an sit ita in ecclesiasti
cis causis tenendum an non pertinet ad solam au
ctoritatē. Unde beatus Leo scribens episcopis Bry

tāme dicit de libellis ꝛ cōmentarijs glosa per libellos et cōmentarios alioꝝ nō ꝯuenit alios iudicare. ꝛ sanctorum Concilioꝝ canones relinquere vel Decretalium regulas q̄ habent apud nos simul cuꝫ canonibꝰ Et infra. Quā ob causam luculentiꝰ et magna vocē pronunciare non timeo. quia qui illa que p̄dixim9 sanctoꝝ patrum instituta que apd̄ nos canones p̄titulantur. siue sit episcopꝰ siue clericus siue laicꝰ nō indifferenter conuincit recipere. nec catholicā ꝛ apostolicā fidem. nec sancta quattuor euāgelia vtiliter ꝛ efficacit ad effectū suū retinere vel credere probat. Hec ille archidiaconus exponit ad effectū suū. id ē. ad vitā etnaꝫ. retinere quo ad fidē. credere quo ad euāgelia. Et btūs papa Agathon omībꝰ epīs scribens dicit sic. Omnes apostolice sedis sanctiones accipiende sunt tanq̄ꝫ ipsius diuina voce Petri firmate. Hec ille. Ex hijs dictis patet p̄mo q̄ in dubietate scripturaꝝ ꝯsulendi sunt doctores ꝛ qui sūt p̄diti ingenio. exercitati studio. hūiles in iudicio. immunes ab affectato vicio. verisimiliora humane saluti et ecclesie dei dicentes ꝛ ꝯsulentes. Secundo q̄ ecclesia quo ad diffinitionē omnibꝰ p̄fertur doctoribus. q2 mater nostra est et magistra. s̄m q̄ scribit Nicolaus papa dicens. Fidem quippe violat qui aduersus illā agit que est mater fidei. et illi contumax inuenit qui eam cūctis ecclesijs p̄tulisse noscitur. Vñ ipse sanctus Ambrosiꝰ se in dubijs sequi magistram Romanā ecclesiam profitetur. Ac econtra d̄ scriptis alioꝝ doctorum inquit Augusti. in prologo. iij. de trinitate. Noli inq̄t meis litteris q̄si canonicis inseruire sꝫ in illis q̄ nō credebas cū inueneris incūctant crede. i istis aūt qd̄ certū nō hēbas nisi firmū intellexeris noli tenere. Hc ille. Vbi glosa ꝛ doctores. nisi sint ab ecctia

autenticata. Ex q̄ apparz q eccia in auctoritate ⁊ appro
batione scripturarū omnib⁹ pfertur doctorib⁹. Terciō
ex supioribus formidabile ⁊ metuendū verbū multū
aurib⁹ fideliū est inculcandū. q quicunqȝ obedire con
temnūt ⁊ sacros Canones abhorrent. qui matri eccie
romane sic xp̄o dn̄o obedire nos pcipiunt q fides nō
pderit sibi ad vitam eternā. nec scā quattuor euāgelia
euȝ quicq̄ȝ adiuuabūt. sȝ poti⁹ erit exter⁹ ⁊ alien⁹ a re
gno dei. O btā obedientia ⁊ hūilitas q̄ sola regnū celo
rum aperuisti cū tua inimica ⁊ hostis inobediētia pa
radisum nob in pente p̄mo clausisset. Tu sola teste sy
mone de Cassia lib. iiij. c. ij. de obedientia. es via recta,
omēs alie ad inferos penetrāt. in cui⁹ lucē si aspiraue
rit fidel' relinq̄t errores veit ad sedē fidi fact⁹ aīal subiu
galis. Si fidelis in ipam pspexerit obedit mandatis
in nullo ꝯtumax ad eius clamorē semp obedit ⁊ mere
tur qui obedientie lumē nouit. In scolis obediētie nō
docent exceptionū reg'e. rex locoꝝ ⁊ socioꝝ replicatio
nes nō audiunt. ppellunt allegatōes. ⁊ appellatōes nō
admittūt. Et infra. Obuiauerūt due v̄tutes in Petro
hūilitas ⁊ obediētia. per humilitatē noluit ab illa ma
iestate lauari. sed pro humilitate in eternuȝ sanccivit.
Obedientia v̄o instigat ex aduerso ⁊ puat eū celestib⁹
munerib⁹ si nō obediat mirifice opanti. Non hȝ obe
dientia aduerbiū dubitādi sp in affirmatiuā cedit ptē.
ceteroꝝ bonoꝝ obediētia ē in v̄tutū d̄scpta cathalogo.
aīmi est libtas. securitas ꝯscie. nō oberrās ratio. termi
nata sine q̄stione intelligētia. impleta volūtas. siñ pon
dere plena. sine nocte dies. lux tenebras fugās. pactio
inuisibilis. expiatio aīme. pfecta pauptas. pulcritudo
et ordo nature. ꝯpuatio entiū. restitutō pditoꝝ. ad deū
⁊ hoīem p̄sidentē iusta ⁊ plena ꝯformitas. inexceptiua

dispositio. nichil ascribit ad impossibilitatē. obediens omia sperat pficere iussa. ppꝛie ppꝛium est sb celo aiaz rōnalē obedientiā recipe sic ꝛ ppꝛiū ei peccare. Hec sy mon. Item sequit ex dictis q cum q̄ritur qui doctores sunt quib⁹ pferendi. Aut q̄rit de mãia scripture iaz p ecclesiā ꝯcluse. ꝛ tūc aut antiq doctores de h determia uerūt ꝛ pferendi sūt modernis. cū moderni ex eis post ea illud recipiētes aut āpliauerunt. aut dictoꝝ eoꝝ sūt ꝯmēorati. Aut n̄ deēminauerūt ꝛ ita si p scp̄turas mo dernoꝛum doctoꝝ aliq̄d eccl'ia diffiniuit ꝛ statuit. pl⁹ est standum doctoꝛib⁹ modernis. Nec ppt̄ea docto res antiq̄ ꝯtēnendi sunt. ymo plurimū venerandi. pci pue illa q̄ttuoꝛ mūdi lumia Greg. Aug. Amb. Hiero. quoꝝ prelucida ꝛ salutaria documenta sctām illustra uerunt eccl'iam. decoꝛauerūt virtutib⁹. ꝛ moꝛib⁹ infoꝛ mauerūt. Fuit eni aliq̄n temp⁹ psecutōnis fidei. vt xp̄i fideles victoꝛie hostiū man⁹ ꝛ arma lucis oppsuisse ne cessariū fuisset. Et s̄m histoꝛiā Triptitā et heretici ꝛ ca tholici p xp̄o trucidabant a gentib⁹ q̄s postea beatus Augustin⁹ in libello de fide ad Petꝛ. et hētur in. c. Fir missime. de hereticis. distinxit vt etiaz martiriū p noīe christi susceptuz dūmodo extra ecclesiā catholicā esset nō pficeret ad salutē. Et ratio in pmpto. q2 in domuz intrare nō est possibile q̄z per ostiū. vt dixit dn̄s in Jo hāne. Et qui aliunde intrat fur est ꝛ latro. Hoc psecu tionis tempe mixti fuerunt fideles infidelib⁹ n̄c discer nebant sz totū conamē sanctoꝝ fuit vt pro xp̄o fideles certarent. At vbi eccl'ia q̄euit ꝛ tirānis cessauit. P⁹ q̄z homo arma in locū vagine posuit. inimicus fidei dia bol⁹ intestina bella p domesticos fidei suscitauit. ꝯtra quē surrexerūt doctores fidei eccl'ie. ꝛ q̄ntū ille malicie cōmenta per hereses ꝯflauit. tanto spl'ensant⁹ doctores

fidei ɔtra hereses docuit vt dicit Augustinus.xxiiij.q.
vltia.c. Si. Quibus etiaꝫ cessantibus ⁊ extinctis que
erant pulcritudis ⁊ ornamēti ac amplitudinis sacra-
mentoꝝ ecc̃ia spūsancto dictare cogitauit. ⁊ q̃d seuicie
vigente dimissum fuerat in quiete est fidei adimpletū
Et vt loq̄mur ad rem nostrā. mota est questio cōsub
stantialitatis. quā sacra Nycena synod⁹ determiāuit
Si dices apostolos hoc nō determinasse q̃d illi trecē-
ti patres ɔcluserunt nihil derogabis apl̃ice dignitati.
sed q꞉ tūc nō vertebat̃ in dubiū nihil ꝯ hoc est ꝑ apl̃os
in symbolo diffinitū. Sed arriana vesania leuāte ma
num in filiū dei ⁊ spūmsc̃tm. patres Niceni ɔsubstan
tialitatem ꝑ fide statuerūt. nō ꝙ sint meliores apl̃is. sꝫ
quia tūc ita oportunū fuit. Sic in ꝓposito dieb⁹ nr̃is
vertebat̃ in dubiū. Utꝝ sacramētalis ɔmunio sb̃ vtra
qꝫ specie panis ⁊ vini sit de p̄cepto laicis. plus ɔferēs
gratie fide lib⁹. ⁊ ita salubrior vtilior ⁊ efficacior q̄ꝫ sub
vna specie. quā laicam Canones vocant vis cōsulere
canones antiquos ⁊ doctores quoꝝ tempe hec q̄stio
pro indubitata habita est satis esse ad salutē ꝑpl̃m fide
lem de vna spē ɔmunicare. Nihil ad formā ita exacte
inuenies sic apud modernos quoꝝ tempe contra hoc
questio pullulabat. Igitur absqꝫ nota reprehensiōis
expressius in hac re doctores. quos aduersarius vocat
scolasticos. ⁊ quid velit per hoc non intelligim⁹: bene
ɔsulendo inuenies. q̄ꝫ per antiquos. siue sint scolastici
quia magis in disciplinis scolasticalibus ⁊ philosofi
calibus eruditi. siue ideo scolastici. q꞉ illis cedit ad ho-
norem. nec ideo minus autentici q꞉ nouissimi. cū tp̄⁹
auctoritatē non p̄stat. ymo auget scientiā. Q꞉ quidq̄d
illi scripserunt isti illud assumpserūt ⁊ cum hoc plus
addiderūt. vt dicatur illis. Q̄dcunqꝫ superogaueris

ecclesie ego cum venero reddam tibi. Sicut enim euan-
gelium primo die non fuit prestantius. nec vtilius q̄ȝ ho-
die. Et beatissim⁹ Augustin⁹. cur hodie acceptior sit
q̄ȝ ante mille annos nō video. Sed quos ecclesia ma-
gis approbat ꝛ cōmendat. et qui veritati per ecclesiam
recepte verisimiliora dixerunt. hos et si modernos di-
cant. iure veteres quis dicere poterit. Non enim ideo
quid verius quia veteri⁹. sed qꝫ verisimilius ideo vete-
rius dicendū est. Accipe itaqꝫ solutionē tue opiniōis
succinctā ex p̄missis. Credim⁹ ꝯclusiōib⁹ ecclesie. credi-
m⁹ doctorib⁹ antiq̄s Gregorio Augustio Ambro.
Hieronimo. illas ꝯclusiones affirmātibus vel de eis
loquentib⁹. Credim⁹ nouissimis cuȝ ecclīa ꝯcludenti-
bus. credimus post nos venientib⁹ doctorib⁹ si quid
explicite dixerint ex lege ꝛ ecclesia illud approbauerit. ꝛ
nec ex eo pl⁹ credim⁹ qꝫ sancti. cū auctoritas ex sctitate
non dependeat. sȝ qui ecclesie dicta sua subiecerunt. et
ea probata sunt. Cuȝ doctores sint velut quedam me-
dia probabilia. et ecclesia ipa conclusio. Unde ꝛ docto-
res ecclesie aduocati seu fidei procuratores dicuntur.
qui persuadent hoc sic vel sic tenendum. Ecclesia ve-
ro vt mater et iudex nostra elicit quid agendum vel
tenendum sit ex eorum persuasionibus in ecclesia dei
Ad hoc est beatus Pelagi⁹ papa scribens episcopis
qui venerunt ad illicitam vocatōnem Johannis con-
stantinopolitani Et habetur. xvij. distinctōe in capitu-
lo Multis. vbi dicitur. Si vero in qualibet puintia
orte fuerint questiones et inter ipsius prouintie epi-
scopos. discrepare ceperit ratō. atqꝫ int̄ ipsos dissiden-
tes non conueniant. ad maiorē tunc sedem referan-
tur. Et si illic quidem facile et iuste non discernun-
tur vbi fuerit Synodus regulariter congregata

canonice et iuste iudicentur. et vt beata consuetudo exigit ad sedem Aplicam semp̄ referantur. Hᶜ ille. Et btūs Gregorius scribens Constātinopolitanis dicit. Quotiens aliq̄ dubitatio nascit̄ aliq̄bus ad recipien-dum de eo qd̄ non intelligūt rōem. aut sponte hij qui diligunt salutē anime sue desiderant aplicam sedē pro recipiēda rōne ꝯuenienti. Aut si forte sic̄ de talibꝰ scriptū est. Pctōꝛ cū venerit in ꝓfundū maloꝝ ꝯtēnit ita obstinati ⁊ ꝯtumaces extiterint. vt docere ñ velint eos ab eisdē aplicis sedibꝰ. aut attrahi ad salutē. quoq̄mō necesse est aut ne alioꝝ ꝑditio esse possit ƀm Canones per secula opteret exp̄mi ptātes. Hec ille. Et ad hūc ꝓprie sensū loquit̄. Btūs Tho. doctoꝛ in. viij. q̄tlibȝ sui. ꝯmēdās auctoꝛitatē ecc̄ie oībꝰ sacerdotibꝰ alias doctoribꝰ. Q, ecc̄ie auctoꝛitas ꝑfert̄ Augustino ⁊ Hieronimo ⁊ q̄runlibet sctōꝝ hominū in scripturis opinioni. Cum itaqȝ antiq̄ doctores nichil dixerant formalr̄ sic̄ moderni de ꝯmuniōe vtriusqȝ spēi ꝙ nō sit de nc̄citate salutis. quo ad vsū. ⁊ ꝙ sufficit laico ꝓplo sub vna spē cōicare ad salutē. Et ecc̄lia illos ꝯmēdat ⁊ suscipit. merito sunt laudādi approbandi ⁊ suscipiēdi. Non enī fuerunt excecati aut aliq̄ pecunia coꝛrupti. sȝ oīno ad salutē hūanā solliciti. nihil de nostra bohemia l'iacobelli fantasijs cogitātes. et tñ ita in libris suis diffinierūt Que ergo te furia exagitat vt pꝰ determīatōeȝ doctoꝝ post ecclesie diffinitiōeȝ et tui ꝯfutatōȝ adhuc pertinaciter dicas. ꝙ antiqui doctores docent de ꝯmunione calicis Aut igit̄ isti nouissimi doctores cū cetera ecc̄lia militante errauerūt ⁊ tu solus catholicꝰ inuentus es et intantū dissipuisti vt te dares in manꝰ hereticorum iudicandū. Aut ipsa ecclesia sancta cuȝ doctoꝛibꝰ illis catholice diffiniuit nō esse laicū populū ꝯmūicandū

de vtraqз spē qđ fīđ credim⁹. ꝛ ita tu sol⁹ incredul⁹ ꝛ in fidel' es relict⁹. Aut dicis ꝙ vītas fuit nec aꝓbatiōe indiget. sed vt īnotescat si ita est. Cur igit̄ in illa forma compactata ꝯcepisti vt vadat per modū noue cuiusdam ꝑmissiōis ꝛ cōcessionis ꝛ nō antiq̄ veritatis elucidationis. Aut si veritas fuit. q̄re obdormiuisti ꝙ mundo vniuerso aꝑparuissз. tūc nouā veritatē inauditam mundo illuxisse. sed neqз tue sententie doctori neqз ecclesie ꝯsentis. Et cū nullius autoritati aut sn̄ie ꝓfiteris te velle stare. idem recipe in vītate. ꝙ tue sentētie damnate nunq̄з mat̄ eccl'ia stabit. nisi velis ad ipsi⁹ gremiū ꝯfugere vt deberes ꝛ errorē tuū corrigere ꝛ emendare Scim⁹ aūt qꝛ nauicula Petri nunq̄з mergit̄. q̄nq̄m mltis ꝓcellis maris ꝛ tempestatib⁹ fluctuet ꝛ iactetur Etenī fluctuat ꝛ nunq̄з mergit̄ illa nauis.

Aliud quoqз opponis nolle stare iudicio eccl'ie. sed cuidā iudici in egra compactato. iuxta quē sacrū Conciliū se procedere ꝓtestatū est. Igit̄ cum tua cōpactata ꝛ eorum limitatio exhinc reuocatio dicta sunt. Aut scd̄m hunc iudicē eccl'ia ꝓcessit aut nō. Si processit Cur sicut cōpactata recepisti. eoꝝ etiā limitatōeз ꝛ similē decisionem nō fuisti ꝯplex⁹ Si nō nichilipendēdi sunt tui labores eo ꝙ ꝑm iudicē ibidē ꝯpactatū. nō ꝓcesserūt amplius sic̄ te cape possum⁹. Judex ille est sacra scp̄tura que ꝯtinet legeз praxim xp̄i ꝛ apl'oꝝ. Potest aūt h̄ tripliciť intelligi. Est enī sacra scp̄tura materiat'r ꝯsiderata ip̄a littera in cartis vl' codicib⁹ scripta. aut vox in aere plata. Hec q̄dem iudex eē non p̄t. cum sit res inani

mata. sane cū liber in mediū allatꝰ. neqꝫ nob̄ loq̄ neqꝫ
nos diuidere pōt. Quis eū iudicē assumeret cū sensu
careat iudicātis. Qꝫ, si liber aut littera lecta visa ve per
me auditur. ego q̄dem in meā ꝑtē. at tu in cōtrario in
tuā volens trahere ꝑtem. ⁊ forte ꝑ̇us cartam rūpere
mus q̄ꝫ sensū ex ea eliceremꝰ. nō est ergo iudex sacra
scp̄tura hoc mō ꝯsiderata. Est ⁊ aliť ipsa scā intellecta
scp̄tura aut. s. xp̄us deꝰ noster nosterqꝫ sanctimonie le
gislator. ⁊ h̄ mō sacra scp̄tura nō est aliud q̄ꝫ ipsa ꝓma
veritas infallibilis ⁊ v̇buꝫ diuinū ore hoīs ꝓlatum.
⁊ hic quidē deus ⁊ legifer noster cū nobiscū fuit in ter
ris. legē dedit ⁊ eaꝫ interp̄tatus ē. plurimasqꝫ veteris
legis phariseis qꝫ q̄rentibꝰ ⁊ discipulis ore sancto ab/
soluit questiōes. multas v̇o spūi sancto decidendas re
liquit. Cunqꝫ p̄ris volūtate impleta vnde venerat illuc
est regressus. putas ne ad nr̄as rn̄debit ꝯsultationes.
an nō. rn̄debit cū patre suo. habent Moysen et ꝓphe
tas audiant illos. Ego vobis ipsis Petꝝ vicariū meū
et eius successores reliqui. vultis me audire. audite il
los. michi data est oīs ptās in celo et in t̄ra. Et ego
qd̄ habui a patre meo dedi illis. nō est ergo dn̄s veri
tas nostra. nunc in terris ꝓpa in ꝑsona iudex. sed vica
rij sui. recte ergo ⁊ hoc scd̄o mō sacra scp̄tura. i. veritas
que est ꝑ Jhesum xp̄m in rebꝰ ambiguis iudex dici com
pactatoꝝ nō p̄t. Restabit ꝑfecto terciꝰ iudex ministra
lis in terris qui est successor Petri ⁊ vicariꝰ dei filij iu
sti iudicis. Ad quē vt supra p̄misimꝰ ꝑtinet de omibꝰ
causis ecclesiasticis indifferent iudicare. Nā si de p̄ce
ptis ⁊ articulꝭ fidei aboriať questio. dic̄. Tenete traditō
nes apl̄oꝝ ⁊ sanctoꝝ ⁊ vsqꝫ ad animā ⁊ sanguinē pro
illis concertate vt dicebat hīs Urbanꝰ in. c. ꝑallegato
Sunt quidam. Si v̇o de ambiguis ⁊ dubitabilibus

vt an sufficiat plebi fideliũ sub vna specie cõmunicare Respondet. neq₃ in lege neq₃ in euãgelio neq₃ in fidei assessorib⁹ inuenim⁹ necessitari plebe₃. sed ipsos dum taxat sacrificantes. prout a nostris ꝑdecessoribus acce pimus. ꝛ ipsi a maioribus ꝛ apostolis hanc traditõne₃ quã sancta Romana ecclesia tenet: tenete. Hic est ille iudex equissim⁹ in egra compactatus. sc₃ sacre scriptu re dispensator fidelis et prudẽs ecclia sctã cum capite suo ministrali ꝛ visibili in terris. hunc quilibet christia nus audire tenet. ꝙ si hunc iudicẽ audire non vis. sed ad solũ christu₃ appellas. saltem si potes audi conciliũ aut potius obiurgatõem dñi pij Constantini. qui epi scopo nouaciane heresis Acesio tenẽti. ꝙ remissio pec catoꝝ non a sacerdotib⁹ sed a solo deo sit. dixit. O acesi pone scalã ꝛ si potes ascende sol⁹ in celũ. vt habet in hi storia Tripartita libro. ij. c. xij. Sic ꝛ tu si nõ credis hic iudicem ecclesiasticũ ꝛ potestate₃ sacerdotalẽ assume scalam ꝛ ascende ꝛ cum ascenderis ꝛ cyrographum at tuleris e celo. tunc illã sententiã audiem⁹. S₃ in verita te et inde etia₃ repelleris. ꝛ ad Moysen remitteris et ꝓphetas. id est. summũ pontificẽ ꝛ collegiũ epoꝝ. vt ex ponit Berñ. Qui ex lege dic̃ Deuteroñ. xvij. Si ambi guũ. Qui tot⁹ loq̃tur de iudice visibili. puta sacerdote ꝑmo in terris. Dicit ei ꝑmo ꝙ qui h₃ cũ aliq̃ dissidẽtiã vadit ad locũ quẽ dñs deus elegerit. Ecce ꝑmũ locus. Nunq̃d p̄ragẽ ꝛc. Nõne eque hñ intelliget lex sicut hie rusalẽ vel Rome. Nunq̃d hic ita debiti libri ꝛ legales nõ habent. vt etiã pro dirimẽdis cauš locus expectet. Ex hinc dic̃. Vade ad sacerdotes. ꝛ nõ dicit ad libros Moysi. Item ad iudicẽ qui fuerit pro tpe. nõ dic̃ quẽ ꝯcordabitis vł quẽ compaciscemini. s₃ q̃ fuerit illo tpe Querelsq₃ ab eis. nõ a lege. Non enim poteris dicere.

Quid est Romam aut ytaliam eundū. ibi capiam⁹ legem dei ad man⁹ ꝛ illa nos docebit. Nam obuiat tibi lex dicens. Queresq; ab eis qui iudices venietes in dicabunt tibi iudicij veritatē. Et p̄ceptuȝ sequit̄ obedientie. faciesq; inq̄t quecūq; dixerit. Optima armonia patris cuȝ filio q̄ dixit. Q̄dcuq; dixerint facite. Et docuerint te iuxta legē. Ecce lex nō est iudex ſȝ forma iudicis. metꝫ ꝛ exemplar. p quā legem nō vt voles ſȝ vt illi docuerint facies. Sȝ dicȝ q̄s. bone p̄ceptor de⁹. nunq̄d ita lex tua obscura ē vt absq; labore meo ꝛ expēsis ego ipse legem tuā ꝯsulam. absq; sacerdotū ministerio ꝛ q̄ statuisti faciā. Non. Sȝ sequaris sententiā legis. ſȝ sacerdotis cui⁹ est legē sequi ꝛ iuxta illā iudicare. tui mādato est obedire. sacerdotis p̄cipere. tuū aūt nō eū arguere sed audire. neq; ad dexterā neq; ad sinistrā declinare. Josue. j. Qui ꝯdixerit ori tuo ꝛ nō obedierit cunctis ſmōibus tuis morte moriat̄ hō ille. Et h̄ est q̄d dicit btūs Eusebius pp̄. Oues q̄ suo pastori ꝯmisse sūt. eum nec rep̄hendere nisi a fide exorbitauerit. nec vllatenus accusare pn̄t. q: facta pastoꝝ oris gladio feriēda nō sunt. quanq; rep̄hendēda recte videant̄ Q; si superbieris dicēs. Ego quidē legem noui ꝛ melius te intelligo. Ecce allegaui legē ꝛ scripturas in Concilio. sed illi reijcientes ꝯtrarium posuerūt. Nolo audire. volo vt lex sit iudex me⁹. nō homo. non lex aīmata. ſȝ dumtaxat scriptura. sed ad meū sensum retorta. Ex decreto iudicis morte morieris. et eris fabula populo dei ne quis in similia sup̄biens intumescat. Et cōpeteret tibi p̄prie illud q̄d scribit b̄ts Berñ. in ſmōe de lepra dicēdo. Lepra p̄prij ꝯsilij est eo p̄niciosior q̄ magis occulta et q̄nto plus habundat. tanto quisq; sibi sapiētior esse videt̄. Hoc illoꝝ est qui zelum dei hn̄tes. sed non scd̄m

scientiam. seqntes suũ errorẽ obstinati in eo. ita vt nullis velint alioꝝ ꝯsilijs acqescere. Hij sunt veritatis irrisores. inimici pacis. caritatis expertes. vanitate tumẽtes. sibi ꝯplacẽtes. ⁊ magni in ocul' suis ignorantes dei iusticiã ⁊ suam volẽtes statuere voluntatẽ. ⁊ q̄ maior supbia q̄ȝ vt vn⁹ homo totius ꝯgregatiõis iudicio iudiciũ suum p̄ferat. tanq̄m ipe solus habeat spũm sanctum dei.

Vacuatis igitur sententie nis ⁊ spinis de eccl'ie ramis put dñs concedebat. Nunc ponenda est ꝯclusio final' christianissima pro fideliũ stabilimento ⁊ consolatione. vt hijs argucijs tractatuli illi⁹ nõ exterriti. que firmata sunt fide. praxi omniũ fideliũ. ⁊ vsu roborata teneant. ⁊ tantũ bonuȝ salutis sufficientissimũ in orthodoxa ꝯmunione ꝯtractẽt. ⁊ p hã apparebit solutio capituli finalis isti⁹ tractatiste ꝯ obedientiã eccl'ie romane. Est igit' hec ꝯclusio Sacrosancta ꝯmunio corpis ⁊ sanguis xp̄i sub vna spẽ seu sub spẽ panis tantũ fidlib⁹ nõ sacrificantib⁹ saluti eoꝝ sufficiẽtissima ⁊ gratiaꝝ omniũ datrix exuberãtissima. est ab ipo xp̄o dño saluatore in lege fundata. ab aplis p̄dicata. in ꝯcilijs et canonibus freq̄ntata. ꝯsuetudine laudabili vsitata. et omnium doctorum sanctoꝝ et modernorum senttentia laudata. Ad hanc conclusionem probatõnes sufficienter dño ꝯcedente inducem⁹. ⁊ qd erat in finali tractatus hui⁹ caplo dimissũ cũ in loco hic ceciderit absoluemus. vt triticum depuratũ ⁊ depaleatũ in hor

m

reo ꝛ eccłia dei solidus cibꝰ fideliū ore digno ruminet
Diamꝰ ꝑmā ꝯmunionē sacrā vniꝰ spēi in lege xpi eē
fundatā q̄drupl'r signis. doctrinis. verbis. ꝛ praxi. Sig:
nis qn̄ reficiēs. v. milia in deserto de q̄nqȝ panibꝰ ꝛ duo
bus piscibꝰ Joh. vj. nullū eis potū dedisse legit'. Item
Math. xiiij. reficiens. iiij. milia de septem panibꝰ. vbi
iterū nulla fit mētio de potu. ad innuēdū futurā praxim
suā in eccīa dei. q2 ipsi fideli debeat tradi cibꝰ ꝛ potus
corpis sui sub spē pāis. In q̄bꝰ passibꝰ doctores scti ex
p̄sse loquūt' q2 hec refectio fuit figura sacrosācte eucbari
stie ꝑm Lyrā. Nā volens dn̄s inducere sufficientiā sa
turitatis panis sp̄ual'. ꝓus on̄dit miracł'z in corpalibꝰ
Ad idē loq̄t' btūs Tho. i tractatu corpis xpi ꝛ ꝑmōibꝰ d.
Doctrinis suis dn̄s hanc sacrā ꝯmunionē firmauit.
Nam cū locutꝰ fuissȝ de corpe ꝛ sanguie suo. mā duca
tionē ꝑ modū cibi ꝛ pāis in ꝓcessu textꝰ sui duodecies
noīauit. ꝛ apō q̄mlibȝ nomīatiōnē sufficientiā salutis
on̄dit. primo dixit Jo his. vj. Opamī cibuȝ q̄ nō perit.
sed manet ī vitaȝ eternā quē filiꝰ hoīs dabit voh. Hūc
enī pat' signuit deus. Ecce noīnando cibū dicit ipm̄ ma
nere in etnū ꝛ sufficere in vitā etnā. Scd̄o. nō moyses
dedit voh panē de celo. sȝ pat' meꝰ dat vobis panē d̄ ce
lo verū. Hic ꝓponit hūc cibū manne q̄ supplebat omnē
esuriē. ꝛ hēbat omne delectamētū ꝛ oēȝ saporē suauita
tis. Tercō panis dei verꝰ est q̄ descēdit de celo ꝛ dat vi
tam mūdo. Ecce iterū spēs vna ꝛ sufficiēs ad vitā mdi.
Quarto ego suȝ pāis vite q̄ venit ad me nō esuriet. ꝛ q̄
credit in me nō sitiet vnq̄ȝ. Ecce q̄rtuȝ testimoniū xpi.
q2 iste panis tollit esuriē ꝛ sitim. ꝛ ita plene satiat et po
tat in eternū. Quito ego sum panis vite. patres vestri
manducauerūt manna in deserto ꝛ mortui sunt. Ec:
ce tantum nominat panē ꝛ nullam facit mentionē de

vino. Sexto hic est panis de celo descendens. si quis ex ipso māducauerit non morietur. Hic priuatio mortis eterne ex vna specie promittitur. Septimo Ego sum panis viuus q̄ de celo descendi. Sed q̄d de celo venit perfectissimū habet gratie complemētum. Octauo si quis māducauerit panē hūc viuet in eternū. Nono panis quē ego dabo caro mea est pro mūdi vita. Decimo qui māducat me: ipse viuet propter me. Undecimo hic est panis q̄ de celo descendit. Duodecimo concludens omnia superiora Qui manducat hūc panē viuet in eternū. In istis duodecim locis fit mentio de corpore et sanguine christi sub specie panis scilicet de illo pane celesti in quo merces sunt reposite. perpetuitas. vita eterna. voluntatis diuine impletio. cibus celestis. veritas dei. misericordia dei. vita mundi. perpetua satietas et refectio. eternitas. priuatio vtriusque mortis. fides incarnatiōnis. lignū vite. redemptio mūdi. eterna vita et coniūctio cum deo. Et ista omnia tanguntur in textu expresse qui de vna specie panis loquitur. Sunt autē alia quattuor loca in quibus dominus corpus suū et sanguinē nominat absolute non faciendo mentionē de speciebus. Nisi manducaueritis carnem etc. Secundo qui māducat meam carnē etc. Tercio Caro mea vere est cibus etc. Quarto qui māducat meā carnem et bibit meū sanguinē in me manet et ego in eo. In istis locis nulla est mentiō de speciebus sed de contentis in sacramēto. quia de corpore et sanguine domini. In primis autē locis de speciebus panis et nullibi fit in tota lege mentio de speciebus vini. quam in actu cene christi vbi dicitur. Non bibam amodo de genimine vitis huius donec bibā illud nouum in regno patris mei. Unde preceptū christi sufficienter implet qui sub vna specie cōmunicat. Nam in istis omnibus nulla fit

mentio de spẽbus vini. Ex h ꝯmõe xp̄i ⁊ doctrina patꝫ
ꝙ cum idẽ effect⁹ sit corꝑis ⁊ sãguis xp̄i qđ mãducare
panẽ xp̄i. mãducare xp̄m ⁊ sãguinẽ xp̄i bibere. nihil ali
ud est q̃ʒ xp̄m sumere ⁊ in xp̄o manere ⁊ manentẽ in se
habere. scd̄m intellectũ bt̄i Augustini q̃ dic̄ in omel'. su
ꝑ Joh. vi. At ꝑ hoc q̃ nõ manet in xp̄o ⁊ in q̊ nõ manet
xp̄us ꝓcul dubio nõ mãducat eius carnẽ ⁊ bibit ei⁹ san
guinẽ sp̄ũal'r licꝫ carnal'r ⁊ visibilit̃ premat sacramẽta
corꝑis ⁊ sanguis xp̄i. Verh etiã suis docuit ıp̄l'm vnã
spẽm q̊tidie in orõnib⁹ suis. ⁊ sb illa totũ xp̄m ⁊ plenã
satietatẽ petere cũ dixit Math. vi. Sic orabitis Pat̃
noster q́ es ₓc. Panẽ nostꝝ suꝑsubialẽ. Et Luc̃. xi. Pa
nem nostꝝ q̊tidianũ. de suꝑsubiali manifestũ est ꝙ de
corꝑe xp̄i intelligit̃. Nã dicit bt̄s Hiero. Qñ petim⁹ vt
peculiarẽ vel p̄cipuũ vl' suꝑsubialẽ deus panẽ nob tri
buat illũ petim⁹ q̃ dicit in euãgelio. Ego suꝫ pañs viu⁹
qui de celo descẽdi. Et lyra suꝑ illo v́bo Panẽ nostꝝ
suꝑsubialẽ dicit. ⁊ petendo h sacramẽtuꝫ petim⁹ om̄ia
alia q̄ ordinant̃ ad ip̄m. Q, aũt ꝑ panẽ q̊tidianũ etiaꝫ
intelligat̃ corpus xp̄i. btũs Cyp̄anus ait. Panis vite
xp̄us est. Húc aũt paneꝫ dari nob quotidie postulã⁹.
Et aug̃. i ser. de orõe dñica. Panis iste q̊tidianus cor
pus dñi p̄t intelligi quẽ quotidie accipio. sine q̊ nõ pos
sum saluari. vt ait dñs in euangelio. Panis quẽ ego
dabo caro mea ẽ ꝓ mũdi vita. Ecce q̃ vis in orõne dñi
ca panẽ petere. intellige q̄đ petis. sac̃mentũ nanqꝫ cor
ꝑis ⁊ sanguis xp̄i petis. Hᶜ ille. Cum igit̃ in hac orõne
nullã facit mẽtionẽ đ sacramẽto vini. et Aug̃. intelligit
de corꝑe ⁊ sanguīe xp̄i aꝑparet fundamẽtuꝫ vnius spẽi
ex orõne hac dñica ẽẽ institutũ. Praxi etiam xp̄i ꝓbat̃
dupl'r negatiue. Nã dñs soluꝫ. xij. discipulos cum eos
in p̄sbiteros ordinassꝫ cõicauit. ⁊ modũ ⁊ formã conse

trandi instituit Math. xxvj. discumbebat cu3 .xij. disci
pulis. Et marci .xiiij. vespe facto veīt cū .xij. discipulis
Et Luc. xxij. Cum facta fuiss3 hora discubuit. 7 .xij. apli
cum eo qd exponēs Beda sup omelia dixit Jhs petro
dicit. In cena quā vltimā añ passionē cu3 discipul' sal
uator hūit in q eo2 pedes lauit. eisq3 corpis et sangui
nis tradidit misteria celebrāda. Hec ille. Ubi doctor
ille expsse ponit q cena fuit instituta p celebrandis mi
sterijs. Et quia nullū aliu3 cōmunicasse legit dñs sub
vtraq3 spē neq3 mrēm neq3 .lxxij. discipl'os apparz q so
lum instituit h sacramētu3 ad sue mēorīa passionis cō
ficiendū. Pm q dicit btūs Amb. in orōne sua. Sūme sa
cerdos hec in tui 9memoratōe3 offerri pcepisti. Affir:
matiue Lu. vlt. de illis duob9 discipulis qbus appuit
in die resurrectōis euntib9 in Emaus. 7 qmō cū discū
beret cū eis accepit pane3 bndixit fregit et porrigebat
illis. At illi cognouerūt eū in fractione panis. Scdm
9cordem sententiā docto2 sctō2u3 hic dñs dedit disci
pul' ill' duob9 corpus 7 sanguinē suū sub vna specie.
Nam dicit Aug. in li. de 9cordantia euangelista2. A
xpo facta est pmissio impedimēti vsq3 ad sacramētu3
panis vt vnitate corpis pticipata remoueri intelligat
impedimētum inimici vt xps posset cognosci. Et glo
sa ibidē ordinaria. et est Bede. per panem corpus xpi
et eius sacramentu3 significabat 7 dabat. Item Theo
philus. Sumētib9 sac2 panē aperiūtur oculi eo2ū vt
eum agnoscāt. Magnā cib3 7 ineffabilē dñi caro vir
tutē. Q3 vo de altera spē non possit intelligi apparet ex
serie euangelij. Nam ista fuerunt simultanea quāuis
per tp9 sunt expssa. fractio 7 statim porrectio cognitio
et euanitio. Cū igitur dedit eis pmā spēm cognit9 est
et euanuit. si scdam eis dedisset. qñ non fuisset dedisset.

quia iã euanuerat. Preterea q̄ ex fractione panis le
gitur cognitio ⁊ nõ vini distributõe. nõ est dicendum
q̄ dedissȝ ill' d̓ altera spẽ vt adipleat̃ s̄mo quẽ dixit. Nõ
bibam amõ d̓ genimie vitis h⁹ don̄ᶜ ꝛc. vel minime de
rogatũ fuisset alteri spẽi. q̄ nõ ex ea sȝ ex p̄ma spẽ venit
cognitõ xp̄i. qđ tenẽtes ꝯmũiõnẽ alteri⁹ spẽi abhorrẽt
cum dicãt p̄l'es grãs ex scđa ꝓuenire q̃ȝ p̄ma. Dicant
nũc. cognitio xp̄i in eius hũanitate ⁊ diuinitate p̄ma ẽ
ymo est ip̄a vita et̃na dñõ dicẽte. Hec est aũt vita eter
na vt te ꝯgnoscãt solũ deũ ⁊ quẽ misisti ihm xp̄m. et tñ
nunq̃m legit̃ ex scđa sȝ ex p̄ma spẽ venisse hec ꝯgnitio.
Circa has allegatiões obijcit aduersarius eccl'ie sãcte
et legis xp̄i duo. Primo q: s̄m eum nõ sequit̃ dñs de-
dit q̃ttuor milib⁹ hoĩm panẽ. ⁊ in emaus duob⁹ disci
pulis bñdixit panẽ ⁊ nõ legit̃ de potu. ergo nõ dedit il
lis potũ. Item fideles erãt ꝑseuerãtes in fractiõe paĩs
et nõ est mẽtio q̄ fuissent ꝑseuerãtes in potatõne vini
ergo nõ biberũt vinũ. Et ponit simile. nõ sequit̃ nõ est
in hoc passu biblie scriptũ q̄ deus sit trin⁹ ⁊ vnus. ergo
deus nõ est trinus ⁊ vn⁹. Silr' de assumptõe virginis
gl'iose. Vñ duas nobis ꝯseq̃ntias imponũt. Primaȝ
istã non sequit̃ hoc nõ est in illo vl' illo passu legis. er
go nõ est in lege. Secundã h̄ nõ est sc̄ptũ in lege. ergo
non est verũ. In istis duab⁹ ꝯseq̃ntijs venari putant
sed caue ne qui p̄daris ⁊ ipse p̄deris Primã eiȝ ꝯseq̃n
tiaȝ ita rude grosse ⁊ pueril'r ꝓpositã nunq̃ȝ audiuisti
a nobis. Quis eni nesciat q̄ omẽs passus Theologie
nõ sunt in vno capitulo positi Sȝ si recte sapis ista est
vera sequela. In omnib⁹ capitul' ⁊ passib⁹ noue legis
vbi fit mentõ de cõione laica. nõ fit mẽtio de precepto
ad laicos in quib⁹ de iure deberet fieri. ⁊ non est alibi
ergo non est aliq̄d de cõione laica vtriusq̄ȝ spẽi sc̄ptuȝ

in lege. maior patz. quia nec in illo Jobis. vj. nec in aliis ergo a singlis sufficienter enumeratis in nullo. Quod autem in nullis patuit hoc per allegationes supius positas expresse. quia neqz in turbis duplicibus. neqz in emaus neqz in fractione panis. et sic de singulis et non sunt plura loca pro laicis. ergo in nullo loco. Sed vbicunqz pro laicis dictum fuit exprimebatur vel vna species. vel simpliciter corpus et sanguis sine expressione specierum. Similiter dicendum est de alia consequentia quod nunquam illam ita grosse posuimus. sed potius est ita catholice assumenda. Hoc non est in hoc loco legis positum. nec in alio vbi poni debuit. ergo non presumitur nec presumi debet ita esse. Nam non firmata in lege. qua facilitate ponuntur eadem et reijciuntur. Unde Hieronimus contra Elindium hereticum dicit. Sed vt hec que scripta sunt non negamus. ita ea que non sunt scripta renuimus. Item idem in omelia Ecce ego. dicit. Quod ex scripturis non habet testimonium eadem facilitate contemnitur qua probatur. Cum igitur non legimus alios comunicatos sub vtraqz specie quam apostolos securius est dicere quod illi solum fuerunt. quam dicere quod etiam alij sunt comunicati. Nobis autem omnibus ex hijs non restat quam dicere. quod ita non legimus vbi tamen et non alibi legere deberemus. tibi instat onus. quod probes ita esse vt affirmas Et non est simile de fide sancte trinitatis quia implicite tradita est fides sancte trinitatis in noua et veteri lege et si hoc amplecteris teipsum concludes. Dicebas quod si non legitur tamen non sequitur quod ita non sit et ita tua verba per tuas facilitates soluemus. Quod autem dicis nos dixisse tantum duodecim apostolos fuisse in cena non patitur ipsa auris. sed intellige que dicuntur. Quod discubuit dominus cum duodecim. et de illis solum dicit euangelium et non de aliis. Potuit enim quam optime fuisse. ymo satis tanto domino et

magistro ptūc verisimile. vt iuxta Origenē si in h pas
su ecclesia eū recipit fuissent alij q̄ ministrassent mense
et deinde cū aq̄ lotioni pedū. sed dicit textus primum.
discubuit Ihs cū. xij. Deiñ dicit. Cenantib⁹ illis sc3. xij.
Vñ nō negāt euāgeliste alios ibi fuisse s3 ñ scribūt ali:
os cenasse. 7 h⁹ misterij sacratissimi pticipes fuisse. S3
vt ampli⁹ ī hac maťia 7 expssi⁹ dicam⁹. aut loq̄mur de
assistentia misterij diui. aut assistentia simplicis opis
xp̄i. Si scd̄m nō negam⁹ q̄n potuerūt aliq̄ vt serui et
ministri tanto magistro quē hospes dilexit assistere. s3
illi tantū qd̄ fiebat 7 nō cur fiebat ɔsiderabant. Et cū
hec fuisset nuda 7 nihil ipoztās narratio quā omnes
euangeliste vt poterāt ppter dispendiū non ponebāt.
si quis hoꝝ fuisset vt nudū transierūt Aut v̓o loq̄mur
de assistētia diui misterij 7 ita optie. et formaľr sequiť
In cena dn̄i fuerūt. xij. apl̄i. ergo tantū. xij. apl̄i sicut in
simili sequiť. Tres apostoli fuerūt in mōte trāsfigura
to dn̄o. ergo tantū tres 7 nō plures apl̄i q̄3uis vis⁹ fu:
isset moyses 7 helias. Itē. xij. sūt electi in apl̄os. ergo tā
tum. xij. Itē xp̄s iacuit triduo in sepulcro. ergo tantū
triduo. 7 sic de plurib⁹ q̄ misteriū includūt. 7 ñ simpli:
cē narratōz. Vñ de illis trib⁹ assumptis in montē vbi
euāgeliste nō dixerūt tantū de trib⁹. Raban⁹ ponit ex
clusiuā dicens. Tres solū secū discipulos dic̄. q2 multi
sunt vocati pauci v̓o electi. uel q2 qui nūc fidē sācte tri:
nitatis incorrupta mēte huant. tūc etña eius visione le
tabunť. Hec raban⁹. Item Crisost. dicit. Ideo aūt hos
tres assumpsit q̄ alijs potiores erāt ⁊c̄. quia ibi maxim̄
misteriū instituendū erat nec corā omibus agendū.
Nā si in omīb⁹ reb⁹ tñ ppt̄ eoꝝ excellentiā hos tantū
xij. dn̄s peculiariter elegit q̄nto magis ī hijs altissimis
misterijs ɔgruū fuit vt ipsi soli interessent 7 itelligerēt

et si non tūc tñ postea. Concludamus igitur succincte qꝫ in illis que naturā excedūt. vel que misteriū impor tant. et ex sola diuina voluntate dependēt. nihil possu mus assertiue dicere nisi quantū nobis reuelatur vel per sacras scripturas traditur. et in hijs securius est dicere non est scriptum vel reuelatum post ecclesie per spiritum sanctuꝫ. ergo non est temerarie diffinien dum aut asserendū. Secus in illis que a natura fiūt vel que nulluꝫ misteriū important. Sicut nō sequit̄ christ⁹ non legit̄ q̄nqꝫ digitos habuisse in manu. ergo non habuit. cum hec a natura sint. Non est aūt simile de assumptiōe virginis gloriose. quia licet non legitur expresse in lege noua. tamē doctores sancti persuadēt. et ecclesia pie credit. et diem suaꝫ celeberrime agit. Nō autem sic de vtraqꝫ spē. quia neqꝫ doctores ꝑsuadent preceptū vtriusqꝫ speciei. nec ecc̄ia credit. ymo oppositū tenēt oēs et ecc̄ia totū oppositū practicat et annūciat.

Secundo illa conclusio prima probat̄ principaliter ex praxi sanctoꝝ apostoloꝝ. Legitur enī de ap̄lis Actuū. ij. Erant ꝑseuerantes. id est. fideles in doctrina ap̄loꝝ. et ꝯmunicatiōe ꝛ fractiōe panis. Scd̄m glosam ꝛ magistꝝ historiaꝝ in scolasticis historijs exponit̄ fractiōe panis id ē. eucharistie. Ad idē Lira. Item Act. ix. Postq̄ꝫ cō uersus fuit sanct⁹ Paulus ꝛ baptizatus ꝑ Ananiam. subdit̄ Et accepto cibo ꝯfortat⁹ ē. Item Act. xx. vbi dr̄ de sctō Paulo. Una aūt sabbati cū quieuissem⁹ ad frangendū panē. et subdit. Ascendēs frangensqꝫ panē et gustans satis allocutus est eos vsqꝫ ad lucē. Queꝫ

passuz. doctores vniformit͛ exponūt de sacramēto cor
pis xp̄i. ⁊ ibi nō fit mentio de altera spē vel ꝺ potu. Et
cū nō ꝯtineat nudū factuz ſʒ misteriū. vbi poni debuit
nō est positū. nō est dicendū ꝙ minꝰ sufficienter dictū
sit. ⁊ ꝑ aliud sit supplendū. Lucas enī ſm btm Hieronꝯ
ꝺ illustribꝰ viris. euāgeliū scripsit ſm ꝙ ab aplis audi
uit. Actꝰ aūt aplo᷑ scp̄sit ſm ꝙ vidit. Si igit͛ vidissʒ. eū
alterā spēm ꝑcticantē. vtiqʒ scripsissʒ vt infra dicet͛. Itē
Act. xxvij. Paulꝰ in naui sumēs panē. grās egit deo ī
ꝯspectu oīm ⁊ cū fregisset cepit māducare. animequio
res facti oēs ⁊ ipsi ceperūt cibū scʒ de manu Pauli. vt
dicit Crisost. in libro de oꝑe impfecto omel. xvij. expo-
nens de corꝑe xp̄i. sic ⁊ illū actū qn̄ duobꝰ discipul' eun
tibꝰ ī emaus dabat panē. Suꝑ illo v͛bo dn̄i math. vij.
Nolite sanctū dare canibꝰ dic. Qꝛ de sanctis dicere ce
pimꝰ nō est tacendū. quoniā aliud ē sanctificatio aliꝺ
sanctificatū. Sanctificatio enī est qꝺ alte᷑ sanctificat.
Sctificatū āt alte᷑ sāctificare nō p̄t. q̄ʒuis ipʒ sit sctm
vt puta signas panē tuū qn̄ manducas sic ait Aplus
Sāctificat͛ enī ꝑ verbū dei ⁊ orōnē. sanctificasti eū nō
fecisti sctificationē. Qꝫ aūt sacerdos de manu sua dat
nō solū sctificatū est. ſʒ ⁊ sanctificatio. qꝛ nō solū h̄ dat͛
qꝺ videt͛ ſʒ etiā qꝺ intelligit͛. De sāctificato aūt pane lʒ
et animalibꝰ iactare ⁊ infidelibꝰ dare. qꝛ nō sctificat ac
cipientē. Si āt tale eēt qꝺ de manu sacerdotis accipit͛
q̄le ē qꝺ ⁊ de mēsa māducat͛. nemo de māu sacerdotis
accipet. Et sequit͛ ad ꝓpositū. Vn̄ ⁊ nō solū dn̄s bn̄di
xit ī via panē. ſʒ etiā ꝺ māu sua dedit Cleophe et socio
eius. Et paulus nauigās. nō soluz bn̄dixit panē sed de
māu sua porrexit Luce ⁊ ceteris discipul' suis. Qꝺ āt
de manu sacerdotis porrigit͛. nec animalibꝰ dandū ē.
nec infidelibꝰ porrigedū. qꝛ nō solū sanctificatū ſʒ etiā

sanctificatio est. qr sctificat accipientē. Hec ille. Ubi ex
presse innuit q̄ sctūs Paulus cōicauit sub vna spē ali
os discipulos in naui. Hāc etiā xpianissimā cōmuniōz
vni9 spēi ipse dn̄s ne dū in illis duob9 in emaus. sz ⁊ in
sanctis suis ⁊ aplis ⁊ discipul' cōfirmauit. Nā in euā
gelio sm Hebreos a btō Hiero. in grecū sermonē trāsla
to legit de btō Jacobo aplo sic. Dn̄s aūt cū venisset in
domū serui sacerdotis venit ad Jacobū iustū ⁊ appa
ruit ei. Jurauerat aūt iacob9 se nō comestur panē ab
illa hora q̄ in cena dn̄s biberat calicē donec videret re
surgētē dn̄m a dormientib9. Rursusq3 post paululū.
Afferte ait dn̄s mensā ⁊ panē. Tulit igit dn̄s panem
fregit bn̄dixit ⁊ dedit Jacobo iusto. Dixitq3 ei. Frater
mi comede panē meū. qr fili9 hoīs resurrexit a dormiē
tibus. Hec ibi. De sancto vō Dyonisio ariopagita legit.
q̄ cū missā celebraret ⁊ pplm cōicaret. dn̄s Jhs ei cū
imēso lumīe appuit. ⁊ accipiēs panē dixit ei. Accipe h
chare me9 qr mecū est maxia merces tua. Idē p3 ex pra
xi mltoꝝ sctōꝝ antiqꝝ in pmitiua ecclia. Nā de sancta
Petronella legitur q̄ in extremis post multa ieiunia
et orationes corpus dn̄i suscepit. ⁊ demū in lectū se re
clinans post triduū ad xpm migrauit. Idez de btō Hie
ronimo scribit Eusebius vbi dixit Rogo vos fratres
vt dn̄i mei afferatis corpus q̄ten9 in suo lumie videaz
lumen. vt firmans super me oculos suos. det michi in
tellectum et instruat me in via hac qua gradiar. Hijs
verbis finitis post longas oratōnes vir dei gloriosus
sacramētum domini suscipiens ad terrā supin9 rediit.
Hec Eusebius. Sic idē btīs Eusebi9 in extremis cōsti
tut9 sub vna spē panis cōicauit vt de eo scribit beatus
Cyrillus ad btm Augustinū de miraclis btī Hiero.

Sic legit͛ de btō Amb. ꝙ de manibꝰ beati Honorati
vercellensis epi sub vna spē corpꝰ xp̄i ꝯicauit vt in vi
ta sua legit͛. Accepto sctō dn̄i corꝑe vbi deglutiuit emi
sit spūm bonū secū viaticū ferens. vt in v́tute esce esset
aīme refectō. Hᶜ ex ꝓlogo Ambrosiani ad btm̄ Pau
linū qui vitā bꝰ scti scripsit adducētis. Jd refert sanctꝰ
Gre. i. ij. li. dyalogoꝝ. ꝙ btūs Agapitus pp̄ q̄ndā clau
dū ⁊ mutū corꝑe xp̄i cōicauit sub ꝑma spē ⁊ euz ꝑlene
sanauit. vbi d͛. Cunq; ei dn̄icū corpus in os mitteret
illo die ad loq̄ndū lingua muta soluta est. Et. b. Greg̃.
cum vni matrone nō credenti porrexisset corpꝰ xp̄i for
mā accepit cruēte carnis ad corroborandū fidez ꝙ sb
ꝑma spē eius vera est caro ⁊ sanguis anima ⁊ deitas
corpusq;. Item de btō Bn̄dicto idē legit͛ ꝙ vltima die
exitus sui in oratoriū se portari fecit. ⁊ ibi exitū suū dn̄i-
ci corpis ꝑceptōe muniuit. Itē de scā Maria egiptia
ca que dixit ad Zozimā. Obsecro te dn̄e vt in die cene
ad iordanē tendas ⁊ corpꝰ dn̄i tecū feras. ⁊ ego tibi oc
currā de mau tua corpꝰ illd sacꝝ accipiaz. Nam a die
qua huc veni cōionē dn̄i nō accepi. Item legit͛ de sctō
Francisco ꝙ ob reuerētiam sacrificij ac sacerdotal' dig
nitatis nec sacerdos esse volebat. nec etiā ablutōnem
post ꝑmā spēm accipe seu vinū de calice in q̊ missabāt
sz bēbat ad hoc calicē spēaliter deputatuz q̊vsq; hodie
ꝓuat͛. Item de sctā Lucia legit͛ ꝙ ipsa spūz nō tradidit
post gladij in guttur eiꝰ mersionē donec sacerdos cor
pus dn̄i traderet. Adhuc ⁊ wilhelmꝰ in suo sacm̄etali
narrat de Hugōe de sctō vic. dicēs ꝙ cū doctor ille vl-
tima infirmitate laborarz corpꝰ dn̄i instāter petebat sibi
dari. ⁊ cū nullū cibū ꝯtinere possz. frēs eiꝰ turbatōez ti
mētes simplicē hostiā sibi obtulerūt ꝙ ille ꝑ spūm agi
noscēs ait. Misereat͛ vri frēs deꝰ. cur me ita ꝯludere vultis

iste quē portastis nō est dñs deꝰ meus. At illi attoniti
mox corpus dñi attulerūt. ſ3 ille videns ſe nō posse re-
cipe elevatis in celū ocul' ac maībꝰ sic orauit. Ascēdat
filiꝰ ad prē3 ⁊ spūs ad eū q̄ dedit illū. ⁊ inter h̄ verba ex
pirauit. ⁊ corpꝰ dñicū mox dispuit. Ecce māifestissime
ꝓbatōes ⁊ praxes ꝙ fideles cōicabant in ecclia ꝑmatia
sub vna spē sufficient̄ ad salutē. S3 vt obmissis alijs ꝑ
nrōs patronos Bohemie ꝑmitiuos illō ꝓbemꝰ. De
beato wenceslao legit̄ sic. deuotissime aūt in matutinis
horis ꝑseuerās. ⁊ in aurora vel ꝑ solē rutilantē anime .i.
corpꝰ dñi sumpsit. ⁊ sic illūinatꝰ ⁊ ꝓcuratꝰ a fratre vul
neratur. De sctō simil'r Alberto epō nostro ita legit̄.
Dum in vrbe glogonie eiꝰ aduentū diuia miscdia ꝓ
sperante baptizabant̄ hoīm mlt̄e caterue ibi missaꝝ so
lennia celebrās patri ymolat xp̄m. quidq̄d v̄o de eo su
perfuit qd ipē ⁊ noui baptisati nō ꝯicauerūt colligere
iubet ⁊ mūdissimo pāno īuolutū ꝓuauit sibi ꝓ viatico
deportandū. Ex h̄ apparet sctūm Albertū sb panis spē
viaticū deportasse cū in pāno nō ꝓuat̄ sāguis xp̄i s3 in
calice. Q, v̄o de btā Ludmilla d̄r. ꝙ cōicauit corꝑi ⁊ sā
guini verissimū est. sed nihil d̄r de spēbꝰ. Cū aūt epus
suus scts Albtus. cū nepos suꝰ scts wenceslaꝰ sb vna
spē corpus ⁊ sanguinē receperunt. Idē est de btā Lud-
milla dicēdū. S3 circa hāc ꝓbatiōe3 vbi noīe panis fit
mētio de ꝑma spē in lege. ⁊ nō de altera spē. dic̄ aduer
sariꝰ ꝯmuniōis sāctissime ꝙ noīe pāis in sacra scp̄tura
intelligit̄ tota ⁊ plēa refectio. Et allegat Aug̃. in omel'.
suis de Joseph. ꝙ cū ꝯgnosceret frēs apposuit panes. ⁊
tñ ibi intelligit̄ ⁊ d alijs cibis appositis. ita vl't ītelligere
in ꝓposito. cū dic̄ dñs. Qui māducat hūc pa. vi. inet̄.
vt ītelligat̄ tota refectō sic̄ ⁊ bibit de calice. Solutō illi
us ꝑm mentē doctoꝝ. ꝙ in sacra scp̄tura d'nītia est int̄

illa que pure narrãt. ⁊ ea q̃ cũ narratiõe aliquã figurã
ꝓtendũt. Nã in hijs q̃ narratiue ponunt̃ scꝑtura sepe
sub ꝑncipali etiã que minꝰ ꝑncipalia sũt ꝯp̄hendit vt ẽ
de Joseph q̃ apposuit fribꝰ suis panẽ. et phariseꝰ dñm
inuitauit ad panẽ. qꝛ ista ad simplicẽ historiã ordinãt̃
ideo noĩe panis intelligit̃ cibus potꝰ carnes ⁊ ea que ĩ
mẽsa solẽt apponi. Nã sic scꝑtura vsitauit ꝑ tabule aut
mẽse noĩe panẽ noĩare. ⁊ de h̄ intelligit̃ Aug. adductꝰ
et Lyra. In hijs aũt vbi figura narratõi adiũgit̃. ratõ fi
gure solũ attendit̃ penes id qđ etiã exp̄sse ponitur. nec
aliud intelligi p̄t ſm ꝙ dicit Tho. in. ij. ij. q. cij. arti. xxiiij
Figura ꝑtinʒ ad ꝓtestationẽ veritatis quã nᶜ in modi
co ꝑterire opꝫ. vt ẽ figura ĩ comestiõe Helie subcineri
cium panẽ ⁊ aq̃ bibitionẽ. iij. Re. xix. que sacrificiũ figu
rabãt. Itẽ de panibꝰ ꝓpositiõis. Itẽ de mãna vbi nullꝰ
aliꝰ cibus l' potꝰ p̄t intelligi. qꝛ figurãt corpꝰ xp̄i. Sic in
ꝓposito noĩe pa͠is ꝑ xp̄m noĩati nil plꝰ p̄t ĩtelligi q̃ʒ ip̄e
xp̄s posuit. Vñ notant̃ cũ Lyra exponeret illđ v̓bũ pa
nẽ nostꝝ. De pane mat̃iali dic̃ ꝙ noĩe panis oĩa ne
cessaria ad victũ ĩtelligant̃. Cũ aũt exponit de pane sac̃
mẽtali nihil addit nisi h̄ qđ sig̃ficat. Nõ est. qꝛ ꝑmꝰ pa
nis impfectꝰ ẽ cibꝰ ⁊ indiget suppletõe. vt sit ꝑfectũ nu
trimẽtũ. hic aũt cibꝰ p̄stat omne delectamẽtũ ⁊ omnẽ
ꝑfectõnẽ ꝯtinet ſm Glosã ord. sup v̓bo dñi Caro mea
Et est de mẽte Augustini. et illa p̄t esse scđa ratio illiꝰ
d'ñtie. Q, in ill' passibꝰ textꝰ nõ sit suppletio. qꝛ in se illđ
qđ suppleduʒ eẽt ꝯtinet̃. secꝰ d' illis q̃ indigentiã nõ sup
plẽt. Q, si noĩe pa͠is put ẽ figura sacramẽti vl' spẽs sa
c̃mẽti etiã alia ĩtelligere vis. Caue ne incidas heresim
illoꝝ q̃ nolebãt nedũ in pane ⁊ vino sacrificare. sʒ ĩ mel
le ⁊ lacte. ouis ⁊ reliq̃s q̃ ad vsuʒ ꝑtinẽt hoĩm eo ꝙ illa
oĩa indigẽtiã hũanã tollũt. Vide igit̃ quã impotẽtiaʒ

imponeres huic pani celesti ꝛ caseū ꝛ carnes illi ꝛ reliq̄ adiungeres. ꝛ forte corp⁹ xp̄i cū pane ꝛ aīm̄ cū lacte vel butiro comederes q̄ oīa sequūt ex tuo ꝯmone.

Conciliorū sacrorū et canonū auctoritate eadē ꝯclusio ꝓbat. Primo canone bt̄i Clemētis pape i. j. libro ꝯciliorū vbi dicit. Si q̄s p̄sbiter aut diacon⁹ relinq̄ns ꝓrochiā suā pergat ad aliā si ꝯmonitus nō redierit in sua iniq̄tate ꝑseuerās. hūc mīstrare nō patimur. veruntn̄ tanq̄ʒ laicus ibi ꝯmunicz. Scd̄o ex ꝯcilio Agathen̄. ꝛ hēt in ca. l. dis. c. Si ep̄us aut p̄sbit̄ aut diacon⁹ capitale crimen ꝯmiserit aut cartā falsauerit aut falsū testimoniū dixerit. ab officij honore ꝺposit⁹ ī mōasteriū detrudat̄. et ibi q̄ʒdiu vixerit laicā ꝯiōnē accipiat. Silr̄ e. lv. di. Si euāgelista. vbi p̄sbit̄ enormit̄ ꝑcutiēs diaconū dʒ ꝺponi ab officō. laica tn̄ sibi cōione ꝯcessa. Silr̄ ī ꝯcilio sardicensi in duob⁹ locis ꝺ hac laica cōione mētio fit vbi dr̄ ꝙ si q̄s ita temerari⁹ fuerit ꝛ elect⁹ fuerit ad clamorē ꝑplī in ep̄m ꝛ dicat se hr̄e lr̄as ꝑplī. tal' n̄ laicā cōionē in fine accipiat nisi de ħ penituerit. Hec ibi. Itē exemplo Siriaci pape. Si q̄s sane cleric⁹ aut viduā aut certe scd̄aʒ ꝯiugē duxerit ab oī eccl'iastice dig̃tatis ꝑuilegijs nudat̄. laica tn̄ cōione sibi ꝯcessa. Itē Cipan⁹ ī ep̄la ad Corneliū ꝺ lapſ. Tracta tu ergo illic cū collegis p̄limis hito suscept⁹ ē trophin⁹ ꝓ q̄ satisfaciebat fratꝝ redit⁹ ꝛ restituta ml'toꝝ sal⁹. sic tn̄ admiss⁹ ē trophi⁹ vt q̄i laic⁹ cōionē nō ꝯm ꝙ añ malignoꝝ littere ꝓtulerūt q̄si locū sacficij vsurpet. ħ ille. In istis canōib⁹ ꝑ cōionē laicam q̄d p̄t aliud intelligi q̄ʒ ꝯmunio ſb vna sp̄ē. vt volunt oēs doctores iuris canōici qb⁹ ī arte sua ē credendūʒ.

Nam abbas in caplo Osias. exponit laicā ꝯmuniōez
idē.corp⁹ xpi. Innocēti⁹.i.viaticū. Hostieñ.i.panē bñ
dictū vl' corp⁹ xpi. Idē Iohēs andree ī nouella ⁊ archi.
expōit.s.vt nō offerat vt sacerdos.ſ3 ab alio recipiat vt
laic⁹.vbi oēs ꝯmuniōz laicā vocāt sb vna spē.⁊ illa fu
it iā tpe sancti Petri ⁊ clemētis.sic p3 ex canōe ei⁹ ⁊ ex
praxi de filia sancti petri sancta Petronella. Nᶜ intel
ligi pt de ꝯmuniōe.i.de cohītatōe fideliū laicoꝝ.q2 ad
q̄d vtilis sibi eēt in fine vite laica ⁊ ñ sacerdotū ꝯmūio
cū illi paꝝ pñt ad salutē ꝯsulere. ⁊ ī exitu anime maxīe
sacerdotū pñtia est nccīa. Nec pt intelligi vt.s. cōicet
nō sacrificās sb vtraq3 spē Nā vt supi⁹ dr in pmis. So
la eucharistia iubet reſuari ⁊ nō sb spē vini. Et omēs
isti Canōes loqntes de laica cōione referunt ad pšbite
ros vt.s.ppt scelera sua nō admittāt ad officiū altaris
sed aliqñ si penitētes fuerint ꝯmunicēt vt laici. Aliqñ
enī ⁊ illa cōmunio eis denegat ppt sceleris imanitatē.
vt est ille cas⁹. Si q̄s ꝑ secularē manū recepit epatum
Itē ex ꝯcilio Remēsi.ij.caplo.ij.et hēt d ꝯse.dis.ij. Per
uenit.vbi repbat ꝯsuetudo q corp⁹ xpi deferebat ꝑ lai
cos ad infirmū ⁊ nō fit mētio de calicis protatōe. Pre
terea ex ꝯcilio Tholetano q̄d est de ātiquiorib⁹ sic hēt
Cū in diuio canōe nihil debeat eē ꝯfusū in collatione
nostri cetus relat⁹ ē canon Tholetani cōcilij pmi in q
pceptu3 ē. Si q̄s acceptā a sacerdote eucharistiā non
sumpserit velut sacrileg⁹ ppellat. nec adiecta est ibi dis
cretō volūtatū. cū ⁊ fidel' accipiat fidelr q̄d ⁊ natalit eū
nccitas deglutire non sinit. Sol3 enī hūane nate infir
mitas in ipo mortis exitu tanto siccitatis pondere de
primi.nec vllis ciboꝝ illatōib⁹ refici.ſ3 vix tantū dē illa
ti delectet grā poculi sustentari q̄d etiā in mltoꝝ exitu
vidim⁹. q optatū suis vocib⁹ expetētes viaticū collatā

sibi a sacerdote eucharistiā reiecerunt. nō q̄ infidelita
te h̄ agerēt. s; q2 p̄ter dn̄ici calicis haustū traditā sibi n̄
possēt eucharistiā deglutire. Nō ergo hm̄ōi a corp̄e se
pandi sūt q̄ t'lia nō infidelitate s; nc̄citate fecerūt. h̄ ille.
Iā apparet q̄ t̄pe hu9 ɔcilij ec̄ fuit ɔm̄ūio vni9 sp̄ei. q2 da
bat̄ īfirmis p̄ter dn̄ici calicis haustū. quā siccā hostia;
aliq̄ infirmi nō poterāt deglutire. ꝛ ꝓpterea n̄ dānant̄
q2 poti9 infirmitati q̄3 infidelitati ascribit Canon. et t̄n̄
n̄ ꝓuidet q̄ eis det̄ de calice etiā in hac nc̄citate. Nec h̄
dictio p̄ter p̄t exponi ꝑ ante. q2 nulla fuisset difficultas
si postea daret̄ de calice. q2 ꝛ h̄ aliq̄n̄ sanis cōtingit tali
siccitate laborantib9 q̄ aliq̄n̄ p2ıo cū vino hostia plene
deferi. Itē ex ɔcilio ɔ̄armacien̄. de ɔ̄se. dis. ij. in. c. Pre
sbiter p̄cipit. Q̄, p̄sbiter eucaristiā. i. hostiā semꝑ hēat
ꝑatā. vt q̄n̄ quis infirmat̄ statim eū ɔmunicet ne sine
cōione moriat̄. Ubi glo. ait. Sāguinē nō p̄cipit ꝑuare
quia op9 eēt nimia cautela in eo ꝑuando. Et addit ar;
chidiacon9 doctor ordinari9. Preterea nō est op9. q2
vbi est corp9 ibi est ꝛ sanguis Et in Glo. ordi. sup. c. Cō
perim9. d2. q̄ infirm9 vl' sanus in nc̄citate sn̄ vino cor
pus xp̄i sumere p̄t. Ecce q̄ ta; sanis q̄3 īfirmis sacri ca
nones dicūt sufficere ad salutē sub vna specie cōicare.
Nūc aūt t̄pibus hijs cū plurime fuissent exorte dubie
tates quomō ꝑp̄lo debeat dari. canōes sacroꝝ cōcilioꝝ
Constācien̄. ꝛ basilien̄. hoc d'termīatū lucidi9 explana
uerūt q̄bus oīno standū est in maīa fidei. Nā in con
stanciēsi ɔcilio statutū est q̄ lic3 xp̄us p9 cenā instītue
rit ꝛ suis ap̄lis mīstrauerit sb vtraq3 sp̄ē h̄ venerabile
sacramētu3 pais ꝛ vini. t̄n̄ h̄ nō obstante sacroꝝ cano
nū autoritas laudabil' ꝛ approbata ɔ̄suetudo eccl'ie ser
uauit ꝛ ꝑuat q̄ hm̄ōi sacramētū nō d3 ɔfici p9 cenā. ne
q3 a xp̄i fidelib9 recipi nō ieiunis. nisi in casu infirmi;

n

talis aut altius necessitatis a iure vel ab ecclia cōcesso vel admisso. Et sicut hec ꝯsuetudo ad euitandū aliq̄ p̄icula ⁊ scādala rōnabilr̄ ē introducta. q̄ licet in p̄mitia ecclia hm̄oi sacramētū recipet a fidelib⁹ sb vtraqꝫ spē ⁊ a laicis tantū sub spē pa[n]is suscipiebat̄. cuꝫ firmissime credendū sit ⁊ nullaten⁹ dubitandū integꝝ xp̄i corp⁹ ⁊ sanguinē taꝫ sb spē pa[n]is q̄ꝫ sub spē vini veraciter ꝯtinēri. Vn̄ cū hm̄oi ꝯsuetudo ab ecclia ⁊ sctis p[at]rib⁹ rōnabilr̄ introducta est ⁊ diutissime obſuata sit hn̄da p[ro] lege quā nō licꝫ repbare aut sine auctoritate ecclie pro libito inouare. Quappē dicere q̄ hāc ꝯsuetudinē aut legē obſuare sit sacrilegū aut illicitū. censeri dꝫ erroneum ⁊ ptinaciter asserēs oppositū p̄missoꝝ tanq̄ꝫ heretici arcendi sunt. ⁊ ḡuit puniēdi p dyocesanos locoꝝ aut officiales eoꝝ seu inq̄sitores heretice prauitatis in regnis seu puincijs i quib⁹ ꝯ̄ hoc decretū forsitan fuerit aliquid attēptatū aut p̄sumptū. iuxta Canōicas et legitimas sanctōes in fauorē catholice fidei ꝯ̄ hereticos et eoꝝ fautores salubrit̄ adinuētas. Ex hoc sacro ꝯcilio apparet q̄ ꝯmunio vni⁹ spēi est tenēda sicut lex. ⁊ a nullo dꝫ impbari. ⁊ q̄ oppositū asserētes sūt vt heretici puniendi. vides q̄nta sit auctoritas sacri Cōcilij. Et si nō eēnt alie scp̄ture sctōꝝ. hec sola sufficit p fundatōne h⁹ sacratissime ꝯmuniōis. Jteꝫ in ꝯcilio Basiliēsi ita diffinitur q̄ fideles clerici siue laici cōicātes. ⁊ nō ꝯficiētes nō astringunt̄ ex p̄cepto dn̄i ad suscipiendū sb vtraqꝫ spē. pa[n]is. s. ⁊ vini sacꝝ eucharistie sacramētū. Sꝫ ecclia que regit̄ sp̄ū scō v[er]itatis secū manente ineťnū. cū q̄ xp̄s vsqꝫ ad ꝯsūmatōꝫ secli est sic̄ ait dina scp̄tura ordiarie habꝫ. q̄mō ipsis nō ꝯficiētib⁹ mīstret̄ put p reuerentia ipsi⁹ sacmēti ⁊ salute fideliū viderit expedire. siue auteꝫ sub vna spē siue sb duplici q̄s ꝯmūicet ɓm ordinatōꝫ

seu obseruationem ecclesie proficit digne communicantibus ad salutem. nec vllatenus ambigendum est quod sub specie panis caro tantum et sub specie vini sanguis tantum. sed sub qualibet specie est integer totus christus. Laudabilis quoque consuetudo communicandi laicum populum sub vna specie a sanctis patribus rationabiliter introducta et hactenus diutissime obseruata et a doctoribus diuine legis sacrorum Canonum atque sanctarum scripturarum multam peritiam habentibus iam a longeuo tempore commendata pro lege habenda est. nec alicui licitum est eam reprobare aut sine auctoritate ecclesie ipsam immutare. Ex hac iterum synodo apparet expresse. Primo quod communio sub vtraque specie non est de precepto christi ad laicos et non conficientes. Secundo patet quod quicquid diffiniuit Concilium quod spiritusancto est diffinitum et ita firmiter tenendum sicut esset diffinitum tempore apostolorum. Tercio patet quod neque sub vna neque sub duplici communicare simpliciter est preceptum. nisi ecclesia illud confirmaret. Et illud siue aut de vna quos intelligat de laicis. siue sub duplici de clericis conficientibus. communicent secundum ordinem ecclesie. Unde quarto manifestum est quod cum ecclesia approbet et laudet sacratissimam sub vna specie communionem. quod contra illam faciens preter voluntatem ecclesie et expressam admissionem peccat in spiritumsanctum. cuius auctoritate sancta fuerunt concilia congregata sicut inferius probabitur. Quinto quod non plus sub vna quam sub vtraque sumitur. sed sub qualibet specie est integer quo ad integritatem substantialem. scilicet in toto esse humano cum corpore. anima. membris. sanguine. ossibus et venis. verus deus et homo. et totus quo ad omnes gratias beatificantes. plenus gratia et veritate christus deus noster. Sexto quod laudabilis et approbata est hec sacratissima communio vnius speciei et autorisata et per ecclesiam recepta et confirmata. Septimo quod hanc sacram communionem reprobans contra eam disputans. vel contra eam sine verecundia temerarie

scribens ⁊ p̄dicans incurrit pc̄tm̄ inobedie̅tie ⁊ paga
nitatis. q͛ sacris Canōib⁹ audet ꝯdicere. Quoꝝ q̄nta
sit autoritas dic̄. b. Greg. ⁊ habet̄ in Ca. dis. lv. Sic sctā
quattuor euāgelia veneror q̄tuor ꝯcilia. Et ponit rōez
quia cū vniuersali sunt ꝯsensu ꝯstituta se et nō illa de
struit quisq̄s p̄sumpserit absoluere q̄s ligāt aut ligare
quos absoluūt. Et btūs. Gelasi⁹. Sācta romana eccia
post illas noui ⁊ veteris testamēti sc̄pturas q̄s regula
riter suscepim⁹. etiā has regularit̄ suscipi non p̄hibet
Nycenā ꝯstātinopolitanā Ephesinā. ⁊ calcedonēsez.
Et sb̄dit. Sz ⁊ siqua sūt ꝯcilia a sctīs patrib⁹ hacten⁹
instituta post illoꝝ q̄tuor autoritatē ⁊ obſuanda ⁊ cu
stodienda decernim⁹. Et cū h̄ ꝯcilia spūsctō regantur
vt dicit btūs Damas⁹ nō minoris sūt autoritatis q̄ꝫ p̄ora
Scim⁹ eni q in illis q̄tuor synodis nō oēs epi qui in
terfuerūt sunt canonisati. Sz q͛ fuerunt p̄ eccie sancte
vtilitate cū auctoritate sedis cōgregati. dicim⁹ iuxta
vocem dn̄i q dn̄s fuit in medio eoꝝ. Nā iuxta Celesti
nū papā. Si in medio duoꝝ vl' triū x̄ps ē in medio. q̄n
to magis credend⁹ est interesse in vno magno ꝯuentu
sctoꝝ. ita vt dicāt audēter sic apl̄i in suo decretali epl̄a
dixerūt. visuz est spūisctō. ⁊ nobis. Quā aūt penā vio
latores Canonū incurrāt. scribit btūs Damas⁹ pp. Et
habet̄. xxv. q. j. Violatores canonū volūtarie ḡuiter a
sctīs p̄rib⁹ iudicāt̄ ⁊ a spūscō. instinctu cui⁹ ac dono di
ctati sūt dānant̄. q͛ blasfemare spūmsctm̄ nō incōgrue
vident̄. qui ꝯ eosdē sacros canōes nō nc̄citate ꝯpulsi sꝫ
libenter aliq̄d aut p̄terue agūt aut loqui p̄sumūt aut
facere volentib⁹ spōte ꝯsentiūt. talis eiꝫ p̄esūptio ma
nifeste vnū gen⁹ ē blasfemantiū spūmsctm̄. qui ꝯ eum
agit cui⁹ iussu ⁊ ḡtia sancti Canōes editi sunt. Hᶜ ille.
Ex hac autoritate apparet manifeste q ꝯstitutiones

synodales obſuande sunt. ꝛ ꝙ nō facientes peccant ꝯ̄ spūmsctm. Uideant illi q̄ aduersant statuto ecclesie sā cte ꝑbibentes blassemātes ꝛ sacrilegantes sanctissimā legem ꝯmunionis vni⁹ spēi. q̄modo ḡuit a spūsctō pu nient quē ꝯtempserūt. ꝛ q̄mō multū ꝯ ecclesiā dei pec cant. Q, si dicūt cū ita magnipēdenda sunt Concilia et illa q̄dem nob ꝯpactata ꝯfirmauerūt. ergo illa optꝫ manu tenere ꝛ amplecti. Dicim⁹ ꝙ ī iudicialib⁹ vltia sentētia tenet q̄ est diffinitiua. Interlocutoria aūt non est decisiua litis sꝫ supēsiua ī euētuꝫ diffinitiue. iura sūt ad hec aptissima. Cū igitur ꝯpactata vt etiā nomē so nat fuissent ꝑ modū snīe interlocutorie lata. supueniē te sentētia diffinitiua q̄ in ipsis cōpactatis expectabat cum cōciliū diffinire se deuouit q̄d sit in ma̅ria ꝑcepti sentiendū. ista interlocutoria absorbet in diffinitiua. et isti sentētie standū est. Et exhinc orandū erat conciliū si quid ḡre circa illam praxim ꝯtulissꝫ. Sꝫ q2 ꝯtempta diffinitiā interlocutoria recepta est per eos nullius exi stit roboris ꝛ momēti. sed de hoc alias si oportuerit la tior sermo erit.

SAncta insuper et lauda bili ꝛ perxp̄ianissima ꝯsuetudine tenta hec sa cratissima ꝯmūio recepta ꝛ laudata approba ta ac frequētata ē. q̄m recipiētes fideles in fide ꝛ chari tate saluāt ꝛ brificant. Que ꝯsuetudo nō vt isti tracta tiste ore indocto q̄runt. Q̄n ꝯmunio vtriusq3 spēi de posita sit ꝛ sub vna inceperit. Non eniꝫ nostris et mo dernis tp̄ibus. sed a praxi xp̄i incepit indubitāter tenen dū ꝛ ꝙ cōmunio sub vtraq3 spē nunq̄3 fuit in eccl̄ia de vniuersali ꝯsuetudine ecc̄ie. sed ꝰm variū exemplū xp̄i

õaria semp̄ habita fuit ꝯsuetudo. Christ⁹ eiꝫ añ mortē sub vtraqꝫ spē tradidit. sꝫ post resurrectōeꝫ ꝯfecit vt su pius ꝓbatū est sub spē pa͞is tantū. ⁊ ita illis discipulis duob⁹ tradidit vt sigficaret pⁱmū fuisse in mēoriā mortis sue sic ꝯficiendū. Et ꝫm illā resūpto sanguie ⁊ i corpe glīficato sit sub vna spē sumēdū. Sic ꝯsuetudo hec tp̄e aploꝝ qñ erāt simł in fractōe pa͞is ꝟuabat̄ vsqꝫ ad hos dies nrōs. Nō ergo dicas qñ fuit incepta q̄r nunq̄m fuit vsqꝫ ad hūc diē intercepta. Neqꝫ glorief̄ tractatista ꝙ nō fuit sibi dictū in q̄ concilio fuisꝫ vtraqꝫ spēs deposita. Dicat ipe qñ fuit ꝑcepta. nam nunq̄m vniuersalit̄ ꝟuabat̄. sed vna spēs a xp̄o incepit. ⁊ nunqꝫ deposita fuit. ymo sp̄ ꝯmēdata ⁊ practicata vsqꝫ in nrōs dies. ⁊ in finē seculi cū ab omib⁹ sctis sit approbata ⁊ nūqꝫ tanqꝫ ꝯtra ꝑceptū dn̄i eēt ab vnico vitup̄ata. Dicat ipse. qñ ꝯmunio vni⁹ spēi sit deposita. vł ab aliq̄ sctōꝝ reprobata. Cum aūt Romana ecclesia ita teneat ⁊ dogmatiset. ita tenendū est ⁊ agendū. Nā dicit bt̄s Aug. in libro de cura ꝑ mortuis agenda. ꝙ si nulla esset auctoritas sacre scripture q̄ docet orare ꝑ defunctis. tanta est auctoritas romane ecc̄ie ⁊ eius ꝯsuetudo de hoc obꝟuata ꝙ nullo mō p̄t errare. qd̄ ꝑ lege firmissima sine dubitatiōe est tenēdū. Et h̄ dictū ꝯfirmat scts Tho. ⁊ extendit. ꝙ auctoritas ecclesie est sup̄ omēs doctores. dicēdo in scd̄a scd̄e. q. iiij. arti. xij. Maximā vim habet ꝯsuetudo eccl̄ie q̄ semp̄ in omib⁹ ē emulanda. q̄r ipsa doctrina doctoꝝ ab ecc̄ia auctoritatē hꝫ. Vñ magis stādū est auctoritati eccl̄ie q̄ꝫ Augustīo vł Hiero. vel cuiuscūqꝫ doctoris. hec snia btī Thome apd̄ vulgū etiā bohemie similē vim obtinet. Dicūt enī maiores na tu ꝙ tabulas nēo p̄t etiā ex q̄cunqꝫ dignitate vł scia precellēs inficiari vł testimonio ꝯfutare. Nā tabule sūt iuis

regni.et ipsa ꝯsuetudo in ius scriptū est redacta. Et recte quidē. opoꝛtz enī in omī oꝛdinatione ab vltimo ad pꝛimū venire qđ est metꝛ ꝛ mēsura alioꝝ. ita null⁹ doctoꝝ in dictis vel scriptis suis pt auctoꝛitati ecclie ꝑponi sz intātū recipit̄ q̄ntū cū sctā matre ecclia ꝯcoꝛdē sententiam ponit. Item glosa intlinearis sup illo. j. Petri. iij. Dn̄m aūt Xp̄m sactificate in coꝛdib⁹ vr̄is pati ad satisfaciendū omni poscenti vos de ea q̄ in vob est fide et spe. dicit. Ad satisfaciendū ꝑ verba ꝛ opa. ꝑ v̄ba dicendo. sic tenet ecclia. sic tenuerūt sancti. ꝛ in hac fide moꝛtui sunt. ꝑ opa faciendo opa q̄ docent hn̄tes fidez. Ad huc aūt tanta est auctoꝛitas ecclesie dei. qꝛ nec euāgelio voluit Augustin⁹ credere nisi ecclie autoꝛitas euz ꝯmoueret. Et intelligit̄ Aug. ſm mētē doctoꝝ loqui đ ecclesia ꝯuiuāte ꝛ ꝯuinēte ꝑ quā tanq̄z magistrā ꝛ infoꝛmatricē credidit euāgelio. Nō aūt de ecclia ꝑdestinatoꝝ ſm ꝛviglepħ ꝛ suos. qꝛ neqz Aug. neqz ali⁹ ſbducta reuelatōe sciuit q̄ sunt ꝑdestinati in ecclia q̄ eū credere euāgelio ꝯmouerēt. Neqz etiā illi⁹ ecclie q̄ iaz nō est vt dicis q̄. s. fuit a tpe Abel iusti vsqz ad tempa sctī quia illa neqz aliquid statuit neqz aliq̄d scripsit. Nā sz si ex illa sola auctoꝛitas euangelij penderz cū plurimi scripsissent euangelia. quomō ꝯstat qꝛ hec q̄tuoꝛ sūt recepta ꝛ alia repꝛbata. Et ꝑusq̄z fuit btūs Gelasius papa pontifex. si ipsa fuit ecclesia illis alijs euangelijs. et tūc hodie vti deberet. Si vero Gelasius inter apocripha scripsit. l v. dis. Jam nūc ergo illa ecclesia ab Abel nō refutauit hec euangelia. sz potius eccīa romana cū ante nūq̄z legunt̄ esse cōfutata. Et ita Aug. intelligere voluit. Nam cū Faustus nudū textum euangelij et legis moysaȳce pꝛo se allegaret. Beatus Augusti⁹ exponebat illū ad sensum eccīe Romane. Et ad h̄ inducēs

dicit: q̄ nedum legi mosaice sed etiā euāgelio nō crede rem nisi auctoritas ecclie me ꝯmoueret. Cuius intētio plenius habet ex ep̄la sua fundamenti ꝯ manicheos vbi dicit. Illud aūt sciētia ꝛ voce securꝫ est asserere qd in gubernatione ecclie dei saluatoris nr̄i Ihu xp̄i vniuersal' eccīe ꝯsensiōe roboratū ē. h' ille. Vides q̄ dic̄ vniuersali que a gubnatiōe xp̄i hꝫ ortū. nō ecclesia q̄ incepit ab Abel. Itē idem ꝯ Faustū dicit. Nostroꝝ porro libroꝝ autoritas exigentiū ꝯsecutōe p successores aplōꝝ cōciliorumqꝫ roborata vobis aduersa est. hec ille. Ecce q̄ auctoritatē iuris canonici ex approbatōne pontificuꝫ ꝛ ꝯciliorꝫ receperūt. Quid igit̄ scta mat̄ eccīa romana circa hāc sacratissimā cōionē sentit ꝛ tenet ita sentiendū ꝛ tenendū est. ꝛ nō cuiuslibet capiti insensato et cōuicto. Naꝫ dicit btūs Iuli9 pp. Nolite errare frēs mei charissimi doctrinis varijs et extraneis abduci nolite. ꝛ instituta aplōꝝ ꝛ aplicoꝝ viroꝝ Canōes q̄s habetis hijs fruimini vt eis freti ꝯ cūctoꝝ inimicoꝝ iacula psistere valeatis. Satis eni indignū ē. quēdā vel pontificū vel aliquē subseq̄ntiū hāc regulā refutare quaꝫ btī Petri sedes ꝛ sequi viderit ꝛ docere. Multū eni cōuenit vt totū corp9 ecclesie in hac sibi obsuatōne ꝯcordet que inde auctoritatē hꝫ vbi dn̄s toti9 ecclesie posuit pn̄cipatū. h' ille. Et hēt. xj. dis. Nolite. Q̄ꝫ āt trāsgressores h9 sancte ꝯsuetudīs romāe sūt puniēdi ꝛ arguēdi pluribus pt oñdi dictis sctōꝝ. Nā dic̄ bts Aug. ad Cassulanū p̄sbiteꝝ. xj. di. In his. Mos ppli di ꝛ instituta in his de qb9 nihil certi statuit dīna scp̄tura pro lege tenēda sūt. ꝛ sicut p̄uaricatores legū dīnaꝝ. ita ꝯtemptores cō suetudinū ecclesiasticaꝝ coercendi sūt. hec ille. Itē ideꝫ ad Annariū. Si qd extra ꝯsuetudinē q̄ altera lex ē facimus nouitatib9 etiā nr̄is turbādo alios peccam9. hec

ille. Cū ergo sacra scriptura nihil d' vtraqȝ spē statuit qḋ eēt de pcepto xp̄i. et sctā ecclesia dei tenet morē vnius spēi trāsgressor illi⁹ ē diuine legis. Jtē aug. epl'a. xviij. ad Hiero. di. Cōtra ecclesie fūdatissimū morē nēo sentiat. Jtem Damascen⁹ doctor ātiqu⁹ libro. iiij. snīaꝝ suarū dicit. Semp eccl'ie ꝯsuetudo suāda est ꝛ ꝓriū dogmatisantes ꝛ suā praxim ꝯfirmātes nō sunt audiendi. Et btūs Tho. ij. ij. q. xciij. Sicut falsari⁹ essȝ q̄ aliq̄ ppone ret ex pte alic⁹ q̄ nō eēnt ei ꝯmissa. Jta viciuȝ falsitatis incurrit qui ex pte eccl'ie cultū exhibȝ deo vltra modū ꝛ contra diuinā auctoritatē ab ecclesia ꝯsuetā. Secus vō esset de aliq̄ ꝯsuetudie. quā Romana ecclesia nō accepit. q2 illa oīno est amouēda ꝛ reijcienda. vt est cantus vulgaris ꝛ missatio in nō sacratis vestib⁹ et vasis Nam quod tenet ecclesia Romana est veritas. ꝛ dn̄s dicit. Ego sum vitas ꝛ nō ꝯsuetudo. Quidq̄d ergo est cōtra sctām ecclesiā. est ꝯ dn̄i veritatē. quia ꝯ fidem q̄ nunq̄ȝ deficit dicēte dn̄o Petro. Ego rogaui p te vt n̄ deficiat fides tua. id ē. ecclesie cū iam Petrus nō sit. sȝ tua ꝓfessione defensione auctoritate ac misterio. Vn̄ Lyra sup vba dn̄i. Ego p te rogaui Petre dicit. Ex h ptȝ q in ecclesia romana fides nō deficit vsqȝ ad diē iudicij. Vn̄ si ꝯmunio sub vtraqȝ spē esset fides bm te iaȝ defecisset fides ꝛ sententia dn̄i. q2 eccl'a romana ab initio ꝯmunionē sub vtraqȝ spē obsuauit.

V Eniant ad probanduȝ hanc sacrā ꝯmunionē sub vna spē scti doctores qui in locis innūeris loq̄ntes d' eūcharistia nullaȝ faciūt mētionē d' altera spē. per h volentes innuere q sb

vna spē sufficit ad salutē sumptō hostie salutaris. Vñ
Aug. de visitatōe infirmoꝝ epl'a. j. sic dic̄. Tu q̄ viā car-
nis vniuerse nepos amātissime ingredi festinas q̊ vi-
surus es pn̄tes tuos. p̄riarchas sctōꝝ oīm. ⁊ sūmā bea-
titudinē. Ad tanti igit itineris ne deficias in via subsi-
diū grande viaticū tibi nccāriū illd viuificū dn̄ici cor-
pis supplemētū suscipe fili mi ne renuas. q̄n potiꝰ illd
auidissime q̄ras fidelr̄ cōedas. cibꝰ eteni iste icorpal' ief-
fabil' viaticū tibi erit. saluberrimū redemptōis tue p̄ci-
um redēptoris nonimētū. redēpti munimētū. Itē am-
brosius libro de sacramentis. Ista esca quaȝ accipitis
iste panis qui de celo descendit vite eterne subƀam ad-
ministrat. ⁊ q̄cunqȝ hūc panē māducauerit nō moriet
ineternū. q̄ corpꝰ xp̄i est. ⁊ hēt de ↄse. di. ij. Reuera. Item
Ambro. de ↄse. di. ij. Omia. Veritas inq̄t ad discipl'os
Hec est caro mea ꝑ mūdi vita nō alia plane q̄ȝ q̄ nata
est de Maria. passa ē in cruce. ⁊ resurrexit de sepulcro
Hec inquā ipa est ⁊ ideo xp̄s ē caro q̄ ꝑ mūdi vita ad-
huc hodie offert. ⁊ cuȝ digne ꝑcipit vitā in nobis opat
Panē quidē istū quē sumimꝰ in misterio illū vtiqȝ in-
telligo q̊ manu spūsscti formatꝰ ē in vtero v̊gis. et igne
passiōis decoctꝰ in ara crucis. h̊ ille. Itē hēs Aug. in li.
de v̊bis dn̄i. Qui māducat me viuet ꝓpt̄ me. nō ergo
timeamꝰ frēs istū panē māducare ne forte finiamꝰ illū
et pꝰq̄ȝ māducemꝰ nō inueniamꝰ. māducat xp̄s et vi-
uit māducatꝰ. q̄ surrexit occisꝰ. Itē aug. sup ps. xxxiiij.
Iudei pascebant tanq̄m de pane dn̄i. ⁊ nos de carne
dn̄i pascimur q̄ corpꝰ ipius māducamꝰ. Itē Hylariꝰ
de trinitate li. viij. In xp̄o pat ⁊ xp̄s in noƀ vnū in hijs
nos esse faciūt. Si v̊o carnē corpis nostri xp̄c assūpsit
vere ⁊ homo ille xp̄us est. nos quia vere sub misterio
carnem eius sumimus per hoc vnum erimus quia

pater in eo est et ille in nobis. Item Bernardus in sermone de corpe christi ad Petrū presbiterū. Liquor iste quē vides, iam nō est vinū sed sanguis xpi quem pro te fudit in preciū tibi reseruās in altari poculum. Hec ille. Et expresse loquit sacerdoti Petro conficienti q in altari sacerdotibus de calice reseruatur poculum sanguinis christi et nō laicis aut non conficientibus. Sed ne diu imoremur adducam⁹ doctores qui nō in nube sed ad ppositū in forma loquūt. Unde Innocentius in tractatu misse ptic'a qrta querit. Utrū panis sine vino vel econtrario ita debeat ɔsecrari sic sub sola panis spē debz suari. Rñdet si vinū inueniri non posset. vl' in aliq̄ casu defuerit in hijs regionibus in qbus alterū inueniri nō potest. licite pt alterū sine altero consecrari. Ex quo apparz pmo q doctor iste affirmat q sub sola specie panis eucharistia debet seruari. Secundo q in talib⁹ regionib⁹ carentibus vino possz confici sub pma spē qnllo mō esset verum si sub vtraqz specie eēt preceptū christi. Preterea dominus Petrus de Tharent. sup. iiij. di. xij. dicit. Ad quintū sic proceditur. videt q debeat dari iplo sub vtraqz spē. Luce xxij. Qui pro multis effundet. Et rñdendo ad q̄stionē dic. Rñdeo q in sacramētis est ratio signi et rō cause. Significatō ptinet ad sapientiā. sz causalitas ad grāz. Qr ergo gr̄a omib⁹ nccaria est. sz nō sic sapientia. Efficacia vō equalis est sub vtraqz spē. sed nō significātia In omib⁹ tradit sub altera spē in qua potest tradi cuz reuerentia et cautela maiori. A maiorib⁹ vero tantum id est. psbiteris vel ministris sumit sb vtraqz spē. h̄ ille. Item Alexander sb spē pais tantū siue sub spē vini. Et rñdendo dicit. q quia corpus integre sumit sub vtraqz specie bene licz Xpm sumere sub spē panis tantum

sicut fit a laicis vbiqz in ecclesia. Q3 aūt dicit canō Cō
perim⁹ intelligit̄ de ꝯficiente. Eccia aūt illd sacramētū
dispēsare ꝯsueuit sb spē panis tantū ppē piclm effusio
nis qd forte accideret si sb spē vini dispēsaret. Deinde
ppter viciū infidelitatis qd nō immerito simplicium
mentib⁹ ingereret si semp sub spēb⁹ panis ⁊ vini daret
Possent enī simplices credere q xpc nō ꝯtineret sb al
tera spē sic ꝯtigit qñqz. Vñ aliqb⁹ religiosꝫ petētib⁹ ⁊ i
stantib⁹ vt sub vtraqz spē sumerent sacramētū hoc. sa
cerdote qdā pio celebrante. cū faceret fractōez. ꝯcauū
patene totū visū est repleri sāguīe. ad qd abstupuerūt
ipē ⁊ circūstantes. s3 cū ille sacerdos ꝯtingeret ptes ho
stie tot⁹ ille sanguis vis⁹ ē reintrare. ⁊ sic petitōi ⁊ tem
ptationi illoꝝ fuit penit⁹ satisfactū. h ille. Itē id doctor
in scpto suo sup Iohez exponēs illd Ioh. vj. Nisi man
ducaueritis dic. Sol⁹ sacerdos cōicat sāguini. reliqui
vo. s. nō sacrificātes cōicant corpi tantū. Vñ thōas i sū
ma d sacmētis sup. iiij. dic. q laicis dat sangs cū corpe
in modū vniōis. qr nō est corp⁹ siñ sāguīe. et iō nō dat
laicis seorsū lic3 sacerdos sacrificās recipiat seorsu3 in
signū qr sangs xpi fuit diuis⁹ a corpe xpi i cruce. h' tho.
Item idē in tcia pte. q. lxxx. ar. xij. mouet in forma qstio
nem et dicit q circa hui⁹ sacramēti vsu3 duo pñt ꝯside
rari. Vnū ex pte ipsi⁹ sacramēti. aliud ex pte sumētiū. Ex
pte ipsius sacramēti ꝯuenit q vtrūqz sumat. s. corp⁹ et
sanguis. qr in vtroqz ꝯsistit pfectō sacramēti. Et iō qr
ad sacerdotē h ptinet sacramētū ꝯsecrare ⁊ ꝯficere. nul
lo mō d3 corp⁹ xpi sumi sine sanguīe. Ex pte aūt sumē
tium reuerētia sūma requirit ⁊ cautela ne aliqd acci
dat quod vergat in iniuriā tanti misterij. qd precipue
posset accidere in sanguīs sumptōne. Qui quidem
si incaute sumeretur de facili posset effundi. Et quia

crescente mltitudīe ꝑplī xp̄iani in q̄ ꝯtinent̄ senes ⁊ iuue
nes ⁊ ꝑuuli. qui q̄dem nō sūt tāte discretōis vt cautelā
debitā circa vsū hꝰ sacramēti adhiberent. Jdo ꝓuide ī
ecc̄ijs ꝟuat̄ vt ꝑplīs sumēdis sangꝰ n̄ det̄. sʒ solū a sacer
dotibus sumat̄. Itē idē sup Joh̄ez dicit. Propt̄ ꝑicu
lum effusionis in aliq̄bus ecclesijs ꝟuat̄ vt solus sacer
dos ꝯmunicet sanguini. reliq̄ v̓o corpi. nec tn̄ est ꝯ̄ sen
tentiā dn̄i. qꝛ qui ꝯmunicat corpi ꝯmunicat ⁊ sāguini
cū sub vtraqʒ spē totꝰ xp̄s ꝯtineat̄ etiā q̄ntū ad corpꝰ ⁊
sāguīez sʒ sb̄ spēbꝰ panis ꝯtinet̄ corpꝰ xp̄i ex vi ꝯuersiōis.
sanguis v̓o ex ꝯcomitātia. Hec ille. Et expōnēs id do:
ctor vbi dixit in aliquibꝰ ecclesijs d̄ mīstris altaris dic̄
in. iiij. dis. ij. q. ij. ꝙ mīstris altaris ſm ꝯsuetudinē aliq̊ꝝ
dat̄ ꝑticipatio sanguis de quibꝰ ꝑ̄sumit̄ ꝙ ī talibꝰ sint
magis cauti. Jn lege etiā veteri in libamībꝰ nō bēbant
offerentes. sʒ soli ipī sacerdotes. ꝑ q̄ sig̃ficabat̄ cibꝰ hꝰ
sacramēti. Hec Tho. doctor sc̄ts. Itez Albertꝰ magnꝰ
in ſmōibꝰ de corpe xp̄i ⁊ nono sermone Venite. Que
rit ex intētione q̄re ꝑplꝰus nō accipit sanguinē sic sacer
dos sub spē vini. Dic ꝙ huiꝰ ē triplex rō. Primo ad
hn̄dum vas ꝯgruū. sicut enī vino vas in q̊ ꝟuat̄ specia
lius ⁊ diligentiꝰ ꝑparat̄ q̄ʒ pani. Sic sāguis xp̄i sb̄ spē
vini sumēdus solis sacerdotibꝰ cōcedit̄ tanq̄ʒ vasꝟ dn̄i
ad h̄ specialr̄ ꝯsecratis ⁊ sacr̄ religione ꝯstrictis ⁊ v̓tutū
pulcritudine ꝑcellētiꝰ ꝑornatis. Vn̄ Deutero. xij. Car
nibꝰ bestiaꝝ tuaꝝ ipse vesceris. sanguinē v̓o fundes in
altari .i. ꝯmittes sacerdoti q̊ dʒ eē vas spēalit̄ ꝯsecratū
⁊ sc̄tūʒ ⁊ altare dn̄i dignū ad sanguinē dn̄i suscipiēduʒ
Et exodi. xxiiij. Tulit Moyses dimidiā partem san
guīs victimaruʒ ⁊ misit in crateres. Crater aūt crate
ra vas est vinoꝝ multis ligatis circūligatū. signās re
ligiosoꝝ sacerdotū vitā virtutibꝰ custoditā ad christi

sanguinē suscipiendū aptū. Et ħ rōbuꝰ doctoris sol
uit fantbasiā eoꝝ q̄ dicūt. Ex q̄ laici digni sunt sꝫ pma
spē: q̄re eēnt indigni ad scd̄az spēm. R̄ndeo q̄ nō ꝯside
rat hic dignitas meriti. qꝛ scd̄m illā bibit laicꝰ fidelis
sanguinē xp̄i sꝫ pma spē. sꝫ aduertit dig̃tas officij sacer
dotal' cui in speciale p̄uilegiū sumere de sāguīe xp̄i sac̄
mentl'r testimonio legis vetis b̄m istū doctorē est res
uatū. Scd̄a rō ad euitandū effusiōis piclm. Hinc ē q̄
dn̄s apl'is in cena paucis ⁊ vt suis sacerdotibꝰ n̄ solū
corpꝰ i spē pais. sꝫ ⁊ sanguinē in spē vini dedit. Multi
tudini vō hoīm in deserto panē sin̄ potu distribuit. Ter
cia rō est ad p̄cauēduꝫ erroris piclm. si eni ip'e rudis
sumeret sanguinē sub spē vini vix crederet illū sub spē
panis. cum tn̄ sit veraciter specie sub vtraqꝫ. Nā sicut
sub specie vini ꝯsecrati sanguis xp̄i est p̄ transsubstan
tiationē. Ita ibi sanguis eiꝰ v̄aciter itelligit̄ p̄ ānexiōeꝫ.
Hec eni duo corpꝰ xp̄i ⁊ sāguis. ymo hec q̄tuor corpꝰ
sangīs. aīa ⁊ deitas xp̄i iam vltra nō pn̄t separi. Unde
sic sacerdos suscipit sāguinē xp̄i sacramentl'r de calice
sic ip'us sumit illū intellectual'r sub spē panis de ipso
xp̄i corpe. et est eis tā vtilis ⁊ taꝫ dulcis vt sacerdotibꝰ
qui sumūt eū sub spē vini d' calice. Canticoꝝ. i. Botrꝰ
cypri dilectus meꝰ michi. Qꝛ scꝫ in botro sumo duo.
Uuā. id est. corpus dn̄i in cibū. ⁊ ex vua sugo dulcem
sanguinē in potū. Deut. xxxij. Constituit eū dn̄s vt sā
guinē vue biberet meracissimū. Hec ille. Joē Thōas
in ꝯpendio theologice v̄itatis. ⁊ in q̄stionibꝰ de sacra
mentis ⁊ alijs locis. Gaudete igit̄ fidles ⁊ plaudite q̄
cōicantes sub vna spē hec bona ꝯseq̄mini. qꝛ in sācta
obedientia. in sancta ecc̄ia. in archa. in nauicula petri
ꝯmunicatis. Itē sanguis xp̄i sub spē pais ⁊ eiꝰ aīma ⁊
deitas est vob taꝫ dulcis. tam vtil' taꝫ salubris. sicut no

bis sacerdotib9 offerentibus simul ip3 sub vna spē vo
biscū bibim9. q2 simł viuim9. 7 sit' ad celestia ī hac sctā
ꝯmuniōe de ecc̄ia militantiū ad ecclesiā triūphantiu3
duce deo vno 7 simplici ibim9 Est 7 alia rō. corrn̄den
tia vic3 mediciē ad morbū. vt sicut hūana natura per
cibū peccādo mortē incurrit. sic ꝑ cibū obediendo re/
stauratł ad vnam. Vn̄ Innocētius pp in ꝯmone de na
tiuitate dn̄i. Verbū caro factū est. Carnē aūt assūpt ā
non solū dedit nobis in p̄ciū vt redimer3 nos a morte
Vez etiā dedit noб in cibū vt aleret nos ad vitā etnā.
Fm qꝫ ip̄emet pollicetł. Panis quē ego dabo caro mea
est pro mundi vita. Vt sicut per cibum mors intra/
uit in orbem. ita per cibū vita rediret ad orbem. Hec
ille. Itē Bonauētura sup. iiij. Sn̄iaꝝ. dicit ꝙ sanguis
non datł populo sub specie vini. quia popul9 bibit san/
guinē sub specie panis. lic3 nō sub proprio signo. Ite3
Nicolaus de Lyra sup Iohāem. vj. Nisi mādučaue
ritis. dicit. Non est ꝑ hoc intelligendū ꝙ hoc sacramē
tum sub vtraq3 specie sit fidelibus exhibendū. s3 tantū
hoc modo a sacerdote sumēdum. Item dn̄s Petrus
de palude p̄riarcha hierosolimitan9 sup q̄rto Sn̄iaꝝ
dist. xj. dicit. Scd̄a ꝯclusio est ꝙ nō d3 dari populo sub
vtraq3 spē. sed solum sub spē panis ꝓpter periculum
effusionis. sicut olim offerentes edebant de sacrificijs
et oblatōnib9 que erāt in materia solida. sed soli mini
stri delibamībus q̄ erant liquida. Item doctor subtil'
Scotus in. iiij. dis. viij. q. vtrū sacramētu3 a nō ieiunis
possit recipi. dicit ꝙ sacerdos p9 ꝯsecrationē h9 rigidis
simu3 h3 mandatū ecclesie ad hoc vt percipiat vtrun
q3. laicus autē non habet aliquod mandatū ex statu/
to ad hoc ꝙ vtrunq3 ꝑcipiat. ergo non est necessitatis.
Hec ille. Itē Tho. de Argentina sup. iiij. dist. viij. dicit

Sicut sacerdos in die pasceue celebrando nõ debet vti vino ꝯsecrato ex statuto eccłie. sed sola hostia resuā ta in ꝑcedenti die. nec obligat᷑ ad sanguinẽ sumẽdũ sub spẽ vini tali die. Sic nec laica ꝑsona post ꝯmunionem corpis tenet᷑ ad sumptionẽ sanguis xp̄i. sꝫ pt sumere vinum nõ ꝯsecratũ. Item idẽ dist. xj. q. iij. dicit. ꝙ licet in passione xp̄i sãguis fuit sepatus a corpe vsqꝫ ad horã qua resurrexit a mortuis. Et si in medio tpe fuissꝫ ꝯsecratũ: fuissꝫ corpꝰ siñ sanguie. et si calix fuissꝫ ꝯsecratꝰ fuisset sanguis sine corpe. Sꝫ post resurrectõnem sanguis vnitꝰ est corpori. ⁊ in sempiternũ sic manebit. Et ꝓpt hãc vnionẽ realẽ corpis ⁊ sãguis xp̄i sꝫ vtraqꝫ spẽ panis ⁊ vini recipiẽs hꝫ totũ corpꝰ xp̄i totũ sanguinẽ. Ideo ꝯmuni ꝑp̄lo ſm ꝯsuetudinẽ Romane eccłie veritas corpis ⁊ sanguis xp̄i dat᷑ sub spẽ panis tantũ. Hec ꝯcludit in fine vt meliꝰ memorie ꝯmẽdet᷑ dñs Rudolphus in pastorali metrico dicẽs. Hec ⁊ ibi cautela fiat ne presbit᷑ egris. aut sanis tribuat de sãguie xp̄i Nam fundi leuiter simplexqꝫ putaret. ꝙ non sub spẽ Ihs eẽt totus vtraqꝫ. hec ille. Sunt innũeri sancti doctores ⁊ scolastici vtriusqꝫ facłtatis Theologice ⁊ Iuridice qui concordi sentẽtia ex intentione determinant. Qꝫ ꝯmunio sub vtraqꝫ nõ ẽ de necessitate salutis. Et ꝙ laici vł nõ ꝯficientes nõ tenent᷑ cõicare sub vtraqꝫ spẽ. Nec aduersarij ecclesie possunt vnicũ ecclesie doctorẽ ońdere ab ecclesia receptũ qui ex intẽtione determiet oppositũ Sed in hijs gr̃a breuitatis sumꝰ ꝯtenti. Nunc ad residua tractatelli illiꝰ ꝑ̄sumpti ꝯfutanda transeamꝰ.

Idelem pietatem et piam fidem iste tractatista intẽdens euertere in

fine dictoꝝ suoꝝ posuit decē rōnes. quare laici debeāt
ꝯmunicare sub vtraqꝫ spē. Que q̊niā nulle veritati in-
nixe sꝫ fuco grosso ꝯgesto ad obumbrandū poti⁹ q̄ꝫ il
lūinandū ⁊ venustandū faciē fidei sūt ꝯgeste. Dicem⁹
ad singl'as cū fucatōnib⁹ canonicis. Demū ꝓ fidei san
cte orthodoxe obſuatiōe. al's vigintiq̄ttuoꝛ rōes catho
licas nō quidē extortas ⁊ fantbasiabiles. sed ī dictis fa
ctis actis ⁊ practicatis xp̄i eccl'ie ⁊ doctoꝝ veraciter et
fidel'r fūdabiles ponem⁹. ¶ Prima igit̄ erat illi⁹ rō. insti
tutio dn̄i v̄bo ⁊ facto in cena ⁊c̄. Dicim⁹ ꝙ illa rō falsa
est ꝓ laicis. q2 institutio dn̄ice cene est facta ꝓ memoria
passionis ei⁹ q̄ in sacrificō nō aūt in ꝯmuniōe ſuat̄. ſm
ꝙ fuit dictū per venerabilē Bedā dicētē ꝙ cena xp̄i fu
it instituta ꝓ misterijs celebrādis. Nā si ꝓ laicis eēt. q̄
bus dictū fuit. manducate. ꝓ eisdē etiā dictū fuissꝫ. cōfi
cite. sed vltimū eis nō ꝯpetit. ergo nec p̄mū. Et auctori
tas inducta. Nisi mādu caueritis. intelligit̄ de cōione
spūali vt sup̄ patuit. Scd'a rō erat obſuātia apl'oꝛum
et ista falsa est sicut ⁊ p̄ma. Q2 ⁊ si apl'i ꝯficientes ꝯ ob
ſuauerūt. tn̄ non ꝯficientib⁹ nunq̄ꝫ illā ſuandā māda
uerunt. nec ꝑseuerātes in fractiōe panis redarguerūt
Item etiā apl's vt dicebat̄ nudaꝫ xp̄i ꝯmissionē Cori
thijs narrat. Non enī ipi⁹ fuit sacramēta sic vel sic in
stituere cū nō fuissꝫ miss⁹ ad baptisandū. i. sacramētoꝝ
dispēsationē ordinandū sꝫ instituta ſuandū. Vn̄ ⁊ ip̄e
cū sacdotib⁹ tradidissꝫ materiā in reb⁹ ⁊ formā ī verb.
postea discipulos in naui cōicat ſm Criso. ⁊ ip̄e p⁹ cō
uersionē suā sꝫ vna spē cōicat⁹ est. Ad btm Andreā ⁊
btm Petꝛ rn̄sum ē. ꝙ nichil loquūt̄ de vtraqꝫ spē. sꝫ d̄
coꝛpe ⁊ sāguīe xp̄i q̄ sunt vere in p̄ma spē. Vn̄ nunq̄d
stolidū est argumētū. iste cōicat coꝛp⁹ ⁊ sanguinē xp̄i
ergo cōicat sub vtraqꝫ spē. sic in sili nō seq̄t̄. Iste recipit

corpus sanguinē aīam ꝛ deitatez. ergo recipit sꝫ q̄ dꝛu
plici spē. sicut diceref. Iste est hō. ergo est hō tunicatꝰ
ꝯseq̄ns fallū. demōstrato hoīe nudo. Terciaꝫ cām di
cūt. qꝛ imitanꝭ ꝑmitiuā ecclesiā. Ad istā est supiꝰ rn̄sū.
ymo oppositū legiꝭ ꝙ circa domos frangebāt panez et
nō distribuebāt vinū. ꝛ in hijs nō imitanꝭ ꝑmitiuā ec
clesiā. Preterea dicāt q̄ sit illa ꝑmitia eccl'ia vsqꝫ q̊ du
rauit ꝛ vbi incepit moderna. ꝛ quis distinxit ꝛ que est
maioris auctoritatis. aut q̄ minꝰ spūsctō regiꝭ. Q, vō
ꝯciliū Cōstanciēse mētionē fecit de vtraqꝫ spē. nō ꝑpē
hoc laudauit sicut nec apl's ad Corinth. Si enī lauda
uit q̄re nō approbauit, nō hētis ergo aureū scutū cū sit
oīno īpugnatū ꝛ eruginatū. Adhuc si ideo laudauit
quia recitauit. A simili qꝛ pꝰ cenā fuisse narrauit. ergo
laudauit. Mirū ē igiꝭ cur ex eodē ꝯcilio nō ꝯficitis pꝰ
cenā Ad autoritatē Bed' est supiꝰ plene rn̄suꝫ. Ad q̄r
tā rōem oīno plenissime ē dictū. ꝙ plenū ꝛ ꝑfectū est sa
cramentū sub ꝑma spē ꝛ oppositū tenere est hereticū ꝛ
absurdū. Ad q̄ntā dicendū ꝙ sicͭ sub vtraqꝫ spē est ple
num nutrimētū ꝛ ꝯpletū. Ita sub ꝑma cū sit ibi caro ꝛ
sanguis. ita ꝛ hic. q̄ꝫuis nō hꝫ ꝑpꝛiū signū vt dictū est.
sed tota ē res. signū aūt in q̄ntū est signū neqꝫ cibat ne
qꝫ potat spūalit'. Aut si dicis ꝙ cibāt et potant. q̄lis est
illa cibatio. aut spūalis aut corpal'. De spūali nō potes
dicere qꝛ ille spēs nō sūt xp̄s. ergo corpalis q̄ nihil con
fert ad salutē. Teste apl'o. Esca nos n̄ ꝯmēdat deo. In
nll'o ergo a fidelibꝰ differtis q̄ntū ad hoc. nisi qꝛ in spē
bus gaudetis. ꝑficiat voꝫ si p̄t ex spēbꝰ. noꝫ autē bn̄di
cat dn̄s ex corpe ꝛ sanguīe suo. Ad sextā ratiōem qua
dicit ꝺm Amꝫ. ꝙ corpus daꝭ ad tuitionē corpis. sang̊s
vō ꝑ aīma sumiꝭ. facientes dr̄ntiam int' sanguinē q̄ est
sub scd'a spē ꝛ sanguinē qui ē sub ꝑma spē. Si differūt

Xp̄us erit diuisus ꝛ anathema sit monarcha diuiden
di. diuidat qꝫ illum deus a corpe suo qui corpus suuꝫ
a sanguine ꝯtendit diuidere. ꝛ vinū esse sanguinem in
corpore dicit. Si vō idem est sanguis in pma ꝛ secun
da specie. sed idem inq̄ntum idem semp aptum natuꝫ
est facere idem. ergo cū nulla diuersitas accidat sāgui
ni xp̄i sp eundē effectū faciet. Vn̄ supi⁹ dictuꝫ est. ꝙ oēs
illi effectus ꝛ grē qui p doctores attribuūtur sanguini
p eodē attribuunt corpi ꝛ ideꝫ de corpe xp̄i. Septima
rō est pfecte soluta. ꝙ memoria illi⁹ venerāde effusio
nis ꝛ sepationis sanguis a corpe in oblatōe ꝛ misterio
altaris. cui ipl'us astat fidel' ꝛ qđ agit sacerdos miste
rio. plebs participatōe e⁹ effici' digna. Vn̄ talis signi
ficātia nō debꝫ fieri per laicū qui nō gerit vicē media
toris. sufficit ei scđm Bonauenturā ꝙ hāc mēoriam
ecclesia facit in eoꝝ p̄sentia. Octaue rationi fuit copio
sissime responsuꝫ. q2 falsū ꝛ ꝯtra ecclesiā ꝯtinet sensum
in expositōe doctoꝝ qui loquūtur de g̃rijs vt supi⁹ est
declaratum. In nona rōne ponit causam retributōis
Et iduxit bernardū cū magno festo ꝛ correlarijs. Cū
tamē Bernard⁹ in tota illa autoritate loqui' vt homo
habeat mēoriā iugem passiōis xp̄i. hoc est ergo caliceꝫ
bibere xp̄i memoriā mortis habere. sꝫ nō subiunxit qđ
idem doctor in eodem sermone dicit. Ideo in altari ad
vtrunqꝫ etiā rep̄sentandū panē ꝛ vinū exponimus. Et
infra. Nec tn̄ intelligendū ē ꝙ in acceptōe sanguis so
lam animā ꝛ nō corpus. vel in acceptōe corpis solum
corp⁹ ꝛ non animā accipiam⁹. sꝫ in acceptiōe sanguis
totum veꝝ Xp̄m deū ꝛ hominē. ꝛ in acceptiōe corpis
similiter totū. Hec ille. In quo ſmōe retorquet verba
sua iste sctūs ad sacrificiū altaris. ꝛ ꝙ hic sit tot⁹ sensus
eius soluit idē sctūs qui sup scđo vsu Psalmi. xc. dic.

Quid est āt mādücare eiꝰ carnē ⁊ bibere eiꝰ sanguiē
nisi cōicare passionibꝰ eiꝰ. ⁊ eius ꝯuersatōni quā gessit
in carne. Vñ ⁊ h̄ designat illud illibatū altaris sacmen
tū vbi dñicū corpꝰ accipimꝰ. vt sic videt̄ illa panis for
ma in nos intrare. sic ꝑ eam quā hūit in terris ꝯuersa
tionē ipm̄ intrare in nos ⁊ h̄itare ꝑ fidem in cordibus
nrīs. h̄ ille. Itē idē in epl̄a ad frēs de mōte dei dic̄. Sic
eīz quicūqꝫ hꝫ sensuz xp̄i q̄ntū christiane fidei expediat
q̄ntum hūū dei: hūū redēptiōis xp̄i deceat. ⁊ vtile sit ei
vna saltē aliq̄ diei ipius hora passiōis ipiꝰ ac redēptio
nis attentiꝰ recolere bñficia. ad fruēduz suauit in ꝯscia
⁊ recolendū fidelr̄ in mēoria. qđ est spūalit mādücare
corpꝰ xp̄i ⁊ bibere sanguinē eiꝰ in mēoriā qui omibꝰ in
se credentibꝰ p̄cepit dicēs. Hoc facite in meā ꝯmēora
tionē. in q̄ etiā preter peccatū inobediētie q̄z impiū sit
hominē tante pietatis dei esse īmemorē. palā oībꝰ est
cū amici homīs abeūtis sub q̄libꝫ signo ꝯmēdatā me
moriā nephas sit obliuisci. Hᶜ ille. Ex vbis istis sume
tibi solutōz p̄cedentis per te allegate autoritatis. Opti
me igit̄ retribuimꝰ dño. Calicē eius sumimꝰ. i. mēoriā
mortis sue singul' diebꝰ aliq̄ hora facimꝰ. Qꝫ enī non
intelligat de calice sacramētali sꝫ spūali ex ipiꝰ silitudi
ne dep̄hendit̄. Nā dicit vnde si nec ad retribuendū de
uotus nᶜ salutis tue fueris studiosꝰ. time ne de illo ca
lice sis bibiturꝰ de q̄ bibent oēs pctōres terre q̄ pfecto
alter est ab illo. qꝛ ex illo bibere diuia aīa duersiōe cō
pellent̄. hec ille. Ecce ꝙ pōit duos calices. vnū bñdictō
nis. aliū maledictōis. sic ergo n̄ est ītelligendū ꝙ pecca
tores bibent de aliq̄ calice materiali irā dei ⁊ maledic
tionē qꝛ hoc risus eēt. Ita etiā nō intelligit Bern̄. d̄ ma
teriali calice bñdictōis. sed de illa q̄tidiana mēoria pas
sionis eius q̄ ꝑ sacerdotes in sctīs altaribus offertur.

In hac ec̃ rõne nona posuisti q̃nq; opatiões sanguis christi inq̃ntũ est potus ſm Albertũ. Omẽs effectus illi verissimi sunt. ꝛ multo p̃les de p̃cioso xp̃i sanguine et hij oĩno sunt sub p̃ma spẽ cũ ibi veraciter ꝯtineatur sangs xp̃i. Tacuisti aũt etiã opatões corpis xp̃i q̃s idẽ dñs Albertus in ſmõib⁹ suis ſmõe. xxj. enumerat. Et p̃mo duodecim ſm ꝙ sunt duodecĩ languores q̃s incu dim⁹ in trãsgressione pomi vetiti. et sunt isti. Demõis temptatio. vomitis repugnatio. Cordis macula. Creatoris offensa. ꝛ hij veniũt a vincul' culpe. Contra hos sunt g̃tie ꝛ opatões xp̃i. demõis effugatio. vomitis refrigeratio. mac'le cordis mundatio. ꝛ ire dei placatio. Alij. iiij. lãguores pueniũt ex defectu grẽ. ꝛ sũt defect⁹ in cognitõe nr̃i. in dilectiõe p̃ximi. in sapore spũali. ꝛ in ꝯsũmatõe boni. Cõtra hos sunt alie q̃tuor grẽ ꝛ remedia corpis xp̃i. intellectus ad ꝯgnoscenduz illũinatio. voluntatis siue affect⁹ ad dilectõez p̃ximi inflãmatio meõrie i spũali dulcedie delectatõ. ꝛ toti⁹ hoĩs i bono ꝯsũmatio aut ꝯfirmatõ. Itẽ alij q̃tuor lãguores nr̃i veniũt ex plagis mortis. s. debitũ mortis etñe. deflux⁹ bone vite. exiliũ mũdane miserie. ꝛ incineratio corpalis materie. Contra h̃ q̃tuor ordinant' alij fruct⁹ boni corpis xp̃i. s. ab etñа morte liberatio. multoꝝ bone vite mlt' tiplicatõ. ad patriã vite reductio. ꝛ ad etñã vitã resuscitio. Allegatões etiã dulcissimas ꝑpt' tractat⁹ dispẽdiũ legentib⁹ relinq̃m⁹. Itẽ in alio ſmõe ponit idẽ doctor alios tres effect⁹ p̃ncipales corpis xp̃i. p̃mũ. peccatorũ destructio ad delendũ maculã cordis. ad mitiganduz stimulũ carnis. ꝛ ad resistendũ cogitatõnib⁹ prauis. Scd̃s effect⁹ ẽ bonoꝝ spũaliũ augmẽtatio ad decorez castitatis. ad feruorẽ charitatis. ad saporẽ suauitatis. Terci⁹ est aĩaꝝ ꝯfortatio. ad debellandũ demonia.

ad sustinēduz aduersa ⁊ ad opandū bona. Deinde in
alio ſmōe .xxv. ponit iteꝝ alios effectꝰ corpis xp̄i sum-
ptos ex tribꝰ noībꝰ q̄ solent eidē ascribi. qꝛ q̄nq3 noiat̄
panis. q̄nq3 sacrificiū. q̄nq3 sac̄mētuz. In eo ꝙ pai̇s no
minat̄ hʒ tres effectꝰ. Sic enī panis material' tria bōa
ꝯfert p̄cipue corpori. i. ꝯfortat. satiat ⁊ vitā reſuat. Sic
panis xp̄i ꝯfortat aīmū ad malū culpe deuincendū. sa
tiat spūm ad fastidiū mūdi faciendū. ⁊ ꝯſuat vitā ad
deū ꝑ laudandū. Scd̄m v̓o ꝙ noiat̄ sacrificiū. ⁊ ſm h̄
hʒ triplicē effectū. s. in triplici statu fideliū. i. in h̄ mūdo.
in purgatorio. ī celo. in p̓mo statu pctā relaxat. in scd̄o
penā alleuiat. in tercio gl̄iam augmētat. Item tres sūt
turme animaꝝ decedentiū. Prima peccantiū. secūda
penitētiū. tercia innocētum. Primā turmā sacrificiū
adiuuat. scd̄am a pena alleuiat. terciā pena ꝑ ignē ad
celos ſbleuat. Inq̄ntū v̓o noiat̄ sacramētuz charitatis
scd̄m h̄ hʒ tres effectꝰ. qꝛ tria bona opat̄ maxime ī nob̄
sc3 spūssancti veram ꝑticipationē. ipsiꝰ xp̄i certā inha
bitatōez. ⁊ dei assimilatōez. Preterea in alio ſmōe po
nit alios effectꝰ ex tribus aliis noībꝰ. qꝛ corpꝰ xp̄i q̄nq3
d̓r medicīa. q̄nq3 māna. q̄nq3 eucharistia. i. bona grā.
Inq̄ntuz d̓r medicina spūal' hʒ tres effectꝰ. ſm ꝙ ſpēs
malignꝰ infudit hūano generi ꝑ venenū pomi vetiti
triplicē corruptionē in aīma tenebras ignorātie. ī car-
ne morbū praue ꝯcupiscētie. et mortē vtrobiq3. Ad hᶜ
tria mala curāda. corpus xp̄i est medicina. ignorātie
enī tenebras illūinat. morbū praue ꝯcupiscentie sanat
⁊ mortē destruēdo triūphat. In eo ꝙ manna d̓r hʒ tri-
plicē oparōez. Opatur enī moꝝ hōestatē. cordis suaui
tatē ⁊ ꝓximi pietatē. Tercio corpꝰ xp̄i d̓r eucharistia. i.
bona grā. Dicunt aūt magistri. Gratia est influentia
dīne bonitatis in aīma ꝑ quā assimilata deo fit ei grā-

⁊ vite eterne digna. Et ꝫm hoc corpus dn̄i dicit̄ eucha
ristia. id est. bona gr̄a. ⁊ ꝫm h valde bonū hꝫ effectū. scꝫ
ꝙ ē illd q̄d mādu camꝰ. nō ipse vt alius cibꝰ mutatur
in nobis. sꝫ nos in illo mutamur. hec ꝑ totū Albertus
pulcris ⁊ latissimis ꝓbatiōibus. Habes igit̄ enumera
tos effectꝰ ⁊ gr̄as ꝑ eundē corpis xp̄i plures q̄ꝫ tu enu
merasti sanguis xp̄i. ⁊ coenumerasti etiā hic iuclusos
Sꝫ ꝙ hos effectus nō habeat etiā sanguis xp̄i. Absit.
Cū sicut indiuisa sunt opa trinitatis. ita indiuisa sunt
opa xp̄i. Nō igit̄ gl̄ieris ꝙ a sanguīe xp̄i hee ⁊ hee gra
tie veniūt. q2 etiā ille veniunt a corpore xp̄i ⁊ ecōuerso.
Aut dices ꝙ hn̄t diuersas oꝑatiōes q̄ꝝ vna nō est reli
qua. ⁊ ita imꝑfectiōis opus deo ascribes q̄ opꝰ impfe
ctionis nō nouit. Moueāt igit̄ te o homo hee cause ⁊
rōnes sufficientissime q̄ inducte sunt ꝓbantes omnes
gr̄as esse q̄s tu nominasti et plures esse sub sp̄e panis
in corpe christi. sicut sub sp̄ē vini in sanguine xp̄i. Om
nes tamē esse ⁊ cōiunctim ⁊ diuisim corpis ⁊ sanguis
xp̄i. Postremo allegas decimā rationē concilij Basi
lien̄. vbi dicit̄. ꝙ sacrum conciliū largitū est nobis hāc
auctoritatē ꝯmunicādi. sed vehemēter dānandꝰ ⁊ cor
ripiendus es ꝓ hac allegatōe. Nam inferes ex Crisost.
ꝙ duplex ē eccl̄ia vera ⁊ pfida. Verā vocans p̄mitiuā
cuiꝰ mēbra sūt diffusa ⁊ ꝯsistunt ī v̄a notitia ⁊ ꝯfessiōe
fidei ⁊ v̄itatis. ad quā dicis ꝙ se bohemi referunt. in h
passu dicis ꝙ auctoritate illiꝰ eccl̄ie sacꝝ ꝯcilium dedit
vobis auctoritatē. ⁊ cū tūc ꝯciliū repn̄tabat ecclesiam
et nō illaꝫ q̄ iam nō est. ergo illā q̄ tunc fuit. s. viantiū et
militantiū opꝫ te scd̄m mēbꝝ de ea dicere ꝙ fuit eccl̄ia
pfidoꝝ. ⁊ ita ab eccl̄ia pfidoꝝ habes compactata. quia
nō habes a p̄mitiua q̄ est v̄a eccl̄ia ꝫm te. sed ab ista q̄
si vera est. audi ergo eam que diffiniuit ꝯmunionē sb

vtraqȝ specie nō esse de pcepto Christi ⁊ de necessitate salutis. sed laudabilē cōiōnē sub vna spē p lege statuit tenendū ⁊ acceptandū. Expeditis igitur ⁊ solutis tuis rōnib⁹ nil ꝯcludentib⁹. restat vt i fine ponam⁹ viuas et manifestissimas rōnes q̄re ipl'is nō cōicat de vtraqȝ spē. Et q2 ille posuit decē. nos duplicātes duas ꝯ vnā et superogātes. xxiiij. rōnes p modū sciētie ⁊ sufficiētie vt possit meli⁹ a doctis memorie tenaci ꝯmēdari ponemus.

Sufficientia probatōis

catholice ꝯmuniōis p vna spē sic sumit. B dulcissimū sacmētum. aut ꝯsiderat vt figura. aut vt figuratū. Si ꝯsiderat vt figura. aut tēpe nature. aut legis aut grie. Tempe q̄dem nate. cū pmū morb⁹ pestilens ex pomo vetito irrepsit in gen⁹ hūanū. q2 hō ex cibo vetito peccauit vt medicina corrn̄deret morbo datus est cibus ipl'o dei celestis. q2 in potu nō est genus hūanū deceptū. Est pma rō quia i pprio signo nō dat ipl'o de calice vt dicit Innocēti⁹. Tpe nate hoc etiam erat figura h⁹ sacramēti. s. oblatio pais ⁊ vini p melchisedech ipsi Abrahe. sȝ q2 illō figurabat sacrificiū ⁊ oblationē h⁹ sacramēti. igit p cōione laica nihil facit. Nā dic Amb. sup Mat. xxvj. Xpus suis discipul' obtulit in cena qō Melchisedech repn̄tauit i figura. Tpe vo legis māna datū est iudeis qō significat corp⁹ xpi. qō q2 datū est oib⁹ q̄ erāt in deserto. recte corp⁹ xpi sub vna spē panis dat fideli ipl'o. et est scda rō. Hoc etiā tempe materia. s. oleo melle ⁊ vino. vt igit figuratū corrn̄deat figure. erit tercia rō. Itē qn̄ vir dei ꝯminat⁹ē hely in fine sui smōis dixit. j. Regū. ij. pphetās de B sacmēto ⁊

sacra cōione laica. futurū est vt q̄cunq3 mā̄serit in do
mo tua veniat vt oret̄ pro eo ⁊ offerat nūmū argenteū
et tortā pāis. Dicatq3. dimitte me obsecro ad vnā ptē
sacerdotalē vt ꝯmedā buccellā panis. vbi exp̄sse scdm
doctores figurat̄ ꝯmūio sb spē pāis ad ꝑp̄lm. Et hᶜ est
q̄rta rō. Hāc etiā cōionē m̄lta sctōꝝ pphāꝝ attestā̄tur
vaticinia. Vn̄ ps. Panē celi ddit eis dn̄s. panē āgeloꝝ
mā̄ducauit hō. Sap̄. xvj. Esca angeloꝝ nutriuisti ꝑp̄lz
tuū ⁊ patū panē de celo p̄stisti ill' siñ labore. oē delecta
mētū in se hn̄tē ⁊ oīs saporis suauitatē. Ecce in vsu. es:
ce btē includit̄ omīs delectatio. oīs sapor ⁊ oīs sauaui
tas. ⁊ plurimū ꝯsolant̄ fideles. Est igit̄ hᵉ scripta ꝝ rō. v.
Si ergo loq̄mur de tpe grē. tūc aut ꝯsideram⁹ vt figu:
rā. ⁊ luce clarius ē. q dn̄s illa q̄tuor milia ⁊ alia septem
milia satiauit panib⁹. ⁊ cū plene fuissent satiati. nl'la fa
cta est figura de potu. recte ad ꝑp̄lm sic sb vna spē est cō
municādū. erit sexta rō. Si v̄o ꝯsideram⁹ ipm vt figu
ratū. aut vt doctū ⁊ p̄dicatū fuit p xp̄m. aut ī praxi tra
ditū. Si p̄dicatū sic supi⁹ p̄misim⁹. cū d eo dn̄s loquit̄
m̄ltiplicatis vicib⁹ corp⁹ suū sub pāis spē noīauit. ⁊ ex
eo vitā etnā spopondit. nec vnq̄3 de spē vini aliq̄d di
xit. ⁊ p illo orandū docuit cū dixit. Sic orabitis. pat̄ no
ster q̄ es ī cel' ⁊c. Panē nostꝝ ⁊c. et hec est ratio. vij. Nec
obstat illud Nisi mā̄ducaueritis ⁊c. quia ibi nulla est
mētio de spēb⁹. Si in praxi traditū. aut vt sacrificium
aut vt sacramētū. Si sacrificiū sic in cena sua illd dici
m⁹ institutū ⁊ sacerdotes dūtaxat ꝯficientes respicere
et obligare. nō autē ꝑp̄lm sz p ꝑp̄lo in man⁹ eccl'ie fuisse
ꝯmissū vt supi⁹ dictū ē de scō Tho. allegatū. ⁊ hᶜ est rō
viij. Si vt sacramētū aut ē a xp̄o p̄cticatū. aut ab eccia
sua. Si a xp̄o dn̄o aut vt loq̄mur de sacrificio et nihil
ad ppositū. Si de sacramēto extra sacrificiū sic exp̄ssū

est ꝙ cũ illis duob⁹ discipulis in Emaus dedit corp⁹
suũ sub vna spẽ. Per h̄ voluit laicã designare cõionẽ
et sui sanguis in corp⁹ gl'ificatũ resumptõz. Et cũ xp̄i
actõ sit nr̃a instructio. erit ꝓbatissima hec rõ. ix. Si vͦ
ab eccl'ia sua aut vt ꝓmitiua. aut moderna. i. nr̄i tẽpis
Si ꝓmitiã de illa ptz ꝑ exp̄ssuz ꝙ corp⁹ xp̄i ⁊ sanguinẽ
dabat sub vna spẽ. cũ scz erãt ꝑseuerãtes in orõne ⁊ fra
ctõe panis. Paul⁹ in naui. sancta Petronella ⁊ reliq̄
et hec erit rõ. x. Si vͦ ab eccl'ia posteriori. i. moderna
aut loq̄mur de dictis ⁊ factis aut de statutis. Si de di
ctis doctoꝝ p̊oꝝ. ⁊ cũ illi nihil dixerũt ꝯ vnã spẽm in su
is scriptis. Sz de facto his Aug. Hiero. Amb. Hugo
Eusebi⁹ Franciscus ⁊ reliq̄ qui sb̄ vna spẽ cõicauerũt.
erit. xj. rõ. Si vͦ ĩ dictis posterioꝝ doctoꝝ ⁊ moderno
rũ nihil hac eoꝝ diffinitõe clarius cũ oẽs postillantes
glosantes ⁊ legẽtes ⁊ interp̄tãtes hũc passũ ex intẽtiõe
diffiniũt ⁊ ꝯcludunt. ꝙ laici nõ dñt cõicare sub vtraqȝ
spẽ. sȝ sub vna q̄ illis sufficit ad salutẽ. Sũt aũt p'les q̄z
viginti q̊ꝝ dicta ⁊ scp̄ta hñtur iaȝ vita functi beata. q̊t
quot nũc in carne viuẽtes sunt ⁊ scribẽtes vsqȝ in diẽ
seculi illoꝝ vestigia sequũt. Et h̄ tantoꝝ militũ xp̄i est
insignis ⁊ victoriosa rõ: vt arc⁹ triũphal' ⁊ victoriosis
sim⁹: duodecima. Si vͦ loq̄mur de statutis aut p̄fa
ta statuta eccl̄ie seu ꝯciliorꝝ disponũt d' eis q̄ sunt circa
sacramẽtũ. aut de ip̄o sacramẽto. Si de eis q̄ circa sacrã
mentũ occurrũt. aut h̄ fit circa fidẽ sacramenti. aut cir
ca ei⁹ reuerẽtiã. Si de fide sit q̄ꝛ p'lime erãt hereses cir
ca h̄ diuinissimũ sacramẽtũ oẽs ille collapse sũt ⁊ fun
ditus euerse ꝑ ꝯmunionẽ vni⁹ spẽi. et h͛ est rõ general'
xiij. Quidã eiȝ ibi tenebãt nõ esse veꝝ corp⁹ xp̄i real'r ⁊
vere ꝑ substãtiationẽ. sȝ solũ ꝑ q̄ndã assistentiã sicut et
in alijs sacr̄mẽtis. imꝑfectũ dicẽtes sacr̄mẽtuȝ nisi assint

panis ⁊ vinū tam in vsu q̄ȝ in misterio. sicut circa bap
tisma aqua et verbum. ad quem fūdendū quoad per-
fectionē sacramenti nō requirūtur spēs. sed soluȝ vt sa
crificij. credat̄ esse totus ⁊ pfect⁹ xp̄s sub vna spē ⁊ sub
vtraqȝ ꝯiunctim ⁊ diuisim statutū est populo sꝫ vna
specie ꝯmunicare ad fidē ꝯfirmandū. et hec est rō. xiiij
Alij vero quāuis credebāt de sacramēto tn̄ dicebant
ꝙ sanguinē suū nōdum resumpsit. et ꝙ illud qđ offert
et recipit in memoriā illius mortis sit. ⁊ ita tante neces
sitatis dicebant vtrāqȝ spēm cuȝ putabāt solum san
guinē in calice cōtineri. vt etiā eucharistiā aperto ore
hominibus infunderēt. et quidā infantib⁹. quidā auteȝ
mortuis dabāt. Ad quem ꝯfundendū errorē ad credē
dum vere esse sanguinē in prima specie. ⁊ ita totū xp̄m
ecclesia confirmauit vni⁹ speciei cōmunionē. et hec est
ratio xv. Alij credebant corpus ⁊ sanguinē christi nō
ita plene perfecte ⁊ complete contineri sub vna specie.
Sed ꝙ plus gratie ⁊ donorū datur sub vtraqȝ q̄ȝ sub
vna. ne hic error serperet in perniciē fidei hec sacratissi
ma communio vnius speciei omnē illam soluit dubie
tatem cū totus christ⁹ in substantia ⁊ integer in donis
recipitur sꝫ p̄ma spē sicut sꝫ scđa. et hec ē sedecima rō.
Quidam v̓o spēm p̄mam dicebant mediū esse sacra
mentum. ne fideles putent etiam mediū esse deum. cū
error sit medium dicere sacramētum. sed vtrunqȝ inte
grum et ambo integra. et est ratio. xvij. Quidam autē
necessitatē sacramental̄r astruebant ⁊ ꝯtra hos ꝯfun-
dendos. est ratio. xviij. ꝯmunio vni⁹ spēi. Si v̓o loqui
mur de reuerētia sacramēti. aut h̓ sit in p̄suando aut ī
ministrādo. Si in preseruādo puisum est vt presbiter
habeat eucharistiā paratam pro infirmis vl̓ sanis vt
dictum est superius. ⁊ non p̄cipit sanguis xp̄i seruari

sub specie vini.igit erit ratio.xix. In ministrando vero aut infirmis aut sanis. Si infirmis.sic nec intincta hostia eucaristie.nec ppter oris siccitatem dat calix. Un sumit expsse q infirmis no dat sub vtraqz spe.et hec est ro.xx. Aut sanis.et d istis p plurima scilia est dispositu per praxim xpi et sctorum.p scilia Basilien.et Constacien.roboratu.et circa vtruqz mebrum q infinita picla occurrut distillatois et effusiois vt dicut doctores et experientia docet q oia picula q dns nouit et ideo in manib ecclie eadem dereliqt.et hec est ro.xxi. Si vo psideram ipm sacrametu aut versamur circa species.aut circa res sacramenti. Si circa species.aut in se aut in vsu. Si in se cu non oes pnt hre vinu.sic dicit Albtus. Dispesabile esset vt sficeret sin vino in locis vbi vinu deest et pceptu xpi implerent sficientes et coicantes sub vna spe.et hec est ro.xxij.aut i vsu.q no oes pnt vti vino.et tn pceptu dz se extendere ad oes et sp.et no obligare ad no possibile nature.no est ergo pceptu de speb vini.et hec e ratio xxiij. Si vo psideram ipaz rem sacrameti.q xps dns deus et ho cu corpe et sague aia et deitate est sb pma spe ita et sub scda.et sicut nihil e pl vl min aie et deitatis et xpi sub scda spe q3 sub pma.et nihil pl sanguis sb scda spe. Mat alma eccia ita a dno et sctis suis recepit practicauit.et ob fideliu salute in vita etna quo xps aducit practicabit.no obstante qcunqz aduersariorum puersorum aut errantiu temeritate et psuptoe. Et si n oes roes clare aut minus probantes.hec sola auctoritas ecclesie qua spussanctus regit.oibus sententijs doctorum preponenda est.et ipa claudet illam finale rationem.xxiiij. et aduersario silentiuz imponat cum beato Thoma in quodlibeto octauo dicente. Certum qz iudiciu ecclesie vniuersalis errare i his q ad fide ptinet ipossibile e. Un

magis standū est sententie pape. ad quē ptinet determi
nare qđ in iudicō pfert. q̃3 q̃rumlib3 sapientū hoīm in
scripturis opiniōi. Tractatū ergo hūc sic pcludit doctor
sanctus p prēm et filiū z spūm sanctū.

Responsum esse tibi pro

r exiguitate tpis putam9 sufficient. q̄cū q3 igit
es qui illū tractatulū cōpegisti. hortamur te
per viscera misc̄die dn̄i nr̄i iħu xp̄i vt visis lectis z dili
gent inspectis hijs. aurem verbo salutis accōmodes z
veritati locū des. Qz si q̄dam fastu z exaltatiōe mētis
ne vītati cedes teneris. cōsule te peritiores z ad gremi
um scte mris eccl'ie recurre. pia mat nō pōt obliuisci fi
liorū suoz. humilieris illi z qui perperā egisti aut docui
sti nō verearis sanā doctrinā eccie recipe. in nauim pe
tri pscendere. nisi eni in naui fueris saluari nō poteris
vt p eius remigādo doctrinā ad ciuitatē supnaz z por
tū salutis possis ptingere. Aliter si in fide dubi9 pstite
ris. si extra eccl'iam sctām romanā sacramēta aliter q̃3
ip̄a doc3 astruit z p̄dicat ptractaueris. Si extra domū
agnū comederis pphan9eris. z extra nauim in sirenū
z beluaz morsus pijcieris. vbi etno igne z aq̄ dānatio
nis pibis. liberet te q̄ creauit z redemit te. vt illi9 redem
ptōis mortis z bonoz q̄ agunt in eccl'ia dei pticeps ef
ficiaris. z ita puersus aliqn̄ salueris. Nūc lectores etiā
h9 opis paucis alloq̄mur. Videte p̄stantissimi viri et
domestici. z lingua z morib9 bohemi. Memineritis
quomō in fide sācte Romāe eccie plantati estis in ea
vsq3 in dies turbatos quieti pstiterūt prēs vestri. Su
puenerūt in vos magistri prurientes aurib9 nō sanam
doctrinā afferētes. inclinastis aliq. aure3 ignorāter in

verba eoꝝ. Sꝫ dn̄s ñ misit illos a fructib⁹ ꝯgnouistis
et vidistis. q̄ꝫ diuersis ꝛ aduersis turbauerūt terrā istā.
vidistis ꝛ doluistis exituꝫ reꝝ. q̄ꝫ optime videtis ī eoꝝ
nōnullis ꝑmissionib⁹ cedes. bella infamiaꝫ ꝛ terre de
solationē recepistis plurimi. Erāt vobis ī terra amici
magni ꝛ mlti vob ꝯpatientes. vos diligētes q̄ conati
sunt de inuio ad viā vos reducere. Sꝫ ꝑualuerūt ini
quitates ductoꝝ vestroꝝ q̄ ita vos ducere visi sunt vt
ab alijs nō ducant. Ita vobis ꝑpositi sunt vt alios sup
se ꝑpositos dedignent. Venit in vos dies nr̄os ꝛ hec
ipsa ꝯpassio. bohemi sum⁹ ꝛ ex terra eadeꝫ gente ꝛ lin
gua geniti. Non vos abducāt rumores extranei ac si
desolatores aut t̄re ꝓplatores essem⁹. Sum⁹ viri paci
fici ꝛ fidei domestici salutē vr̄ām desideram⁹. vnitateꝫ
et pacē diligim⁹. Quidq̄d honoris cōmodi ꝛ fidei ꝯser
uatōis esse posset. huic regno inclito agere patissimi
Q, si quippiā seueritatis in nōnullos doctores vr̄os
impingim⁹ ipi nos excitauerūt. iuste repugnam⁹. cū
fidei ꝛ dei causa sit q̄ pugnam⁹. Audite ꝯsiliū nostrū
fortes viri ꝛ aīmo ꝛ virib⁹ robusti. videtis ꝙ curs⁹ isti
us doctrine mōdo displicet vniuerso. nō ꝑmittite vt ex
tranei vos ꝯponāt. reformate regnū opa ꝛ solertia ve
stra et erit vobis honor corā deo ꝛ hoib⁹ diceturq̄ꝫ de
vobis. Qua prudētia ingenio ꝛ arte expti ō ꝑsbiteris
malisq̄ꝫ doctorib⁹ terrā vnitati paci et obedientie sctē
ꝓprijs laborib⁹ restituerūt. Non fuit gladi⁹ extrane⁹
sed sūma sapīa sese obedientie subdiderūt. Neqꝫ infa
mia vos laborabitis. si illis dimissis ad sctē mr̄is ecclie
vnitatē ꝯuolare desideratis ipsa mat infamiā siqua ē
facti abolet. ipa vos āplissimis honorib⁹ ꝑseq̄tur. Nō
est ab re illū duplici honore dignū q̄ ex hostib⁹ medijs
claua excussa. i. manu bellantis victor euasit. Neqꝫ est

qui ex cecitate iudeorum ac idolorum sacrificijs ad xp̄m verum lumē ꝯfugit infamis aut apostata seu pfugus censendus. qȝ duplici veneratōe dign⁹. qȝ nō ab ipis cunabulis neqȝ ex lacte materno fidē suxit. sȝ gr̄a spūssctī puentus. dū libero potiret arbitrio in viā salutis se cōuertit Et de voƀ qđ dicet. Cū eccl'ia mat nr̄a tolerauit eos i cōione vtriusqȝ spēi steterūt. Postq̄ȝ aūt placuit eccie matri vt tollant oēs dr̄ītie ꝛ in vnitate fidi viuāt bohemi. placuit filijs qđ matri placuit. ꝛ dicēt oēs Fili⁹ sapiēs leticia ē mris sue. Quid igit dicere poterim⁹. si vos viri ingenij nobl'es v̓tute ꝛ armis p̄stātes seipos i manus ecclesie ꝯtradatis Nō eritis armis victi. sȝ xp̄o domino cui se in baptismo deuouistis. fidelia ꝛ xp̄iana colla subdetis vt debetis. Hostis ē. ppban⁹ ē. deū nō habet prēm q̄ fidei eccl'iastice non tenet vnitatē. Extra hanc nō est sal⁹ neqȝ remissio pctōꝝ. Ipse aūt ꝯuator auctor ꝛ dn̄s eccl'ie sancte sue. vos ad ipsam sanctam ꝛ aplicam fidem ꝛ sctōꝝ ꝯmunionē pducere dignet q̄ se pro noƀ tradidit in cruce. qui seip̄m totū dat nobis sub p̄ma specie in cibū. potū. salutē ꝛ etnā vitam xp̄us vnus. vni⁹ eccl'ie. vnius auctor fidei. vni⁹ spēi. vni⁹ spei vnius charitatis. qui cū patre suo deo nostro et spūsācto eccl'ie sancte viuificatore est bn̄dictus in secula.

Finit tractatus ꝯtra pfidiam aliquoꝝ Bohemoꝝ Compositus anno dn̄i. M. cccclxv. sedem beati Petri tenente Paulo scđo. et impante Friderico duce austrie. Impressus autē Argentine anno dn̄i. M. cccc lxxxv. Finitus in die sanctoꝝ martirꝝ Viti ꝛ Modesti.